

พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
Wills in Islam : The Actual Practice of Muslims in Muang District, Satun Province

ทนงศักดิ์ หมาดทิ้ง

Tanongsak Madthing

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Islamic Studies
Prince of Songkla University

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล
ผู้เขียน	นายทองศักดิ์ หมาดทึง
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....

..... ประธานกรรมการ

(ดร.ชาฟีอี อาดำ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา)

..... กรรมการ

(ดร.ชาฟีอี อาดำ)

..... กรรมการ

(ดร.อัสมัน แดอาลี)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อนและไม่ได้
ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(นายทนงศักดิ์ หมาดทิ้ง)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคล
ที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(ดร.ซาฟีอี อาดำ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ

(นายทนงศักดิ์ หมาดทิ้ง)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล
ผู้เขียน	นายทองศักดิ์ หมาดทึง
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม 2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและวิจัยภาคสนาม การวิจัยเอกสารผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการ เงื่อนไข และวิธีการทำพินัยกรรมตามบทบัญญัติของอิสลาม ตลอดจนศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์และสรุปผล ส่วนการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติแบบร้อยละ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลจำนวน 70 คน มุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลจำนวน 60 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 130 คน และทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำมาสนับสนุนข้อมูลแบบสอบถามจากคณะกรรมการมัสยิด

ผลการวิจัยพบว่า

1. พินัยกรรมเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมายอิสลามได้ให้การให้การยอมรับ

ถือเป็นสุนนะฮ์สำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินมากมายและทายาทของเขาไม่ใช่ผู้ที่ยากจนขัดสนให้เขาทำ
 ทัณฑ์กรรมจากทรัพย์สินของเขาแก่บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ทายาท โดยไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สิน
 ทั้งหมด

2. ผู้ทำทัณฑ์กรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลไม่เคยได้รับการศึกษาเกี่ยวกับ
 กฎหมายอิสลามที่ว่าด้วยเรื่องทัณฑ์กรรมมาก่อน เป็นเหตุให้การทำทัณฑ์กรรมนั้นผิดหลักการอิสลาม
 เช่น ทำทัณฑ์กรรมตามความประสงค์ของตนเองไม่ยึดหลักการทางศาสนามาใช้ หรือทำทัณฑ์กรรม
 เพื่อตัดสิทธิ์ทายาท และทำทัณฑ์กรรมที่เกินว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทที่มี
 สิทธิ์รับมรดกไม่ยินยอม

3. การศึกษาด้านศาสนาอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นต่ำกว่า
 ษานะวีญ์ เนื่องจากคนในพื้นที่บางส่วนจะศึกษานอกระบบ ตามมัสยิด ตามปอเนาะต่างๆที่สอน
 เฉพาะด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่มีการ
 ออกวุฒิทางการศึกษา และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทัณฑ์กรรมในอิสลามอยู่ในระดับ
 ปานกลาง รองลงมาคือระดับต่ำ เพราะยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด ขั้นตอน เงื่อนไข และ
 องค์ประกอบเกี่ยวกับทัณฑ์กรรมในอิสลามที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง

4. ปัญหาและอุปสรรคในการทำทัณฑ์กรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
 เกิดจากความไม่เข้าใจหลักการและกระบวนการในการทำทัณฑ์กรรมตามรูปแบบของอิสลาม และ
 ไม่สามารถแยกแยะระหว่างมรดกกับทัณฑ์กรรม ขาดผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับทัณฑ์กรรมในอิสลาม
 ในบางพื้นที่ และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำ
 จังหวัดรวมถึงอิหม่ามแต่ละมัสยิดไม่ได้ประสานความร่วมมือในการร่างกฎระเบียบเพื่อประกาศใช้
 อย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการทำทัณฑ์กรรมในอิสลามให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนมุสลิมในพื้นที่

5. แนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำทัณฑ์กรรมของมุสลิมใน
 อำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น โดยจัดให้มีการเรียนการสอนองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทัณฑ์กรรมใน
 อิสลามในสถาบันภาครัฐและเอกชนทุกระดับ และจัดให้มีการเรียนการสอนรายละเอียดต่างๆ
 หลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบและวิธีการทำทัณฑ์กรรมในอิสลามตามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา
 อิสลาม จัดอบรมภายในแก่กรรมการอิสลามประจำจังหวัดและอิหม่าม พร้อมทั้งมีการทดสอบ
 ประเมินผลและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน จัดตั้งฝ่ายรับผิดชอบมรดกและทัณฑ์กรรม
 ในอิสลามแต่ละมัสยิดและทำแบบฟอร์มของการเขียนทัณฑ์กรรมในอิสลามและคู่มือการทำ
 ทัณฑ์กรรมในอิสลามแจกจ่ายตามมัสยิดในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล จัดทำโปรแกรมการประมวลผล
 การทำทัณฑ์กรรมในอิสลามแบบสำเร็จรูปและข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับองค์ความรู้ เงื่อนไข วิธีการ
 ขั้นตอนการทำทัณฑ์กรรมในอิสลามให้แก่ผู้ที่สนใจ และมีการร่างเป็นระเบียบการทำทัณฑ์กรรมแบบ

อิสลามให้ชัดเจนเสมือนกับพินัยกรรมฝ่ายเมือง มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในแต่ละมัสยิด เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำพินัยกรรมให้แก่มุสลิมในพื้นที่

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Thesis Title	Wills in Islam : The Actual Practice of Muslims in Muang District, Satun Province
Author	Mr. Tanongsak Madthing
Major Program	Islamic Studies
Academic Year	2015

ABSTRACT

The objectives of the research on Wills in Islam: The Actual Practice of Muslims in Muang District, Satun Province are 1) to study wills in Islam, 2) to study the level of knowledge and understanding of principle, terms, and elements of wills in Islam by Muslims in Muang District, Satun Province, and 3) to study the problems or obstacles they faced while they were practically applying the Wills in Islam, and their resolution. The research is documentary and field survey. In the former the researcher collected material from al-Quran, al-Hadith, views of Muslim scholars related to the Islamic law of Wills, and relevant online research material and data for analysis and conclusion. In the latter the researcher used questionnaire and in-depth interview to collect data for quantitative analysis based on percentage statistics. The focus group used in the study is Imams and Masjid Committee members of Muang District area numbering 70, other Muslims and Muslimahs in the same area numbering 60. All combined are 130 persons. The interview was conducted on the chairman of the highest Islamic Committee Office of Satun Province, three vice chairmen, and head of the academic department of the Office, and another five committeemen. Dato of Justice of the provincial court of Satun, five Muslim scholars in Muang District, Satun Province, and five Imams of Masjid in the same area, all combined are 20 persons. The in-depth interview was conducted on them to achieve data in support of the questionnaire directed at the Masjid Committee members of Muang District.

The study found that:

1) the wills is one the evidence Therefore law's Islam was accepted, regard as the Sunnah for those who has a lot of wealth and his lineage must not be poor. Let him do the wills of his property to anyone other than the heirs by not more than one-third of total assets.

2) The testators who practiced the wills in Muang District, Satun Province never obtained proper education concerning the Islamic law of wills. They did it on their own and wrongly without being based on the religious principle of wills leading to the unjust practice of the wills and depriving heirs of their inheritance right and, hence, their disagreement.

3) The religious education of some Muslims in Muang District, Satun Province is lower than thanawiy (secondary level) because they resorted to traditional system of religious education offered in Masjids and pondok institutes of some areas. They did not study in schools, universities, other institutes which could confer a standard certificate and so their knowledge and understanding of wills in Islam is at moderate and lower level because they lacked the detailed understanding of principle, terms, and elements of wills in Islam which could lead to the right practice of the wills.

4) The problems and obstacles the Muslims in Muang District, Satun Province faced while they were practically applying the wills in Islam resulted from their lack of correct understanding of principle, terms, elements, and process in applying the wills in Islam. They could not differentiate between inheritances and wills. In some areas there is lack of well-informed persons on the Islamic law of wills, and the Highest Islamic Committee and the Imams of masjid did not coordinate in drafting rules or regulations of wills in Islam and enforce them to serve the Muslim community in the area.

5) The way of solving the problems and obstacles is introducing a basic education of wills in Islam in detail in public and private educational institutes and at all levels, organizing the training course for the members of the Highest Islamic Committee and Imams of masjid with all necessary processes, appointing a unit of masjid responsible for the practice of wills in Islam, publishing a handbook and application form for inheritance apportionment for the Muslims in Muang District, Satun Province, introducing a program of processing the result of the ready-made online apportionment of inheritance in Islam for those who are interested in, and drafting the law of wills in Islam similar to that of the official one together with its official enforcement at masjid level to serve the Muslims in the area.

موضوع البحث	الوصية في الاسلام: دراسة تطبيقية ميدانية لتطبيق المسلمين في دائرة مغانج، محافظة ستول
الباحث	تانونج ساك مادتينج
قسم التخصص	الدراسات الإسلامية
العام الدراسي	2558 بودية الموافق ل 1436 هجرية

مستخلص البحث

لهذا البحث ثلاثة اغراض وهى

- 1- دراسة مفهوم الوصية في الإسلام.
- 2- لدراسة مستواه العلمي للمسلمين وفهمهم لمشروعية الوصية في الإسلام وشروطه وأركانه في دائرة مغانج، محافظة ستول.
- 3- لدراسة مشكلة التطبيق العملي للوصية في الإسلام للمسلمين في دائرة مغانج، محافظة ستول.

و يعتمد الباحث على دراسة مستندات وعمل ميداني. أما البحث في المستندات فيعتمد الباحث في دراسته على الحجج والدلائل من القرآن الكريم وسنة رسول الله ﷺ والكتب وأراء العلماء المسلمين فيما يتعلق بأحكام و شروط وطرق التطبيق العملي للوصية الإسلامية باللاضافة الى البحوث في هذا المجال من انترنت والمراجع الاخرى لتحليلها واستنتاجها. أما البحث الميدان فيستخدم الباحث إستقصاء المجموعة من الأئمة والأعضاء المسؤولة في شؤون المسجد ويعدل الحساب في المائة. وتتكون هذه المجموعة المثالية من ٧٠ إماما وعضوا و ٦٠ من المسلمين والمسلمات **دائرة مغانج، محافظة ستول**. فالعدد الكلي ١٣٠ شخصا. ومقابلة رئيس أعضاء المجلس الإسلامي لولاية ستول وثلاثة اشخاص من نوابه و رئيس الشؤون العلمية للمجلس الإسلامي لمحافظة ستول وخمسة اشخاص أخرى من اعضائه وواحد من اللجنة القضاء الشرعي في محكمة ستول وعدد هذه المجموعة تتعرض للمقابلة عشرون شخصا وذلك للوصول إلى آراءهم إكمال إجابات تلك الأئمة والأعضاء المسؤولة في شؤون المسجد .

تتعرض للمقابلة عشرون شخصا وذلك للوصول إلى آراءهم إكمال إجابات تلك الأئمة

والأعضاء المسؤولة في شؤون المسجد.

وتظهر النتيجة

- 1- الوصية هي السنة بالنسبة لأولئك الذين لديهم ثروة وخليفته، وليس الفقراء دعه يفعل إرادة ممتلكاته إلى أي شخص آخر من ورثة بما لا يزيد على ثلث جميع الممتلكات.
- 2- أن الموصي بتركة في دائرة مغانج، محافظة ستول لم يحصل على معرفة حكم الوصية في الإسلام عن طريق وأدى ذلك إلى خطأ في التطبيق العملي لتقسيم التركة أ وتقسيمها لصالح نفسه حيث يؤثر عن طريق وأدى ذلك إلى خطأ في التطبيق العملي لتقسيم التركة أ وتقسيمها لصالح نفسه حيث يؤثر على بقية الورثة وغيرهم من المستحقين.
- 3- أن المسلمين في دائرة مغانج، محافظة ستول مستواهم العلمي الديني تحت المرحلة الثانوية وأن بعضهم مازالوا يتلقون العلوم الدينية النظام التعليمي التقليدي وهو مسجد و فندق فمستوى المعرفة والفهم حول الإسلام يبقى معتدلاً أو منخفضاً بسبب عدم وجود تفاهم حول شروط الوصية في الإسلام وعواملها وإجراءات تطبيقها المفصلة الواقعية.
- 4- أن المشاكل التي واجهتها مجموعة عينات الموصي في دائرة مغانج، محافظة ستول في تنفيذ احكام الوصية في الاسلام قد نتجت عن عدم فهم حول شروط الوصية في الاسلام وإجراءات تنفيذها وعدم الاستطاعة لتمييزين الإرث والوصية. وقلة الخبراء العارفين بالوصية في بعض المناطق. والمجلس الإسلامي لمحافظة ستول والمؤسسات الأخرى لم تتعاون في صياغة لوائح و اعلان تنفيذ الوصية رسمياً لصالح السكان المسلمين في المنطقة.
- 5- الطريق لحل المشكلة في تطبيق الوصية العملي للمسلمين في دائرة مغانج، محافظة ستول هو من خلال توفير تعليم المعرفة الأساسية بالوصية في الإسلام في المؤسسات التعليمية الخاصة والعامة على جميع وانشاء مسرود التدريبات العملية لأعضاء المجلس الاسلامي وأئمة المسجد داخل الدائرة مع استخدام اختبار و تقييم خبرتهم الحاصلة ومتابعة تطبيقهم العملي وتعيين اللجنة المسؤولة عن الإرث والوصية التابعة استثمار وكتيب دليل للمحتاجين لتنفيذ الوصية بشكل صحيح وكذلك للمسجد التي تقوم بانشاء وتوزيع انشاء برنامج جاهز الاسلكي لتوفير تنفيذ الوصية الالكتروني لخدمة المحتاجين في الدائرة.

กิตติกรรมประกาศ

มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลก ขออัลลอฮ์ทรงประทานพรและความสันติที่สมบูรณ์ยิ่งแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ตลอดจนครอบครัวและวงศาวานและบรรดาสหยาของท่าน

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยความเมตตาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงไว้ซึ่งความกรุณาปรานีเสมอ หลังจากที่ผู้วิจัยได้รับความเอื้อเฟื้อจากคณาจารย์หลายท่านและได้รับความช่วยเหลือทั้งด้านองค์ความรู้และแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงขอแสดงกิตติกรรมประกาศไว้ดังนี้

ขอขอบคุณ ดร.ซาฟีอี อาดำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้สละเวลาในการให้คำปรึกษาและแนะนำทุกระเบียบ ขั้นตอน วิธีในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การีนา และดร.อับดุลเลาะ ยีเลาะ ที่ให้คำแนะนำและชี้แนะข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนะและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มูฮำหมัดซากี เจ๊ะหะ ดร.อัสมัน แดอาลี และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องและเสนอแนะ เพื่อให้วิทยานิพนธ์เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งคณาจารย์วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทุกท่านที่ได้อบรมและถ่ายทอดวิชาการความรู้ตลอดหลักสูตร

ขอขอบคุณ ดร.มะรอนิง สาแลมิง ที่ให้การแนะนำหัวข้อในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมถึงตำราและแหล่งค้นคว้าในการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ขอซูโกรต่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานความสำเร็จในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และผลประโยชน์ คุณงามความดีที่ไฉจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอให้อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตอบแทนแก่บิดามารดา คณาจารย์ และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยเทอญ อามีน

ทงศักดิ์ หมาดทิ้ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
ABSTRACT.....	(8)
مستخلص.....	(10)
กิตติกรรมประกาศ.....	(12)
ตารางการปริวรรตอักษรอาหรับ – ไทย.....	(13)
ตารางการปริวรรตอักษรอาหรับ – อังกฤษ.....	(15)
สารบัญ.....	(17)
รายงานตาราง.....	(20)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา.....	1
1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1.3 วัตถุประสงค์.....	22
1.4 คำถามวิจัย	22
1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	22
1.6 ขอบเขตการวิจัย.....	23
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	24
1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	25
1.9 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	26
บทที่ 2 พิณัยกรรมทั่วไปและพิณัยกรรมในอิสลาม.....	27
2.1 พิณัยกรรมทั่วไป.....	27
2.1.1 ความหมายของพิณัยกรรมทั่วไป.....	29
2.1.2 คุณสมบัติของบุคคลที่จะทำพิณัยกรรมได้.....	29
2.1.3 ผู้รับพิณัยกรรม.....	29
2.1.4 การลงลายมือชื่อผู้ทำพิณัยกรรม.....	30
2.1.5 พยานในการทำพิณัยกรรม.....	30
2.1.6 การเขียนพิณัยกรรม.....	32
2.1.7 แบบพิณัยกรรม.....	32
2.1.8 หลักเกณฑ์การทำพิณัยกรรมแต่ละแบบ.....	34

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.1.9 ผลของพินัยกรรม.....	47
2.1.10 การเพิกถอนพินัยกรรม.....	48
2.1.11 อัตราค่าธรรมเนียมการทำพินัยกรรม.....	48
2.2 พินัยกรรมในอิสลาม.....	49
2.2.1 ความหมายของพินัยกรรมในอิสลาม.....	49
2.2.2 บทบัญญัติ และกฎเกณฑ์ของพินัยกรรมในอิสลาม.....	51
2.2.3 วิทบัญญัติในการบัญญัติเรื่องพินัยกรรม.....	57
2.2.4 ประเภทของพินัยกรรมในอิสลาม.....	61
2.2.5 เงื่อนไขในการทำพินัยกรรมในอิสลาม.....	63
2.2.6 ข้อชี้ขาดในเรื่องพินัยกรรม.....	72
2.2.7 การทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท.....	75
2.2.8 การเปลี่ยนแปลงพินัยกรรม.....	75
2.2.9 การทำพินัยกรรมที่เป็นโมฆะ.....	76
2.2.10 ตัวอย่างการเขียนพินัยกรรม.....	77
2.2.11 ผลของการทำพินัยกรรมในอิสลาม.....	78
2.2.12 บทสรุปที่เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม.....	78
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	80
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	80
3.2.1 ประชากร.....	81
3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	85
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	86
3.5 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	86
3.6 วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	88
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	90

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2.....	92
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3.....	99
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	122
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	122
5.2 อภิปรายผล.....	135
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	139
บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก.....	146
ประวัติผู้เขียน.....	208

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1. ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย.....	13
2. ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ.....	15
3. ตารางแสดงข้อมูลตำบล หมู่บ้าน และเทศบาลในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล.....	81
4. ตารางแสดงข้อมูลมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล.....	82
5. ตารางแสดงจำนวนร้อยละของอายุของกลุ่มตัวอย่าง.....	90
6. ตารางแสดงจำนวนร้อยละของตำแหน่งหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง.....	91
7. ตารางแสดงจำนวนร้อยละของประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง.....	91
8. ตารางแสดงจำนวนร้อยละของระดับการศึกษาด้านสามัญของกลุ่มตัวอย่าง.....	92
9. ตารางแสดงจำนวนร้อยละของระดับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามของกลุ่มตัวอย่าง.....	92
10. ตารางแสดงระดับคะแนน เกณฑ์การกำหนดค่าพร้อมความหมาย.....	93
11. แสดงร้อยละของคำตอบด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม (จากคำถาม 30 ข้อ) ของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 130 คน.....	93
12. ตารางแสดงรายละเอียดของผลคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามถูก และระดับการแปลผลคะแนนพร้อมความหมาย.....	98
13. แสดงร้อยละของสาเหตุ ปัญหา การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจ หลักกฎหมายอิสลาม.....	99
14. ตารางร้อยละ ปัญหาของผู้ทำพินัยกรรมนั้นยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สิน ทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม.....	99
15. ตารางร้อยละสาเหตุ ที่ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจาก ไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย.....	100
16. ตารางแสดงร้อยละสาเหตุขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม.....	101
17. ตารางแสดงร้อยละสาเหตุ ไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม.....	101
18. ตารางแสดงร้อยละสาเหตุ ปัญหาผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลาม.....	102
19. ตารางแสดงร้อยละสาเหตุเมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรมเนื่องจาก ผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาท ไม่กล้าที่จะ ฟ้องร้องต่อสำนัก งานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือศาล.....	102

รายการตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
20. ตารางแสดงร้อยละสาเหตุที่ไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม.....	103
21. ตารางแสดงร้อยละปัญหาผู้ทำพินัยกรรมกตัญญูสินให้แก่คนต่างศาสนิก.....	103
22. ตารางแสดงร้อยละปัญหาผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆไม่ยินยอม.....	104
23. ตารางแสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยให้อิหม่าม คอเต็บ บิลาตและกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามศึกษาเพิ่มเติม.....	105
24. ตารางแสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยจัดอบรม ประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม.....	105
25. ตารางแสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยจัดให้มี การเรียนการสอนเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในทุกสถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน.....	106
26. ตารางแสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม.....	106
27. ตารางแสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยให้ให้ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาตรวจสอบอิหม่ามหรือคณะกรรมการ อิสลามประจำ มัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพินัยกรรม.....	107
28. ตารางแสดงระดับการศึกษาด้านศาสนาของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ตอบแบบสอบถาม.....	108
29. ตารางแสดงหลักเกณฑ์ในการแปลผลระดับคะแนนที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบ แบบสอบถาม โดยการแบ่งเป็น 5 ระดับ.....	108
30. ตารางแสดงระดับคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบถูก.....	109

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ – ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน พยัญชนะไทย	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	อ
ب	บอ	บ
ت	ตอ	ต
ث	ษอ	ษ
ج	จีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	หออ	ห
خ	คออ	ก
د	ดอล	ด
ذ	ษอล	ษ
ر	รออ	ร
ز	ซาย	ซ
س	ซีน	ส(ยกเว้น คำว่า “มุซา”, “อีซา”)
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏออ	ฏ
ظ	ซุออ	ซุ
ع	อัยนุ	อ
غ	ฆอัยนุ	ฆ
ف	ฟา	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก
ل	ลาม	ล

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน พยัญชนะไทย	พยัญชนะไทย
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาฮ์	ฮ(ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
و	วาา	ว
ي	ยาฮ์	ย
ع	อัมชะฮ์	อ(ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกด สุดท้าย)

الفتحة	ـ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาคัมฯ) ة, ة (ฮ์ ในกรณีตัวสะกด) ละ สระในบาง กรณีเช่น อลี บนี ฯ
الكسرة	ـ
الضمة	ـ
الفتحة الممدودة	า(อ ในกรณีที่มีตัวสะกด เช่น อัลฟารอบฯ)
الكسرة الممدودة	ـ
الضمة الممدودة	ـ
ال- الشمسية	อั-ตามด้วยพยัญชนะแรกของคำต่อไป เช่น อัค ดีน อฎฎีนฯ
ال- القمرية	อัถ ตามด้วยคำต่อไปไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัถ กูราน อัถลอส อัถอิสลามฯ

ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ – อังกฤษ

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน พยัญชนะไทย	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	A
ب	บ๊า	B
ت	ต๊า	T
ث	ษ๊า	Th
ج	จี๊ม	J
ح	ห๊า	H
خ	คออ์	Kh
د	ดาด	D
ذ	ษาด	Dh
ر	ร็อ	R
ز	ซาย	Z
س	สี๊น	S
ش	ชี๊น	Sh
ص	ศอด	S
ض	ฎอด	D
ط	ฏออ์	T
ظ	ซุออ์	Z
ع	อัยนุ	A,I,U
غ	มอยนุ	Gh
ف	ฟ๊า	F
ق	กัอฟ	Q
ك	กาฟ	K
ل	ลาม	L
م	มี๊ม	M

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน พยัญชนะไทย	พยัญชนะอังกฤษ
ن	นูน	N
ه	ฮ่าฮ์	H
و	วาว	W
ي	ยาฮ์	Y
ء	ฮัมชะฮ์	A,I,U

หมายเหตุ กรณี อัลฟัตหะฮ์และอัลฟัตหะฮ์ อัลมัมคูดะฮ์ จะใช้ a , ä, อัลกัศเราะฮ์และอัลกัศเราะฮ์ อัลมัมคูดะฮ์ จะใช้ i , ī, อัญญอมมะฮ์ และอัญญอมมะฮ์อัลมัมคูดะฮ์ จะใช้ u , ü.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

พินัยกรรมเป็นสิ่งที่ถูกบัญญัติไว้ในหลักกฎหมายอิสลามซึ่งบรรดานักกฎหมายอิสลามได้เรียบเรียงกฎหมายอิสลามเป็นหมวดหมู่โดยเริ่มจากศาสนบัญญัติ กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายลักษณะครอบครัวมรดก พินัยกรรม กฎหมายอาญาและกฎหมายระหว่างประเทศ(มุหัมมัด, 2551: คำนำ) อัลลอฮ์ ﷻ ได้บัญญัติการทำพินัยกรรมผ่านท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อเป็นความเมตตาและปรานีต่อปวงบ่าวของพระองค์ โดยการเปิดทางให้มุสลิมได้กำหนดส่วนหนึ่งจากทรัพย์สินของเขาก่อนเสียชีวิตไว้เป็นกุศลกรรมต่างๆที่จะยังประโยชน์แก่คนยากจนและผู้อยู่ในภาวะจำเป็นด้วยความดี และจะนำมาซึ่งผลบุญและการตอบแทนที่ดีให้แก่ผู้มอบพินัยกรรมในห้วงเวลาที่เขาได้ถูกปิดกั้นจากการทำงานที่ดีอื่นๆ(มุหัมมัด อัด-ตุยญีรีย, 2552: 1) ดังนั้นการทำพินัยกรรมในอิสลามจึงมีหลักฐานจากอัลกุรอาน¹และสุนนะฮ์อย่างชัดเจน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ كَتَبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمْ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴾

(البقرة: 180)

ความว่า “การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดโดยชอบธรรมนั้นได้ถูกกำหนดขึ้นแก่พวกเจ้าแล้ว เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า หากเขาได้ทิ้งทรัพย์สินสมบัติไว้ ทั้งนี้เป็นหน้าที่แก่ผู้ยำเกรงทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 180)

¹ อัลกุรอาน (القرآن) คัมภีร์สำคัญสูงสุดของชาวมุสลิมซึ่งรวบรวมคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ประทานให้แก่มนุษยชาติโดยผ่านท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ตั้งแต่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเราะสุล ﷺ เมื่อมีอายุได้ 40 ปี จนกระทั่งท่านเสียชีวิตเมื่ออายุได้ 63 ปี (บรรจง บินกาชัน, 2547:18)

² สุนนะฮ์ คือ คำพูด การกระทำ การยอมรับ มารยาทและชีวประวัติทุกอิริยาบถตามธรรมชาติของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ก่อนได้รับการแต่งตั้งหรือหลังจากได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนบี ﷺ (อับดุลเลาะ การ์นินา, 2551:90)

อายะฮ์ข้างต้นนี้ได้ครอบคลุมถึงบทบัญญัติการทำพินัยกรรมให้กับบุคคลทั้งสองและญาติใกล้ชิด แม้แต่สิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งจำเป็นตามทัศนะที่ถูกต้องก่อนอายะฮ์เกี่ยวกับการแบ่งมรดกถูกประทานลงมา เมื่ออายะฮ์เกี่ยวกับการแบ่งมรดกถูกประทานลงมาอายะฮ์นี้จึงถูกยกเลิก (Ibn Kathir, 2010: 1/84) ดังนั้นการทำพินัยกรรมให้แก่บิดามารดาและญาติผู้มีสิทธิรับมรดกในอายะฮ์นี้นั้น ถูกยกเลิกด้วยสุเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 11-12 ซึ่งเป็นอายะฮ์ที่กำหนดอัตราส่วนของผู้มีสิทธิรับมรดก ดังนั้นบิดามารดาเป็นผู้มีสิทธิรับมรดก จึงไม่มีสิทธิในทางพินัยกรรม (อับดุลวะฮาบ เหาวาส, 2555: 244) ส่วนการทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ทายาทรับมรดกของตน ในแนวทางที่เป็นความดีต่างๆ เป็นสิ่งที่มีสตะฮับ (ควรกระทำ) แต่อาจเกิดเหตุการณ์บางอย่างทำให้การทำพินัยกรรมไปสู่ข้อกำหนดอื่นที่ไม่ใช่มีสตะฮับได้ (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/36)

วะศียะฮ์ (وَصِيَّةٌ) ข้อผูกมัด คำสั่งที่ต้องได้รับการปฏิบัติ พินัยกรรม คำสั่งเสียอิสลามไม่ปฏิเสธการทำวะศียะฮ์ ถ้าหากวะศียะฮ์นั้นไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งอิสลาม เช่น ในกรณีของมรดก อิสลามไม่อนุญาตให้เจ้าของทรัพย์สินทำพินัยกรรมยกมรดกให้แก่ทายาท หรือผู้หนึ่งผู้ใดคนหนึ่ง ในสามของจำนวนมรดกหลังจากการชดใช้หนี้สินแล้ว ด้วยเหตุที่วะศียะฮ์เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการปฏิบัติ ดังนั้นการวะศียะฮ์สิ่งใดไม่ว่าจะโดยวาจาหรือโดยลายลักษณ์อักษรจะต้องมีความชัดเจนและจะต้องมีพยานรับรู้อย่างน้อย 2 คน ทั้งนี้เพื่อที่จะไม่ก่อให้เกิดข้อสงสัยหรือความเคลงใจในหมู่ผู้เกี่ยวข้องกับวะศียะฮ์ (บรรจง บินกาซัน, 2547: 147) ดังนั้นเพื่อเป็นการเปิดช่องทางให้มุสลิมได้อิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่นอกเหนือจากการละหมาด การถือศีลอด การประกอบพิธีหัจญ์ การบริจาคทาน หรือการแสดงความภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในรูปแบบต่างๆ สำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินมากมาย ฐานะร่ำรวย ไม่มีหนี้สิน อิสลามส่งเสริมให้ทำพินัยกรรมไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่บุคคลที่ไม่ใช่ทายาทของตน เพื่อเป็นการส่งเสริมและช่วยเหลือเกื้อกูลแก่บุคคลที่ยากไร้ ให้มีโอกาสปรับเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้น ถือเป็นการช่วยเหลือสังคมในการลดปัญหาคนยากไร้ หรือผู้ที่มีฐานะยากจน ดังนั้นการทำพินัยกรรมของบุคคลประเภทดังกล่าวนี้ เป็นการสร้างคุณงามความดีและเป็นการเสียสละทรัพย์สินให้แก่ผู้ที่มีความเหมาะสมที่นอกเหนือจากทายาทของตน การกระทำดังกล่าวนี้ถือเป็นการประกอบอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเป็นสิ่งที่มีแนวทางการปฏิบัติจากอัลกุรอานและอัลหะดีษของท่านนบี ﷺ ซึ่งผู้ทำพินัยกรรมนั้นจะได้ได้รับผลบุญหลังจากที่เขาได้เสียชีวิตไปแล้ว และยังเป็นการกระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ที่ได้รับพินัยกรรมและเครือญาติของเขา อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية ١١)

ความว่า “หลังจากพินัยกรรมที่เขาได้สั่งเสียมันไว้หรือหลังจาก
หนี้สิน”

(อันนิสาฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 11)

จากหลักฐานข้างต้น บรรดานักวิชาการสะลัฟ³และเคาะลัฟ⁴ได้ลงมติว่า การชำระหนี้สินนั้นจะต้องดำเนินการก่อนพินัยกรรม ความหมายดังกล่าวนี้ให้ความเข้าใจถึงเป้าหมายของอายะฮ์ที่สูงส่งนี้เมื่อได้ใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง (Ibn Kathir, 2010: 1/405) ดังนั้นพินัยกรรมของผู้หนึ่งจะมีผลได้ก็ต่อเมื่อเขาได้เสียชีวิตลงและการจัดการตามพินัยกรรมจะดำเนินการได้เมื่อมีการชำระหนี้สินทั้งหมดก่อน การปฏิบัติตามเงื่อนไขของพินัยกรรมได้ถูกกล่าวก่อนการชำระหนี้สิน เพราะผู้ตายทุกคนอาจไม่มีหนี้สิน แต่เขาต้องทำพินัยกรรมเกี่ยวกับเรื่องการบังคับใช้กฎหมายนั้น ความเห็นส่วนใหญ่ของประชาคมมุสลิมทั้งหมดคือการชำระหนี้สินจะต้องมาก่อนการปฏิบัติตามพินัยกรรม นั่นคือถ้าหากว่าผู้ตายมีหนี้สินก็ให้ชำระหนี้สินของผู้ตายก่อนแล้วจึงจะปฏิบัติตามพินัยกรรม หลังจากนั้นก็ค่อยแบ่งมรดก มีการกล่าวว่าบุคคลที่มีสิทธิที่จะทำพินัยกรรมยกมรดกให้ผู้อื่นได้ 1 ใน 3 ของมรดกทั้งหมด การที่อนุญาตให้เช่นนี้ก็เพื่อที่จะทำให้บุคคลสามารถยกส่วนหนึ่งของทรัพย์สินให้แก่ญาติที่สมควรจะได้รับมรดกแต่ไม่มีสิทธิได้รับ ตัวอย่างเช่น ถ้าหากมีหลานชายหรือหลานหญิงที่เป็นกำพร้า หญิงหม้ายที่เป็นแม่ของลูกกำพร้าหรือพี่น้องชายหญิงที่ยากจนอยู่ เขาก็อาจทำพินัยกรรมยกส่วนหนึ่งของมรดกให้แก่คนเหล่านั้นได้ นอกจากนี้แล้ว บุคคลยังได้รับอนุญาตให้ทำพินัยกรรมทิ้งส่วนแบ่งจากมรดกให้แก่ใครก็ได้ที่สมควรได้รับหรือให้แก่หน่วยงานรับใช้สังคมก็ได้ ซึ่งกฎหมายจะกำหนดการแบ่งมรดกของบุคคล 2 ใน 3 ส่วนหรืออาจจะมากกว่านั้นและให้ทางเลือกแก่บุคคลที่จะจัดการส่วนที่เหลือ (1 ใน 3) โดยการทำพินัยกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของแต่ละครอบครัวซึ่งมีความแตกต่างกันไป ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการวางบทบัญญัติไว้เพื่อแก้ไข

³ คำว่า สะลัฟ (السلف) ในภาษาอาหรับนั้น หมายถึง ก่อน หรือ เวลาที่ผ่านมาแล้ว ศัพท์เทคนิคตามหลักวิชาการ หมายถึง กลุ่มชนสามศตวรรษแรกของอุมมะฮ์ฮ์อิสลาม จากประชาชาติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ อันเป็น บรรพชนรุ่นก่อนผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรม ซึ่งมีชีวิตอยู่ในยุคท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ยุคเหล่าอัครสาวกและยุคแห่งบรรดาศาสนิกษย์แห่งเหล่าอัครสาวกดังกล่าว ซึ่งหากจะนับเป็นเวลาดังกล่าวก็เริ่มจากที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ของเราสิ้นชีวิตจนกระทั่งกาลเวลาผ่านไป 3 ศตวรรษหรือ ประมาณ 300 ปีนั่นเอง (สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2557)

⁴ เคาะลัฟ (خلف) คือ บรรดาผู้รู้จำนวนมากในระดับแกนนำและได้รับการยอมรับ ซึ่งมีชีวิตอยู่หลังสามศตวรรษแรกของอิสลาม และยังหมายถึง กลุ่มชนมุสลิมินในยุคหลังจาก 300 เรื่อยมา(สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2557)

พินัยกรรมที่อาจจะถูกทำขึ้นมาผิดๆต่อทายาทในทุกกรณีด้วย กล่าวคือสมาชิกของครอบครัวอาจจะแก้ไขสิ่งที่ผิดโดยการเห็นชอบร่วมกันหรือโดยการนำเรื่องไปให้ผู้พิพากษามุสลิมแก้ไข(เมาลานา ซัยยิด อบุล อะลา เมาคูดี, 2545: 1/324)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ ﴾

(المائدة: جزء من آية 106)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การเป็นพยานระหว่างพวกเจ้าเมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า ขณะมีการทำพินัยกรรมนั้น คือสองคนที่เป็นผู้เที่ยงธรรมในหมู่พวกเจ้า”

(อัลมาอิดะฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 106)

ส่วนหลักฐานจากสุนนะฮ์นั้น ได้มีรายงานจากท่านอับนุ อุมร์ رضي الله عنه ว่าแท้จริงท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ ، يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا
وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ))

(أخرجه البخاري، 1992: 2738)

ความว่า “ไม่มีสิทธิสำหรับมุสลิมคนหนึ่งคนใดที่มีสิ่งที่เขาได้ทำพินัยกรรมมัน ผ่านคำคืนมาสองคืน ยกเว้นการสั่งเสียของเขา นั้นจะต้องถูกเขียนเก็บไว้ที่เขา”

(al – Bukhariy, 1992: 2738)

ท่านอับนุ อุมร์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า คนหนึ่งยังไม่ได้ผ่านฉันทไปเลย นับตั้งแต่ฉันได้ยินท่านนบี ﷺ ในเรื่องดังกล่าวยกเว้นที่ฉันได้มีพินัยกรรมไว้ ความหมายของหะดีษข้างต้นนี้ก็คือ จะต้องจริงจังกับเรื่องนี้ เพราะความตายจะจู่โจมกับเขาโดยกะทันหัน(ซัยยิด ซาบิก, 2549: 5/509) การทำพินัยกรรมที่ถือว่าถูกต้องและใช้ได้ นั้น ผู้ทำพินัยกรรมอาจใช้คำพูดหรือเขียนพินัยกรรมด้วยตัวเองซึ่งอิสลามนั้นอนุญาตให้มีการเขียนบันทึกพินัยกรรมไว้และให้มีพยานรู้เห็นในการทำดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้พ้นจากความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นภายหลัง

พินัยกรรมเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมายอิสลามได้ให้การยอมรับ แม้จะมีลักษณะขัดกับหลักการก็ตาม กล่าวคือตามหลักการนั้นจะกระทำนิติกรรมได้ขณะที่บุคคลยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น หากบุคคลได้ตายไปแล้วไม่สามารถทำนิติกรรมใดๆเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนได้อีกต่อไป เพราะทรัพย์สินทั้งหมดได้ตกเป็นของทายาทไปแล้ว อย่างไรก็ตามการทำพินัยกรรมนั้นแม้ว่าจะกระทำในช่วงเวลาที่ผู้ทำยังมีชีวิตอยู่ก็จริง แต่ก็กำหนดให้มีผลหลังจากผู้ทำได้เสียชีวิตแล้ว จึงเหมือนกับการทำนิติกรรม หลังจากผู้ทำได้เสียชีวิตไปแล้ว แต่กฎหมายอิสลามได้เปิดโอกาสให้เจ้าของทรัพย์สินมีโอกาสกำหนดการเพื่อตายด้วยการให้เขาสามารถกระทำบางอย่างโดยหวังผลบุญหรือเพื่อตอบแทนบุคคลที่เคยมีบุญคุณต่อเขา หรือแม้แต่เพื่อหวังให้ความช่วยเหลือเพื่อนพ้องหรือญาติมิตรสหายบางคนซึ่งไม่ใช่ทายาทโดยธรรมชอบของเขา ขณะเดียวกันหากเขาได้ยกทรัพย์สินให้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ก็กลัวว่าจะทำให้มีผลกระทบต่อฐานะของตัวเองได้ กฎหมายอิสลามจึงเปิดโอกาสให้ทำนิติกรรมโดยให้มีผลเมื่อได้เสียชีวิตไปแล้ว(อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป: 95) ผู้ตายทำนิติกรรมได้ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นที่รู้แน่นอนหรือไม่รู้ มีอยู่แล้วหรือยังไม่มีก็ตาม แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในสามจากทรัพย์สินในกองมรดก หากเกินไปกว่าจำนวนนี้จะต้องได้รับความยินยอมจากทายาททั้งหมด(จาริก เช่นเจริญ, มุหัมมัด พายิบ, 2/37)ทั้งนี้สมควรที่จะมีการบันทึกพินัยกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรและจะต้องมีพยานรู้เห็น โดยเป็นชายสองคนหรือชายหนึ่งคน หญิงสองคน พินัยกรรมที่ถูกต้องนั้นถึงจะไม่มีพยานถือว่าเป็นการเพิกพอแล้ว ในเมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยตัวเอง (มุณีร มุหะหมัด, 2551: 79)

หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก ลักษณะที่6 พินัยกรรม มาตรา 226 ได้ระบุไว้ว่าบุคคลซึ่งมีอายุ15 ปีบริบูรณ์ มีสติสมบูรณ์ ความคิดอ่านเป็นปกติและจิตไม่ฟั่นเฟือน อาจทำพินัยกรรมกำหนดการเพื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนได้ โดยการแสดงเจตนาออกให้ชัดแจ้งเป็นคำสั่งครั้งสุดท้าย การทำพินัยกรรมต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ และบทบัญญัติว่าด้วยแบบแห่งการทำพินัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 227 ห้ามมิให้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินห้ามยึดถือตามอิสลามบัญญัติ เฉพาะสุนัข สุกร และสุรา ให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง มาตรา 228 ข้อกำหนดพินัยกรรมดังระบุไว้ต่อไปนี้ ถือว่าเป็นโมฆะ

(1) ตัดทายาทของตนคนใดคนหนึ่งมิให้รับมรดก

(2) กำหนดให้ทายาทผู้มีสิทธิในมรดกภาคพรีกู⁵ หรือภาคอะซอบะห์⁶ คนใดคนหนึ่งมีสิทธิในมรดกเพิ่มขึ้น หรือลดลงผิดแยกจากส่วนได้ ซึ่งบุคคลนั้นจะได้รับตามบทบัญญัติแห่งหลักกฎหมายนี้ มีเลือกว่าจะมีเงื่อนไขหรือไม่

(3) ให้รักษากองมรดกทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน ไว้มิให้แบ่งปัน หรือให้แบ่งปัน เฉพาะผลประโยชน์แห่งกองมรดกนั้น โดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ดี

(4) ยกทรัพย์สินโดยกำหนดเงื่อนไขให้ใช้เพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่งอันต้องด้วยข้อห้ามตามอิสลามบัญญัติ เช่นกำหนดให้ใช้ที่ดินเป็นสถานที่เล่นการพนันหรือมหรสพ

(5) ยกคัมภีร์กูรานให้บุคคลซึ่งมิได้เป็นอิสลามศาสนิกพินัยกรรมซึ่งมีข้อความกำหนดไว้หลายข้อถ้าข้อใดตกเป็น โฆษะ พินัยกรรมยอมเสียไปเฉพาะข้อนั้น ส่วนข้ออื่นคงสมบูรณ์ มาตรา 229 การทำพินัยกรรม ให้ทำได้แต่เพื่อยกทรัพย์สินให้แก่บุคคลซึ่งไม่มีสิทธิในมรดกภาคพรีกู หรือภาคอะซอบะห์ และเพิ่มการทำศพตนเอง หรือศพบุคคลอื่นตามที่ระบุไว้ในมาตรา 189 (1) ถึง (6) และจะมีผลบังคับได้เพียงไม่เกิน 1 ใน 3 ของมรดกทั้งสิ้น ถ้าพินัยกรรมกำหนดทรัพย์สินไว้รวมกันเกินกว่า 1 ใน 3 ให้มีผลบังคับได้เพียง 1 ใน 3 และเฉลี่ยลดส่วนแบ่งปันลงตามส่วน ถ้าค่าใช้จ่ายในการทำศพกำหนดเงื่อนไขใดไว้เป็นการต้องห้ามตามอิสลามบัญญัติ ให้ถือว่าข้อกำหนดเงื่อนไขนั้นเป็นอันไร้ผล มาตรา 230 ผู้รับพินัยกรรมจะมีสิทธิตามพินัยกรรมได้ต่อเมื่อตนเองหรือตัวแทนได้เปล่งวาจารับตามคำสั่งในพินัยกรรม ต่อหน้าผู้มีสิทธิรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินมรดกภายในกำหนด 1 ปี นับแต่เมื่อเจ้าของมรดกตาย หรือนับแต่ผู้นั้นได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก แต่อย่างไรก็ดี มิให้เกิน 10 ปี ถ้าผู้รับพินัยกรรมเป็นผู้เยาว์ ผู้ไร้ความสามารถ ผู้เสมือนไร้ความสามารถ หรือตายก่อนเปล่งวาจารับ ให้บิดาหรือปู่ในเมื่อไม่มีบิดาหรือตัวแทนของบิดาหรือปู่เช่นว่านั้น เปล่งวาจารับแทนได้(ส.วงศ์เสงี่ยม: 154-156)

ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่มีความเกี่ยวพันกับความเชื่อทางศาสนาอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับครอบครัวและมรดก

⁵ พรีกู คือ สิ่งที่กำหนดเป็นข้อบังคับแก่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามที่บรรลุนิติภาวะและมีสติสัมปชัญญะ(มุหัมมัด, 2543: 5)

⁶ภาคอะซอบะห์นั้นทายาทผู้มีสิทธิในมรดกมี 17 ลำดับ แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนและหลัง ตามลำดับดังต่อไปนี้ 1. บุตรชายหรือชายผู้สืบสันดานฝ่ายชาย 2. บิดาในเมื่อเจ้าของมรดกไม่มีบุตรชาย 3. ทายาทอื่นอีก 15 ลำดับ ที่ได้ถูกระบุไว้ในกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกมาตราที่ 30 (ส. วงศ์เสงี่ยม: 148)

(มนตรี ยอดปัญญา, 2554: คำปรารภ) จะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงจุดเด่นของการนำกฎหมายอิสลามที่ว่าด้วยครอบครัวและมรดก มาใช้ในสี่จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งต่างกับจากจังหวัดอื่นๆของประเทศ

สตูลเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 74.10 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 25.81 และนับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 0.09 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2557) ที่มีการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยมรดกและครอบครัวและมีการกำหนดแต่งตั้งคะโต๊ะยุติธรรม⁷ จากชาวมุสลิมให้ประจำศาลจังหวัด 2 คน โดยเป็นผู้พิพากษาวิญญูชี้ขาด ในข้อกฎหมายอิสลาม นอกจากนี้แล้วสตูลเป็นจังหวัดที่มีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีนักวิชาการที่มีความรู้ด้านกฎหมายอิสลามมากมาย มีสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและองค์กรทางศาสนาอิสลามที่สำคัญอีกหลายองค์กร การทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น มีปัญหามากที่สุดในเรื่องความรู้ความเข้าใจ เพราะบางครั้งผู้ทำพินัยกรรมเองนั้นทำแบบลับๆ โดยที่ทายาทไม่ได้รับรู้ขาดการปรึกษาผู้ที่มีความรู้ ทำให้เกิดข้อผิดพลาดมากมายในเรื่องของความเป็นธรรม ซึ่งแบ่งทรัพย์สินไม่ตรงตามหลักการอิสลาม อันเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ทำพินัยกรรม⁸ ในที่สุดเกิดการขัดแย้งกันกับทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องมรดกและพินัยกรรม แม้กระทั่งผู้นำทางศาสนาหรืออิหม่ามบางมัซฮิดไม่สามารถที่จะแบ่งมรดกและจัดการเกี่ยวกับพินัยกรรมตามหลักการของอิสลามได้ เพราะขาดความรู้และรายละเอียดในเรื่องนี้ สืบเนื่องมาจากประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล น้อยมากที่จะมีการแบ่งมรดกและทำพินัยกรรมตามรูปแบบของอิสลาม ส่วนมากแล้วจะจัดการทรัพย์สินตามพึงพอใจของตน โดยไม่ได้นำหลักการอิสลามมาใช้ อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามอีกด้วย⁹ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาและมีการฟ้องร้องตามมาภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นธรรม ความขัดแย้งของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก เหล่านี้เป็นต้น

จากสภาพดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิถีชีวิตของมุสลิมภายในจังหวัดสตูลเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามโดยศึกษาจากการปฏิบัติจริงของมุสลิมในพื้นที่เขตอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เพื่อหาข้อสรุป แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับ

⁷ คะโต๊ะยุติธรรม คือ ผู้ดำรงตำแหน่งคะโต๊ะยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และตำแหน่งผู้พิพากษาหรือตุลาการตามกฎหมายอิสลาม(สำนักงานศาลยุติธรรม, 2554: 1)

⁸ สัมภาษณ์นายสะอาด บิลัง โหลด ครูสอนศาสนาโรงเรียนพัฒนาการศึกษามูลนิธิ ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกและพินัยกรรมของตำบลเจ๊ะบิลัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556

⁹ สัมภาษณ์นายมะปูยี อาแว อดีตคะโต๊ะยุติธรรมศาลจังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556

พินัยกรรมในอิสลามสู่การปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลและอำเภอในจังหวัดอื่นๆต่อไป

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” มีอัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.2.1. อัลกุรอาน

1.2.1.1. อายะฮ์ที่ 1

﴿ كَتَبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴾

(البقرة: 180)

ความว่า “การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดโดยชอบธรรมนั้น ได้ถูกกำหนดขึ้นแก่พวกเจ้าแล้ว เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า หากเขาได้ทั้งทรัพย์สินสมบัติไว้ ทั้งนี้เป็นหน้าที่แก่ผู้ยำเกรงทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 180)

1.2.1.2. อายะฮ์ที่ 2

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية 11)

ความว่า “หลังจากพินัยกรรมที่เขาได้สั่งเสียมันไว้หรือหลังจากหนี้สิน”

(อันนิสาฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 11)

1.2.1.3. อายะฮ์ที่ 3

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية ١٢)

ความว่า “หลังจากพันธกรรมที่ถูกสั่งเสียไว้หรือหลังจากหนี้สิน”

(อันนิสาอ์ : ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 12)

1.2.1.4 อายะฮ์ที่ 4

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةٌ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ ﴾

(المائدة: جزء من آية ١٠٦)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การเป็นพยานระหว่างพวกเจ้าเมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า ขณะมีการทำพันธกรรมนั้น คือสองคนที่เป็นผู้เที่ยงธรรมในหมู่พวกเจ้า”

(อัลมาอิดะฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 106)

1.2.1.5 อายะฮ์ที่ 5

﴿ غَيْرِ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَلِيمٌ ﴾

(النساء: جزء من آية ١٢)

ความว่า “โดยมิใช่สิ่งที่น่ามาซึ่งผลร้ายใดๆ เป็นคำสั่งที่มาจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ผู้ทรงหนักแน่น”

(อันนิสาอ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 12)

1.2.1.6 อายะฮ์ที่ 6

﴿ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

(البقرة: 181-182)

ความว่า “แล้วผู้ใดเปลี่ยนแปลงพินัยกรรม หลังจากที่เขาได้ ยินมั่นแล้ว โทษแห่งการเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมนั้นก็ตกอยู่ แก่บรรดาผู้เปลี่ยนแปลงพินัยกรรมนั้นแท้จริงอัลลอฮฺทรง ได้ยิน ทรงรอบรู้ แล้วผู้ใดเกรงว่า ผู้ทำพินัยกรรมมีความไม่ เป็นธรรม (โดยไม่รู้) หรือกระทำความผิด (โดยเจตนา) แล้ว เขาได้ประนีประนอมในระหว่างพวกเขา ก็ไม่มีโทษใด ๆ แก่เขา แท้จริงอัลลอฮฺเป็นผู้ทรงอภัยผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ: 181-182)

1.2.2. อัลหะดีษ

1.2.2.1 อัลหะดีษที่ 1 จากท่านอับนุอับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ فَكَانَتْ الْوَصِيَّةَ كَذَلِكَ

حَتَّى نَسَخْتَهَا آيَةَ الْمَوَارِيثِ))

(أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ، 1970: 118؛ وَأَبُو دَاوُدَ، 1990: 169)

ความว่า “หากเขามีทรัพย์สมบัติทิ้งไว้บ้าง เขาก็ควรที่จะยก ให้แก่พ่อแม่และแก่ญาติสนิทโดยชอบธรรม มันเป็นหน้าที่ สำหรับผู้เกรงกลัวอัลลอฮฺ การทำพินัยกรรมก็เป็นไปใน รูปแบบดังกล่าว จนมีอายะฮฺในเรื่องมรดกมายกเลิกพินัยกรรม ในรูปแบบดังกล่าวไป”

(al-Tirmidhi, 1975: 2118; Abu Dawud, 1990: 2869)

1.2.2.2 อัลหะดีษที่ 2 จากท่านอัมรฺ บุตร คอริญะฮฺ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า แท้จริงท่านนบี ﷺ

((حَطَبَ عَلَى نَاقَتِهِ وَأَنَا تَحْتَ جِرَانِهَا وَهِيَ تَقْضَعُ بِجِرَّتِهَا، وَإِنَّ

لُعَابَهَا يَسِيلُ بَيْنَ كَتِفَيْ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ أَعْطَى كُلَّ ذِي

حَقِّ حَقَّهُ، فَلَا وَصِيَّةَ لِمَوَارِيثٍ، وَالْوَلَدُ لِلْفَرَّاشِ، وَاللِّعَاطِرُ الْحَجَرِ))

(أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ، 1970: 122)

ความว่า “ได้กล่าวสุนทรพจน์ขณะอยู่บนหลังอูฐของท่าน โดยมีฉันอยู่ใต้คออูฐที่กำลังบดเอื้อง และน้ำลายของมันไหลลงระหว่างไหลสองข้างของฉัน ฉันได้ยืนท่านกล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงมอบสิทธิให้แก่ผู้มีสิทธิทุกคน ดังนั้น ไม่มีพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่เป็นทายาท ทารกถือเป็นลูกของผู้ที่เป็นเจ้าของที่นอน ผู้ละเมิดประเวณีไม่มีสิทธิในตัวเด็ก”

(al-Tirmidhi, 1975: 2122)

1.2.2.3 อัลหะดีษที่ 3 จากท่านอุมามะฮฺ رضي الله عنه ได้ยืนท่านนบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقِّ حَقَّهُ ، فَلَا وَصِيَّةَ لَوَارِثٍ))

(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٢١٤١؛ وأبو داود، ١٩٩٠ : ٢٨٧٠)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงมอบสิทธิให้กับเจ้าของตามสิทธิของเขา ดังนั้นจึงไม่มีการทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท”

(al-Tirmidhi, 1975: 2141; Abu Dawud, 1990: 2870)

1.2.2.4 อัลหะดีษที่ 4 ได้เล่าโดยอบูหุรอยเราะฮฺ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮ์ลุล رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ وَالْمَرْأَةُ بِطَاعَةِ اللَّهِ سِتِّينَ سَنَةً ثُمَّ يَحْضُرُهُمَا الْمَوْتُ فَيُضَارَّانِ فِي الْوَصِيَّةِ فَتَجِبُ لَهُمَا النَّارُ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيَّ أَبُو هُرَيْرَةَ : ﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ ۖ وَصِيَّةٌ مِنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَلِيمٌ ﴾))

(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٢١١٧)

ความว่า “แท้จริงมีชายและหญิงคู่หนึ่งทำความดีต่ออัลลอฮ์เป็นเวลาหกสิบปี ต่อมาความตายได้มาประสบกับเขาทั้งสอง โดยที่เขทั้งสองต่างก็เป็นผู้ทำให้เดือดร้อนในเรื่องทำพินัยกรรมไฟนรกจะตกเป็นของเขาทั้งสอง” หลังจากนั้น ท่านอบูหุรอย

เราะสุ ก็ได้อ่าน อาเยซุที่ว่า “หลังจากที่พินัยกรรมได้รับการปฏิบัติโดยครบถ้วน และหลังจากที่ได้มีการชำระหนี้สินแล้ว ถ้าหากว่ามันไม่เป็นผลร้าย(ต่อบรรดาทายาท) นี่เป็นคำสั่งจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงขันติ”

(al-Tirmidhi, 1975: 2117)

1.2.2.5 อัลหะดีษที่ 5 ได้เล่าโดยท่านญาบิร¹⁰ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะสุล ﷺ ได้กล่าวว่

((مَنْ مَاتَ عَلَى وَصِيَّةٍ مَاتَ عَلَى سَبِيلٍ وَسُنَّةٍ وَمَاتَ عَلَى تَقَى
وَشَهَادَةٍ وَمَاتَ مَعْفُورًا لَهٗ))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠١)

ความว่า “ผู้ใดได้ตายไปโดยมีพินัยกรรมไว้ เขาก็ได้ตายไปบนหนทางและแนวทาง และตายไปโดยเป็นผู้ยำเกรง และมีกะลิมะฮ์¹¹ และได้ตายไปโดยเขาได้รับการอภัยโทษ”

(Ibn Majah, 1997: 2701)

1.2.2.6 อัลหะดีษที่ 6 ได้เล่าโดยอบูหุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะสุล ﷺ ได้กล่าวว่

((إِنَّ اللَّهَ تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ عِنْدَ وَفَاتِكُمْ بِثُلْثِ أَمْوَالِكُمْ زِيَادَةً لَكُمْ فِي
أَعْمَالِكُمْ))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠٩)

¹⁰ ท่านญาบิร บิน อับดุลลอฮ์ رضي الله عنه รายงานหะดีษจำนวน 1,540 หะดีษ บิดาของท่านชื่อ อับดุลลอฮ์ บิน อัมรฺ บินฮัมรอน อัลอันศอรีย์ อัศสะลามีย์(ห้องสมุดประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2557)

¹¹ คำยืนยัน เป็นการประกาศตนยอมรับว่าอัลลอฮ์ ﷻ เป็นพระเจ้าที่แท้จริง ที่ผู้กล่าวนั้นเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ขณะเดียวกันก็ยอมรับว่าท่านเราะสุล ﷺ เป็นศาสนทูตของพระองค์ พร้อมทั้งเชื่อและปฏิบัติตามคำยืนยันดังกล่าวด้วยความสำนึกและจริงใจ เขาผู้นั้นก็คือมุสลิม

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงมอบให้แก่พวกเจ้าหนึ่งในสาม จากทรัพย์สินของพวกเจ้าตอนที่พวกเจ้าเสียชีวิต เพื่อเพิ่มความดีของพวกเจ้า ทั้งนี้เพื่อพระองค์จะได้ทรงเพิ่มผลงานของพวกเจ้า”

(Ibn Majah, 1997: 2709)

1.2.2.7 อัลหะดีษที่ 7 เล่าจากท่านอับู อิศฮาก สะอัด อิบน์ อบี วักกอศ มาลิก อิบน์ อุซัยบ อิบน์ อับดิมะนาฟ อิบน์ ซุฮุเราะฮ์ อิบน์ กิลาบ¹² อิบน์ มุรเราะฮ์ อิบน์ กะอับ อิบน์ ลุอัย อัลกุเราะฮ์ ซิย อัซซุซุรีย ท่านเป็นหนึ่งในสิบของเศาะหาบะฮ์ที่ถูกสัญญาว่าจะได้เข้าสวรรค์ได้กล่าวว่:

وعن أبي إسحاق سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ مَالِكِ بْنِ أَهْيَبِ بْنِ عَبْدِ
مِنَافِ بْنِ زُهْرَةَ بْنِ كِلَابِ بْنِ مُرَّةِ بْنِ كَعْبِ بْنِ لُؤَيِّ الْقُرَشِيِّ
الرُّهْرِيِّ أَحَدِ الْعَشْرَةِ الْمَشْهُودِ لَهُم بِالْجَنَّةِ ، قَالَ: ((جَاءَنِي رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ يَعُودُنِي عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ وَجَعِ اسْتَدَّ بِي ، فَقُلْتُ : يَا
رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي قَدْ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ مَا تَرَى ، وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلَا
يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَةٌ لِي ، أَفَأُتَصَدَّقُ بِثُلُثِي مَالِي ؟ قَالَ : لَا ، قُلْتُ :
فَالسُّطْرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ فَقَالَ : لَا ، قُلْتُ : فَالثُّلُثُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟
قَالَ : الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ - أَوْ كَبِيرٌ - إِنَّكَ إِنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ
خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ ، وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً
تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى مَا يَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ ،
قَالَ : فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أُخَلِّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي ؟ قَالَ : إِنَّكَ
لَنْ تُخَلِّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلًا تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ
إِلَّا أَزْدَدَتْ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً ، وَلَعَلَّكَ أَنْ تُخَلِّفَ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ
أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ . اللَّهُمَّ أَمْضِ لِأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلَا

¹² เชื้อสายของท่านสะอัด رضي الله عنه บรรจบกับเชื้อสายของท่านนบี ﷺ บรรจบที่กิลาบ

تَرَدُّهُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِهِمْ ، لَكِنَّ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ حَوْلَةَ يَزِيحُ لَهُ رَسُولُ
اللَّهِ ﷺ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ .))

(رواه البخاري، ١٩٩٢ : ١٢٩٥ ; ومسلم، ١٩٥٥ : ١٢٩٥)

ความว่า “ ท่านเราะสูล ﷺ ได้มาเยี่ยมเยียนฉันในปีหัจญ์
อามาลา¹³ เนื่องจากอาการเจ็บป่วยของฉันที่ทรุดหนักขึ้นเรื่อยๆ
แล้วฉันก็ได้บอกกับท่านว่า: “โอ้เราะสูลลลอฮฺ แท้จริงฉันมี
อาการเจ็บป่วยอย่างที่ท่านเห็น และฉันก็มีทรัพย์สินมรดกมากมาย
และไม่มีใครสืบทอดนอกจากลูกสาวเพียงคนเดียวของฉัน
ฉันจะบริจาคเศษสองส่วนสามจากทรัพย์สินมรดกของฉันได้
ไหม?” ท่านตอบว่า: “ไม่ได้หรอก” ฉันถามว่า: “ถ้าเช่นนั้น
ครั้งหนึ่งละท่านเราะสูลลลอฮฺ?” ท่านตอบว่า: “ไม่ได้เช่นกัน”
ฉันถามต่ออีกว่า: “ถ้าเช่นนั้นก็เศษหนึ่งส่วนสามละท่านเราะสูล
ลลอฮฺ?” ท่านตอบว่า “(ใช่)เศษหนึ่งส่วนสาม และเศษหนึ่ง
ส่วนสามนั้นมันก็มากอยู่ แท้จริงการที่ท่านทิ้งให้ทายาทของ
ท่านมีความมั่งมีดีกว่าการที่ท่านจะทิ้งให้พวกเขา มีความขัดสน
แบบมือขอกคนอื่น และแท้จริงท่านมิได้จ่ายค่าใช้จ่ายใดๆ โดยที่
ท่านตั้งเจตนาเพื่ออัลลลอฮฺ นอกจากท่านจะได้รับผลตอบแทน
แทน แม้แต่สิ่งที่ท่านได้ป้อนเข้าไปในปากของภรรยาของท่าน
ก็ตามที” ท่านสะอัดเล่าต่อว่า: และฉันก็ได้กล่าวว่า: “โอ้เราะสูล
ลลอฮฺ ฉันจะถูกทอดทิ้ง (ไว้ที่นครมักกะฮฺ) หลังจากสหายของ
ฉัน (ได้เดินทางกลับนครมะดีนะฮฺพร้อมกับท่าน) ไหม?”¹⁴
ท่านนบีตอบว่า: “ไม่ว่าท่านจะถูกทิ้ง(ไว้ที่นครมักกะฮฺ)ก็ตามที
แต่ถ้าท่านประกอบคุณความดีใดๆ โดยมีเจตนาเพื่ออัลลลอฮฺ

¹³ หรือ “หัจญ์อะดาอ์” ในปีอิญญ์เราะฮ์ศักราช 10 กล่าวคือท่านสะอัด อิบน์ อับดุลกอซิม ได้ล้มป่วยในช่วง
หัจญ์อามาลาดังการรายงานของอิซ-ซุซุรียฺ ส่วนการรายงานของอิบบ์นุอัยษะฮ์ที่ระบุว่าท่านป่วยช่วงพิชิตนครมักกะฮ์
เป็นการรายงานที่คลาดเคลื่อน (Ibnu al-Hajjar al-Asqalany, 1989: 5/363)

¹⁴ เนื่องจากท่านสะอัด มีอาการเจ็บป่วยและเกรงว่าท่านจะไม่ทันหายก่อนที่บรรดาเศาะหาบะฮ์จะเดินทาง
กลับยังนครมะดีนะฮ์ เพราะท่านรังเกียจที่จะพำนักอยู่นครมักกะฮ์หลังจากที่ท่านได้อพยพจากมันแล้ว(พืซฮอด อับ
ดุลฮาดีษ, 2553: 6)

นอกจากว่าท่านจะได้ยกระดับตำแหน่งและเกียรติของท่านให้สูงขึ้น และฉันหวังว่าท่านจะถูกทิ้งไว้(ให้มีอายุยืนยาว) จนกระทั่งมีชนกลุ่มหนึ่งได้รับประโยชน์จากท่านและชนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับความเสียหาย¹⁵ โอ้อัลลอฮฺ ได้โปรดให้การอพยพของบรรดาเศาะหาบะฮฺของฉันลุล่วงด้วยเถิด และจงอย่าให้พวกเขาถอยกลับเลย¹⁶ แต่คนที่โชคร้ายคือสะอัด อิบน์ เคาละฮฺ” ท่านนบี ได้แสดงความเสียใจกับการจากไปของสะอัด บิน เคาละฮฺ เพราะเขาได้ตาย ณ นครมักกะฮฺ¹⁷ ”

(al – Bukhariy, 1992: 1295; Muslim, 1955: 1295)

1.2.2.8 อัลหะดีษที่ 8 รายงานจากท่านอิบน์ อุมร์ رضي الله عنه¹⁸ ว่าแท้จริง

¹⁵ และประการสุดท้ายนี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านสะอัด رضي الله عنه กล่าวคือหลังจากการล้มป่วยครั้งนั้น อัลลอฮฺ ﷻ ได้ประทานให้ท่านมีอายุยืนนานถึง 45 ปี ท่านเสียชีวิตในปีฮิจญ์เราะฮ์ศักราชที่ 55 ซึ่งเป็นชาวมุฮำญริรคนสุดท้ายที่เสียชีวิต ในขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่ท่านได้ทำคุณประโยชน์ให้กับประชาชาติมุสลิมอย่างมหาศาล ท่านได้พิชิตเมืองต่างๆ มากมาย ซึ่งตรงกับคำพูดของท่านนบี ﷺ ที่ว่า “จนกระทั่งมีชนกลุ่มหนึ่งได้รับประโยชน์ต่อท่าน” นั่นคือมุสลิมได้รับประโยชน์จากการพิชิตเมืองต่างๆ ของท่าน ส่วน “และชนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับความเสียหาย” คือบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา (ฟัยซอล อับดุลฮาดี, 2553:7)

¹⁶ คือให้พวกเขาขึ้นหัดในอิมาน เพราะตราบใดที่พวกเขาขึ้นหัดในอิมานก็เท่ากับว่าพวกเขาได้ขึ้นหัดในการฮิจญ์เราะฮ์ และจงอย่าให้พวกเขากลับมายังนครมักกะฮ์อีกหลังจากที่พวกเขาได้อพยพจากมันแล้ว (ฟัยซอล อับดุลฮาดี, 2553:7)

¹⁷ เพราะท่านได้อพยพไปยังนครมะดีนะฮ์ แต่แล้วท่านก็กลับมาเสียชีวิต ณ ดินแดนที่ท่านได้อพยพจากมัน นั่นคือนครมะดีนะฮ์ เพราะเศาะหาบะฮ์ซึ่งจะถึงจะต้องจบชีวิต ณ ดินแดนที่พวกเขาได้อพยพจากมันแล้ว (ฟัยซอล อับดุลฮาดี, 2553: 7)

¹⁸ ท่านอิบน์ อุมร์ رضي الله عنه คือ อับดุลลอฮฺ บุตรชายของอุมร์ رضي الله عنه มาจากเผ่ากุไรช์ เกียรติภูมิ เขาเข้ารับอิสลามพร้อมกับบิดา คืออุมร์ ขณะที่วัยยังไม่บรรลุนิติภาวะ จากนั้นได้อพยพไปยังมะดีนะฮ์ก่อนบิดา มีบันทึกคำบอกเล่าของเขาว่า “ในช่วงเกิดสงครามอุศุคกันเสนอตัวต่อท่านนบี ﷺ เพื่อออกรบ ขณะอายุ 13 ปี ท่านนบี ﷺ ปฏิเสธที่จะรับต่อมาในสงครามคอนดัก ฉันมีอายุ 15 ปี และได้ไปเสนอตัวอีกครั้งคราวนี้ท่านนบี ﷺ รับท่านไว้ “เขาเข้าร่วมในสงครามคอนดักและสงครามอื่น ๆ อีกหลายครั้ง ท่านอิบน์ อุมร์ رضي الله عنه ถือเป็นหนึ่งในหกของศอฮาบะฮ์ที่รายงานหะดีษไว้จำนวนมาก คือมีถึง 1,630 ดัน เป็นหะดีษที่ร่วมกันรายงานโดยอิหม่ามอัลบุคอรีและมุสลิม 70 ดัน

ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ ، يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا
وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ))

(أخرجه البخاري، ١٩٩٢ : ٢٧٣٨)

ความว่า “ไม่มีสิทธิสำหรับมุสลิมคนหนึ่งคนใดที่มีสิ่งที่เขาได้
ทำพินัยกรรมมัน ผ่านคำคืนมาสองคืน ยกเว้นการสังเสียดของ
เขานั้นจะต้องถูกเขียนเก็บไว้ที่เขา”

(al – Bukhariy, 1992: 2738)

1.2.2.9 อัลหะดีษที่ 9 ได้เล่าโดยอบูหุรอยเราะฮ์¹⁹ ﷺ ว่า ท่าน
เราะฮ์ซูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْحَيْرِ سَبْعِينَ سَنَةً ، فَإِذَا أَوْصَى حَافٍ فِي
حَافٍ فِي وَصِيَّتِهِ ، فَيُحْتَمُّ بِشَرِّ عَمَلِهِ لَهُ فَيَدْخُلُ النَّارَ وَإِنَّ الرَّجُلَ
لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الشَّرِّ سَبْعِينَ سَنَةً فَيَعْدِلُ فِي وَصِيَّتِهِ فَيُحْتَمُّ لَهُ
بِحَيْرِ عَمَلِهِ فَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ))

(أخرجه ابن ماجة، ١٩٩٧ : ٢٧٠٤)

ความว่า “แท้จริงชายคนหนึ่งได้ทำงาน แบบงานของคนดีเป็น
เวลาเจ็ดสิบปี แล้วเมื่อเขาสังเสียด หรือทำพินัยกรรม เขาก็ทำมัน
ด้วยความลำเอียง หรือละเมิดขอบเขต ดังนั้นบั้นปลายของเขา
จึงเป็นงานที่ชั่ว จึงเป็นเหตุให้เขาต้องเข้านรก และแท้จริงชาย
คนหนึ่งได้ทำงานแบบงานของคนชั่วเป็นเวลาเจ็ดสิบปี แล้ว

รายงานเดี่ยวโดยอัลบุคอรีฮ์ 81 คั่น และรายงานเดี่ยวโดยมุสลิมอีก 31 คั่น(มุสลิมเชียงใหม่คอตเหนือคอตออนไลน์
สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2557)

¹⁹ ท่านอบูหุรอยเราะฮ์ ﷺ มีชื่อจริงว่า อับดุลเราะฮมาน อิบน์ศ็อคร อัคเคาะซีย์ ท่านได้รับฉายานามจากท่าน
เราะฮ์ซูล ﷺ ว่า อบูหุรอยเราะฮ์ ﷺ ท่านรายงานหะดีษเป็นจำนวนมากถึง 5,374 บท(ห้องสมุดประวัติศาสตร์
และชีวประวัติออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2557)

เขาได้มีความเที่ยงธรรมในการทำพินัยกรรมของเขา ดังนั้นบ้าน
ปลายของเขาจึงเป็นงานที่ดี จึงเป็นเหตุให้เขาต้องเข้าสวรรค์”

(Ibn Majah, 1997: 2704)

1.2.2.10 อัลหะดีษที่ 10 ท่านอาลี บุตร อบีฏอลิบ رضي الله عنه²⁰ ได้ไปเยี่ยมชาย
คนหนึ่งที่กำลังป่วย ชายผู้นั้นได้กล่าวกับท่านอาลี رضي الله عنه ว่า ฉันต้องการ
ทำพินัยกรรม ท่านอาลี رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((لَا، لَمْ تَدَعْ مَالًا فَدَعْ مَالَكَ لَوْلَدِكَ))

(أخرجه الدارمي، 1996: 3192)

ความว่า “ไม่ได้ เจ้าไม่ได้ทิ้งทรัพย์สินไว้มากมาย จงทิ้ง
ทรัพย์สินที่ท่านมีไว้ให้บุตรของท่าน”

(al-Darimi, 1966: 3192)

1.2.2.11 อัลหะดีษที่ 11 ได้เล่า จากอบีบักร บุตรมุฮัมมัด บุตรอัมร บุตร
หัมม رضي الله عنه ว่า

((أَنَّ عَلَامًا بِالْمَدِينَةِ حَضَرَهُ الْمَوْتُ وَوَرَّثَهُ بِالشَّامِ ، وَأَنَّهُمْ

²⁰ ท่านอาลี رضي الله عنه บิดาของท่าน ชื่อ อะบีฏอลิบ มีชื่อเดิมว่า อับดุลมานาฟ บิน อับดุลมุกฏอลิบ ชื่อเดิมว่า ซัยบะฮ์ บิน ฮาเซ็ม บินอับดุลมานาฟ ชื่อเดิมว่า อัลมุจิมิเราะฮ์ บิน กอซอซ ชื่อเดิมว่า ซัยด์ บิน กิลาบ บิน มัรเราะฮ์ บิน กะออาบ บิน ซุอวี บิน ฆอลิบ บิน มุอาด บิน อัคนาน มารดาของท่าน ชื่อฟาฏิมะฮ์ อัซซุรอรา มีชื่อเดิมว่า ฟาฏิมะฮ์ บินตี อาสัด บินตี ฮาซิม บินตี อับดุลมานาฟ บิน กอซอ ท่านอาลี บิน อะบีฏอลิบมีชื่อเล่นว่า อะบีตุรรอบ ซึ่งหมายถึง พ่อฝุ่น (ครั้งหนึ่งท่าน นบี صلى الله عليه وسلم เห็นท่านอาลีนอนอยู่บนพื้น ซึ่งเต็มไปด้วยฝุ่น ท่านจึงได้รับฉายา ดังกล่าว) ท่านอาลี บิน อะบีฏอลิบ นั้น เป็นลูกพี่ลูกน้องของท่านนบี ซึ่งท่านมีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ท่านเป็นที่คนโต ท่านมีน้องชาย 3 คน คือ ฏอลิบ อากีล และ ยะฮ์ยอ และท่านมีน้องสาวอีก 2 คน คือ อุมุฮานฮ์ และ ญะมานะฮ์ ซึ่งพี่น้องทั้งหมดนั้นมาจาก บิดา-มารดา คนเดียวกัน ท่านอาลี เป็นเคาะลีฟะฮ์คนที่ 4 ระหว่างปี ฮิจเราะฮ์ศักราช 35-40 หรือ คริสต์ศักราช 656-661 (เพื่อนอิสลาม ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2557)

ذَكَرُوا لِعُمَرَ أَنَّهُ يَمُوتُ ، فَسَأَلُوهُ أَنْ يُوصِيَهُ ، فَأَمَرَهُ عُمَرُ أَنْ يُوصِيَهُ
 ، فَأَوْصَى بِبَيْتْرِ يُقَالُ لَهَا : بَيْتْرُ جُشَمَ ، وَإِنَّ أَهْلَهَا بَاغُوهَا بِثَلَاثِينَ
 أَلْفًا ، ذَكَرَ أَبُو بَكْرٍ أَنَّ الْغُلَامَ كَانَ ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ ، أَوْ ثِنْتَيْ
 (عَشْرَةَ)

(أخرجه الدارمي، ١٩٩٦ : ٣٢٩٠)

ความว่า “แท้จริง มีเด็กชายคนหนึ่งกำลังจะเสียชีวิตที่มะดี
 นะฮะ ขณะที่เขาตายโดยชอบธรรมของเขาอยู่ที่ประเทศซาม
 (ซีเรีย) จึงได้มีการเล่าเรื่องของเขาแก่ ท่านอุมร์ บุตรค็อฏ
 ฎ็อบ และได้มีการถามท่านว่า “เด็กคนนั้นกำลังจะเสียชีวิต
 เขาทำพินัยกรรมได้หรือไม่?” ท่านอุมร์ตอบว่า “ให้เขาทำ
 พินัยกรรมเถิด” เด็กคนนั้นจึงได้ทำพินัยกรรมด้วยกับบ่อใบ
 หนึ่งเรียกว่าบ่อ”ญัซม์”และทายาทของเขาได้ขายบ่อด้วยกับ
 ราคาสามหมื่น ท่านอบูบักร์ได้เล่าอีกว่า “เด็กชายคนนั้นมีอายุ
 สิบปีหรือสิบสองปี”

(al-Darimi, 1966: 3290)

1.2.2.12 อัลหะดีษที่ 12 ได้เล่า จากอุมร์ บุตร คอริญะฮ์ رضي الله عنه ว่า ท่าน
 เราะฮ์ลุ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((لا وَصِيَّةَ لَوَارِثٍ إِلَّا أَنْ يُجِيزَ الْوَرِثَةَ))

(رواه الدارقطني، ١٩٦٦ : ٨٩)

ความว่า “ไม่มีการทำพินัยกรรมให้กับทายาท เว้นแต่ได้รับ
 อนุญาตจากทายาทบุคคลอื่น”

(al-Dar Qutni, 1966: 89)

1.2.2.13 อัลหะดีษที่ 13 ท่านอับนุอับบาส رضي الله عنه²¹ ได้กล่าวว่า

²¹ท่านอับดุลลอฮ์ อับนุ อับบาส رضي الله عنه เกิดก่อนการอพยพของท่านนบี صلی الله علیه و آله 3 ปี เมื่อท่านนบี صلی الله علیه و آله เสียชีวิต
 ขณะนั้นท่านอับนุอับบาสมีอายุเพียงสิบสามปีทั้งๆที่อายุน้อย แต่ท่านก็ท่องจำฮะดีษจากท่านนบี صلی الله علیه و آله ถึง

((الَّذِي يُوصِي بِالْخُمْسِ أَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يُوصِي بِالرُّبْعِ , وَالَّذِي يُوصِي
بِالرُّبْعِ أَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يُوصِي بِالثُّلُثِ))

(رواه البيهقي، ١٩٩٩ : ٢٧٠)

ความว่า “ผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนห้าประเสริฐกว่าผู้ที่ทำ
พินัยกรรมหนึ่งส่วนสี่ และผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสี่
ประเสริฐกว่าผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสาม”

(al-Baihaqi, 1999: 270)

1.2.3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.3.1 งานวิจัย เรื่อง การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรมใน
กรุงเทพมหานคร โดย สมหวัง บินหะซัน (สมหวัง บินหะซัน, 2549: บทคัดย่อ)

การวิจัยเรื่อง การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรมใน
กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดก
และพินัยกรรมของมุสลิมในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการ
แก้ไขในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดก และพินัยกรรมของมุสลิมในกรุงเทพมหานคร 3)
เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดก และพินัยกรรมของมุสลิมใน
กรุงเทพมหานคร 4) เพื่อศึกษาการยอมรับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดก และพินัยกรรมของ
มุสลิมใน 4 กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่คณะกรรมการอิสลามประจำ
กรุงเทพมหานครคณะกรรมการมัสยิดในกรุงเทพมหานคร นักวิชาการด้านศาสนาและมุสลิมและ
มุสลิมะห์ในกรุงเทพมหานครจำนวน 112 คน การวิจัยพบว่า 1. การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะ
มรดกและพินัยกรรมในกรุงเทพมหานครโดยผู้ที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมาย
อิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรมส่วนใหญ่คืออิหม่าม ขั้นตอนในการดำเนินการของกลุ่ม
ตัวอย่างส่วนใหญ่คือการแบ่งตามบทบัญญัติศาสนาอิสลาม หรือลักษณะยอมความโดยมีการ
จดบันทึกและลงนาม และหากมีปัญหาก็จะใช้วิธีปรึกษาส่วนใหญ่จะปรึกษากับนักวิชาการศาสนา
2. ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างประสบจากการใช้กฎหมายอิสลาม คือการไม่มีกฎหมายรองรับและขาด
ความรู้ความเข้าใจในใช้กฎหมายอิสลามของมุสลิมในกรุงเทพมหานคร แนวทางการแก้ไข คือ จัด

1660 หะดีษ นับเป็นประโยชน์แก่มุสลิมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งท่านอิหม่ามอัลบุคอรีและมุสลิมได้บันทึกไว้ในตำรา
ของท่านทั้งสอง(ห้องสมุดประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2557)

ให้มีการอบรมและพิมพ์เอกสารวิชาการเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดกพินัยกรรม ให้แก่มุสลิมในกรุงเทพมหานคร และให้มีกฎหมายบ้านเมืองรองรับ 3. ระดับความรู้ความเข้าใจในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรมของมุสลิมในกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายมีความรู้ความเข้าใจในการใช้กฎหมายอิสลามมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูง ผู้มีความรู้ด้านศาสนาสูง และผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมาก มีระดับความรู้ความเข้าใจในกฎหมายอิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรมสูง

งานวิจัยข้างต้นนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรม โดยศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข รวมถึงการยอมรับในการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดก และพินัยกรรมในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความเหมือนกันในเรื่องของเนื้อหาที่เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม โดยเฉพาะข้อบัญญัติ เงื่อนไข องค์กรประกอบ และประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการทำพินัยกรรมตามหลักการอิสลาม โดยที่วิจัยเล่มนี้จะเน้นศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามเป็นการเฉพาะไม่ได้ระบุถึงเรื่องการแบ่งมรดก สำหรับข้อแตกต่างในเรื่องของการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ วิจัยเล่มนี้จะศึกษาจากการปฏิบัติจริงของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง ระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์กรประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม รวมถึงปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรม ส่วนวิจัยข้างต้นนั้นจะศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข และการยอมรับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรมของกลุ่มตัวอย่างโดยเน้นการใช้กฎหมายอิสลามเป็นหลัก

1.2.3.2 งานวิจัย เรื่อง การจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดสตูล โดย นายหมัดอูเส็น หมัดหมัน (หมัดอูเส็น หมัดหมัน, 2556: บทคัดย่อ)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการด้วยกันคือ 1) เพื่อศึกษาหลักการเงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลาม 2) เพื่อศึกษาระดับการศึกษา ระดับความรู้ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดก ตามหลักกฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดสตูล 3) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขในการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธี การวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม การวิจัยเอกสารผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากอัลกุรอาน อัลหะดีษของท่านเราะสูล ﷺ หนังสือตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ส่วนการวิจัยภาคสนามผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยสำรวจกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติแบบร้อยละ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด (อิหม่ามจำนวน 75 คน คอเต็บจำนวน 41 คน และบิลาลจำนวน 28 คน) ทุกอำเภอในจังหวัดสตูลรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 144 คน และทำการ

สัมภรณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล(ประธานฯ 1 คน และรองประธานฯ จำนวน 4 คน) คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูลจำนวน 1 คน และผู้ที่มาติดต่อ ที่ศาลจังหวัดสตูลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการมรดก หรือผู้ที่มาติดต่อที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลเพื่อขอให้คณะกรรมการฯ ไกล่เกลี่ยเรื่องมรดกของผู้ตาย หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการมรดกจำนวน 15 คน เพื่อประกอบและยืนยันข้อมูลแบบสอบถามที่ได้จากคณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด ผลการวิจัยพบว่า 1. เมื่อมุสลิมถึงแก่ความตายทรัพย์สินทั้งหมดและสิทธิบางประเภทของผู้ตายกลายเป็นมรดก จะต้องจัดการไปตามขั้นตอนของการจัดการมรดกที่กฎหมาย อิสลาม กำหนดไว้ เพื่อกระจายกองมรดกให้แก่ผู้มีสิทธิรับทุกประเภท โดยเริ่มจากการชำระหนี้สิน ทั้งหนี้สินของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เช่นจ่ายทานบังคับ (الزكاة) หากครบเงื่อนไข หนี้สินระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ชำระค่าสินไหมทดแทน หากเจ้ามรดกประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายบุคคลอื่น ใ้ถอนจำนอง หรือจำนำที่เจ้ามรดกได้เอาประกันไว้ ใช้จ่ายในการจัดการศพทั้งของผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ เจ้ามรดกและของเจ้ามรดกเอง ชำระหนี้สินอื่นๆ ปฏิบัติตามพินัยกรรมที่เจ้ามรดก ได้ทำไว้ และแบ่งปันกันในระหว่างทายาท 2. มุสลิมในจังหวัดสตูลมีวุฒิการศึกษาด้านศาสนาต่ำกว่าระดับชานาวิซี และมีความรู้ความเข้าใจในหลักวิชาฟารอฮฺ (الفرائض) ระดับปานกลาง เนื่องจากวิชานี้ไม่มีในหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและของเอกชนอย่างชัดเจน ยกเว้นบางสถาบันเท่านั้นที่นำมาสอนเสริมให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา และการจัดการมรดกของผู้ตายในจังหวัดสตูลต้องอาศัยผู้นำศาสนาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ช่วยแนะนำ และจัดการแบ่งปันมรดกให้ 3. การจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูลประสบปัญหาอุปสรรคหลายอย่าง เช่นทายาทของผู้ตายละเลยไม่ยอมจัดการแบ่งมรดกของผู้ตายภายในเวลาที่เหมาะสม โดยปล่อยให้กองมรดกตกอยู่ในความครอบครองของทายาทเพียงบางคน และนำผลประโยชน์จากกองมรดก หรือบางส่วนจากกองมรดกมาบริโภคเป็นการส่วนตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อทายาท และผู้ที่มีสิทธิในกองมรดกคนอื่นๆ 4. แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูลมีหลายวิธีเช่น ใ้บรรจิวชิชาอัลฟารอฮฺวิชาว่าด้วยการจัดการมรดกเข้าในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนและใ้มีการอบรมผู้นำศาสนา ผู้นำ ชุมชนทุกระดับ เพื่อเพิ่มทักษะในหลักวิชานี้ให้องค์กรทางศาสนาหรือองค์กรทางภาครัฐมีอำนาจบังคับให้ทายาทของผู้ตายดำเนินการ จัดการมรดกในเวลาที่เหมาะสมเพื่อตัดวงจรของปัญหาทุกประเภทให้อยู่ในวงจำกัด และใ้จัดบันทึกข้อตกลงต่างๆ ที่เกิด ขึ้นในกระบวนการแบ่งมรดก ส่งเสริมใ้มีการทำวะกฟ (الوقف) หรือการมอบถาวรวัตถุให้เป็นศาสนกุศลเพื่อลดจำนวนทรัพย์สินที่จะตกเป็นมรดก และเพื่อลดความต้องการและการขัดแย้งของ

กลุ่มทายาท และให้ถือว่าการยกทรัพย์สินให้แก่ทายาทตกเป็นโมฆะหากไม่ได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ต่อเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยข้างต้นนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลาม หลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน วิธีการจัดการมรดก ความรู้ความเข้าใจ แนวปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขในการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการทำวิจัยเล่มนี้ โดยเฉพาะในเรื่องของระเบียบวิธีในการดำเนินการวิจัย เนื่องจากวิจัยข้างต้นนั้นศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเดียวกัน ดังนั้นจึงมีข้อแตกต่างกันในเรื่องของหัวข้อวิจัย โดยที่วิจัยเล่มนี้จะเน้นหนักไปในทางพินัยกรรมในอิสลาม ส่วนวิจัยข้างต้นนั้นจะเน้นไปในด้านการจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลามเป็นหลัก ซึ่งมรดกและพินัยกรรมทั้งสองเรื่องนี้มีมีความเกี่ยวพันกันในด้านกฎหมายอิสลาม

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม

1.3.2 เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

1.3.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

1.4 คำถามวิจัย

1.4.1 ระดับความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิม ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?

1.4.2 ลักษณะการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?

1.4.3 ปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?

1.4.4 แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1.5.1 ทราบถึงลักษณะการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

1.5.2 ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล

1.5.3. ทราบถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิม ในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล

1.5.4. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิมใน อำเภอเมืองจังหวัดสตูล

1.5.5. เป็นแนวทางขยายการใช้กฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของ มุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูลและจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

1.6 ขอบเขตการวิจัย

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม บทบัญญัติ กฎเกณฑ์ วิทบัญญัติ ประเภท เงื่อนไข องค์ประกอบ และวิธีการทำพินัยกรรมตามหลักการอิสลาม โดยศึกษา จากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาลักษณะการทำพินัยกรรมของมุสลิมเฉพาะใน เขตต่างๆของอำเภอเมืองจังหวัดสตูลที่มีมุสลิมอาศัยอยู่และมีมัสยิดตั้งอยู่เท่านั้น โดยจะศึกษากลุ่ม ตัวอย่างจากประชากรทั่วไป ผู้ที่มีความรู้ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำพินัยกรรมตามกฎหมาย อิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลดังต่อไปนี้

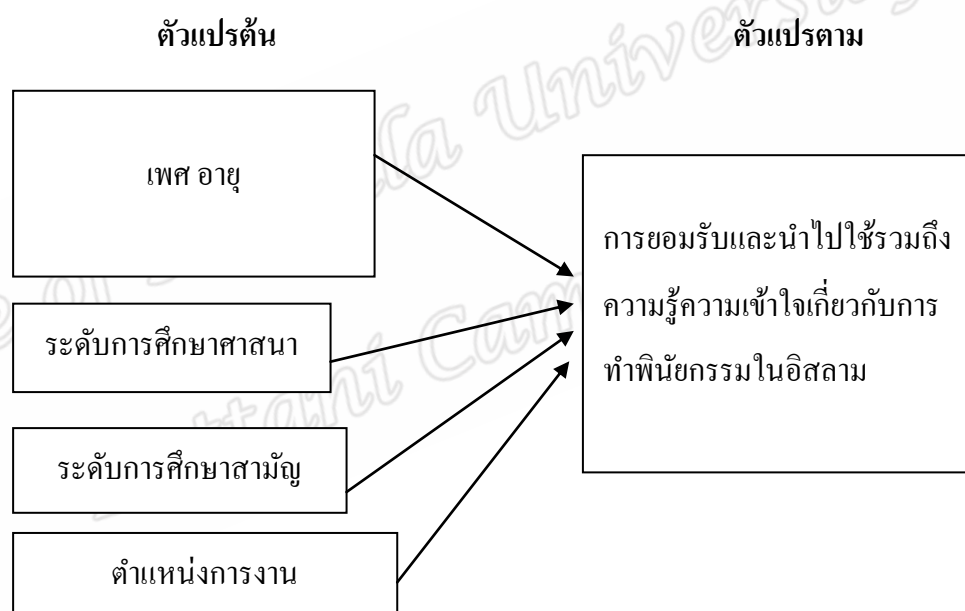
1.6.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะผู้พิทักษ์ธรรม อิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด นักวิชาการอิสลาม ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเพื่อใช้เฉพาะในการเก็บข้อมูลโดยการ สัมภาษณ์ อย่างเดียว ได้แก่ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธาน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะผู้พิทักษ์ธรรม ประจำศาลจังหวัดสตูล 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่าม

ประจํามัศยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัศยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 130 คน จากอิหม่ามและคณะกรรมการมัศยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัศยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง 35 มัศยิด จากจำนวนมัศยิด 69 หลัง โดยกำหนดว่า 1 มัศยิดต่อกรรมการ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 70 คน และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เป็นรายบุคคลมีทั้งหมด จำนวน 60 คน โดยกำหนดตำบลละ 5 คน จาก 12 ตำบล

1.6.3 กรอบแนวคิด

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิม ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” ผู้ทำการวิจัยมีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1.7.1 พินัยกรรมในอิสลาม หมายถึง การสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้วเรียกการสละนี้ว่า วะศียะฮ์ เพราะความดีที่ผู้ท้าวะศียะฮ์ ได้ทำไว้ในคุณยານี้ จะส่งผลไปถึงเขาในอาคีเราะฮ์

1.7.2 พิณัยกรรมทั่วไป หมายถึง พิณัยกรรมของไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.7.3 อิสลาม (الإسلام) แปลว่า มอบตัว นอบน้อมถ่อมตน และสันติ หมายถึง ศาสนาอิสลาม ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่า มุสลิม ดังนั้นมุสลิมก็ต้องน้อมรับอิสลามอย่างสมบูรณ์ โดยมอบตัวทั้งทางใจ ทางวาจาและทางกาย

1.7.4 มุสลิม (مسلم) คือ ผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮู ﷻ ว่าเป็นพระเจ้าที่แท้จริงแต่เพียงพระองค์เดียว และนอบน้อมยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระองค์โดยสิ้นเชิง

1.7.5 ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการทำพิณัยกรรมในอิสลาม

1.7.6 ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง การไม่ได้รับความสะดวกในการทำพิณัยกรรม หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพิณัยกรรม คำตัดสินของผู้รู้กฎหมายไม่เป็นที่สิ้นสุด ผู้ที่ไม่พอใจในการตัดสินสามารถนำเรื่องมาฟ้องศาลได้

1.7.7 นักวิชาการศาสนาอิสลาม หมายถึง คณะโต๊ะยุติธรรม โต๊ะครู ครูที่สอนศาสนา ที่จบการศึกษาในประเทศระดับนานาชาติ และครูสอนศาสนาที่จบปริญญาตรีหรือปริญญาโทจากในประเทศและต่างประเทศ และผู้ที่มีความสามารถตอบปัญหาศาสนาตามพิณัยกรรมในอิสลามที่เป็ที่รู้จักและนับถือของคนทั่วไป

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พิณัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยได้สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1.8.1 เครื่องหมาย ﴿...﴾ วงเล็บดอกไม้ว ใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.8.2 เครื่องหมาย “...” เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับการแปลความหมายของอัลกุรอานและอัลหะดีษ ตลอดจนคำพูดของนักวิชาการที่นำมาอ้างอิง

1.8.3 ((...)) วงเล็บปีกกู่ ใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

1.8.4 (...) วงเล็บเดี่ยว ใช้สำหรับการเขียนอ้างอิงและการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.8.5 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบหานะฮ์ วะตะอาลา” ซึ่งมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาบริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮู ﷻ หลังจากที่ได้อ่านนามพระองค์

1.8.6 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “ศ็อลลัลลอฮู อะลัยฮิ วะสัลลัม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮู ﷻ ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแด่ท่าน” เป็นคำที่มุสลิมใช้หลังจากได้มีการกล่าวถึงนบีมุฮัมมัด ﷺ

1.8.7 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “อะลัยฮิสสะลาม” หมายถึง ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานความสันติแก่ท่าน เป็นคำที่ใช้หลังจากได้มีการกล่าวถึงท่านนบีหรือเราะสุลท่านอื่นยกเว้นนบีมุฮัมมัด ﷺ หลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.8.8 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎิยัลลอฮูอันฮู” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่เขา” จะเขียนต่อท้ายเสาะหาบะฮ์ทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.8.9 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎิยัลลอฮูอันฮา” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่นาง” จะเขียนต่อท้ายเสาะหาบิยะฮ์ทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.8.10 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎิยัลลอฮูอันฮูมา” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่เขาทั้งสอง” จะเขียนต่อท้ายเสาะหาบะฮ์หรือเสาะหาบิยะฮ์จำนวนสองท่านทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.9 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” ผู้ทำการวิจัยมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1.9.1 ในการอ้างอิงหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับพินัยกรรมอิสลามผู้วิจัยยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน ฮิสฎุนนะฮ์ และทัศนะของนักวิชาการ

1.9.2 การแปลความหมายพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาไทยผู้วิจัยใช้พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฉบับแปล ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน แห่งนครมาดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

1.9.3 การเปรียบเทียบตัวอักษรอาหรับ-ไทย ผู้วิจัยใช้ตามตารางการเปรียบเทียบของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทที่ 2

พินัยกรรมทั่วไปและพินัยกรรมในอิสลาม

2.1 พินัยกรรมทั่วไป

ก่อนการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง¹และพาณิชย์² บรรพ 6 ในวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม พ.ศ. 2475 บังคับใช้ก่อนหน้านั้นแล้ว โดยเนื้อความของพระราชบัญญัติดังกล่าวได้วางหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมให้มีความทันสมัยขึ้นจากกฎหมายเก่าเป็นอันมาก เช่น เรื่องแบบพิธีที่ยู่ยากที่เปลี่ยนไปตามฐานะศรัทธาของคนก็เปลี่ยนใหม่ให้บุคคลทุกคนสามารถเลือกแบบพินัยกรรมที่ต้องการได้ ไม่ว่าจะเป็นพินัยกรรมแบบธรรมดา แบบเขียนเองทั้งฉบับ แบบฝ่ายเมืองและแบบลับ นอกจากนั้นยังมีการบัญญัติถึงเรื่องการทำพินัยกรรมของ คน ไร้ บุคคลที่ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตายและคนไทยที่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งกฎหมายเก่ายังไม่เคยบัญญัติเพื่อไปถึงซึ่งการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นความประสงค์ของรัฐบาลที่จะออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรมโดยไม่ต้องรอการประกาศใช้บรรพ 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะมรดกอีกต่อไป เป็นการประกาศแก้ไขก่อนขณะที่ร่างกฎหมายไม่สมบูรณ์บรรพ

สามปีต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้บรรพ 6 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื้อหาที่มีความคล้ายของเดิมในพระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม พ.ศ. 2475 แทบทุกประการ และนับตั้งแต่วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ได้มีการตราพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. 2546 ออกมายกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม พ.ศ. 2475 ด้วยเหตุผลว่าเป็นกฎหมายที่ไม่บังคับใช้เฉพาะ

¹(กฎ) ที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล เช่น กฎหมายแพ่ง คดีแพ่ง. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 850)

²การค้าขาย; ชื่อกระทรวงที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพาณิชย์และกิจการทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์ รวมตลอดทั้งการซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้า การควบคุมและส่งเสริมเกี่ยวกับกิจการค้าและการประกันภัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 830)

³ลำดับในการกำหนดชั้นบุคคล(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 415)

บทบัญญัติที่แสดงให้เห็นถึงแบบของพินัยกรรมเป็นครั้งแรกในประเทศไทยน่าจะเป็น บทที่ 49 ของพระไอยการ⁴ลักษณะมรดก ซึ่งเป็นบทกฎหมายลักษณะหนึ่งในกฎหมายตราสามดวงยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยบทนี้ได้กำหนดเงื่อนไขเบื้องต้นในการทำพินัยกรรมว่าเป็นผู้มีอาการป่วยหนัก สำหรับตัวผู้รับพินัยกรรมนั้น ระบุถึงญาติพี่น้องและที่สำคัญคือถือว่าเป็นการทำบุญทำทานยกทรัพย์มรดกให้พระสงฆ์ จากนั้นได้มีการแบ่งพินัยกรรมออกเป็น 7 แบบ โดยพินัยกรรมทุกแบบจะต้องมีพยานลูกนั่งและไม่จำเป็นต้องเขียนเป็นหนังสือ เริ่มด้วยสองแบบแรกเป็นพินัยกรรมซึ่งผู้ทำเป็นพระสงฆ์ให้มีพยานเป็นผู้อาวุโส 3-4 คน หากเป็นพินัยกรรมของพราหมณ์ต้องมีพระสงฆ์หรือพราหมณ์นั่งเป็นพยาน 4-5 คน จากนั้นก็เป็นพินัยกรรมอีก 4 แบบที่กำหนดจำนวนพยานมากน้อยตามฐานะันดรของผู้ที่ทำพินัยกรรมที่ครอบครองที่นา หากมีบรรดาศักดิ์สูง พยานก็จะมีจำนวนมากกว่าผู้ที่มีบรรดาศักดิ์ต่ำกว่าลดหลั่นลงไปตามลำดับ เช่นจากจำนวน 9-10 ลดลงไปเหลือ 4-5 คน แบบสุดท้ายถ้าเป็นไพร่ทำพินัยกรรมพยานจะมีจำนวนเพียง 3-4 คน เท่ากับจำนวนพยานกรณีพระสงฆ์เป็นผู้ทำพินัยกรรม โดยพยานลูกนั่งใน 5 แบบหลังนี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้มีอาวุโส เป็นพระสงฆ์หรือพราหมณ์ คงเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไปก็สามารถมานั่งเป็นพยานได้

กฎหมายฉบับต่อมาที่กำหนดแบบของพินัยกรรม ได้แก่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำพินัยกรรม พ.ศ. 2478 วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้เพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบของพินัยกรรมในพระไอยการลักษณะมรดก เช่น แบบพิธียุ่งยากที่พิจารณาจากฐานะันดร การไม่กำหนดให้มีการลงวันที่ การไม่ยอมให้พินัยกรรมในภาวะสงคราม อันตรายใกล้จะตาย หรือการทำพินัยกรรมแบบไม่ต้องมีพยาน เป็นต้น

ในที่สุดก็ได้มาถึงการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ซึ่งมีแนวคิดในการจัดทำมาตั้งสมัยรัชกาลที่ 4 จนร่างสำเร็จและประกาศใช้ในสมัยรัชกาลที่ 7 มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 โดยคณะกรรมการตรวจชำระได้ยกร่างโดยนำกฎหมายเดิมมาประยุกต์เข้ากับกฎหมายต่างประเทศที่เป็นหลัก เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน และสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น และนับแต่การประกาศบังคับเมื่อปี พ.ศ. 2478 กฎหมายลักษณะมรดกของประเทศไทยเพิ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อไม่นานมานี้โดยพระราชบัญญัติสองฉบับ ฉบับแรกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 1688 วรรคสองและมาตรา 1702 วรรคสาม โดยทั้งสองมาตราแก้ไขรายละเอียดของสังหาริมทรัพย์ประเภทพิเศษให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น ฉบับที่สองได้แก่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2550 ให้ก่อตั้งทรัพย์สินได้ด้วยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อการก่อตั้งรายๆ ไป (ไปโรจน์ กัมพูสิริ, 2555: 225-226)

⁴ชื่อหมวดของกฎหมาย เช่น พระไอยการลักษณะ กู้หนี้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 812)

2.1.1 ความหมายของพินัยกรรมทั่วไป

พินัยกรรม คือ คำสั่งครั้งสุดท้ายของบุคคลที่แสดงความตั้งใจหรือเจตนาจะยกทรัพย์สินสมบัติของตนให้แก่ผู้อื่น หรือวางข้อกำหนดใดๆเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน อันมีผลบังคับเมื่อได้ตายไปแล้วเนื่องจากพินัยกรรมเป็นเรื่องสำคัญ การทำพินัยกรรมจึงต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด (บุญโชค เจียมวิริยะ, 2546: 962)

2.1.2 คุณสมบัติของบุคคลที่จะทำพินัยกรรมได้

คุณสมบัติของบุคคลที่จะทำพินัยกรรมนั้น ต้องมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจึงจะสามารถทำพินัยกรรมตามลำพังได้ โดยต้องไม่เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ต้องทำด้วยตัวเอง(คณะกรรมการโครงการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย สภากาชาดไทย, ม.ป.ป: 36) ดังนั้นผู้อื่นจะแทนไม่ได้ เพราะเป็นกิจการที่จะทำเฉพาะตัวความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมให้ถือเอาเวลาที่ทำพินัยกรรมส่วนตามความสามารถของผู้รับพินัยกรรม ให้ถือเอาเวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย เช่น ทำพินัยกรรมในขณะที่อายุไม่ครบ 15 ปี หรือทำในเวลาวิกลจริตแม้เวลาตายของผู้ทำพินัยกรรมจะเป็นผู้ใหญ่แล้ว หรือหายวิกลจริตมานานเท่าใดแล้วก็ตาม พินัยกรรมนั้นย่อมเป็นโมฆะ (ใช้ไม่ได้) ถ้าในเวลาทำพินัยกรรมมีสติ หลังจากทำเสร็จแล้วก็วิกลจริตจนกระทั่งตาย เช่นนี้ถือว่าพินัยกรรมนั้นยังสมบูรณ์ใช้ได้ตามกฎหมาย

ส่วนคนที่มีอายุมาก อาจหลงๆ ลืมๆ เมื่อทำพินัยกรรมไปแล้วอาจโต้แย้งว่า มีสติสัมปชัญญะไม่บริบูรณ์หรือวิกลจริต ซึ่งทำให้พินัยกรรมเสียได้ จึงควรมีพยานยืนยันรับรองในพินัยกรรมด้วยผู้อยู่ในปกครองจะทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินของตนให้แก่ผู้ปกครองตลอดทั้งบิดามารดา บุตร ภรรยา หรือพี่น้องของผู้ปกครองไม่ได้เว้นแต่การเป็นผู้ปกครองสิ้นสุดลงแล้ว และผู้ปกครองบิดามารดาของผู้อยู่ในปกครอง เพราะบิดามารดาตามกฎหมายเรียกว่า ผู้ใช้อำนาจปกครองฉะนั้น ผู้อยู่ในปกครองของบิดามารดา จึงทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่บิดามารดา และญาติพี่น้องของตนเองได้(บุญโชค เจียมวิริยะ, 2546: 963)

2.1.3 ผู้รับพินัยกรรม

ผู้รับพินัยกรรมจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ส่วนความสามารถของผู้รับพินัยกรรมนั้น ให้พิจารณาในเวลาทำพินัยกรรมเสียชีวิตเท่านั้น (วันชัย ชูชาติ, ม.ป.ป: 79)

ดังนั้นผู้รับพินัยกรรมจึงแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ

1. ผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป คือ บุคคลซึ่งมีสิทธิได้รับทรัพย์มรดกทั้งสิ้นซึ่งมิได้แยกต่างหากไว้เป็นพิเศษจากกองมรดก ย่อมมีสิทธิและความรับผิดชอบเช่นเดียวกับทายาทโดยธรรม

2. ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ คือ บุคคลที่มีสิทธิได้รับมรดกในทรัพย์เฉพาะหรือได้แยกเป็นพิเศษจากกองมรดก ย่อมมีสิทธิและความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเท่านั้น (บุญโชค เจริญวิริยะ, 2546: 964)

2.1.4 การลงลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรม

สำหรับพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ ผู้ทำพินัยกรรมต้องเขียนด้วยลายมือตนเองเช่นชื่อเอง จะพิมพ์ลายนิ้วมือ เครื่องหมายอื่น แงงใด หรือใช้ตราประทับแทนการเซ็นชื่อไม่ได้เป็นอันขาด แต่พินัยกรรมแบบผู้เขียน ผู้ทำพินัยกรรมพิมพ์ลายนิ้วมือแทนลงลายมือชื่อได้ แต่ต้องมีพยานลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือนั้นด้วย 2 คนในขณะนั้น ส่วนเครื่องหมายอื่นหรือตราประทับแทนลายมือชื่อใช้ไม่ได้เช่นเดียวกัน พยานในรับรองลายนิ้วมือสองคนนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดหาเพิ่มเติมอีกเนื่องจากพยานในพินัยกรรมสองคนก็รับรองได้อยู่แล้วตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 111 / 2497 พยานในพินัยกรรมจะพิมพ์ลายนิ้วมือ ลงเครื่องหมายอื่น แงงใด หรือประทับตราแทนลายมือชื่อไม่ได้ (บุญโชค เจริญวิริยะ, 2546: 964)

2.1.5 พยานในการทำพินัยกรรม

ผู้ที่จะเป็นพยานในพินัยกรรม แบบที่ 1 แบบธรรมดา ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1656 มีหลักเกณฑ์ในการทำพินัยกรรม คือ

- 1) ต้องทำเป็นหนังสือ ซึ่งจะเขียนหรือพิมพ์ก็ได้ โดยผู้ทำพินัยกรรมจะเขียน/พิมพ์เองก็ได้ หรือจะมอบหมายให้ผู้อื่นเขียนหรือพิมพ์แทนก็ได้
- 2) ต้องลงวันที่ เดือน ปี ที่ทำพินัยกรรมนั้นกำกับไว้ด้วย
- 3) ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเซ็นชื่อต่อหน้าพยานอย่างน้อย 2 คน พร้อมกัน ถ้าผู้ทำพินัยกรรมเขียนหนังสือไม่เป็น ก็ใช้วิธีการลงลายพิมพ์นิ้วมือแทนได้ แต่ต้องมีพยาน 2 คน ลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ทำพินัยกรรมนั้น (ซึ่งจะต้องเป็นพยานต่างหากจากพยานผู้รู้

เห็นในการทำพินัยกรรม) โดยลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ทำพินัยกรรมนั้นอีกแห่งหนึ่ง

แบบที่ 2 พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ (ป.พ.พ.มาตรา 1657) มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1) ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเขียนข้อความในพินัยกรรม ทั้งฉบับด้วยลายมือของตนเอง

2) ลงวัน เดือน ปี กำกับไว้ด้วย

3) ผู้ทำพินัยกรรม จะต้องลงลายมือชื่อไว้ในพินัยกรรม จะลงลายพิมพ์นิ้วมือไม่ได้

แบบที่ 3 พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง (ป.พ.พ. มาตรา 1658)

เป็นพินัยกรรมที่ทางบ้านเมืองเป็นผู้จัดทำให้ กล่าวคือ ต้องไปติดต่อทำพินัยกรรมแบบนี้กับที่ว่าการอำเภอให้จัดการให้ โดยเป็นหน้าที่ของนายอำเภอ สำหรับขั้นตอนในการทำพินัยกรรมนั้น ทางอำเภอจะเป็นผู้ชี้แจง

แบบที่ 4 พินัยกรรมแบบเอกสารลับ (ป.พ.พ. มาตรา 1660)

เป็นพินัยกรรมที่สร้างขึ้น โดยมีลักษณะเป็นเอกสารลับ คือ รู้กันเฉพาะผู้ทำพินัยกรรม และผู้เขียนพินัยกรรมเท่านั้น ซึ่งพินัยกรรมแบบนี้มีหลักเกณฑ์ และขั้นตอนในการทำ คือ

1) ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม

2) ผู้ทำพินัยกรรมต้องฉีกพินัยกรรมนั้นแล้วลงลายมือชื่อตามรอยฉีกนั้น

3) ผู้ทำพินัยกรรมต้องนำพินัยกรรมที่ฉีกนั้นไปแสดงต่อนายอำเภอ และมีพยานอีกอย่างน้อย 2 คน และให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมดเหล่านั้น ว่าเป็นพินัยกรรมของตน ถ้าพินัยกรรมนั้น ผู้ทำพินัยกรรมมิได้เป็นผู้เขียนเองโดยตลอด ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องแจ้งนามและภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย

4) เมื่อนายอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรมและวัน เดือน ปี ที่ทำพินัยกรรมมาแสดงไว้บนซองนั้น และประทับตราตำแหน่งแล้ว ให้นายอำเภอ ผู้ทำพินัยกรรม และพยานลงลายมือชื่อบนซองนั้นให้ครบถ้วน

ทั้งนี้ในการลงลายมือชื่อ จะต้องลงเป็นลายมือชื่อเท่านั้น จะใช้วิธีพิมพ์ลายนิ้วมือ แกดัด หรือใช้ตราประทับแทนการลงลายมือชื่อไม่ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1666 บทบัญญัติ มาตรา 9 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายนี้ มิให้ใช้บังคับแก่พยานผู้ที่จะต้องลงลายมือชื่อตาม มาตรา 1656 มาตรา 1658 มาตรา 1660 แต่มีข้อยกเว้น กรณีการเป็นพยานในพินัยกรรมที่ทำด้วยวาจา จะใช้การพิมพ์ลายมือแทนการลงลายมือชื่อได้ แต่ต้องมีพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วมืออย่างน้อย 2 คน ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1663 เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งบุคคลใดไม่สามารถจะทำพินัยกรรมตาม แบบอื่นที่

กำหนดไว้ได้ เช่นตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลาที่มีโรคระบาด หรือสงคราม บุคคลนั้นจะ
ทำพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้ เพื่อการนี้ ผู้ทำพินัยกรรมต้องแสดงเจตนากำหนดข้อพินัยกรรมต่อหน้า
พยาน อย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น พยานสองคนนั้นต้องไปแสดงตนต่อกรรมการ
อำเภอโดยมิชักช้าและแจ้งข้อความ ที่ผู้ทำพินัยกรรมได้สั่งไว้ด้วยวาจาจากนั้น ทั้งต้องแจ้งวัน เดือน ปี
สถานที่ที่ผู้ทำพินัยกรรมและพฤติการณ์ พิเศษนั้นไว้ด้วยให้กรรมการอำเภอจดข้อความที่พยานแจ้งนั้น
ไว้ และพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อไว้ หรือมิฉะนั้น จะให้เสมอกับการลงลายมือชื่อได้ก็แต่
ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือโดยมี พยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน ส่วนผู้ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ไม่ให้
เป็นพยานในการทำพินัยกรรม ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1670 (สุภาพ สารีพิมพ์, 2545: 192) ดังนั้นบุคคล
ต่อไปนี้จะเป็พยานในพินัยกรรมไม่ได้ คือ

1. ผู้ซึ่งไม่บรรลุนิติภาวะ (อายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์) แต่ถ้าแต่งงานแล้ว ชายมี
อายุ 17 ปี หญิงมีอายุ 17 ปี ถือว่าบรรลุนิติภาวะ
2. คนวิกลจริต หรือผู้ซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
3. คนหูหนวก ตาบอดทั้งสองข้าง หรือคนใบ้ พยานในพินัยกรรม ตลอดจนคู่
สมรสของพยานในพินัยกรรมจะเป็นผู้รับทรัพย์ในพินัยกรรมไม่ได้ (บุญโชค เจียมวิริยะ, 2546:
964-965)

2.1.6 การเขียนพินัยกรรม

ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้เขียนพินัยกรรมเอง อาจให้ผู้อื่นเขียนตามคำสั่งของ
ตน ก็ได้โดยให้ผู้เขียนลงชื่อ(เซ็นชื่อ)ว่าเป็นผู้เขียน (คณะกรรมการโครงการช่วยเหลือประชาชน
ทางกฎหมาย สภากาชาดไทย, ม.ป.ป: 36) ดังนั้นทั้งผู้เขียนพินัยกรรมและคู่สมรสของผู้เขียน
พินัยกรรมไม่มีสิทธิจะรับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้น แม้พินัยกรรมจะระบุยกทรัพย์ให้มากน้อยแค่
ไหนก็ตาม (บุญโชค เจียมวิริยะ, 2546: 965)

2.1.7 แบบพินัยกรรม

การทำพินัยกรรมนั้นต้องทำให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตามมาตรา 1656
พินัยกรรมนั้น จะทำตามแบบดังนี้ก็ได้กล่าวคือ ต้องทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปี ในขณะที่ทำขึ้น
และผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน ซึ่งพยานสองคน
นั้นต้องลงลายมือชื่อ รับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรม ไว้ในขณะนั้นการขูดลบ ตก เติม หรือ

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามแบบอย่าง เดียวกับการทำพินัยกรรมตามมาตรานี้(พินัยกรรมแบบธรรมดา), มาตรา 1657 พินัยกรรมนั้นจะทำ เป็นเอกสารเขียนเองทั้งฉบับ ก็ได้กล่าวคือ ผู้ทำพินัยกรรมต้องเขียนด้วยมือตนเองซึ่งข้อความ ทั้งหมด วัน เดือนปี และลายมือชื่อของตน การขูดลบ ตก เติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น ซึ่งพินัยกรรม นั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะทำได้ด้วยมือตนเอง และ ลงลายมือชื่อ กำกับไว้ด้วยบัญญัติ มาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายนี้ มิให้ใช้บังคับแก่พินัยกรรมที่สร้างขึ้นตามมาตรา นี้ (พินัยกรรมเขียนเองทั้งฉบับ), มาตรา 1658 พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารฝ่ายเมืองก็ได้ กล่าวคือ

(1) ผู้ทำพินัยกรรมต้องไปแจ้งข้อความที่ตนประสงค์ จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมของ ตนแก่กรรมการอำเภอต่อหน้าพยานอีก อย่างน้อยสองคน พร้อมกัน

(2) กรรมการอำเภอต้องจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งให้ทราบนั้นลงไว้ และอ่าน ข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง

(3) เมื่อผู้ทำพินัยกรรมและพยานทราบแน่ชัดว่า ข้อความที่กรรมการ อำเภอจดนั้น เป็นการถูกต้องตรงกันกับที่ผู้ทำพินัยกรรม แจ้งไว้แล้ว ให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อไว้ เป็นสำคัญ

(4) ข้อความที่กรรมการอำเภอจดไว้ นั้น ให้กรรมการอำเภอลงลายมือชื่อ และลงวัน เดือน ปี ทั้งจดลงไว้ด้วยตนเองเป็นสำคัญว่าพินัยกรรมนั้น ได้ทำขึ้นถูกต้องตามบทบัญญัติอนุ มาตรา (1) ถึง (3) ข้างต้น แล้ว ประทับตราตำแหน่ง ไว้เป็นสำคัญ การขูดลบ ตก เติม หรือการแก้ไข เปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรม นั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม พยาน และกรรมการ อำเภอ จะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้(พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง), มาตรา 1660 พินัยกรรมนั้น จะ ทำเป็นเอกสารลับก็ได้ กล่าวคือ

(1) ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม

(2) ผู้ทำพินัยกรรมต้องผนึกพินัยกรรมนั้นแล้วลงลายมือชื่อคาบรอย ผนึกนั้น

(3) ผู้ทำพินัยกรรมต้องนำพินัยกรรมที่ผนึกนั้น ไปแสดงต่อกรรมการ อำเภอและ พยานอีกอย่างน้อยสองคน และให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมด เหล่านั้นว่าเป็นพินัยกรรมของตน ถ้าพินัยกรรมนั้นผู้ทำพินัยกรรมมิได้ เป็นผู้เขียนเองโดยตลอดผู้ทำพินัยกรรมจะต้องแจ้งนามและ ภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย

(4) เมื่อกรรมการอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม และวัน เดือน ปี ที่นำ พินัยกรรมมาแสดงไว้บนซองนั้นและ ประทับตราตำแหน่งแล้ว ให้ กรรมการอำเภอ ผู้ทำพินัยกรรม และพยานลงลายมือชื่อบนซองนั้น การขูดลบ ตก เติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่ง

พินัยกรรมนั้น ย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะ ได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้(พินัยกรรมแบบ เอกสารลับ),มาตรา 1663 เมื่อพฤติการณ์พิเศษซึ่งบุคคลใดไม่สามารถจะทำพินัย กรรมตามแบบอื่น ที่กำหนดไว้ได้ เช่นตกอยู่ในอันตราย ใกล้ความตาย หรือ เวลาที่มีโรคระบาด หรือสงคราม บุคคลนั้น จะทำพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้ เพื่อการนี้ ผู้ทำพินัยกรรมต้องแสดงเจตนากำหนดข้อพินัยกรรมต่อ หน้าพยานอย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น พยานสองคนนั้นต้องไปแสดงตนต่อกรรมการ อำเภอดุสิตข้าราชการและแจ้งข้อ ความที่ผู้ทำพินัยกรรมได้สั่งไว้ด้วยวาจานั้น ทั้งต้องแจ้งวันเดือน ปี สถานที่ ที่ทำพินัยกรรมและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ด้วยให้กรรมการอำเภอดุสิตขอความที่พยานแจ้งนั้น ไว้ และพยานสองคนนั้นต้อง ลงลายมือชื่อไว้ หรือมิฉะนั้นจะให้เสมอกับการลงลายมือชื่อได้ก็แต่ ด้วยลงลาย พิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน(พินัยกรรมแบบด้วยวาจา) อนึ่ง แม้ การทำพินัยกรรมในบางแบบจะตกเป็น โฆษณา แต่อาจจะไปสมบูรณ์ด้วยพินัยกรรมแบบอื่นก็ได้ ตัวอย่างเช่น ทำพินัยกรรมแบบธรรมดา แต่พยานลงชื่อไม่ครบสองคน ซึ่งขัดต่อมาตรา 1656 จึงตก เป็นโฆษณา ตามมาตรา 1705 ที่ระบุว่า พินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ถ้าได้ทำขึ้น ขัดต่อ บทบัญญัติแห่ง มาตรา 1652 มาตรา 1653 มาตรา 1656 มาตรา 1657 มาตรา 1658 มาตรา 1660 มาตรา 1661 หรือ มาตรา 1663 ย่อมเป็น โฆษณา แต่เนื่องจากได้เขียนด้วยลายมือเองทั้งฉบับ ลงวัน เดือนปีและลายมือชื่อด้วย จึงสมบูรณ์ได้ตามแบบพินัยกรรมเขียนเอง ตามมาตรา 1657 ประกอบ มาตรา 174 ผู้รับพินัยกรรมย่อมมีสิทธิเรียกร้องทรัพย์ตามพินัยกรรมได้ ตามมาตรา 1673 ที่ระบุว่า สิทธิและหน้าที่ใดๆ อันเกิดขึ้นตามพินัยกรรมให้ มีผลบังคับเรียกร้องกันได้ตั้งแต่ผู้ทำพินัยกรรม ตายเป็นต้นไป เว้นแต่ ผู้ทำพินัยกรรมจะ ได้กำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขให้มีผลบังคับเรียก ร้องกัน ได้ภายหลัง(มนต์ชัย ชินินทรลีลา, 2552: 323) ดังนั้นการทำพินัยกรรม จะทำได้ตามแบบใดแบบ หนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

1. พินัยกรรมแบบธรรมดา
2. พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ
3. พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง
4. พินัยกรรมแบบเอกสารลับ
5. พินัยกรรมทำด้วยวาจา
6. พินัยกรรมแบบทำในต่างประเทศ (วันชัย ชูชาติ, ม.ป.ป: 79)

2.1.8 หลักเกณฑ์การทำพินัยกรรมแต่ละแบบ

2.1.8.1. พินัยกรรมเขียนเองทั้งฉบับ โดยต้องทำดังต่อไปนี้

1. ต้องทำเป็นหนังสือ กระดาษที่ใช้เขียนจะใช้กระดาษอะไรก็ได้ ขอให้เขียนแล้วอ่านออกอ่านเข้าใจก็แล้วกัน แล้วต้องลง วัน เดือน ปี ที่ทำพินัยกรรมไว้ให้ครบถ้วนชัดเจน
2. ต้องมีข้อความแสดงให้เห็นว่าเป็นพินัยกรรม คือมีข้อกำหนดในเรื่องของทรัพย์สินของตนเมื่อตายแล้ว หรือในการที่มีผลตามกฎหมายเมื่อตายแล้ว เช่น มีข้อความว่า ผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะยกทรัพย์สินอะไรของตนให้แก่ใครเมื่อตนตายแล้ว “ข้าพเจ้าขอยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่ นายแดงเมื่อตายแล้ว ” ดังนี้เป็นข้อความที่แสดงว่า ตั้งใจยกทรัพย์สินให้เมื่อตายแล้ว นับว่าเป็นข้อความที่เป็นพินัยกรรม ถ้ามีข้อความแต่เพียงว่า “ข้าพเจ้าขอยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่ นายแดง” อย่างนี้ ไม่มีข้อความแสดงว่ายกทรัพย์สินทั้งหมดให้เมื่อตายแล้ว ถือว่าไม่เป็นข้อความที่เป็นพินัยกรรม
3. ผู้ทำพินัยกรรมต้องเขียนข้อความทั้งหมดด้วยลายมือของตัวเอง จะให้ใครเขียนแทนไม่ได้ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใด และจะพิมพ์แทนการเขียนไม่ได้
4. ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือ (เซ็นชื่อ) จะพิมพ์ลายนิ้วมือหรือใช้เครื่องหมายอื่นแทนก็ได้ หรือตราประทับแทนลายมือชื่อไม่ได้
5. ในกรณีมีการชูด ลบ ตก เติม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความอย่างใดในพินัยกรรม ผู้ทำพินัยกรรมต้องทำด้วยลายมือของตนเองและต้องเซ็นชื่อกำกับไว้ มิฉะนั้น การชูด ลบ ตก เติม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่สมบูรณ์
6. พินัยกรรมแบบนี้ไม่จำเป็นต้องมีพยาน แต่ถ้ามีพยานลงชื่อไว้ด้วยก็ได้ เป็นการดี ไม่เสียหายแต่อย่างใด (บุญโชค เจียมวิริยะ, 2546: 965-966)
7. ตัวอย่างพินัยกรรมที่เขียนเองทั้งฉบับ

พินัยกรรม

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้าพเจ้า.....(ชื่อและนามสกุล)

อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด..... ได้ทำพินัยกรรมฉบับนี้ขึ้นไว้

เพื่อแสดงว่า เมื่อข้าพเจ้าถึงแก่กรรมให้แบ่งทรัพย์สินต่าง ๆ ของข้าพเจ้าให้บุคคลดังต่อไปนี้

๑. ที่ดิน โฉนดเลขที่.....อยู่ที่ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....ขอมอบให้แก่.....

๒. ที่ดินโฉนดเลขที่.....พร้อมสิ่งปลูกสร้าง อยู่ที่ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....ขอมอบ
ให้แก่.....

๓. เงินสดจำนวนฝากไว้ที่ธนาคาร.....บัญชีเลขที่.....
ขอมอบให้แก่.....

๔. เงินสดจำนวนฝากไว้ที่ธนาคาร.....บัญชี
เลขที่.....ขอมอบให้แก่.....

๕. เครื่องเพชร พลอย ทอง นาก เงิน (ทั้งหมดหรือบางส่วน) ขอมอบให้แก่.....
.....

๖. ทรัพย์สินของข้าพเจ้านอกจากที่ระบุตามข้อ ๑,๒,๓,๔,๕ นี้แล้วขอมอบ
ให้แก่.....

๗. ขอให้.....เป็นผู้จัดการมรดกข้าพเจ้า โดยให้หัก
เงินค่าทำศพไว้จากทรัพย์สินในข้อ ๖ จำนวน.....บาท มอบให้ผู้จัดการศพข้าพเจ้า

๘. ขอให้.....เป็นผู้จัดการมรดกของ
ข้าพเจ้า เพื่อจัดการแบ่งปันทรัพย์สินมรดกของข้าพเจ้าตามที่ได้แสดงเจตนาไว้แล้วข้างต้น

พินัยกรรมนี้ ข้าพเจ้าเขียนด้วยลายมือของข้าพเจ้าทั้งฉบับ และได้ทำขึ้นไว้เป็น
จำนวน.....ฉบับ ทุกฉบับมีข้อความตรงกัน

ลงชื่อ.....ผู้ทำ

ผู้ทำพินัยกรรม

(.....)

ภาพประกอบที่ 2 ตัวอย่างพินัยกรรมที่เขียนเองทั้งฉบับ (สหาย ทรัพย์สุนทรกุล, 2552: 224-225)

2.1.8.2. พินัยกรรมแบบธรรมดา โดยต้องทำดังต่อไปนี้

1. ต้องทำเป็นหนังสือ จะเขียนหรือพิมพ์ก็ได้ และจะให้ใครเขียนหรือพิมพ์ก็ได้
2. ต้องลงวันเดือนปีในขณะที่ทำพินัยกรรม
3. ต้องเป็นข้อความที่แสดงว่าเป็นพินัยกรรมเช่นเดียวกับข้อ 1.2
4. ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อ (เซ็นชื่อ) ต่อหน้าพยานอย่างน้อย 2 คนพร้อม
กัน ซึ่งพยานทั้งสองคนต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมด้วยในขณะที่ทำ
พินัยกรรมนั้น และพยานต้องลงลายมือชื่อเอง จะพิมพ์ลายนิ้วมือหรือใช้เครื่องหมายอื่น แยกได้หรือ
ตราประทับแทนลายมือชื่อไม่ได้

5. พยานที่ลงลายมือชื่อนั้น ไม่จำเป็นต้องทราบข้อความในพินัยกรรม เพียงแต่ต้องผู้ทำพินัยกรรมลงชื่อ คนได้เห็นว่าการลงชื่อจริงก็ใช้ได้ จึงไม่ต้องอ่านข้อความในพินัยกรรมให้พยานฟัง

6. ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมเซ็นชื่อไม่เป็น จะพิมพ์ลายนิ้วมือก็ได้ แต่จะใช้ตราประทับแทนการเซ็นชื่อ หรือใช้เครื่องหมายอื่น แทนการลงมือชื่อไม่ได้

7. ถ้าผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้เขียนเอง ผู้เขียนต้องเซ็นชื่อระบุไว้ว่าเป็นผู้เขียนถ้าผู้เขียนนั้นเป็นพยาน ต้องระบุข้อความแสดงให้รู้ว่าเป็นพยานไว้ด้วย

8. การชด ลบ ยก เติม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงในพินัยกรรม ต้องลงวันเดือนปีและลงลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อย 2 คนพร้อมกัน และพยานต้องลงลายมือชื่อในขณะนั้นด้วยถ้าผู้อื่นเป็นผู้เขียน ในการตกเติมนั้นก็ให้ผู้เขียนลงชื่อไว้ด้วย(บุญโชค เจียมวิริยะ, 2546:966-967)

9. ตัวอย่างพินัยกรรมแบบธรรมดา

พินัยกรรม

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....ถนน

.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ขอทำ

พินัยกรรมไว้ว่า เมื่อข้าพเจ้าถึงแก่ความตายแล้ว บรรดาทรัพย์สินของข้าพเจ้าทั้งหมด ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่จะมีต่อไปในอนาคตให้ตกให้แก่บุคคลที่มีชื่อต่อไปนี้ คนละเท่าๆกัน คือ

๑.

๒.

๓.

๔.

ข้าพเจ้าขอให้.....เป็นผู้จัดการมรดกของข้าพเจ้าเพื่อจัดการแบ่งปันทรัพย์มรดกให้เป็นไปตามเจตนาและความประสงค์ของข้าพเจ้า เพื่อเป็นหลักฐาน ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....ผู้ทำพินัยกรรม

(.....)

ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้ขอรับรองว่า.....ผู้ทำพินัยกรรมฉบับนี้ได้ทำพินัยกรรมต่อหน้าข้าพเจ้า และได้สังเกตเห็นว่าผู้ทำพินัยกรรมมีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ทุกประการ ข้าพเจ้าจึงได้ลงลายมือชื่อเป็นพยานไว้ในพินัยกรรม

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยานและผู้เขียน

(.....)

ภาพประกอบที่ 3 ตัวอย่างพินัยกรรมแบบธรรมดา (สุภาพ สาริพิมพ์, 2545: 198)

2.1.8.3. พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

พินัยกรรมแบบนี้ กระทรวงมหาดไทยได้วางระเบียบไว้ให้ผู้อำนาจการเขตและนายอำเภอปฏิบัติโดยเฉพาะอยู่แล้ว จึงไม่ค่อยมีปัญหาอะไร กฎหมายวางหลักการทำได้ดังนี้

1. การยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรม ผู้ประสงค์จะทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ต้องไปยื่นร้องขอต่อผู้อำนาจการเขตหรือนายอำเภอ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอ

2. เอกสารหลักฐานที่ต้องนำไปยื่นเพื่อประกอบการพิจารณามีดังนี้

2.1. คำร้องขอทำพินัยกรรมตามแบบ พ.ก .1

2.2. สำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ราชการออกให้

2.3. สำเนาหลักฐานเอกสารสิทธิต่างๆ เช่น โฉนดที่ดิน สัญญาซื้อขาย และหรือเอกสารแสดงสิทธิอื่นๆ

3. กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาปฏิบัติราชการงานทะเบียนพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองดังนี้

3.1. ผู้ทำพินัยกรรมต้องแจ้งข้อความ ที่ตนประสงค์จะให้ปรากฏในพินัยกรรมของตนแก่ผู้อำนาจการเขตหรือนายอำเภอต่อหน้าพยานอีกอย่างน้อย๒คนพร้อมกัน

3.2. ผู้อำนาจการเขตหรือนายอำเภอจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งให้ทราบนั้นลงไว้ และอ่านข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง

3.3. เมื่อผู้ทำพินัยกรรมและพยานทราบแน่ชัดว่าข้อความที่ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอজনนั้น เป็นการถูกต้องตรงกันกับที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งไว้แล้ว ให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

3.4. เสร็จแล้วผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอจะลงลายมือชื่อ และลงวันเดือนปี ทั้งจดจำไว้ด้วยตนเองเป็นสำคัญว่าพินัยกรรมนั้น ได้ทำขึ้นถูกต้องตามบทบัญญัติที่ระบุไว้ทั้งสามข้อข้างต้นแล้วประทับตราประจำตำแหน่งไว้เป็นสำคัญ

3.5. การขูด ลบ ตก เติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพินัยกรรม ผู้ทำพินัยกรรมและพยาน ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย

3.6. การรับเรื่องราวเกี่ยวกับพินัยกรรมเอกสารแบบฝ่ายเมือง ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอจะจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน 5 วัน

3.7. การรับเรื่องราวขอทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองนอกสำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอพิจารณาเรื่องราวที่ร้องขอ และกำหนดวันเวลานัดหมายออกไปดำเนินการภายใน 1 วัน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอออกไปดำเนินการตามกำหนดวันเวลาที่นัดหมายให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน

ฎีกาที่ 359/2521 วินิจฉัยว่าพินัยกรรมแบบฝ่ายเมืองซึ่งมีผู้ลงลายพิมพ์นิ้วมือเป็นพยานคนหนึ่ง และมีผู้ลงลายมือชื่อเป็นพยานอีกคนหนึ่ง กับมีนายอำเภอจัดเป็นผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อในฐานะนายอำเภอ นั้น การลงลายพิมพ์นิ้วมือเป็นพยานใช้ไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1666 พยานในพินัยกรรมจึงเหลือเพียงคนเดียว ขัดต่อมาตรา 1658 และอาจเป็นโมฆะตามมาตรา 1705 แต่พินัยกรรมฉบับนี้ได้ทำต่อหน้านายอำเภอ จึงถือว่าได้นายอำเภอเป็นพยานในพินัยกรรมด้วยอีกผู้หนึ่ง โดยไม่จำเป็นมีข้อความบอกว่าการลงลายมือชื่อเป็นพยานอีกฐานะหนึ่ง เมื่อรวมแล้วจำเป็นพินัยกรรมที่ทำต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกันอนุโลมเข้าแบบพินัยกรรมธรรมดาตามมาตรา 1656

ฎีกาที่ 40/2539 วินิจฉัยว่าการที่จำเลยลงลายมือชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือของผู้ทำพินัยกรรมแบบฝ่ายเมืองถือไม่ได้ว่าจำเลยไม่ลงชื่อเป็นพยานรับรองพินัยกรรม ไม่มีผลให้ข้อกำหนดพินัยกรรมยกที่ดินแก่จำเลยเป็นโมฆะ จำเลยมีสิทธิรับมรดกตามพินัยกรรมได้

ข้อสังเกต ฎีกาที่ 359/2521 เมื่อเทียบกับฎีกาที่ 40/2539 แล้วจะเห็นว่า ฎีกาที่ 359/2521 นั้น นายอำเภอไม่ได้ลงลายมือชื่อในฐานะเป็นพยาน แต่ก็ให้นายอำเภอเป็นพยาน ส่วน

ฎีกาที่ 40/2539 จำเลยลงลายมือชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือของผู้ทำพินัยกรรมศาลฎีกาไม่ถือว่าเป็นพยานรับรองพินัยกรรม (บุญโชค เจียมวิริยะ, 2546: 967-969)

3.4. ตัวอย่างพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

พินัยกรรมของ.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้าน เลขที่

..... หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ทำพินัยกรรมต่อหน้า(.....)กรรมการอำเภอ.....

และ.....พยานกับพยานดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ถ้าข้าพเจ้าถึงแก่ความตายไปแล้ว บรรดาทรัพย์สินของข้าพเจ้าที่มีอยู่และที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า ข้าพเจ้าขอมยกให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่ผู้ที่ได้ระบุไว้ในพินัยกรรมนี้ให้เป็นผู้รับทรัพย์สินตามจำนวนซึ่งกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

(1)

(2)

(3)

ข้อ 2. ข้าพเจ้าขอมอบพินัยกรรมฉบับนี้แก่.....

และข้อตั้งให้.....เป็นผู้จัดการมรดกของข้าพเจ้าตามพินัยกรรมนี้

และให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายทุกประการ

ข้อ 3.

ข้อ 4. ข้อความแห่งพินัยกรรม กรรมการอำเภอได้อ่านให้ข้าพเจ้าและพยานฟังโดยตลอดแล้วเป็นการถูกต้องตรงตามความประสงค์ของข้าพเจ้าที่แจ้งให้กรรมการอำเภอจดลงไว้ และขณะ

ทำพินัยกรรมนี้ ข้าพเจ้ามีสติบริบูรณ์ดี จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้ากรรมการอำเภอและพยานเป็นสำคัญ

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำพินัยกรรม

ลายมือชื่อ.....พยานรับรองพินัยกรรม

และลายมือชื่อ

ลายมือชื่อ.....พยานรับรองพินัยกรรม

และลายมือชื่อ

บันทึก

ข้าพเจ้า.....กรรมการอำเภอ.....

ขอรับรองว่า.....ผู้ทำพินัยกรรมได้แจ้งข้อความที่ตนประสงค์ให้ใส่ไว้ใน

พินัยกรรมดังกล่าวมาแล้วข้างต้นต่อหน้าข้าพเจ้าและพยาน.....คน คือ.....

..... ณ. ที่.....

ข้าพเจ้าได้จัดและอ่านข้อความที่ทำเป็นพินัยกรรมขึ้นนั้น ให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง ผู้ทำพินัยกรรมและพยานได้รับรองว่าถูกต้องและลงลายมือชื่อในพินัยกรรมนับว่าพินัยกรรมนี้ได้ทำขึ้นถูกต้องตามบทบัญญัติอนุมาตรา 1 ถึง 3 ของมาตรา 1658 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....

ลายมือชื่อ.....กรรมการอำเภอ

ประทับตำแหน่งเป็นสำคัญ

ลงสมุดทะเบียนพินัยกรรมแล้ว เลขที่.....เจ้าหน้าที่

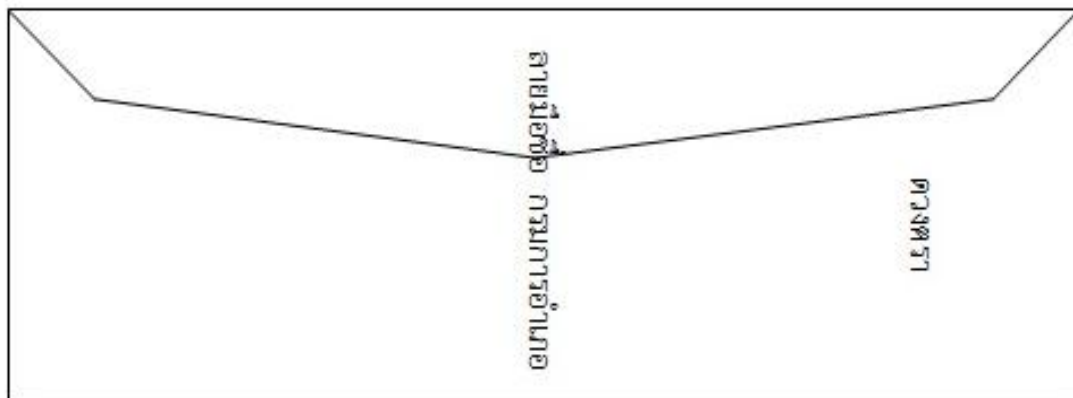
ภาพประกอบที่ 4 ตัวอย่างพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

2.1.8.3.5 ตัวอย่างหน้าซองและหลังซองของพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

หน้าซอง

เลขที่.....วันที่.....พ.ศ.....
 พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองของ.....

หลังซอง

ภาพประกอบที่ 5 ตัวอย่างหน้าซองและหลังซองของพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง (สุภาพ สารี พิพิมพ์, 2545: 207-209)

2.1.8.4. พินัยกรรมแบบเอกสารลับ ต้องทำดังนี้

1. เป็นพินัยกรรมที่เขียนเองทั้งฉบับ หรือให้ผู้อื่นเขียนให้ก็ได้
2. ต้องมีข้อความว่าเป็นพินัยกรรมและลงลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรม
3. ผู้ทำพินัยกรรมต้องผนึกพินัยกรรม แล้วลงลายมือชื่อคาบรอยผนึกนั้น

4. ผู้ทำพินัยกรรมต้องนำพินัยกรรมที่ตนนั้นไปแสดงต่อผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอพร้อมกับพยานอีกอย่างน้อย 2 คนและให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมดนั้นว่าพินัยกรรมเป็นของตน ถ้าพินัยกรรมนั้นผู้ทำไม่ได้เขียนเอง ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องแจ้งนามและภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย

5. ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม วันเดือนปีที่ได้นำพินัยกรรมมาแสดงไว้บนซองนั้นและประทับตราประจำตำแหน่ง ต่อจากนั้นให้ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อบนซองนั้น

6. กรณีมีการขาด ลบ ตก เติม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นในพินัยกรรม ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย (บุญโชค เขียมวิริยะ, 2546: 970)

7. ตัวอย่างการบันทึกของพินัยกรรมแบบเอกสารลับ

หน้าของ

เลขที่.....

ด้วย.....อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ได้มาให้ถ้อยคำต่อหน้าข้าพเจ้าพร้อมด้วย.....พยาน.....คน

ว่าเอกสารซึ่งฉันทึกลงไว้ในซองนี้เป็นพินัยกรรมของ.....จริง

และ.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....เป็นผู้เขียนพินัยกรรมนี้ และเมื่อผู้ทำพินัยกรรม

ตายแล้วให้สั่งให้มอบพินัยกรรมแก่.....อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ที่ว่าการอำเภอ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลายมือชื่อ.....กรรมการอำเภอ

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำพินัยกรรม

ลายมือชื่อ.....พยานรับรองพินัยกรรมและลายมือชื่อ

ลายมือชื่อ.....พยานรับรองพินัยกรรมและลายมือชื่อ

ภาพประกอบที่ 6 ตัวอย่างการบันทึกของพินัยกรรมแบบเอกสารลับ (สุภาพ สาริพิมพ์, 2545:213)

8. ตัวอย่างการบันทึกบนซองพินัยกรรมแบบเอกสารลับของผู้ที่เป็นใบ้ และหูหนวกหรือพูดไม่ได้

หน้าซอง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....เป็นใบ้และหูหนวกหรือพูดไม่ได้
ได้เขียนหนังสือบนซองนี้ต่อหน้ากรรมการอำเภอและพยาน.....คน คือ

1.
2.

เพื่อรับรองว่าเอกสารซึ่งฉีกไว้ข้างนี้ เป็นพินัยกรรมของข้าพเจ้าจริง และ.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....เป็นผู้เขียน

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำพินัยกรรม
ลายมือชื่อ.....พยาน
ลายมือชื่อ.....พยาน

บันทึก

เลขที่.....

ด้วยวันนี้.....ผู้เป็นใบ้
และหูหนวกหรือพูดไม่ได้ อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....ได้เขียนข้อความลงบนซอง และ
ฉีกเอกสารนี้ด้วยตนเองต่อหน้าข้าพเจ้าและ.....กับ
.....พยาน.....คน

ที่ว่าการอำเภอ.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ลงชื่อ.....กรรมการอำเภอ
(ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ)

ภาพประกอบที่ 7 ตัวอย่างการบันทึกบนซองพินัยกรรมแบบเอกสารลับของผู้ที่เป็นใบ้และหูหนวกหรือพูดไม่ได้ (สุภาพ สาริพิมพ์, 2545: 214)

2.1.8.5. ٱนัยกรรมแบบทำด้วยวาจา

ٱนัยกรรมแบบนี้ไม่ค่อยมีปรากฏถือว่าเป็นٱนัยกรรมแบบพิเศษหรือแบบชั่วคราว กฎหมายผ่อนผันให้เมื่อบุคคลไม่สามารถจะทำٱนัยกรรมแบบอื่นได้แล้ว เช่น เวลาเกิดศึกสงคราม หรือมีโรคระบาด หรือตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตายเป็นต้นว่าถูกรถยนต์ทับจนตายหรือกำลังเสียชีวิตลงด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตาม ٱนัยกรรมแบบนี้ ต้องทำดังนี้

1. ผู้ทำٱนัยกรรมสั่งความด้วยวาจาด้วยข้อความที่เป็นٱนัยกรรม ต่อหน้าพยานอย่างน้อย 2 คน ซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น
2. พยาน 2 คนนั้นต้องไปแสดงตนแจ้งข้อความต่อหน้าผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอแล้วแต่กรณี โดยมีซักช้า ทั้งต้องแจ้งวัน เดือน ปี และสถานที่ที่ผู้ทำٱนัยกรรมสั่งด้วยวาจา และพฤติกรรมที่ชัดเจนไม่สามารถทำٱนัยกรรมแบบใดแบบหนึ่งใน 4 แบบดังกล่าวมาแล้วได้
3. ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอแล้วแต่กรณีจะจดข้อความที่พยานแจ้งนั้นลงไว้ และให้พยาน 2 คนนั้นลงมือชื่อไว้ให้ถูกต้อง

อนึ่งในกรณีที่จะเอาเทปวิดีโอที่ถ่ายบันทึกคำพูดของผู้ทำٱนัยกรรมไว้มาเป็นพยานหลักฐานประกอบด้วยนั้นก็ทำได้ แต่ก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว คือผู้ทำ ٱนัยกรรมต้องสั่งด้วยวาจาด้วยข้อความที่เป็นٱนัยกรรม ต่อหน้าพยานอย่างน้อย 2 คน ซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น

ٱนัยกรรมแบบทำด้วยวาจา นี้ ย่อมสิ้นไปเมื่อพ้นกำหนด 1 เดือน นับแต่เวลาที่ผู้ทำ ٱนัยกรรมกลับมาสู่ฐานะที่จะทำٱนัยกรรมตามแบบอื่นที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

การยื่นคำร้องขอทำٱนัยกรรม ไม่ว่าจะ เป็น ٱนัยกรรมแบบทำด้วยวาจา หรือ ٱนัยกรรมแบบเอกสารลับ ผู้ร้องขอต้องนำเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณาเช่นเดียวกับการทำ ٱนัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองดังได้กล่าวมาแล้ว คือ

- 3.1. คำร้องขอٱนัยกรรม ตามแบบ พ.ก.1
- 3.2. สำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ กำหนดระยะเวลาปฏิบัติก็เช่นเดียวกัน คือ เมื่อได้รับเรื่องราวเกี่ยวกับٱนัยกรรมแบบทำด้วยวาจาหรือٱนัยกรรมแบบเอกสารลับผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอแล้วแต่กรณีจะจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน 5 วัน

4. ตัวอย่างٱนัยกรรมแบบทำด้วยวาจา

พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา

พินัยกรรมของ.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ด้วย.....(ชื่อพยาน).....อยู่

บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด..... กับ..... (ชื่อพยาน).....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....

จังหวัด..... พยาน.....คน ได้แจ้งมาว่า.....(ระบุชื่อผู้ทำ

พินัยกรรม) อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด.....

ได้.....(ระบุพฤติการณ์พิเศษที่ขัดขวางมิให้ทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กฎหมาย

กำหนดไว้แล้ว) ซึ่งไม่สามารถทำพินัยกรรมตามแบบต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ได้ แสดงเจตนากำหนดข้อพินัยกรรมต่อหน้าพยานซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ.....

(สถานที่ทำพินัยกรรม).....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ดังมีข้อความ

ต่อไปนี้

ข้อ 1 ถ้า.....(ระบุชื่อผู้ทำพินัยกรรม)..... ถึงแก่ความตายไปแล้ว ให้บรรดาทรัพย์สิน

ของ.....(ระบุชื่อผู้ทำพินัยกรรม).....ที่มีอยู่และจะเกิดขึ้นภายหน้า ตกเป็นกรรมสิทธิ์

แก่ผู้ที่ได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนี้เป็นผู้รับทรัพย์สินตามจำนวนซึ่งกำหนดไว้ดังต่อไปนี้ คือ

(1)

(2)

(3)

ข้อ 2(ระบุชื่อผู้ทำพินัยกรรม).....ขอให้มอบพินัยกรรมนี้แก่.....

และขอตั้งให้.....เป็นผู้จัดการมรดกและให้มีอำนาจหน้าที่

ตามกฎหมายทุกประการ

ข้อ 3

.....

ข้อ 4 ข้อความแห่งพินัยกรรมนี้ กรมการอำเภอได้อ่านทบทวนให้พยานฟังโดยตลอดแล้วพยานยืนยันว่าเป็นการถูกต้องตรงตามความที่.....(ระบุชื่อผู้ทำพินัยกรรม).....สั่งไว้ด้วยวาจาทุกประการ

จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้ากรมการอำเภอเป็นสำคัญ

(ลงลายมือชื่อ).....พยานผู้รับคำสั่งจากผู้ทำพินัยกรรม

(ลงลายมือชื่อ).....พยานผู้รับคำสั่งจากผู้ทำพินัยกรรม

(ลงลายมือชื่อ).....พยานรับรองลายมือชื่อ

(ลงลายมือชื่อ).....พยานรับรองลายมือชื่อ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลายมือชื่อ.....กรมการอำเภอ

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

ลงสมุดทะเบียนพินัยกรรม

เลขที่.....

เจ้าหน้าที่

ภาพประกอบที่ 8 ตัวอย่างพินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา (สุภาพ สาริพิมพ์, 2545: 217-218)

2.1.8.6. พินัยกรรมแบบทำในต่างประเทศ

ในการทำพินัยกรรมในต่างประเทศ คนไทยที่ประสงค์จะทำพินัยกรรม มีสิทธิเลือกทำตามแบบซึ่งกฎหมายของประเทศที่ทำพินัยกรรมกำหนดไว้ หรือจะทำตามแบบในกฎหมายไทยก็ได้ ถ้าทำตามแบบกฎหมายไทย อำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอในการทำพินัยกรรมให้ตกอยู่กับ

- 1) พนักงานทูตหรือกงสุลฝ่ายไทย กระทำตามชอบอำนาจของตน
- 2) พนักงานใดๆ ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายของประเทศนั้น ที่จะบันทึกข้อเท็จจริงไว้เป็นหลักฐานได้ (วันชัย ชูชาติ, ม.ป.ป: 82)

2.1.9 ผลของพินัยกรรม

ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1646 ระบุว่า บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรม กำหนดการเพื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้

ตามกฎหมายเมื่อตนตายก็ได้ ดังนั้นจากมาตรานี้ ผู้ทำพินัยกรรมจะกำหนดการเพื่อในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่างๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตาย แต่หลักการดังกล่าวนี้ก็ต้องตกอยู่ในเงื่อนไข หรือเวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้

ป.พ.มาตรา 1673 ระบุว่า สิทธิและหน้าที่ใด ๆ อันเกิดขึ้นตามพินัยกรรม ให้มีผลบังคับ เรียกร้องกัน ได้ตั้งแต่ผู้ทำพินัยกรรมตายเป็นต้นไป เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้กำหนดเงื่อนไข หรือเงื่อนไขให้มีผลบังคับเรียกร้องกัน ได้ภายหลัง

ทั้งนี้ สิทธิและหน้าที่ตามพินัยกรรมเกิดขึ้นเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตาย โดยรวมถึงการตายตามคำสั่งศาลที่แสดงว่าเป็นคนสาบสูญด้วย แต่มีข้อยกเว้น หากผู้ทำพินัยกรรมได้กำหนดเงื่อนไข หรือ เงื่อนไขเวลาไว้ ซึ่งสิทธิเรียกร้องของผู้รับพินัยกรรมจะยังไม่เกิดขึ้น หากผู้รับพินัยกรรมไม่ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือก่อนถึงเงื่อนไขที่กำหนด(สุภาพ สาริพิมพ์, 2545: 220-221)

2.1.10 การเพิกถอนพินัยกรรม

มาตรา 1693 ระบุว่า ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้ ดังนั้นในการเพิกถอนพินัยกรรมมีขั้นตอนดังนี้

2.1.9.1 ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้ โดยการทำลายหรือขีดฆ่าด้วยความตั้งใจซึ่งพินัยกรรมนั้นเสียทุกฉบับที่ทำขึ้นก่อน

2.1.9.2 ถ้าได้มีการทำพินัยกรรมขึ้นหลายฉบับ พินัยกรรมที่ได้ทำขึ้นภายหลังที่สุดย่อมเป็นการเพิกถอนพินัยกรรมที่ทำขึ้นก่อนทุกฉบับ

2.1.9.3 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมทำลายทรัพย์สินหรือ โอนทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในพินัยกรรม พินัยกรรมนั้นเป็นอันเพิกถอนไป (บุญโชค เกียมวิริยะ, 2546: 972)

2.1.11 อัตราค่าธรรมเนียมการทำพินัยกรรม

2.1.10.1 พินัยกรรมทำเป็นเอกสารฝ่ายเมือง ในที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ เขต ฉบับละ 50 บาท

2.1.10.2 พินัยกรรมทำเป็นเอกสารฝ่ายเมือง นอกที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ เขต ฉบับละ 100 บาท

2.1.10.3 พินัยกรรมทำเป็นเอกสารฉบับละ 20 บาท

2.1.10.4 ค่าคัดและรับรองสำเนาพินัยกรรมฉบับละ 10 บาท

2.1.10.5 ค่าป่วยการพยานและล่ามไม่เกินวันละ 50 บาท (อัยฎากค์ พงษ์ตระกูล, 2547: 77)

2.2 พินัยกรรมในอิสลาม

พินัยกรรม เป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมายอิสลามได้ให้การยอมรับ แม้จะมีลักษณะขัดกับหลักการก็ตาม กล่าวคือตามหลักการนั้นจะกระทำนิติกรรมได้ขณะที่บุคคลยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น หากบุคคลได้ตายไปแล้วไม่สามารถทำนิติกรรมใดๆเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนได้อีกต่อไป เพราะทรัพย์สินทั้งหมดได้ตกเป็นของทายาทไปแล้ว อย่างไรก็ตามการทำพินัยกรรมนั้นแม้ว่าจะกระทำในช่วงเวลาที่ผู้ทำยังมีชีวิตอยู่ก็จริง แต่ก็กำหนดให้มีผลหลังจากผู้ทำได้เสียชีวิตแล้ว จึงเหมือนกับการทำนิติกรรม หลังจากผู้ทำได้เสียชีวิตไปแล้ว แต่กฎหมายอิสลามได้เปิดโอกาสให้เจ้าของทรัพย์สินมีโอกาสกำหนดการเพื่อตายด้วยการให้เขาสามารถกระทำบางอย่างโดยหวังผลบุญหรือเพื่อตอบแทนบุคคลที่เคยมีบุญคุณต่อเขา หรือแม้แต่เพื่อหวังให้ความช่วยเหลือเพื่อนพ้องหรือญาติมิตรสหายบางคนซึ่งไม่ใช่ทายาทโดยธรรมชอบของเขา ขณะเดียวกันหากเขาได้ยกทรัพย์สินให้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ก็กลัวว่าจะทำให้มีผลกระทบต่อฐานะของตัวเองได้ กฎหมายอิสลามจึงเปิดโอกาสให้ทำนิติกรรมโดยให้มีผลเมื่อได้เสียชีวิตไปแล้ว(อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป.: 95)

การพินัยกรรมจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกฎหมายอิสลาม มันคือคำสั่งเสียและความต้องการของผู้ทำพินัยกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของเขาภายหลังจากเสียชีวิต(Sajuti Thalib, 2000: 104) ซึ่งสามารถทำนิติกรรมได้ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นที่รู้แน่นอนหรือไม่รู้ มีอยู่แล้วหรือยังไม่มีก็ตาม แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในสามจากทรัพย์สินในกองมรดก หากเกินไปกว่าจำนวนนี้จะต้องได้รับความยินยอมจากทายาทที่มีสิทธิ์รับมรดกทั้งหมด หากทายาทไม่ยินยอมถือว่าการทำพินัยกรรมนั้นเป็นโมฆะ (จารีก เซ็นเจริญ, มุหัมมัด พายิบ, 2/37) ทั้งนี้สมควรที่จะมีการบันทึกพินัยกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรและจะต้องมีพยานรับรู้อีกสองคน (มุนิร มุหะหมัด, 2551: 79)

2.2.1 ความหมายของพินัยกรรมในอิสลาม

พินัยกรรม (الوصية) หมายถึง สิ่งที่ได้สั่งเสียมรดก และพหุพจน์ของมัน คือ วะศอยา (وصايا) (Ahmad al-Zayat, Hamid Abdul al-Qadir, Ibrahim Mustofa, Muhammad al-Najar, 2010:

1038) ตามหลักภาษาแล้ว มาจากคำว่า وصيت الشيء ฉันได้สั่งเสียสิ่งหนึ่งสิ่งใด เมื่อฉันได้ให้มัน บรรลุไปถึง ที่เรียกดังกล่าวนั้น เพราะมันไม่บรรลุไปถึงในขณะที่มีชีวิตอยู่ แต่จะมีผลภายหลังจาก เสียชีวิต (Ibn Manzur, 1993: 15/394) ดังนั้นพินัยกรรมด้านภาษาศาสตร์มีความหมายว่า (الايصاء) แปลว่าไปส่งให้ถึง มาจากรากคำว่า (وصيت الشيء اصابه اذا وصلته) เมื่อฉันนำไปส่งให้ถึงเขา ะสิยะสุ กับคำว่า อีซออ มีความหมายอย่างเดียวกันในทางภาษา กล่าวกันว่า (اوصيت لفلان بكذا) หรือ (اوصيت الى فلان بكذا) แปลว่า ฉันได้ให้คำสั่งญมมันกับเขา (อรุณ บุญชม, 5: 30) นอกจากนี้แล้ว คำว่าวะสิยะสุ (الوصية) ยังหมายถึง พินัยกรรม ดังที่อัลกุรอานได้ระบุไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ ﴾

(المائدة: جزء من آية 106)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การเป็นพยานระหว่างพวกเจ้า เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า ขณะมีการทำ พินัยกรรมนั้น คือสองคนที่เป็นผู้เที่ยงธรรมในหมู่พวกเจ้า”

(อัลมาอิดะฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 106)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية 11)

ความว่า “หลังจากพินัยกรรมที่เขาได้สั่งเสียมันไว้หรือหลังจากหนี้สิน”

(อันนิสาฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 11)

ดังนั้นพินัยกรรม (الوصية) เป็นคำภาษาอาหรับ โดยเอามาจากคำว่า (وصيت) ฉันได้สั่งเสียสิ่งหนึ่งแล้ว (اصابه) ฉันได้สั่งเสียมันเอาไว้ (اوصلته) เมื่อฉันได้ให้มันไปถึง (ที่ของมัน) ส่วนคำว่าผู้สั่งเสีย (الموصي) จะไม่ทำให้สิ่งที่เป็นอยู่ในขณะที่เขามีชีวิตอยู่ ไปถึงที่ของมัน หลังจากที่เขาได้เสียชีวิตไปแล้ว (ชัยยิด ซาบิก, 2549: 5/507)

ส่วนพินัยกรรม (الوصية) ตามหลักศาสนา หมายถึง การสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้วเรียกการสละนี้เรียกว่า วะศียะฮฺ เพราะความดีที่ผู้ทำวะศียะฮฺ ได้ทำไว้ในคุณชาตินี้ จะส่งผลไปถึงเขาในอาคีเราะฮฺ (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.5: 30) คำว่า วะศียะฮฺ ตามศาสนบัญญัติยังหมายถึง การที่คนๆหนึ่งได้อะไรหนึ่ง หรือหนี้สิน หรือผลประโยชน์อย่างหนึ่ง ให้แก่อีกคนหนึ่ง โดยที่ผู้รับการสละเสีย หรือผู้รับพินัยกรรมนั้นจะได้ครอบครองของสิ่งนั้น หลังจากผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตไปแล้ว (ซัยยิด ซาบิก, 2549: 5/507) นอกจากนี้แล้ว วะศียะฮฺ ยังเป็นคำสั่งเสียเพื่อยกทรัพย์สินหรือแบ่งทรัพย์สินของตนให้แก่ผู้อื่น หรือการให้ทรัพย์สินเพื่อบริจาคทาน หลังจากการเสียชีวิตของตน (อับดุลวะฮาบ เฮาวาส, 2555: 243)

พินัยกรรม คือ การกระทำสิ่งหนึ่งเพื่อยกทรัพย์สิน หรือสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งให้กับผู้อื่น หรือโอนกรรมสิทธิ์โดยที่สามารถดำเนินการ ได้ภายหลังจากที่ได้เสียชีวิตไปแล้ว (Al-Jaziri, n. d.: 315) ดังนั้นพินัยกรรมนั้นเป็นการกระทำของผู้หนึ่งที่ได้มอบให้แก่ผู้อื่นด้วยความสมัครใจ ในสิ่งที่เป็นวัตถุหรือผลประโยชน์ ซึ่งจะมีผลภายหลังจากที่ผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตลง (Ahmad Rofiq, 2000: 439)

2.2.2 บทบัญญัติ และกฎเกณฑ์ของพินัยกรรมในอิสลาม

พินัยกรรม เป็นสิ่งที่ถูกบัญญัติไว้ในหลักการศาสนา ซึ่งมีหลักฐานปรากฏทั้ง จากอัลกุรอาน สุนนะฮฺ การกระทำของเศาะหาบะฮฺ และมติของปวงปราชญ์ (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/31) หลักฐานจากอัลกุรอานอัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴾

(البقرة: 180)

ความว่า “การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดโดยชอบธรรมนั้น ได้ถูกกำหนดขึ้นแก่พวกเจ้าแล้ว เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า หากเขาได้ทิ้งทรัพย์สมบัติไว้ ทั้งนี้เป็นหน้าที่แก่ผู้ยำเกรงทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ: 180)

อายะฮ์ข้างต้นนี้ได้ระบุเกี่ยวกับการทำพินัยกรรม ซึ่งมีได้หมายความว่าในอัลกุรอานนั้นกล่าวถึงการทำพินัยกรรมแก่อายะฮ์นี้เท่านั้น แต่ยังมีในสุเราะฮ์อันนิสาฮ์และอัลมาอิคะฮ์ที่ระบุถึงเรื่องนี้เช่นกัน ดังนั้นในอายะฮ์ข้างต้นของสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์นี้ มีความสมบูรณ์ครบถ้วนในการนำไปใช้ ก่อนที่อายะฮ์เกี่ยวกับการแบ่งมรดกถูกประทานลงมา (Qurtubiy: 3/91) ซึ่งเป็นคำสั่งใช้ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดเป็นฟัรฎูให้ทำพินัยกรรมแก่บิดามารดาและญาติใกล้ชิด ดังนั้นข้อบัญญัตินี้ได้ถูกยกเลิกภายหลัง (al-Shafi'iy, 1393: 5/209) กล่าวคือ เมื่ออายะฮ์ที่เกี่ยวกับการแบ่งมรดกในสุเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 11-12 ถูกประทานลงมา การทำพินัยกรรมให้แก่บิดามารดาและญาติที่มีสิทธิ์รับมรดกจึงถูกยกเลิก ดังที่ปรากฏในหลักฐานจากอัลหะดีษที่รายงานจากท่านอิบนุอับบาส رضي الله عنه ที่ว่า

((إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ فَكَانَتْ الْوَصِيَّةُ كَذَلِكَ
حَتَّى نَسَخْتَهَا آيَةَ الْمَوَارِثِ))

(أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ، ١٩٧٥ : ٢١١٨ ; وَأَبُو دَاوُدَ، ١٩٩٠ : ٢٨٦٩)

ความว่า “หากเขามีทรัพย์สมบัติทิ้งไว้บ้าง เขาก็ควรที่จะยกให้แก่พ่อแม่และแก่ญาติสนิทโดยชอบธรรม มันเป็นหน้าที่สำหรับผู้เกรงกลัวอัลลอฮ์ การทำพินัยกรรมก็เป็นไปในรูปแบบดังกล่าว จนมีอายะฮ์ในเรื่องมรดกมายกเลิกพินัยกรรมในรูปแบบดังกล่าวไป”

(al-Tirmidhi, 1975: 2118; Abu Dawud, 1990: 2869)

หลักฐานจากอัลหะดีษบทนี้ได้ยืนยันถึงการยกเลิกการทำพินัยกรรมให้แก่บิดามารดาและญาติใกล้ชิด ภายหลังจากที่อายะฮ์เกี่ยวกับเรื่องมรดกถูกประทานลงมา และยังมีรายงานจากท่านอัมรฺ บุตร คอริญะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า แท้จริงท่านนบี صلی الله علیه و آله

((حَطَبَ عَلَيَّ نَاقَتِهِ وَأَنَا تَحْتَ جِرَانِهَا وَهِيَ تَقْضَعُ بِجِرَّتِهَا، وَإِنَّ لِعَابِهَا سَيْلًا بَيْنَ كَتِفَيْي فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، فَلَا وَصِيَّةَ لِمَوَارِثٍ، وَالْوَلَدُ لِلْفَرَّاشِ، وَلِلْعَاهِرِ الْحَجْرُ))

(أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ، ١٩٧٥ : ٢١٢٢)

ความว่า “ได้กล่าวสุนทรพจน์ขณะอยู่บนหลังอูฐของท่าน โดยมีฉันอยู่ใต้คออูฐที่กำลังบดเอื้อง และน้ำลายของมันไหลลงระหว่างไหลสองข้างของฉัน ฉันได้ยืนท่านกล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮฺทรงมอบสิทธิให้แก่ผู้มีสิทธิทุกคน ดังนั้น ไม่มีพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่เป็นทายาท ทารกถือเป็นลูกของผู้ที่เป็นเจ้าของที่นอน ผู้ละเมิดประเวณีไม่มีสิทธิในตัวเด็ก”

(al-Tirmidhi, 1975: 2122)

หลักฐานจากอัลหะดีษนี้เช่นกัน ได้ชี้ให้เห็นถึงการยกเลิกการทำพินัยกรรมให้แก่ทายาทที่มีสิทธิรับมรดก

นอกจากนี้แล้วยังมีตัวบทอัลหะดีษในทำนองเดียวกันอีก ดังที่มีรายงานจากท่านอุมามะฮฺ رضي الله عنه ซึ่งได้ยืนท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقِّ حَقَّهُ ، فَلَا وَصِيَّةَ لِيُورِثِ))

(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٢١٤١؛ وأبو داود، ١٩٩٠ : ٢٨٧٠)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮฺทรงมอบสิทธิให้กับเจ้าของตามสิทธิของเขา ดังนั้นจึงไม่มีการทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท”

(al-Tirmidhi, 1975: 2141; Abu Dawud, 1990: 2870)

ในช่วงต้นของอิสลามการทำพินัยกรรมให้แก่ญาติๆ เป็นสิ่งวาญิบตามนัยของอายะฮ์ดังกล่าว จากนั้นได้มีการยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวสำหรับญาติที่เป็นทายาทโดยธรรม แต่สำหรับญาติทั้งหลายที่ไม่ได้เป็นทายาทโดยธรรมนั้น นักกฎหมายอิสลามมีสองทัศนะ ส่วนใหญ่เห็นบัญญัติของอายะฮ์ดังกล่าวถูกยกเลิกทั้งหมด แต่มีนักกฎหมายส่วนหนึ่งเห็นว่า บัญญัติของอายะฮ์ดังกล่าวยังมีผลบังคับใช้สำหรับญาติที่ไม่ได้เป็นทายาทโดยธรรม โดยอาศัยทัศนะของนักกฎหมายอิสลามที่เห็นว่า การทำพินัยกรรมให้ญาติที่ไม่ได้เป็นทายาทโดยธรรมยังถือว่าเป็นวาญิบโดยมีการบัญญัติกฎหมายพินัยกรรมภาคบังคับใช้ในประเทศอียิปต์ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายพินัยกรรม ซึ่งได้มีประกาศใช้ เมื่อปี ค.ศ. 1946 กฎหมายฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้หลาน ซึ่งเป็นลูกของลูกของเจ้าของมรดกที่บิดาหรือมารดาของหลาน ซึ่งเป็นลูกของเจ้าของมรดกที่ได้เสียชีวิตก่อนหรือพร้อมเจ้าของมรดก ซึ่งหากเจ้าของมรดกยังมีลูกนอกเหนือจากบิดาหรือมารดาของหลานดังกล่าวแล้ว หลานก็จะถูกตัดสิทธิจากกองมรดกไป ตัวอย่างเช่น เจ้าของมรดกมีลูกชายสองคนคือ นาย ก และ นาย ข ทั้งนาย ก และ นาย ข เป็นลูกผู้สืบสันดาน หากนาย ก เสียชีวิตก่อน

เจ้าของมรดกหรือเสียชีวิตพร้อมกัน ลูกของนาย ก ก็จะไม่มียกสิทธิในกองมรดกของเจ้าของมรดกเลย เพราะถูกตัดสิทธิโดยนาย ข อันอาจทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมแก่ครอบครัวนี้ได้ โดยนาย ข และลูกๆมีชีวิตอย่างสะดวกสบายในขณะที่ลูกๆของนาย ก จะต้องตกกระทบลำบากทั้งขาดบิดาผู้ที่จะให้ความอบอุ่นในฐานะผู้นำครอบครัวอีกด้วย

ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาเช่นนี้ จึงได้มีการตรากฎหมายพินัยกรรมภาคบังคับ ซึ่งมีหลักการสรุปดังต่อไปนี้

1. หากเกิดกรณีเช่นนี้ ก็ให้ถือว่า เจ้าของมรดกได้ทำพินัยกรรมโดยผลของกฎหมายให้แก่หลานของเขาเท่าส่วนที่บิดา หรือ มารดาของหลานพึงได้รับ หากยังมีชีวิตอยู่ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์มรดกทั้งหมด โดยมีเงื่อนไขว่าหลานคนนั้น ไม่ได้เป็นทายาทโดยธรรม และเจ้าของมรดกไม่เคยยกทรัพย์ให้แก่หลานคนดังกล่าวเท่าจำนวนดังกล่าวตอนยังมีชีวิตอยู่

2. หากเจ้าของมรดกได้ทำพินัยกรรม แก่ผู้มีสิทธิรับพินัยกรรมภาคบังคับ มากกว่าส่วนที่เขาพึงได้รับตามพินัยกรรมภาคบังคับ สำหรับส่วนเกินนั้นให้ถือว่าเป็นพินัยกรรมภาคปกติ แต่ถ้าหากเจ้าของมรดกได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้น้อยกว่าส่วนที่เขาพึงได้รับตามพินัยกรรมภาคบังคับ ก็ให้เพิ่มเท่าที่เขาจะได้รับโดยพินัยกรรมภาคบังคับ

3. พินัยกรรมภาคบังคับ มีความสำคัญยิ่งว่าพินัยกรรมภาคปกติ หากเจ้าของมรดกได้ทำพินัยกรรมภาคปกติแก่ผู้ที่ไม่สิทธิรับพินัยกรรมภาคบังคับ ผู้รับพินัยกรรมภาคบังคับมีสิทธิได้รับตามส่วนจากส่วนที่เหลือจากพินัยกรรมภาคปกติ แต่หากส่วนที่เหลือจากพินัยกรรมภาคปกติไม่เพียงพอ ก็ให้ดึงเอาจากส่วนของการทำพินัยกรรมภาคปกติได้ โดยให้ลดส่วนของผู้รับพินัยกรรมภาคปกติลง (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป.: 119-120)

ส่วนการทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่เป็นทายาทรับมรดกของตน ในแนวทางที่เป็นความคิดต่างๆ เป็นสิ่งที่มุสตะฮับ(ควรกระทำ) แต่อาจเกิดเหตุการณ์บางอย่างทำให้การทำพินัยกรรมไปสู่ข้อกำหนดอื่นๆที่ไม่ใช่มุสตะฮับได้ (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/36)

ความสมบูรณ์ของพินัยกรรม เมื่อผู้ทำพินัยกรรมบรรลุนิติภาวะ และมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ถือกรรมสิทธิ์ หรือแม้แต่จะทำพินัยกรรมในหนทางของอัลลอฮฺ ถือว่าใช้ได้ทั้งสิ้น หากจะสรุปต้องมีเงื่อนไข 5 ประการ ในส่วนของตัวบุคคลคือ

1. ต้องเป็นอิสลามิกชน
2. บรรลุนิติภาวะ
3. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์

4. อีสระชน

5. เป็นบุคคลที่ไว้วางใจได้(จาริก เซ็นเจอร์, มุหัมมัด พายิบ, 2/38)

ผลของการทำพินัยกรรมจะมีผลบังคับใช้ก็เมื่อผู้ทำพินัยกรรมเองได้เสียชีวิตลง และหลังจากเสร็จสิ้นการชำระหนี้สินของผู้ตายเรียบร้อยแล้ว ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية ١١)

ความว่า “หลังจากพินัยกรรมที่เขาได้ตั้งเสียมันไว้หรือหลังจากหนี้สิน”

(อันนิสาฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 11)

จากหลักฐานข้างต้น พินัยกรรมจะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ภายหลังจากที่ได้ทำขึ้นแล้วแต่จะมีผลหลังจากที่ได้ชำระหนี้สินทั้งหมดเสียก่อน นักวิชาการสะลัฟและคอลัฟมีมติว่าจะต้องชำระหนี้สินก่อนดำเนินตามพินัยกรรม (Ibn Kathir, 2010: 2/227) ดังนั้นส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 11 ของสุเราะฮ์ อันนิสาฮ์ข้างต้น ได้ระบุถึงผลของพินัยกรรมจะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อหลังจากที่ผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตไปแล้ว และหลังจากชำระหนี้สินเรียบร้อยแล้ว หากหนี้สินนั้นมากคลุมไปถึงทรัพย์สินทั้งหมด ผู้รับพินัยกรรมก็ไม่มีสิทธิแต่ประการใด (ชัยยิด ซาบิก, 2549: 5/515)

ส่วนหลักฐานจากอัลหะดีษนั้น มีรายงานจากท่านอบูหุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่

((إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ وَالْمَرْأَةُ بِطَاعَةِ اللَّهِ سِتِّينَ سَنَةً ثُمَّ يَحْضُرُهُمَا الْمَوْتُ

فَيُضَارَانِ فِي الْوَصِيَّةِ فَتَجِبُ لَهُمَا النَّارُ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيَّ أَبُو هُرَيْرَةَ :

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ

عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴾

(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٢١١٧)

ความว่า “แท้จริงมีชายและหญิงคู่หนึ่งทำความดีต่ออัลลอฮ์เป็นเวลาหกสิบปี ต่อมาความตายได้มาประสบกับเขาทั้งสอง โดยที่เขทั้งสองต่างก็เป็นผู้ทำให้เดือดร้อนในเรื่องทำพินัยกรรมไฟนรกจะตกเป็นของเขาทั้งสอง” หลังจากนั้น ท่านอบูหุร็อย

เราะฮ์ ก็ได้อ่าน อายะฮ์ที่ว่า “หลังจากที่พินัยกรรมได้รับการปฏิบัติโดยครบถ้วน และหลังจากที่ได้มีการชำระหนี้สินแล้ว ถ้าหากว่ามันไม่เป็นผลร้าย(ต่อบรรดาทายาท) นี่เป็นคำสั่งจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงขันติ”

(al-Tirmidhi, 1975: 2117)

จากอัลหะดีษข้างต้นนั้นท่านอบูหุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ได้อ้างด้วยทออายะฮ์อัลกุรอาน ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 12 ของสูเราะฮ์ อันนิสาฮ์ ที่ระบุเกี่ยวกับผลของพินัยกรรม หลังจากชำระหนี้สินเรียบร้อยแล้ว รวมถึงผลที่มีต่อทายาท กล่าวคือ พินัยกรรมจะถูกถือว่าเป็นพินัยกรรมที่ส่งผลร้าย ถ้าหากว่ามันมีผลเสียต่อสิทธิของทายาท และหนี้สินจะส่งผลเสียหาย หากผู้ทำพินัยกรรมยอมรับหนี้สินที่เขาไม่ได้สร้างไว้จริงๆ หรือแกล้งทำมันขึ้นมา เพื่อที่จะขจัดทายาทที่มีสิทธิมิให้ได้รับส่วนแบ่งที่พวกเขาจะต้องได้รับการกระทำเช่นนั้น ถือว่าเป็นบาป เพราะเป็นการกีดกันมิให้ญาติเข้ามารับมรดกทรัพย์สินของตน(เมกาลานา ซัยยิด อิบดุล อะลา เมาคูดี, 2545: 1/326)

มีรายงานจากท่านญาบิร رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((مَنْ مَاتَ عَلَى وَصِيَّةٍ مَاتَ عَلَى سَبِيلِ سُنَّةٍ وَمَاتَ عَلَى نَفْسِي
وَشَهَادَةٍ وَمَاتَ مَعْفُورًا لِي))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠١)

ความว่า “ผู้ใดได้ตายไปโดยมีพินัยกรรมไว้ เขาก็ได้ตายไปบนหนทางและแนวทาง และตายไปโดยเป็นผู้ยำเกรง และมีกะลิมะฮ์ และได้ตายไปโดยเขาได้รับการอภัยโทษ”

(Ibn Majah, 1997: 2701)

นอกเหนือจากนี้แล้ว การทำพินัยกรรมนั้นไม่ว่าจะเป็นพินัยกรรมแบบคำพูดที่ชัดเจนหรือคลุมเครือ หรือพินัยกรรมที่เป็นลายลักษณ์อักษร จะต้องมิพยานรู้เห็นสองคนขึ้นไป โดยมีเงื่อนไขว่าพยานนั้นจะต้องดำรงตนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمْ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ ﴾

(المائدة: جزء من آية ١٠٦)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การเป็นพยานระหว่างพวกเจ้า
เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า ขณะมีการทำ
พินัยกรรมนั้น คือสองคนที่เป็นผู้เที่ยงธรรมในหมู่พวกเจ้า”
(อัลมาอิดะฮฺ: ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 106)

สำหรับกฎเกณฑ์ของพินัยกรรมนั้น มีหลายสภาพ ทั้งที่เป็นสิ่งที่จำเป็นในบาง
สถานการณ์ หรือเป็นสิ่งที่สมควรให้กระทำในบางกรณี ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ดังนั้นพินัยกรรมในอิสลามจึงมีกฎเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. พินัยกรรมถือเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้กระทำสำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินมากมายและ
ทายาทของเขาก็ไม่ใช่ผู้ที่ยากจนขัดสน โดยการที่เขาทำการเสี่ยงสิ่งใดก็ได้จากทรัพย์สินของเขา
ในจำนวนที่ไม่เกินเศษหนึ่งส่วนสาม (ของทรัพย์สินที่เขาถืออยู่) มอบให้ไปในหนทางที่ดีงาม เพื่อให้
มีผลบุญมาถึงตัวเขาอย่างต่อเนื่องหลังจากที่เขาเสียชีวิตไปแล้ว.

2. พินัยกรรมถือเป็นวาญิบสำหรับผู้ที่มีตัวเขามีภาระต่ออัลลอฮฺหรือต่อมนุษยชาติ
อยู่ หรือมีสิ่งที่เป็นอะมานะฮฺของผู้อื่นๆเก็บอยู่กับเขา โดยการเขียนบันทึกและชี้แจงไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อ
ไม่ให้สิทธิเหล่านั้นสูญหายไป. และถือเป็นวาญิบเช่นกันสำหรับผู้ที่จะทิ้งทรัพย์สินไว้มากมายโดย
จำเป็นที่เขาจะต้องทำการพินัยกรรมให้แก่ญาติๆที่ไม่ใช่ทายาท ในจำนวนที่ไม่เกินเศษหนึ่งส่วน
สามของกองมรดก.

3. พินัยกรรมถือเป็นสิ่งต้องห้าม ดังเช่น การทำพินัยกรรมให้แก่ทายาทคนใดคน
หนึ่งเท่านั้น เช่นลูกคนโต หรือภรรยา ให้ได้รับทรัพย์สินเป็นการเฉพาะ โดยที่ไม่ได้ให้แก่ทายาทคน
อื่นด้วย (มุหัมมัด อัศ-ศุวัยญีรีย, 2552: 1)

2.2.3 วิทบัญญัติในการบัญญัติเรื่องพินัยกรรม

อัลลอฮฺ ﷻ ได้บัญญัติการเขียนพินัยกรรมผ่านคำพูดของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อ
เป็นความเมตตาและปราณีต่อปวงบ่าวของพระองค์ โดยการเปิดทางให้มุสลิมได้กำหนดส่วนหนึ่ง
จากทรัพย์สินของเขาก่อนเสียชีวิตไว้เป็นกุศลกรรมต่างๆที่จะยังประโยชน์แก่คนยากจนและผู้อยู่ใน
ภาวะจำเป็นด้วยความดี และจะนำมาซึ่งผลบุญและการตอบแทนที่ดีให้แก่ผู้มอบพินัยกรรมในห้วง
เวลาที่เขาได้ถูกปิดกั้นจากการทำางานที่ดีอื่นๆ (เพราะเขาได้ชีวิตแล้ว) (มุหัมมัด อัศ-ศุวัยญีรีย,
2552: 1) อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمْ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ
لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴾

(البقرة: 180)

ความว่า “การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดโดยชอบธรรมนั้นได้ถูกกำหนดขึ้นแก่พวกเขาแล้ว เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเขา หากเขาได้ทิ้งทรัพย์สมบัติไว้ ทั้งนี้เป็นหน้าที่แก่ผู้ยำเกรงทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 180)

ตามเจตนารมณ์ของศาสนานั้น ยินยอมให้ทำพินัยกรรมได้ นั่นก็เพราะเป็นประโยชน์แก่ผู้ทำพินัยกรรม เครือญาติของเขา และสังคม ผลที่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้คือผลบุญและการกล่าวขวัญถึงเขาในแง่ดีภายหลังจากเสียชีวิตไปแล้ว

สำหรับประโยชน์ที่ญาติจะได้รับ ก็เนื่องมาจากการทำพินัยกรรมส่วนใหญ่ นั้นมักจะเป็นการทำพินัยกรรมให้แก่เครือญาติที่ไม่มีสิทธิได้รับมรดกตามบทบัญญัติศาสนา พวกเขาจึงได้รับทรัพย์ไปจำนวนหนึ่งตามพินัยกรรมที่ทำไว้ และพวกเขาส่วนใหญ่ก็มักเป็นผู้ที่ขัดสนและต้องการทรัพย์สิ้น

ส่วนประโยชน์ที่สังคมจะได้รับก็คือ การทำพินัยกรรมนั้นเป็นช่องทางหนึ่งของการบริจาคเพื่อสาธารณะกุศลทั่วไป เช่น การทำพินัยกรรมให้แก่มัสยิด โรงเรียน ห้องสมุด โรงพยาบาล และให้แก่บุคคลทั่วไป เช่น คนยากจน เด็กกำพร้าอนาถา และนักวิชาการ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การทำพินัยกรรมจึงเป็นการประกันสังคมของอิสลามด้วยทางหนึ่ง ซึ่งเป็นความดีและมีประโยชน์ที่เห็นได้อย่างชัดเจน(อรุณ บุญชม, ม.ป.ป: 5/35) ดังที่มีรายงานจากท่านอับดุลฮุรอัยเราะฮ์ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ عِنْدَ وَفَاتِكُمْ بِثُلُثِ أَمْوَالِكُمْ زِيَادَةً لَكُمْ فِي
أَعْمَالِكُمْ))

(أخرجه ابن ماجه، 1997 : 2709)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงมอบให้แก่พวกเขาหนึ่งในสามจากทรัพย์สิ้นของพวกเขาดตอนที่พวกเขาเสียชีวิต เพื่อเพิ่มความดีของพวกเขา ทั้งนี้เพื่อพระองค์จะได้ทรงเพิ่มผลงานของพวกเขา”

(Ibn Majah, 1997: 2709)

จากอัลหะดีษนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า แท้จริงการทำปณิกรรมนั้นเป็นการสร้างความใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ ผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้ทรงสูงส่ง ในช่วงท้ายชีวิตของเขา เพื่อเป็นการเพิ่มความดีให้แก่ตัวเอง และเป็นทดแทนสิ่งที่ขาดหายไป อันเนื่องมาจากมันเป็นความดีให้แก่ผู้อื่นและเป็นการปลอบใจให้กำลังใจแก่พวกเขา (ซัยยิด ซาบิก, 2549: 5/511) ดังนั้นอิสลามนั้นอนุญาตให้มุสลิมทำปณิกรรมยกทรัพย์สินของตนให้กับผู้อื่นได้ แต่จะต้องไม่เกินกว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สินที่เขามีอยู่ทั้งหมด(มุณีร มุหะหมัด ,2551: 78) ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้ทำปณิกรรมได้มอบสิ่งที่ดีๆแก่ผู้ที่เป็นที่รักนอกเหนือจากทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกจากเขา โดยอาศัยหลักฐานจากอัลหะดีษที่ว่าเล่าจากท่านอับู อิสฮาก สะอัด อิบน์ อบี วัคกอศ มาลิก อิบน์ อุษัยบ อิบน์ อับดิมะนาฟ อิบน์ ชุสเราะส อิบน์ กิลาบ อิบน์ มุรเราะส อิบน์ กะอับ อิบน์ ลุอัย อัลกุเราะซีย อัซซุซรีย ท่านเป็นหนึ่งในสิบของเสาะหาบะฮ์ที่ถูกสัญญาว่าจะได้เข้าสวรรค์ได้กล่าววว่า :

وعن أبي إسحاق سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ مَالِكِ بْنِ أَهْيَبِ بْنِ عَبْدِ
مِنَافِ بْنِ زُهْرَةَ بْنِ كِلَابِ بْنِ مُرَّةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ لُؤَيِّ الْفُرَشِيِّ
الرُّهْرِيِّ أَحَدِ الْعَشْرَةِ الْمَشْهُودِ لَهُمْ بِالْجَنَّةِ ، قَالَ: ((جَاءَنِي رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ يَعُودُنِي عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ وَجَعٍ اشْتَدَّ بِي ، فَقُلْتُ : يَا
رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي قَدْ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ مَا تَرَى ، وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلَا
يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَةٌ لِي ، أَفَأُتَصَدَّقُ بِثُلُثِي مَالِي ؟ قَالَ : لَا ، قُلْتُ :
فَالسُّطْرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ فَقَالَ : لَا ، قُلْتُ : فَالثُّلُثُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟
قَالَ : الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ - أَوْ كَبِيرٌ - إِنَّكَ إِنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ
خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ ، وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً
تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى مَا يَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ ،
قَالَ : فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَخْلَفُ بَعْدَ أَصْحَابِي ؟ قَالَ : إِنَّكَ
لَنْ تُخْلَفَ فَتَعْمَلَ عَمَلًا تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ
إِلَّا أَزْدَدَتْ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً ، وَلَعَلَّكَ أَنْ تُخْلَفَ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ
أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ . اللَّهُمَّ أَمْضِ لِأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلَا
تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ ، لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ حَوْلَةَ يَرِثُنِي لَهُ رَسُولُ
اللَّهِ ﷺ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ .))

(رواه البخاري، ١٩٩٢ : ١٢٩٥ ; ومسلم، ١٩٥٥ : ١٢٩٥)

ความว่า “ ท่านเราะสูล ﷺ ได้มาเยี่ยมเยียนฉันในปีหัจญ์อุมเราะฮ์ เนื่องจากอาการเจ็บป่วยของฉันที่ทรุดหนักขึ้นเรื่อยๆ แล้วฉันก็ได้บอกกับท่านว่า: “โอ้เราะสูลลลอฮ์ แท้จริงฉันมีอาการเจ็บป่วยอย่างที่ท่านเห็น และฉันก็มีทรัพย์สินมรดกมากมายและไม่มีใครสืบทอดนอกจากลูกสาวเพียงคนเดียวของฉัน ฉันจะบริจาคเศษสองส่วนสามจากทรัพย์สินมรดกของฉันได้ไหม?” ท่านตอบว่า: “ไม่ได้หรอก” ฉันถามว่า: “ถ้าเช่นนั้นก็ครึ่งหนึ่งล่ะท่านเราะสูลลลอฮ์?” ท่านตอบว่า: “ไม่ได้เช่นกัน” ฉันถามต่ออีกว่า: “ถ้าเช่นนั้นก็เศษหนึ่งส่วนสามล่ะท่านเราะสูลลลอฮ์?” ท่านตอบว่า “(ใช่)เศษหนึ่งส่วนสาม และเศษหนึ่งส่วนสามนั้นมันก็มากอยู่ แท้จริงการที่ท่านทิ้งให้ทายาทของท่านมีความมั่งมีดีกว่าการที่ท่านจะทิ้งให้พวกเขา มีความขัดสนแบบมือของคนอื่น และแท้จริงท่านมิได้จ่ายค่าใช้จ่ายใดๆ โดยที่ท่านตั้งเจตนาเพื่ออัลลลอฮ์ นอกจากท่านจะได้รับผลตอบแทน แม้แต่สิ่งที่ท่านได้ป้อนเข้าไปในปากของภรรยาของท่านก็ตามที” ท่านสะอัดเล่าต่อว่า: และฉันก็ได้กล่าววว่า: “โอ้เราะสูลลลอฮ์ ฉันจะถูกทอดทิ้ง (ไว้ที่นครมักกะฮ์) หลังจากสหายของฉัน (ได้เดินทางกลับนครมะดีนะฮ์พร้อมกับท่าน) ไหม?” ท่านนบีตอบว่า: “ไม่ว่าท่านจะถูกทิ้ง(ไว้ที่นครมักกะฮ์)ก็ตามที แต่ถ้าท่านประกอบคุณความดีใดๆ โดยมีเจตนาเพื่ออัลลลอฮ์ นอกจากว่าท่านจะได้ยกระดับตำแหน่งและเกียรติของท่านให้สูงขึ้น และฉันหวังว่าท่านจะถูกทิ้งไว้(ให้มีอายุยืนยาว) จนกระทั่งมีชนกลุ่มหนึ่งได้รับประโยชน์จากท่านและชนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับความเสียหาย โอ้อัลลลอฮ์ ได้โปรดให้การอพยพของบรรดาเศาะหาบะฮ์ของฉันลุล่วงด้วยเถิด และจงอย่าให้พวกเขาถอยกลับเลย แต่คนที่โชคร้ายคือสะอัด อิบน์ เคาละฮ์” ท่านนบี ได้แสดงความเสียใจกับการจากไปของสะอัด บิน เคาละฮ์ เพราะเขาได้ตาย ณ นครมักกะฮ์ ”

(al – Bukhariy, 1992: 1295; Muslim, 1955: 1295)

2.2.4 ประเภทของพินัยกรรมในอิสลาม

พินัยกรรมนั้นมี 5 ประเภทด้วยกัน คือ

2.2.4.1 การทำพินัยกรรมที่จำเป็นต้องกระทำ (วาฮิบ)

2.2.4.2 พินัยกรรมที่ควรกระทำ (มุสตะฮับบะฮฺ)

2.2.4.3 พินัยกรรมที่อนุญาตให้กระทำได้ (มุบาฮฺ)

2.2.4.4 พินัยกรรมที่ไม่ควรกระทำ (มักรูฮะฮฺ)

2.2.4.5 พินัยกรรมที่ต้องห้าม (หะรอม)

2.2.4.1 การทำพินัยกรรมที่จำเป็นต้องกระทำ (วาฮิบ)

การทำพินัยกรรมที่จำเป็นนั้น เนื่องจากมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับตัวเขา ไม่ว่าจะเขาจะมีภาระต่ออัลลอฮ์หรือต่อมนุษย์ที่ติดพันอยู่ เช่น การทำพินัยกรรมให้ส่งคืนทรัพย์สินที่รับฝากไว้ หนี้ที่ไม่มีเอกสารบอกจำนวน สิ่งที่เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำเองการจ่ายชะกาต การบำเพ็ญหัจญ์ ค่าปรับในการขาดการถือศีลอด การละหมาดและสิทธิของผู้อื่นที่จะต้องชดใช้(สมหวัง บินหะซัน, 2549: 143) นอกจากนี้แล้วการทำพินัยกรรมจะถือเป็นวาญิบในกรณีที่ไม่มีทายาทที่มีสิทธิ์รับมรดก ดังนั้นจะต้องทำพินัยกรรมให้กับญาติที่ไม่มีสิทธิ์รับมรดก หากว่าผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่จัดการทรัพย์สินของผู้ตายจะต้องแบ่งสรรปันส่วนให้กับญาติของผู้ตายตามความเหมาะสม(Ibn Hazm, n. d.: 314)

2.2.4.2 พินัยกรรมที่ควรกระทำ (มุสตะฮับบะฮฺ)

พินัยกรรมที่ควรกระทำ (มุสตะฮับบะฮฺ) นั้น สำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินมากมายและทายาทของเขาก็ไม่ใช่ผู้ที่ยากจนขัดสน โดยการที่เขาทำพินัยกรรมสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ได้จากทรัพย์สินของเขา ในจำนวนที่ไม่เกินเศษหนึ่งส่วนสามของทรัพย์สินที่เขาถืออยู่มอบให้ไปในหนทางที่ดีงาม เพื่อให้มีผลบุญมาถึงตัวเขาอย่างต่อเนื่องหลังจากที่เขาเสียชีวิตไปแล้ว (มุหัมมัด อัด-ตุวัยญีรีย, 2552: 1)

2.2.4.3 พินัยกรรมที่อนุญาตให้กระทำได้ (มุบาฮฺ)

พินัยกรรมที่อนุญาตให้กระทำได้นั้น ได้แก่การทำพินัยกรรมให้แก่มิตรสหาย หรือให้แก่คนรวยที่ไม่มีลักษณะเป็นคนที่มีคุณธรรมหรือมีความรู้ ถ้าหากเขามีเจตนาขณะทำพินัยกรรมให้แก่คน ทั้งสองว่าเป็นความดี และเป็น การเชื่อมสัมพันธ์ในเครือญาติ พินัยกรรมนั้นก็จะเป็น

สุนัต เพราะมีความหมายต่อการกักต้ออัลลอฮ์อยู่ในพินัยกรรมนั้นด้วย (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/37)

2.2.4.4 พินัยกรรมที่ไม่ควรกระทำ (มักรูฮะฮ์)

พินัยกรรมที่ไม่ควรกระทำนั้น หากผู้ทำพินัยกรรมเองมีทรัพย์สินอยู่เพียงเล็กน้อย และมีทายาทที่ยากจนที่ต้องการทรัพย์สินนั้นอยู่ นอกจากนี้แล้ว การทำพินัยกรรมให้แก่คนเลวและคนที่ทำความชั่ว ก็ต้องเป็นมักรูฮะฮ์เช่นเดียวกัน ถ้าหากผู้ทำพินัยกรรมค่อนข้างแน่ใจว่า คนเหล่านั้นจะนำทรัพย์สินที่ได้จากพินัยกรรมไปใช้ในทางที่ชั่วช้าเลวทราม (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/38) ตัวอย่างเช่น การทำพินัยกรรมให้บุคคลกระทำความชั่ว และการทำพินัยกรรมของผู้ยากจนที่มีทายาทรับมรดก บางครั้งการทำพินัยกรรมเป็นสิ่งต้องห้าม หากพินัยกรรมนั้นนำไปสู่การสร้าง ความเสื่อมเสียและเดือดร้อนแก่ทายาทและสังคม เช่น การทำพินัยกรรมในสิ่งที่ผิดหลักการอิสลาม (สมหวัง บินหะซัน, 2549: 143)

2.2.4.5 พินัยกรรมที่ต้องห้าม (หะรอม)

การทำพินัยกรรมจะตกเป็นหะรอม เมื่อทำพินัยกรรมด้วยสิ่งศาสนาห้ามกระทำ เช่น การทำพินัยกรรมยกสุรา หรือทำพินัยกรรมทรัพย์สินให้นำไปใช้จ่ายในทางที่ขัดกับจริยธรรมที่ ดีงาม การทำพินัยกรรมเช่นนี้ นอกจากหะรอมแล้วยังเป็นโมฆะจะนำไปปฏิบัติไม่ได้อีกด้วย

การทำพินัยกรรมโดยมีเจตนาทำให้ทายาทเสียประโยชน์ และกีดกันไม่ให้ได้รับ ส่วนแบ่งตามที่ศาสนากำหนด ก็นับเป็นพินัยกรรมที่หะรอมเช่นกัน (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/36) อัลลอฮ์ ﷻ ห้ามการทำพินัยกรรมที่ทำให้ทายาทเสียประโยชน์ ดังที่ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ غَيْرَ مُضَارٍّ ۖ وَصِيَّةً مِّنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴾

(النساء: جزء من آية 12)

ความว่า “โดยมิใช่สิ่งที่น่ามาซึ่งผลร้ายใดๆ เป็นคำสั่งที่มา จากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ผู้ทรงหนักแน่น”

(อันนิสาอ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 12)

จากหลักฐานข้างต้นแท้จริงจุดประสงค์ที่อัลลอฮ์ได้แจ้งไว้หลังจากพินัยกรรมที่เขา ได้สั่งเสียมันไว้หรือหลังจากได้ชำระหนี้สินทั้งหมด โดยไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ทายาทในกอง มรดกของพวกเขา ซึ่งการสร้าง ความเดือดร้อนในพินัยกรรมเป็นส่วนหนึ่งจากบาปใหญ่(Ibnu Jarir

al- Tabary, 1992:79) เพราะการที่ทำให้ทายาทเสียสิทธิเนื่องจากการทำพินัยกรรมนั้นถือว่าเป็นผลร้ายมากมายแก่ผู้ทำพินัยกรรมเอง

ท่านอาลี บุตร อับดุลอิลิบ رضي الله عنه ได้ไปเยี่ยมชายคนหนึ่งที่กำลังป่วย ชายผู้นั้นได้กล่าวกับท่านอาลี رضي الله عنه ว่า ฉันต้องการทำพินัยกรรม ท่านอาลี رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((لَا، لَمْ تَدْعُ مَا لَا فَدَعَّ مَا لَكَ لَوْلَاكَ))

(أخرجه الدارمي، ١٩٩٦ : ٣١٩٢)

ความว่า “ไม่ได้ เจ้าไม่ได้ทิ้งทรัพย์สินไว้มากมาย จงทิ้งทรัพย์สินที่ท่านมีไว้ให้บุตรของท่าน”

(al-Darimi, 1966: 3192)

2.2.5 เงื่อนไขในการทำพินัยกรรมในอิสลาม

การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องมีเงื่อนไขดังนี้ คือ

2.2.5.1 ผู้ทำพินัยกรรม

2.2.5.2 ผู้รับพินัยกรรม

2.2.5.3 ทรัพย์สินที่จะทำพินัยกรรม

2.2.5.4 การเสนอและการตอบรับ (อับดุลวะฮาบ เฮวาซ, 2555:247-248)

2.2.5.1. ผู้ทำพินัยกรรม

ผู้ทำพินัยกรรม คือ ผู้ที่มีทรัพย์สินที่จะทำพินัยกรรมด้วยวิธีที่ถูกต้อง โดยมีได้ถูกบังคับให้กระทำ (Ahmad Rofiq, 2003: 450) ดังนั้นผู้ที่มีทรัพย์สินเพียงพอก็สามารถทำพินัยกรรมได้จากส่วนหนึ่งของทรัพย์สินนั้น แต่จะต้องไม่ทำให้ทายาทที่มีสิทธิ์รับมรดกนั้นเดือดร้อน ส่วนการทำพินัยกรรมที่ถูกบีบบังคับ หรือไม่ได้ตั้งเจตนาที่จะกระทำถือว่าพินัยกรรมนั้นใช้ไม่ได้ นักวิชาการมัชฮับฮาฟีอีฮ์ได้ระบุถึงการทำให้พินัยกรรมนั้นจะต้องดำเนินตามเงื่อนไข โดยที่ผู้ทำพินัยกรรมนั้นจะต้องบรรลุนิติภาวะ มีสติสัมปชัญญะ อิสระปราศจากการถูกบังคับ และพินัยกรรมนั้นจะใช้ไม่ได้หากพินัยกรรมนั้นกระทำโดยเด็กที่ยังไร้เดียงสา (Abdul al-Aziz Dahlah, 1999: 1927) ดังนั้นผู้ทำพินัยกรรมจำเป็นต้องมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. มีสติปัญญาสมบูรณ์ เป็นเงื่อนไขที่มีความจำเป็น โดยเฉพาะเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการยกให้ และการบริจาคประเภทต่างๆ ดังนั้นการทำพินัยกรรมของคนวิกลจริต สติฟั่นเฟือน

คนเป็นลม หรือสลบ และคนเมาที่ไม่ได้มีเจตนาให้ตนเองเมา จึงถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะเป็นบุคคลที่ขาดสติซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการบังคับของศาสนา เมื่อขาดสติก็ถือว่าขาดคุณสมบัติที่จะเป็นผู้บริจาคทำบุญต่างๆ ได้ (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/38)

2. บรรลุศาสนภาวะ ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญในการบังคับของศาสนา (อรุณ บุญชม , ม.ป.ป.: 5/38) ส่วนการทำพินัยกรรมของผู้เยาว์ที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแล้ว (المميز) นั้น ตามทัศนะของ มัชฮับมาลิกีย์ มัชฮับ หัมบะลีย์และทัศนะหนึ่งของอิหม่ามซาฟีอีมีความเห็นว่า พวกเขาสามารถทำพินัยกรรมได้ เพราะพินัยกรรมมิได้ทำให้กรรมสิทธิ์ของเขาหมดไปในขณะที่นั้นทันทีและพินัยกรรมยังทำให้เขาได้รับผลบุญภายหลังจากที่เขาเสียชีวิตไปแล้ว (สมหวัง บินหะซัน, 2549: 132) ดังนั้นการทำพินัยกรรมของผู้เยาว์มีแนวทางปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับของท่านอุมร์ ดังหลักฐานต่อไปนี้

มีรายงาน จากอบิบักรฺ บุตรมุฮัมมัด บุตรอุมร์ บุตรหุซัยฟะฮ์ رضي الله عنه ว่า

((أَنَّ غُلَامًا بِالْمَدِينَةِ حَضَرَهُ الْمَوْتُ وَوَرَّثَهُ بِالشَّامِ ، وَأَنَّهُمْ ذَكَرُوا الْعَمَرَ أَنَّهُ بَمَوْتُ ، فَسَأَلُوهُ أَنْ يُوصِي ، فَأَمَرَهُ عُمَرُ أَنْ يُوصِي ، فَأَوْصَى بِبَيْتٍ يُقَالُ لَهَا : بَيْتُ جُشَمَ ، وَإِنَّ أَهْلَهَا بَاعُوهَا بِثَلَاثِينَ أَلْفًا ، ذَكَرَ أَبُو بَكْرٍ أَنَّ الْغُلَامَ كَانَ ابْنِ عَشْرِ سِنِينَ ، أَوْ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ))

(أخرجه الدارمي، 1996: 3290)

ความว่า “แท้จริง มีเด็กชายคนหนึ่งกำลังจะเสียชีวิตที่มะดีนะฮ์ ขณะที่ทนายทโดยชอบธรรมของเขาอยู่ที่ประเทศซาม (ซีเรีย) จึงได้มีการเล่าเรื่องของเขาแก่ ท่านอุมร์ บุตรค็อฏฏ็อบ และได้มีการถามท่านว่า “เด็กคนหนึ่งกำลังจะเสียชีวิต เขาทำพินัยกรรมได้หรือไม่?” ท่านอุมร์ตอบว่า “ให้เขาทำพินัยกรรมเถิด” เด็กคนนั้นจึงได้ทำพินัยกรรมด้วยกับบ่อใบหนึ่งเรียกว่าบ่อ“ญุซม์”และทนายทของเขาได้ขายบ่อด้วยกับราคาสามหมื่น ท่านอบูบักรฺได้เล่าอีกว่า “เด็กชายคนนั้นมีอายุสิบปีหรือสิบสองปี”

(al-Darimi, 1966: 3290)

การผ่อนปรนในเรื่องอายุของผู้ทำพินัยกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการทำพินัยกรรมนั้นเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งที่ไม่มีความเสี่ยงต่อผู้กระทำแต่อย่างใด เพราะพินัยกรรมจะมีผลหลังจากที่ผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตไปแล้ว การห้ามผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะทำพินัยกรรมนั้นก็เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ทำนิติกรรมเองซึ่งในการทำพินัยกรรมนั้นผลประโยชน์ของผู้ทำนิติกรรมจะไม่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใด โดยเฉพาะกรณีที่ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินแก่ผู้มีบุญคุณต่อผู้เยาว์ที่ได้เป็นทายาทโดยธรรมของผู้เยาว์ และทายาทโดยธรรมนั้นไม่มีบุญคุณต่อผู้เยาว์ในช่วงเจ็บป่วยก่อนจะตายแต่อย่างใด (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป.: 102)

3. สมครใจ ดังนั้นการทำพินัยกรรมของผู้ถูกบังคับจึงใช้ไม่ได้ เพราะการทำพินัยกรรมเป็นการเสียดุลละสิทธิของตนเพื่อทำบุญผู้ทำบุญจึงจำเป็นต้องกระทำด้วยความเต็มใจและสมครใจ

4. เป็นเสรีชน ดังนั้นการทำพินัยกรรมของทาส ซึ่งรวมทั้งทาสที่ทำสัญญาปลดปล่อยตนเองจากนายด้วยการหาเงินมาชำระให้นาย ตามข้อตกลงที่เรียกว่าทาส จึงใช้ไม่ได้ เพราะทาสจะไม่มีทรัพย์สินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ตัวทาสและสิ่งที่มีอยู่นั้นถือเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้เป็นนายทั้งสิ้น

เมื่อคำนึงตามเงื่อนไขที่ต้องมีในตัวผู้ทำพินัยกรรมดังกล่าว การทำพินัยกรรมของบุคคลต่อไปนี้ก็ถือว่าใช้ได้ คือ

1. การทำพินัยกรรมของคนต่างศาสนา เพราะถือว่ามีคุณสมบัติเป็นผู้ริจาคทำบุญได้
2. ผู้ที่ถูกยึดทรัพย์ ด้วยสาเหตุใช้จ่ายทรัพย์สินอย่างฟุ่มเฟือย เพราะการใช้ถ้อยคำของเขายังมีผลใช้ได้ และเขายังต้องการผลบุญหลังจากเขาเสียชีวิตไปแล้ว (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/38)

2.2.5.2 ผู้รับพินัยกรรม

สำหรับผู้รับพินัยกรรม มี 2 ประเภทคือ

- ก. ผู้รับที่เจาะจงตัวแน่นอน
- ข. ผู้รับที่ไม่เจาะจงตัวแน่นอน

ก. ผู้รับที่เจาะจงตัวแน่นอน

สำหรับผู้รับพินัยกรรมที่เจาะจงตัวแน่นอนนั้น มีเงื่อนไข 2 ประการ คือ

1. ต้องเป็นผู้ที่สามารถถือครองสิทธิ์ได้ในขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิต ดังนั้นการทำพินัยกรรมให้แก่คนตาย หรือสัตว์จึงใช้ไม่ได้ เพราะทั้งคนตายและสัตว์นั้นไม่สามารถถือครองทรัพย์สินได้ ที่กล่าวมา หากผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้ให้รายละเอียดไว้ในเรื่องการทำให้แก่

สัตว์ หากผู้ทำพิธีกรรมให้แก่สัตว์ได้ให้รายละเอียดไว้ว่าให้จ่ายอาหารให้แก่สัตว์ การทำพิธีกรรมนี้ถือว่าใช้ได้ และตกเป็นพิธีกรรมให้แก่เจ้าของสัตว์ เพราะเจ้าของสัตว์ต้องรับภาระใช้จ่ายในการให้อาหารสัตว์อยู่แล้ว และต้องนำทรัพย์สินที่ได้จากพิธีกรรมนั้นไปจ่ายค่าอาหารสัตว์ตามเจตนารมณ์ของผู้ทำพิธีกรรม

เมื่อดำเนินการตามที่กล่าวมาแล้ว การทำพิธีกรรมให้แก่ทารกที่มีอยู่ในท้อง ขณะที่ทำพิธีกรรมถือว่าใช้ได้ และให้ดำเนินการตามพิธีกรรม ถ้าหากทารกนั้นคลอดมาจากท้องมารดา และมีชีวิตอยู่ โดยนับระยะเวลาตั้งแต่ทำพิธีกรรมจนถึงเวลาคลอดได้ไม่ถึงหกเดือน เพราะเวลาหกเดือนนั้นเป็นกำหนดเวลาน้อยสุดของระยะการตั้งท้อง

2. ต้องไม่เป็นการละเมิดหลักศาสนา การทำพิธีกรรมยกทาสมุสลิมให้แก่คนต่างศาสนา ทำพิธีกรรมยกอัลกุรอานให้แก่คนต่างศาสนา ถือว่าใช้ไม่ได้ และไม่ยินยอมให้ทำพิธีกรรมยกอาวุธหรือทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนาที่เป็นคู่สงครามกับมุสลิม เพราะทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเป็นการละเมิดหลักการของศาสนาทั้งสิ้น

3. ต้องระบุตัวผู้รับพิธีกรรมอย่างเจาะจง การทำพิธีกรรมให้แก่คนหนึ่งคนใดจากสองคน ถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะไม่รู้ตัวผู้รับพิธีกรรมที่ชัดเจนดังนั้นก็ไม่สามารถส่งมอบสิ่งที่ทำพิธีกรรมให้แก่ผู้รับได้

4. ผู้รับพิธีกรรมต้องมีตัวตนอยู่จริง การทำพิธีกรรมให้แก่ทารกที่จะติดครรภ์หรือเพื่อบำรุงมัสยิดที่จะสร้างขึ้น ถือว่าใช้ไม่ได้

และการทำพิธีกรรมเพื่อบูรณะมัสยิด ทั้งก่อสร้างและซ่อมแซม หรือเพื่อบำรุงมัสยิด เทียบเคียงได้กับการทำพิธีกรรมให้แก่ผู้รับพิธีกรรมที่เจาะจงแน่นอน โรงเรียน บ้านพักคนเดินทาง และโรงพยาบาล เข้าอยู่ในความหมายของมัสยิดเช่นกัน เพราะถือว่าเป็นการทำความดี และสิ่งเหล่านี้ก็มีตัวตนที่ชัดเจนเช่นกัน หากทำพิธีกรรมโดยไม่ระบุเงื่อนไข เช่นกล่าวว่า ฉันทำพิธีกรรมให้แก่มัสยิดนี้ โดยไม่ระบุว่าเป็นบูรณะมัสยิด หรือบำรุงมัสยิด การทำพิธีกรรมนั้นถือว่าใช้ได้ และให้ใช้จ่ายไปในการบำรุงมัสยิด เพราะยึดถือตามเจตนารมณ์ของประเพณีนิยมในเรื่องนี้เป็นหลัก (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/39-40)

ข. ผู้รับที่ไม่เจาะจงตัวแน่นอน

การทำพิธีกรรมให้แก่ผู้รับที่ไม่ได้เจาะจงตัวแน่นอน เช่น ทำพิธีกรรมให้แก่สถาบันหนึ่ง จากบรรดาสถาบันต่างๆ เช่น ให้แก่คนยากจน นักวิชาการ มัสยิด และโรงเรียน เป็นต้นที่จะมีผลใช้ได้ มีเงื่อนไขว่า จะต้องไม่ทำพิธีกรรมให้แก่ฝ่ายที่ทำความชั่วหรือทำสิ่งที่เป็นที่น่ารังเกียจ ดังนั้นการทำพิธีกรรมเพื่อสร้างศาสนสถานของคนต่างศาสนา หรือเพื่อก่อสร้างสถานจริง

รรมณ์ที่ทำให้สิ้นเปลืองเวลา ทำให้เสียผลประโยชน์ และทำให้บกพร่องในการปฏิบัติสิ่งที่ถือว่าจำเป็นจึงใช้ไม่ได้

บุคคลประเภทต่างๆที่ศาสนายินยอมให้ทำพินัยกรรมได้มีดังนี้

1. ในวิถีทางของอัลลอฮ์ ถ้าหากเขากล่าวว่า ฉันทำพินัยกรรมหนึ่งในสามของทรัพย์สินข้าพเจ้าไปในวิถีทางของอัลลอฮ์ การทำพินัยกรรมนี้ถือว่าใช้ได้ เพราะการใช้จ่ายไปในวิถีทางของอัลลอฮ์นั้นถือเป็นความดี และให้จ่ายพินัยกรรมนี้ให้แก่กรบออาสาสมัครซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสิทธิรับชากาดตามที่ระบุไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ
وَفِي الرِّقَابِ وَالْعَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾

(التوبة: 60)

ความว่า “แท้จริงทานทั้งหลายนั้น สำหรับบรรดาผู้ที่ยากจน และบรรดาผู้ที่ขัดสน และบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน และบรรดาผู้ที่หัวใจของพวกเขาสนิทสนม และในการไถ่ทาส และบรรดาผู้ที่หนี้สินส่วนตัว และในทางของอัลเลาะฮ์ และผู้ที่อยู่ในระหว่างเดินทาง ทั้งนี้เป็นบัญญัติอันจำเป็นซึ่งมาจากอัลเลาะฮ์ และอัลเลาะฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ”

(อัตเตาบะฮ์: 60)

2. ผู้รู้ ถ้าหากเขาทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินจำนวนหนึ่งแสนบาทให้แก่ผู้รู้ การทำพินัยกรรมของเขาก็ถือว่าใช้ได้เหมือนกัน เพราะผู้รู้มีคุณสมบัติเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินได้ และการใช้จ่ายทรัพย์สินให้แก่ผู้รู้ก็ถือเป็นความดี แต่ให้จ่ายพินัยกรรมนี้ให้แก่ผู้รู้ทางศาสนา

3. บรรดาคนยากไร้ ซึ่งรวมถึงบรรดาคนที่ยากจนด้วย เช่นเดียวกับการทำพินัยกรรมให้แก่คนยากจนก็จะรวมถึงคนยากไร้ด้วย และการมอบพินัยกรรมให้แก่พวกเขาเพียงสามคนก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว เพราะเป็นจำนวนอย่างน้อยที่สุดของคำที่เป็นพหูพจน์แล้ว

4. วงศ์วานของท่านเราะฮูล ﷺ ถ้าหากเขากล่าวว่า ฉันทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินเสาทิ้งส่วนสามของฉัน ให้แก่วงศ์วานของท่านเราะฮูล ﷺ ก็จะต้องมอบพินัยกรรมนั้น

ให้แก่คนในตระกูลฮาซิม และตระกูลมุกฏอติบ และยินยอมให้มอบแก่พวกเขาเพียงสามคนได้ เช่นเดียวกัน

4. เครื่องูชาติซึ่งจะครอบคลุมถึงเครื่องูชาติของผู้ทำพินัยกรรมจากทั้งฝ่ายบิดาและฝ่ายมารดา แต่จะไม่ครอบคลุมถึงเครื่องูชาติที่เป็นทายาทรับมรดกจากเขา

5. หัจญ์และอุมเราะฮ์ ถ้าหากเขากล่าว ฉันทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินของฉันจำนวนหนึ่งแสนเพื่อการทำหัจญ์และอุมเราะฮ์การทำพินัยกรรมนี้ถือว่าใช้ได้ เพราะหัจญ์และอุมเราะฮ์ถือเป็นความดี และให้มอบทรัพย์สินแก่ผู้ที่จะไปทำหัจญ์และอุมเราะฮ์ ถ้าเขาทำพินัยกรรมทรัพย์สินเพื่อให้ไปทำหัจญ์แทนตัวเอง การทำพินัยกรรมของเขาก็ถือว่าใช้ได้เหมือนกัน และให้ทำหัจญ์แทนเขาจากเมืองที่เขาอยู่หรือจากสถานที่ ที่ศาสนากำหนดตามที่เขาระบุไว้ในพินัยกรรม ถ้าหากเขาไม่ได้ระบุสถานที่ไว้ก็ให้ทำหัจญ์แทนให้เขาจากสถานที่ ที่ศาสนากำหนดไว้ โดยยึดถือเอาขั้นที่พอใช้ได้ และเพราะส่วนใหญ่แล้วผู้คนจะทำหัจญ์กันจากสถานที่ ที่ศาสนากำหนด ถ้าหากความนิยมของคนส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ทำหัจญ์จากเมืองที่ผู้ทำพินัยกรรมอาศัยอยู่ โดยยึดถือตามประเพณีนิยมที่เกิดขึ้นใหม่นี้ (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป: 5/40-41)

2.2.5.3 ทรัพย์สินพินัยกรรม

ทรัพย์สินของพินัยกรรมตามบทบัญญัติอิสลามนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่เหลือจากการแบ่งมรดกให้แก่ทายาทที่มีสิทธิ์ได้รับอย่างครบถ้วน (Amir Syarifudin, 2004: 206) ดังนั้นทรัพย์สินพินัยกรรมจึงมีหลายเงื่อนไข เมื่อครบเงื่อนไขเหล่านั้น การทำพินัยกรรมจึงจะมีผลใช้ได้ และหากไม่ครบเงื่อนไขการทำพินัยกรรมนั้นก็ตกเป็นโมฆะ(อรุณ บุญชม, ม.ป.ป: 5/41) ดังนั้นทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งพินัยกรรมจึงมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ทรัพย์สินที่ถูกทำพินัยกรรมนั้นจะต้องมีอยู่ในช่วงที่ทำพินัยกรรม และทรัพย์สินนั้นจะต้องมีอยู่ภายหลังจากที่ได้เสียชีวิตไปแล้ว โดยที่สามารถเปลี่ยนการครอบครองได้ เนื่องจากการทำพินัยกรรมนั้นเป็นการยกกรรมสิทธิ์ให้แก่บุคคลอื่น ดังนั้นทรัพย์สินของพินัยกรรม เช่น ที่ดิน สวน ไร่นา บ้าน โรงงาน บริษัท วัตถุและสิ่งของต่างๆรวมถึงสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ทำพินัยกรรม ทั้งหมดนี้ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ทำพินัยกรรม(Hilmi Karim, 1997: 96)

2. เป็นสิ่งที่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ได้ตามหลักการของอัลอิสลาม การทำพินัยกรรมด้วยกับ สิ่งที่ไม่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ เช่นสุรา สุกร สุนัขและสัตว์ที่ไม่ได้ฝึกไว้ใช้สำหรับล่าสัตว์ ถือว่าพินัยกรรมนั้นเป็นโมฆะ เพราะเป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์ในทัศนะของอิสลามและไม่อนุญาตให้ทำพินัยกรรมในสิ่งที่ไม่สามารถโยกย้ายสิทธิได้ เช่น การฆ่าใช้ชาติ การลงโทษในการกล่าวหาและสิทธิในการบังคับขายในสิ่งที่มีกรรมสิทธิ์ร่วมกัน (สมหวัง บินหะซัน, 2549: 141)

3. จะต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ทำพินัยกรรมในขณะที่ทำพินัยกรรม หรือในเวลาทำพินัยกรรมเสียชีวิตโดยที่โอนกรรมสิทธิ์ได้ ทั้งนี้ แล้วแต่ลักษณะของพินัยกรรมซึ่งมีดังนี้

ก. การทำพินัยกรรมทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง โดยระบุทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งพินัยกรรมอย่างแน่นอน เช่น การทำพินัยกรรมยกบ้านหลังหนึ่งให้แก่ชาย ก พินัยกรรมเช่นนี้จะมีผลบังคับใช้เมื่อบ้านหลังดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ทำพินัยกรรมอย่างต่อเนื่องจนเขาเสียชีวิต

ข. มิได้กำหนดทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งพินัยกรรมอย่างแน่นอน เช่น พินัยกรรมยกให้ชาย ก เศษหนึ่งส่วนสี่ จากทรัพย์สินของผู้ทำพินัยกรรม เช่นนี้ ชาย ก จะมีสิทธิ์ตามพินัยกรรมในเวลาทำพินัยกรรมเสียชีวิต โดยมีสิทธิ์ได้รับเศษหนึ่งส่วนสี่จากทรัพย์สินของผู้ทำพินัยกรรมทั้งหมด

ค. มิได้เจาะจงทรัพย์สินเฉพาะแต่ได้กำหนดประเภท เช่น วัวของฉันตัวหนึ่ง พินัยกรรมที่มีลักษณะนี้ จะต้องดูตอนที่ผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิต หากเขามีวัวก็ถือว่าพินัยกรรมนั้นมีผลบังคับ หากเขาไม่มีวัวแม้แต่ตัวเดียวขณะเสียชีวิต ก็ถือว่าพินัยกรรมนั้นโมฆะ แต่หากเขากล่าวว่าฉันทำพินัยกรรมวัวหนึ่งตัวให้แก่ชาย ก เช่นนี้ก็อยู่ในลักษณะที่สอง ซึ่งแม้ว่าเขาไม่มีวัวเลยตอนเสียชีวิต ก็ให้จัดซื้อวัว โดยเอาเงินจากกองมรดกของผู้ทำพินัยกรรมเพื่อยกให้แก่ผู้รับพินัยกรรม (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป.: 106-107)

4. ทรัพย์สินที่ทำพินัยกรรมนั้นจะต้องอยู่ในขอบเขตหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ทำพินัยกรรมเวลาเสียชีวิต ทั้งนี้ภายหลังหักค่าใช้จ่ายในการจัดการศพ และชำระหนี้ประเภทต่างๆของผู้ทำพินัยกรรมทั้งหมด การกำหนดเช่นนี้ก็เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิของทายาทโดยธรรมที่จะได้รับมรดกตามสิทธิของแต่ละคนตามที่กฎหมายอิสลามได้ให้การคุ้มครองไว้ กล่าวคือ จะคุ้มครองไว้ในขอบเขตสองในสามจากกองมรดกทั้งหมดหลังจากหักค่าใช้จ่ายจัดการศพและชำระหนี้เรียบร้อยแล้ว (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป.: 107)

การทำพินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามให้กระทำได้ไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด ดังนั้น การทำพินัยกรรมเกินกว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สินนั้น นักวิชาการฝ่ายชาฟีอีมีความเห็นว่า การทำพินัยกรรมเกินกว่าเศษหนึ่งส่วนสามของทรัพย์สินที่ตนมีนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ(มักรูฮ) แต่การทำพินัยกรรมนั้นถือว่าใช้ได้ นอกจากส่วนที่เกินจากเศษหนึ่งส่วนสามเท่านั้นที่ใช้ไม่ได้ นอกจากจะได้รับคำยินยอมจากทายาทของผู้ทำพินัยกรรมเท่านั้น ส่วนกรณีที่ทำพินัยกรรมไม่มีทายาท และตนได้ทำพินัยกรรมเกินกว่าเศษหนึ่งส่วนสามของทรัพย์สิน ถือว่าเป็นโมฆะ เพราะส่วนที่เกินนั้นตกเป็นสิทธิของมุสลิมโดยทั่วไป ไม่มีใครเป็นผู้ให้คำยินยอมในส่วนที่เกินนี้ได้ ด้วยเหตุดังกล่าวควรทำพินัยกรรมให้น้อยกว่าเศษหนึ่งส่วนสามของทรัพย์สินที่ตนมี (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/44) หลักกฎหมายอิสลาม มาตรา 229 วรรคแรก กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับ

เรื่องนี้ไว้ว่า “...และจะมีผลบังคับได้เพียงไม่เกิน 1 ใน 3 ของกองมรดกทั้งสิ้น ถ้าพินัยกรรมกำหนดทรัพย์สินรวมกันเกินกว่า 1 ใน 3 ให้มีผลบังคับได้เพียง 1 ใน 3 และเฉลี่ยลดส่วนแบ่งปันลงตามส่วน” (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป.: 108) ท่านอิบนุอับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((الَّذِي يُوصِي بِالْخُمْسِ أَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يُوصِي بِالرُّبْعِ , وَالَّذِي يُوصِي
بِالرُّبْعِ أَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يُوصِي بِالثُّلُثِ))

(رواه البيهقي ، ١٩٩٩ : ٢٧٠)

ความว่า “ผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนห้าประเสริฐกว่าผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสี่ และผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสี่ประเสริฐกว่าผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสาม”

(al-Baihaqi, 1999: 270)

จากอัลหะดีษข้างต้น การทำพินัยกรรมที่มีความประเสริฐยิ่งคือ การทำพินัยกรรมหนึ่งในห้าของทรัพย์สินทั้งหมด รองลงมา คือ หนึ่งในสี่ และสุดท้ายคือ หนึ่งในสาม

ส่วนการยกผลประโยชน์ของพินัยกรรมให้แต่เพียงอย่างเดียวชั่วคราวหรือตลอดไป ก็มีผลใช้ได้ เพราะถือว่าผลประโยชน์เป็นทรัพย์ที่สามารถแลกเปลี่ยนเอาค่าตอบแทนได้ เช่นเดียวกับตัววัตถุ และการทำพินัยกรรมที่ยกตัววัตถุให้เพียงอย่างเดียวโดยไม่ยกผลประโยชน์ให้ก็ถือว่ามิผลใช้ได้เช่นกัน เพราะผลประโยชน์อาจตกไปเป็นของผู้รับพินัยกรรมได้ด้วยการให้เช่า หรือให้ขอยืม หรือบอกอนุญาตให้ เมื่อเป็นเช่นนี้การทำพินัยกรรมยกตัววัตถุให้แก่ผู้หนึ่งและยกผลประโยชน์ให้แก่อีกผู้หนึ่ง จึงถือว่ามิผลใช้ได้ เช่น ทำพินัยกรรมยกตัวบ้านให้แก่ นาย ก และยกผลประโยชน์การอาศัยอยู่ในบ้านให้แก่ นาย ข สำหรับการพินัยกรรมยกขณะฉุฉินที่ศาสนาอนุญาตให้เอาผลประโยชน์จากมันได้ ถือว่าใช้ได้ เช่น ปุ๋ยคอก และสุราที่ทำมาจากน้ำองุ่นคั้นซึ่งมีเจตนาเพื่อเอาไปทำน้ำส้มสายชู เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถครอบครองเอาไว้ได้ และสามารถรับมรดกตกทอดกันได้ (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/42)

2.2.5.4 การเสนอและการตอบรับ

พินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามเป็นนิติกรรมสองฝ่าย ซึ่งต้องมีการเสนอให้และการสนองรับ การเสนอ คือ การแสดงเจตนาทำพินัยกรรมของผู้ทำพินัยกรรมโดยใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงการทำพินัยกรรม เช่น ฉันได้ทำพินัยกรรมยกบ้านหลังนี้ให้แก่ นาย ก หรือ ฉันให้บ้านหลังนี้แก่นาย ก หลังจากที่ฉันได้เสียชีวิต หรือ จมอมเงินของฉันจำนวนหนึ่งหมื่นบาทแก่นาย ก หลังจากที่ฉันได้เสียชีวิต (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป.: 98) ส่วนการสนองรับจากผู้รับพินัยกรรมหรือการปฏิเสธใน

ขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ถือว่าไม่มีผล และมีได้มีเงื่อนไขในการสนองรับโดยทันทีภายหลังจากผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิต ส่วนการทำพินัยกรรมให้กับองค์กร เช่น มัสยิดหรือสิ่งที่มีได้เจาะจง เช่น บรรดาคนที่ยากจน พินัยกรรมจะมีผลทันทีภายหลังจากการตายของผู้ทำพินัยกรรม โดยไม่ต้องมีการสนองรับ(สมหวัง บินหะซัน, 2549: 141) สำหรับวิธีการแสดงเจตนาของผู้ทำพินัยกรรมนั้น กระทำได้ดังต่อไปนี้

1. การใช้ถ้อยคำจะต้องเป็นคำพูดที่ชัดเจน เช่นกล่าวว่า ฉันทำพินัยกรรมยกให้เขาหนึ่งพันบาท หรือพวกท่านจงจ่ายให้เขาภายหลังจากที่ฉันได้เสียชีวิตเป็นจำนวนเงินหนึ่งพันบาท หรือมันจะเป็นสิทธิของเขาภายหลังจากที่ฉันได้เสียชีวิต ทั้งหมดนั้นถือเป็นพินัยกรรมที่มีผลใช้ได้ทั้งสิ้น เพียงแค่กล่าวถ้อยคำที่ชัดเจนในการทำพินัยกรรมออกไปก็ถือว่าเป็นพินัยกรรมแล้ว ส่วนถ้อยคำที่คลุมเครือนั้นจำเป็นต้องมีการตั้งเจตนาร่วมกับถ้อยคำที่ใช้ด้วย เพราะถ้อยคำเพียงอย่างเดียวอาจหมายถึงอย่างอื่นก็ได้ จึงต้องอาศัยตัวเจตนาเป็นตัวกำหนดถ้อยคำอีกทีหนึ่ง เช่น หนังสือของฉันเล่มนี้เป็นของนาย ก

2. การเขียนพินัยกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรของผู้ที่สามารถพูดเป็นวาจาได้นั้น จะต้องอาศัยการตั้งเจตนาเป็นหลัก เช่นเดียวกับการทำข้อตกลงในการค้าขาย (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป: 5/42-43)

3. การแสดงสัญลักษณ์สื่อความหมายที่เข้าใจได้ การทำพินัยกรรมด้วยการทำสัญลักษณ์เพื่อแสดงเจตนาในการทำพินัยกรรมของคนใบ้หรือคนที่พูดไม่ได้ โดยมัชฮับหะนะฟีย์และมัชฮับหัมบะลีย์ได้ตั้งเงื่อนไขว่า จะต้องหมัดความหวังที่จะพูดได้และตายในสภาพนั้น และเมื่อผู้ทำพินัยกรรมไม่สามารถพูดได้ แต่สามารถเขียนได้ พินัยกรรมจะไม่มีผลนอกจากต้องทำด้วยการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะเป็นการชี้ถึงจุดประสงค์ได้ละเอียดอ่อนกว่า มัชฮับมาลีกีย์ถือว่าการทำพินัยกรรมด้วยการทำสัญลักษณ์ที่เข้าใจความหมายนั้นใช้ได้สำหรับผู้ที่สามารถพูดได้ ส่วนมัชฮับฮาฟีอีย์ถือว่า การทำพินัยกรรมด้วยการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยการทำสัญลักษณ์สำหรับบุคคลที่ไม่สามารถพูดได้นั้นใช้ได้(สมหวัง บินหะซัน, 2549: 142)

สำหรับการสนองรับพินัยกรรมนั้นถือว่าเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้พินัยกรรมนั้นมีผลบังคับตามกฎหมาย บางทัศนะถือว่า พินัยกรรมเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตไปแล้ว แม้ว่าอีกฝ่ายจะปฏิเสธก็ตาม ทัศนะแรกเป็นทัศนะของนักกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลสองประการคือ

1. ไม่มีนิติกรรมใดๆที่จะได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เว้นแต่ฝ่ายที่ได้รับกรรมสิทธิ์นั้นจะยอมรับด้วยความสมัครใจ ยกเว้นทรัพย์สินมรดกเท่านั้นที่ตกทอดแก่ทายาทโดยไม่มีทางเลือก

2. ผู้รับพินัยกรรมอาจได้รับความเสียหายก็ได้ คือทำให้ผู้อื่นที่มีบุญคุณต่อตน หรือ ทรัพย์สินที่ได้มาโดยพินัยกรรมนั้น กลับเป็นภาระของผู้รับพินัยกรรม เช่น พินัยกรรมยกสัตว์ที่ใช้ การไม่ได้แล้ว

หลักกฎหมายอิสลาม มาตรา 230 วรรคแรก ได้กำหนดคบทบัญญัติเกี่ยวกับการ สอนองรับไว้ว่า

“ผู้รับพินัยกรรมจะมีสิทธิ์ตามพินัยกรรมได้ต่อเมื่อตนเองหรือตัวแทนได้เปล่ง วาจารับตามคำสั่งในพินัยกรรม” (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป.: 99)

2.2.6 ข้อชี้ขาดในเรื่องพินัยกรรม

ข้อชี้ขาดในเรื่องพินัยกรรมนั้นมีลักษณะเป็นเรื่องศาสนบัญญัติ โดยที่มีการ ส่งเสริมให้กระทำหรือไม่ส่งเสริม บรรดานักวิชาการได้มีความเห็นขัดแย้งกันเป็นหลายทัศนะ ด้วยกัน โดยที่จะสรุปได้ดังต่อไปนี้

ทัศนะที่ 1

เห็นว่า การทำพินัยกรรมเป็นเรื่องจำเป็นแก่ทุกคนที่ทิ้งทรัพย์สินเอาไว้ไม่ว่า จะมากหรือน้อยก็ตาม โดยที่อัสซุซรี และอบูมัจญ์ลัซได้กล่าวไว้

ทัศนะนี้เป็นทัศนะของอิบนุ ฮัซม ซึ่งได้บันทึกหะดิษที่ว่า เป็นวาญิบ จากอิบนุ อุมร์ฎอลสะหุ อัสซุซบัยร อับดุลลอฮุ อิบนิ อบีเอาฟา ฎอลสะหุ อิบนิ มัฎรอฟ ฎอวุส อัชชะอบี โดย กล่าวไว้ว่าเป็นทัศนะของอับดุลลอฮ์และบรรดาสหหายของเราซึ่งพวกเขาได้อ้างหลักฐานจากคำรัส ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า

﴿ كَتَبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ
لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴾

(البقرة: ๑๘๐)

ความว่า “การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และ บรรดาญาติที่ใกล้ชิดโดยชอบธรรมนั้น ได้ถูกกำหนดขึ้นแก่พวก เจ้าแล้ว เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า หากเขา ได้ทิ้งทรัพย์สมบัติไว้ ทั้งนี้เป็นหน้าที่แก่ผู้ยำเกรงทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 180)

ทัศนะที่ 2

เห็นว่าการทำพินัยกรรมจำเป็นแก่บิดามารดาและญาติที่ใกล้ชิด ซึ่งไม่ได้รับมรดกจากผู้ตายนี้เป็นทัศนของมัศรูค อียาส กอตาอะฮ์ อิบน์ ญะเรียร์และอัชชูฮรี

ทัศนะที่ 3

ซึ่งเป็นคำกล่าวของอิหม่ามทั้งสี่ และกลุ่มซัยดียะฮ์ระหว่างมันไม่ได้เป็นพยานแก่ทุกคนที่ทั้งสมบัติเอาไว้ ดังเช่นทัศนะแรกไม่บังคับแก่บิดามารดาและญาติที่ใกล้ชิดคนนอกจากผู้ที่ได้รับมรดกดังเช่นทัศนะที่สองที่ข้อชี้ขาดของมันจะแตกต่างกันตามสภาพที่แตกต่างกัน บางทีก็เป็นวาญิบหรีมันดูบ หรือหะรอม หรือมักรูฮ์ หรือมูบาอะฮ์

ที่เป็นวาญิบ คือ วาญิบในกรณีที่เกิดความจำเป็นตามทัศนบัญญัติ โดยกล่าวว่าสิทธิของคนคนหนึ่งจะสูญเสียไปถ้าไม่ทำพินัยกรรมเช่น หนี้ของอัลลอฮ์หรือของมนุษย์ เช่นเขายังมีชะกาตุซึ่งยังไม่ได้จ่าย หรือมีการทำฮัจญ์ก็ยังไม่ได้ทำ หรือมีสิ่งที่เป็นภาระอยู่ที่จำเป็นที่เขาจะต้องนำไปจ่าย หรือมีหนี้สินอยู่ซึ่งไม่มีการรับรู้เลย หรือมีสิ่งที่เป็นภาระ โดยไม่มีพยานคนใครรู้เลย

ที่เป็นที่ส่งเสริม โดยจะส่งเสริมในเรื่องที่ทำให้เกิดความใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ แก่คนยากคนจนและคนดี ๆ

ที่เป็นที่ต้องห้าม โดยจะเป็นที่ต้องห้ามถ้ามันเกิดเป็นผลเสียต่อการรับมรดก ดังที่ท่านอับดุลรอซซัคได้รายงานจากอบูหุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْخَيْرِ سَبْعِينَ سَنَةً ، فَإِذَا أَوْصَى حَافٍ فِي حَافٍ فِي وَصِيَّتِهِ ، فَيُخْتَمُ بِشَرِّ عَمَلِهِ لَهُ فَيَدْخُلُ النَّارَ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الشَّرِّ سَبْعِينَ سَنَةً فَيَعْدِلُ فِي وَصِيَّتِهِ فَيُخْتَمُ لَهُ بِخَيْرِ عَمَلِهِ فَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠٤)

ความว่า “แท้จริงชายคนหนึ่งได้ทำงาน แบบงานของคนดีเป็นเวลาเจ็ดสิบปี แล้วเมื่อเขาสั่งเสีย หรือทำพินัยกรรม เขาก็ทำมันด้วยความลำเอียง หรือละเมิดขอบเขต ดังนั้นบั้นปลายของเขาจึงเป็นงานที่ชั่ว จึงเป็นเหตุให้เขาต้องเข้านรก และแท้จริงชาย

คนหนึ่งได้ทำงานแบบงานของคนชั่วเป็นเวลาเจ็ดสิบปี แล้ว
เขาได้มีความเที่ยงธรรมในการทำพินัยกรรมของเขา ดังนั้นบั้น
ปลายของเขาจึงเป็นงานที่ดี จึงเป็นเหตุให้เขาต้องเข้าสวรรค์”

(Ibn Majah, 1997: 2704)

ท่านอุมุรฮุรเราะฮะฮฺ رضي الله عنه กล่าวว่า พวกท่านจงอ่านหากพวกท่านประสงค์

﴿ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا ﴾

ความว่า “เหล่านั้นเกินขอบเขตของอัลลอฮ์พวกเจ้าจงอย่า
ละเมิดมัน”

(อัลบะเกาะเราะฮะฮฺ: 229)

สะอีด อิบน์ มัสนูร ได้รายงานหะดีษด้วยสายรายงานหะดีษด้วยสายที่ถูกต้องว่า
อิบนุ อับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((الإِضْرَارُ فِي الْوَصِيَّةِ مِنَ الْكِبَائِرِ))

ความว่า “กระทำให้ไม่เกิดความเสียหายในการทำพินัยกรรมนั้น
เป็นส่วนหนึ่งของบาปใหญ่”

และเช่นเดียวกันกับการทำพินัยกรรมเช่นนี้ ที่มีเป้าหมายเพื่อประสงค์ร้าย ถือว่าใช้
ไม่ได้ แม้ว่าปริมาณจะไม่ถึง 1/3 ก็ตาม และถือว่าเป็นที่ต้องห้าม เช่นเดียวกัน เมื่อได้มีการทำ
พินัยกรรมที่เกี่ยวกับสุรา ก่อสร้างโบสถ์ และสถานเริงรมณ์

ที่เป็นน่าเกลียด คือ เมื่อปรากฏว่าผู้ทำพินัยกรรมมีเงินน้อย โดยที่เขาก็มีผู้รับมรดก
หรือมีมรดกที่พวกเขามีความต้องการ และเป็นที่น่าเกลียดที่จะทำพินัยกรรมให้คนชั่ว เมื่อทราบว่
เขาชั่วหรือคาดการณ์ที่มีน้ำหนักว่า พวกเขาต้องเอาสิ่งที่จะได้นั้นไปทำความชั่ว และความไม่ดี
ดังนั้นถ้าผู้ทำพินัยกรรมทราบ หรือมีน้ำหนักว่า ผู้ที่จะได้รับพินัยกรรมนั้น จะเอาไปทำความดี การ
พินัยกรรมนั้นก็เป็นที่ส่งเสริมให้กระทำ

ที่เป็นอนุญาตนั้น คือ ถ้าปรากฏการทำพินัยกรรมนั้นเป็นของคนที่มีฐานะไม่ว่า
ผู้รับนั้นจะเป็นคนโกล่หรือคนโกล่ก็ตาม (ซัยยิด ซาบิก, 2549: 5/512-514)

2.2.7 การทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท

การทำพินัยกรรมให้แก่ทายาทโดยธรรมตามทัศนะที่ชัดเจนที่สุดของมัซฮับฮาฟีอีห์ ถือว่าเป็นพินัยกรรมที่ศาสนาอนุญาตให้กระทำได้ แต่ไม่มีผลบังคับกับพินัยกรรมนั้นนอกจาก ทายาททั้งหมดจะให้คำยินยอม และคำยินยอมของทายาททั้งหมดนั้นจะทำให้พินัยกรรมมีผลบังคับ (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/46) หากไม่ได้รับคำยินยอมจากทายาทคนอื่นๆ หลังจากเจ้าของมรดกได้ เสียชีวิตไปแล้วถือว่าพินัยกรรมนั้นเป็นโมฆะ แต่หากทายาทคนอื่นๆ ยินยอมหลังจากเจ้าของมรดก ได้เสียชีวิตไปแล้วพินัยกรรมนั้นจะมีผลในการบังคับใช้ เพราะการห้ามมิให้ทำพินัยกรรมให้แก่ ทายาทนั้นก็เพื่อรักษาสติของทายาทด้วยกัน ในเมื่อได้รับความเห็นชอบจากทายาทแล้ว ก็หมายความว่า พวกเขาอมสละสิทธิในส่วนที่ถูกทำพินัยกรรมแก่ทายาทด้วยกัน (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ป. : 104) ดังนั้นจึงไม่ขัดขัดแย้งกับหลักการทางศาสนาแต่ประการใด โดยอาศัยหลักฐานจาก อัลหะดีษที่รายงานจากอัมรฺ บุตร คอริฎะฮฺ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((لَا وَصِيَّةَ لِرِوَاثٍ إِلَّا أَنْ يُجِيزَ الْوَرِثَةَ))

(رواه الدارقطني، ١٩٦٦ : ٨٩)

ความว่า “ไม่มีการทำพินัยกรรมให้กับทายาท เว้นแต่ได้รับ อนุญาตจากทายาทบุคคลอื่น”

(al-Dar Qutni, 1966: 89)

จากหลักฐานข้างต้นสรุปได้ว่า การทำพินัยกรรมให้แก่ทายาทที่มีสิทธิรับมรดกนั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบของทายาททั้งหมด ด้วยเหตุนี้ หากว่าทายาทคนอื่นๆ ยินยอม ดังนั้น พินัยกรรมนั้นถือว่าใช้ได้ เพราะการอนุญาตของทายาทนั้นถือเป็นความถูกต้องโดยชอบธรรม

2.2.8 การเปลี่ยนแปลงพินัยกรรม

วาญิบที่การทำพินัยกรรมต้องเป็นไปในสิ่งที่ดีงามตามครรลองศาสนา เมื่อใดที่ ผู้ทำพินัยกรรมมีเจตนาจะทำให้เกิดผลเสียหายแก่ทายาทถือว่ามันเป็นเรื่องที่หะรอมและเป็นบาป และ ถือว่าหะรอมสำหรับผู้รับพินัยกรรมและคนอื่นๆ ที่จะทำการเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมที่ยุติธรรม และ สุนัดสำหรับผู้รู้ว่าในพินัยกรรมนั้นมีความอธรรมหรือเป็นบาปอยู่จะต้องให้การตัดเตือนแก่ผู้ทำ พินัยกรรมเพื่อให้เขาทำให้อันดีขึ้น ยุติธรรมขึ้น และห้ามปรามเขาจากอธรรม แต่หากเขาไม่ตอบรับ

ก็ทำการเจรจาปรับปรุงระหว่างผู้รับพินัยกรรมเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ความพอใจกัน และทำให้ผู้ตายพ้นภาระจากการที่ต้องรับบาป (มุหัมมัด อัด-ตุวัยญีรีย, 2552: 3) อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

(البقرة: 181-182)

ความว่า “แล้วผู้ใดเปลี่ยนแปลงพินัยกรรม หลังจากที่เขาได้ยินมันแล้ว โทษแห่งการเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมนั้นก็ตกอยู่กับบรรดาผู้เปลี่ยนแปลงพินัยกรรมนั้นแท้จริงอัลลอฮ์ทรงได้ยิน ทรงรอบรู้ แล้วผู้ใดเกรงว่า ผู้ทำพินัยกรรมมีความไม่เป็นธรรม (โดยไม่รู้) หรือกระทำความผิด(โดยเจตนา) แล้วแล้วเขาได้ประนีประนอมในระหว่างพวกเขา ก็ไม่มีโทษใดๆ แก่เขา แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงอภัยผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อัลบะเกาะเราะฮะฮ์: 181-182)

จากอายะฮ์ข้างต้นผู้ที่เปลี่ยนแปลงพินัยกรรมหลังจากที่ได้ยินมาแล้วจะได้รับบาป รวมถึงผู้ที่บิดเบือนเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมเดิม ด้วยการเพิ่มเติมหรือตัดออกซึ่งแสดงถึงการซ่อนเร้นอำพรางความจริง ก็จะได้รับบาปเช่นกัน ท่านอิบนุอับบาส رضي الله عنه มีทัศนะว่า ผู้ที่ทำพินัยกรรมนั้นจะได้รับผลบุญจากอัลลอฮ์ ﷻ ส่วนผู้ที่เปลี่ยนแปลงนั้นจะได้รับบาป หากผู้ใดที่ส่งสัยต่อผู้ทำพินัยกรรมหาว่าลำเอียงหรือกระทำบาป ซึ่งบาปนี้ครอบคลุมไปถึงทุกๆ ความผิดทั้งหมด ตัวอย่างเช่น หากผู้หนึ่งผู้ใดได้ทำพินัยกรรมขายสิ่งหนึ่งเพื่อเลือกที่รัก มักที่ชัง หรือผู้ที่ทำพินัยกรรมให้แก่หลานชายซึ่งเป็นบุตรของบุตร เพื่อให้ทรัพย์สินสมบัติของบุตรนั้นเพิ่มขึ้น หรือตัวอย่างอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน ดังนั้นผู้รับพินัยกรรมสามารถปรับเปลี่ยนให้เกิดความถูกต้องตามบทบัญญัติ และให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมที่ได้รับมา ตามเป้าหมายของการทำพินัยกรรมในหลักการอิสลาม ดังนั้นการกระทำในรูปแบบดังกล่าวนี้ไม่ถือว่าเป็นความผิดในการเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่ประการใด (Ibn Kathir, 2010: 3/495-496)

2.2.9 การทำพินัยกรรมที่เป็นโมฆะ

สิ่งที่จะทำให้พินัยกรรมเป็นโมฆะ มีดังต่อไปนี้

1. ผู้ทำพินัยกรรมได้เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกพินัยกรรมก่อนเสียชีวิต
2. ผู้รับพินัยกรรมเสียชีวิตก่อนผู้ทำพินัยกรรม
3. ผู้รับพินัยกรรมได้สังหารหรือมีส่วนร่วมในการสังหารผู้ทำพินัยกรรม
4. ผู้รับพินัยกรรมได้ค้ำสิทธิของตนให้แก่ผู้มีสิทธิสืบมรดก
5. ทรัพย์สินที่ทำพินัยกรรมเกิดชำรุดเสียหาย
6. การทำพินัยกรรมนั้นเป็นการทำให้แก่ผู้มีสิทธิสืบมรดกโดยไม่ได้รับการยินยอมจากทายาทคนอื่นๆ (อัब्ดุลวะฮาบ เฮาวาส, 2555: 248)

2.2.10 ตัวอย่างการเขียนพินัยกรรม

การเขียนพินัยกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรของผู้ที่สามารถพูดเป็นวาจาได้นั้นถือเป็นคำกิตินายะฮ์ที่ต้องอาศัยการตั้งเจตนาเป็นหลัก(อรุณ บุญชม, ม.ป.ป. 5: 43) นี้คือ ตัวอย่างของการเขียนพินัยกรรม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ข้าพเจ้าขอทำพินัยกรรม ด้วยเงินจำนวน.....บาท จากทรัพย์สินของข้าพเจ้า โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด แล้วแจกจ่ายให้กับบรรดานักวิชาการศาสนาผู้ยากจน ถ้าหากว่าไม่มีก็บริจาคให้แก่ผู้ยากจนที่มีความใกล้ชิดกับข้าพเจ้ามากที่สุด และข้าพเจ้าขอทำพินัยกรรมมอบหนังสือของข้าพเจ้าให้กับผู้ที่ยึดมั่นในการเผยแพร่ศาสนาของอัลลอฮ์ ถ้าไม่มีก็มอบให้กับห้องสมุดอิสลาม

ข้าพเจ้าขออภัยต่ออัลลอฮ์ จากการกระทำและคำพูดที่ขัดกับบทบัญญัติของพระองค์ และผู้ใดที่ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเสียดังกล่าวนี้ หรือทำการเปลี่ยนแปลง หรือปฏิบัติขัดต่อบทบัญญัติใน สิ่งใดหรือไม่ได้บันทึกสิ่งใดไว้ เขาผู้นั้นก็จะต้องได้รับโทษในการกระทำดังกล่าว

“ดังนั้น ผู้ใดเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมนี้ หลังจากที่เขาได้ยินมา แท้จริงบาปจะตกแก่ผู้ที่เปลี่ยนแปลง แท้จริงอัลลอฮ์ ผู้ทรง ได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้อย่างยิ่ง”

บันทึก ณ วันที่.....

ลงชื่อ.....

()

ผู้ทำพินัยกรรม

(นุรุลละฮ์, ม.ป.ล.: 69)

2.2.11 ผลของการทำพินัยกรรมในอิสลาม

พินัยกรรมเป็นนิติกรรมที่ไม่มีผลบังคับทันทีที่ได้กระทำไป ตราบใดที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ เพราะผู้ทำพินัยกรรมมีสิทธิเพิกถอนพินัยกรรมที่ได้ทำไว้เมื่อใดก็ได้ แต่เมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตไปแล้ว พินัยกรรมก็จะมีผลบังคับตามกฎหมายทันที หากเป็นพินัยกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์หรือกลุ่มคนที่มีจำนวนไม่จำกัด เช่น นักศึกษา ก็จะมีผลสมบูรณ์ทันที โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้สนองรับพินัยกรรมแต่อย่างใด โดยทายาทของผู้ทำพินัยกรรมจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินพินัยกรรมในฐานะผู้ดูแลเพื่อส่งมอบให้แก่ผู้รับพินัยกรรมเท่านั้น หากเป็นการทำพินัยกรรมให้แก่บุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคนที่แน่นอนตามที่พินัยกรรมได้ระบุไว้ (อิสมาแอ อาลี, ม.ป.ล.: 104) พินัยกรรมจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับพินัยกรรมซึ่งนักกฎหมายอิสลามมีทัศนะที่แตกต่างกันเป็นสองทัศนะด้วยกัน

ทัศนะที่หนึ่ง ผู้รับพินัยกรรมเมื่อสนองพินัยกรรมแล้ว เขาก็มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินพินัยกรรมนั้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

ทัศนะที่สอง ผู้รับพินัยกรรมเมื่อสนองพินัยกรรมแล้ว เขาก็มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินพินัยกรรมตั้งแต่ผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตลง (สมหวัง บินหะซัน, 2549: 144)

สำหรับพินัยกรรมของผู้ปฏิเสธ (كافر) ที่ยกทรัพย์สินให้แก่คนมุสลิมนั้น บรรดานักวิชาการฟิกฮ์มีทัศนะว่า พินัยกรรมนั้นถือว่าใช้ได้ แต่ทรัพย์สินพินัยกรรมจะต้องไม่เป็นที่หะรอม (Ibnu Rusyd, 2004: 3)

2.2.12 บทสรุปที่เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม

จากการศึกษาพบว่า การทำพินัยกรรมในอิสลามนั้น อัลลอฮ์ ﷻ ได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอาน และมีแนวทางการปฏิบัติจากอัลหะดีษของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อเป็นความเมตตาและปราณีต่อปวงบ่าวของพระองค์ และเป็นการเปิดทางให้มุสลิมได้กำหนดส่วนหนึ่งจากทรัพย์สินของเขาก่อนเสียชีวิต ดังนั้นอิสลามได้บัญญัติเกี่ยวกับพินัยกรรมให้บุคคลหนึ่งสามารถทำความดีได้ ภายหลังจากเขาเสียชีวิตไปแล้ว ด้วยการกำหนดทรัพย์สินของเขาเพื่อตายในขณะที่เขาไม่สามารถที่จะยกทรัพย์สินให้คนอื่นได้ในขณะที่เขามีชีวิตอยู่ โดยที่กฎหมายอิสลามได้กำหนดรายละเอียดเงื่อนไข ขั้นตอนและกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการทำพินัยกรรมไว้

การทำพินัยกรรมนั้นเป็นอริยาละสุที่แสดงถึงความรักดีและเป็นการแสวงหาความ
ใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ โดยใช้ทรัพย์สินบางส่วนเพื่อช่วยเหลือพี่น้องมุสลิมซึ่งเป็นการให้โอกาส
เสริมสร้างชีวิตใหม่ในสังคม ดังนั้นเขาจะได้รับคุณงามความดีและได้รับการอภัยหลังจากที่ได้
เสียชีวิตลง แต่การทำพินัยกรรมนั้นต้องไม่ทำให้แก่ทายาทที่มีสิทธิรับมรดกและพินัยกรรมนั้น
จะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์มรดก ยกเว้นทายาทคนอื่นๆยินยอม ซึ่งการทำพินัยกรรมที่
ขัดแย้งกับดังกล่าวนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากในสังคมมุสลิม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของมุสลิมที่
จะต้องศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม เพื่อสามารถนำความรู้สู่การปฏิบัติจริงได้
อย่างถูกต้อง

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิม ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” เป็นการศึกษา อุปสรรค ปัญหาผลกระทบและแนวทางแก้ไข เป็นการวิจัยเพื่อการศึกษา หลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการเกี่ยวกับพินัยกรรมตามหลักการอิสลาม, ศึกษาาระดับ ความรู้ความเข้าใจต่อหลักการเงื่อนไข ขั้นตอน และศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ซึ่งวิธีการวิจัยประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าจากจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางวิชาการทั้งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) และทุติยภูมิ (Secondary Source) และแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพินัยกรรมในอิสลาม เพื่อตอบคำถามวิจัย

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งเป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยจะเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว (Cross Sectional) โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษารายละเอียดในประเด็นดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

- 2.2 เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชน รองประธาน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะวิทยุคิธรรม อิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด นักวิชาการอิสลาม ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเพื่อใช้เฉพาะในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ อย่างเดียว ได้แก่ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะวิทยุคิธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 130 คน จากอิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง 35 มัสยิด จากจำนวนมัสยิด 69 หลัง โดยกำหนดว่า 1 มัสยิดต่อกรรมการ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 70 คน และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เป็นรายบุคคลมีทั้งหมด จำนวน 60 คน โดยกำหนดตำบลละ 5 คน จาก 12 ตำบล ดังข้อมูลตามตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงข้อมูลตำบล หมู่บ้าน และเทศบาลในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ลำดับที่	รายชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	เทศบาล
1	พิมาน	-	1
2	คลองขุด	7	1
3	ควนขัน	6	-
4	บ้านควน	7	-
5	นลุง	14	1
6	เกาะสาหร่าย	7	-
7	ตันหยงโป	3	-
8	เจ๊ะบิลัง	6	1
9	ตำมะลัง	3	-
10	ปยู	3	-
11	ควนโพธิ์	7	-

ลำดับที่	รายชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	เทศบาล
12	เกตรี	7	-

(ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดสตูล)

ตารางแสดงข้อมูลมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ลำดับที่	เลขที่	ชื่อมัสยิด	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่	ตำบล
1	1/2492	บ้านกาเต๊ะ(นุรุลอิหม่าม)	กาเต๊ะ	1	บ้านควน
2	2/2492	บ้านควน(มีศบาสุดดิน)	บ้านควน	5	บ้านควน
3	3/2492	คูโป๊ะการ์นยี	คูโป๊ะการ์นยี	7	บ้านควน
4	4/2492	โคกทราย	โคกทราย	3	บ้านควน
5	5/2492	กลางนลุง	นลุงกลาง	4	นลุง
6	13/2492	ตันหยงอูมา	ตันหยงอูมา	1	เกาะสาหร่าย
7	14/2492	ยะระโตคใหญ่	เกาะสาหร่าย	5	เกาะสาหร่าย
8	15/2492	อิสลามียะห์ ตันหยงโป	ตันหยงโป	2	ตันหยงโป
9	16/2492	หาดทรายยาว	หาดทรายยาว	1	ตันหยงโป
10	17/2492	อะห์มาเคียะ	นลุงเจ๊ะบิลัง	1	เจ๊ะบิลัง
11	18/2492	มะห์มุเคียะ	นลุงเจ๊ะบิลัง	1	เจ๊ะบิลัง
12	19/2492	คารุตตักวา	โคกประคู้	11	นลุง
13	20/2492	บูเก็ตตรี	เกตรี	3	เกตรี
14	22/2492	กลางควนโพธิ์	ควนโพธิ์	2	ควนโพธิ์
15	50/2492	ตำมะลัง	ตำมะลังใต้	3	ตำมะลัง
16	51/2492	มาบัง	พิมาน	-	พิมาน
17	52/2493	นุรุลมุสตีม บ้านกะดู่	ควนขัน	1	ควนขัน
18	53/2493	บันนังปูเลา	บันนังปูเลา	4	เจ๊ะบิลัง
19	54/2493	ยะระโตคนุ้ย	โตคนุ้ย	4	เกาะสาหร่าย
20	55/2493	ปูยู	ตันหยงกาโบย	2	ปูยู

ลำดับที่	เลขที่	ชื่อมัสยิด	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่	ตำบล
21	59/2498	คูโอบะบาดู	คูโอบะบาดู	1	บ้านควน
22	63/2499	ตันหยงกลิง	ตันหยงกลิง	3	เกาะสาหร่าย
23	63	ยามีอูลอิกวานียะฮ์	บ้านทุ่ง	8	นลุง
24	64	อัลฆอยรียะ	ปยู	2	ปยู
25	66/2502	กูบังเกียมบัง	กูบังจามัง	1	นลุง
26	77	บูเก็ตบุหงา	คลองขุด	7	คลองขุด
27	88	แสงอิสลามียะฮ์	ตำมะลังเหนือ	2	ตำมะลัง
28	91	บ้านใหม่	บ้านใหม่	5	ควนโพธิ์
29	91	นุรุลเอียะห์ซาน	นาลาน	3	ควนขัน
30	92	นุรุลอิสลาม	นาลาน	3	ควนขัน
31	96	ปาเต๊ะ ควนเรียง	ปาเต๊ะ	3	เจ๊ะบิลัง
32	98	คารุสสาลาม	เจาน้อย	12	นลุง
33	108	คารุลอ์บาอะห์	บากันเคย	5	ตันหยงโป
34	115	คารุลอ์มาน	ท่าหิน	7	ควนขัน
35	118	คารุลญันนะห์	นลุงใต้	5	นลุง
36	120	เราฎอตุสซอลิฮีน	แรกอค	6	ควนขัน
37	129	นุรุลฮาติม	กาลันยัตัน	5	เจ๊ะบิลัง
38	137	คารุ้ลอาหม้าน	เกตรีเหนือ	2	เกตรี
39	138	เราฎอตุลญันนะห์	พิมาน	-	พิมาน
40	137	คารุลมุตตาคีน	นาแคะ	5	คลองขุด
41	141	มุฮำมาดียะห์	ควนโพธิ์	6	ควนโพธิ์
42	148	นุรุลฮิดายะห์	เกตรี	4	เกตรี
43	154	อัล-อັกศอบูกิตจึนา	-	1	คลองขุด
44	155	เราฎอตุลมุฮาญีรีน	-	7	ควนโพธิ์

ลำดับที่	เลขที่	ชื่อมัสยิด	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่	ตำบล
45	157	คารุลอาบีดีน	-	1	ควนโพธิ์
46	159	นุรุลสลาม	-	5	เกตรี
47	160	อัสซากีรีน	-	2	เกาะสาหร่าย
48	167	กมาลุลอิสลาม	-	-	พิมาน
49	170	อัล-ฟุรกอน ปังกาลันบไล๊ะ	-	-	พิมาน
50	173	นุรุลมัชนีน	-	-	พิมาน
51	179	สุไหงมาตี	-	4	บ้านควน
52	184	คารุลนาญียะฮ์	-	3	คลองขุด
53	185	คารุลฮาซีกีน	-	6	เกตรี
54	189	อีกอมาตุคดึน	-	7	หลุง
55	196	ญันนะตุลนาอีม	-	2	บ้านควน
56	201	ฟัดลุลมายีค	-	8	หลุง
57	202	อีคยาตุลอีมาน	-	3	ปยู
58	203	ญะบาลูเราะห്മะฮ์	ควนดินแดง	1	ควนขัน
59	206	ญะบัลเราะห്മะฮ์	-	14	หลุง
60	209	มิฟตาฮุลญันนะฮ์	-	6	บ้านควน
61	210	บากร์บาดา	ชอย17	-	พิมาน
62	211	คารุลมุฮิบบะฮ์	-	-	หลุง
63	213	นุรุลฮาซานะฮ์	-	6	บ้านควน
64	221	อบีซัรอัลฆิฟารี	-	6	เกาะสาหร่าย
65	222	นุรูลฮิดาญะฮ์	-	-	พิมาน
66	225	คารูลมะวา	ท่าเส็นเต็น	-	พิมาน
67	226	อรร็อยยาน	โคกพิลา	3	ควนโพธิ์
68	227	นุรูลอื่บาอะฮ์	-	2	เกตรี

ลำดับที่	เลขที่	ชื่อมัสยิด	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่	ตำบล
69	228	ย่าอะตุ้ลอิสลาม	-	1	คลองขุด

(ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล)

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ศึกษาเกี่ยวกับ อุปสรรค ปัญหา ผลกระทบ แนวทางแก้ไข ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมของมุสลิมในจังหวัดสตูล ดังนั้นผู้วิจัยมีขั้นตอนและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลจำนวน 10 คน โดยจะทำการเลือกเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูลจำนวน 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน

2) อิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิด 70 คน จากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด 35 มัสยิด โดยกำหนดว่า 1 มัสยิดต่อกรรมการ 2 คน และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล จำนวน 60 คน จาก 12 ตำบล การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย SRS (Simple Random Sampling)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างจากประธาน รองประธาน หัวหน้าวิชา และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล อิหม่าม และนักวิชาการอิสลาม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อมาสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้ถามคณะกรรมการมัสยิด และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เท่านั้น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลเอกสาร เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับนิยาม ประเภท หลักการ กฎเกณฑ์ เงื่อนไข และองค์ประกอบในการทำพินัยกรรม ข้อมูล

ต่างๆเหล่านี้จะศึกษาจาก อัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามด้าน พิษัยกรรม และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล เกี่ยวกับพิษัยกรรมในอิสลาม โดยศึกษาจากการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาโดยวิธีการสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว จำนวน 130 คน โดยจะสร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมถึงลักษณะพิษัยกรรมในอิสลาม อุปสรรคในการใช้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิษัยกรรมในอิสลาม

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นประกอบด้วย

1. นำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ไปยื่นต่อกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล อันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะผู้บริหาร อิมาม คณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

2. นำแบบสอบถามส่งไปให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ชุด

3.5 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบของเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ 2 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาทางศาสนา ระดับการศึกษาทางสามัญ และตำแหน่งการงานจำนวน 6 ข้อคำถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พิษณุกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ด้านต่างๆ 3 ด้านคือ

1) ความรู้ความเข้าใจของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเกี่ยวกับ พิษณุกรรมในอิสลาม จำนวน 30 ข้อคำถาม ซึ่งมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนและวิธีการแปลผลดังนี้

วิธีแปลผลแบบสอบถามส่วนนี้ได้ใช้ค่าเฉลี่ย (x) ตามเกณฑ์คะแนนดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{30 - 0}{5} = 6.0$$

5

หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูกจะได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน หากตอบผิดจะได้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน หากตอบว่าไม่มั่นใจจะได้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน แล้วจะนำคะแนนรวมที่ได้ทั้งหมดมาจัดระดับความรู้ออกเป็น 5 ระดับ โดยแปลความหมายดังตารางต่อไปนี้

ลำดับที่	ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน	ความหมาย(ระดับความรู้)
1	0-6	ต่ำมาก
2	7-12	ต่ำ
3	13-18	ปานกลาง
4	19-24	สูง
5	25-30	สูงมาก

2) สาเหตุ ปัญหาการทำพิษณุกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล จำนวน 10 ข้อคำถาม

3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพิษณุกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล จำนวน 5 ข้อคำถาม

ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับซึ่งจะทำการวัดระดับการทำพิษณุกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยมีความหมายของแต่ละระดับดังนี้

1 หมายถึง น้อยที่สุด

2 หมายถึง น้อย

3 หมายถึง ปานกลาง

4 หมายถึง มาก

5 หมายถึง มากที่สุด

ข แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ ปลายเปิด ที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาอุปสรรคของการทำพิธีกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขต่อปัญหาดังกล่าว จำนวน 10 ข้อคำถาม

3.6 วิธีการสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในอิสลาม มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมถึงพิธีกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 ด้าน คือ

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม

2.2 สาเหตุ/ ปัญหาการทำพิธีกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพิธีกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำพิธีกรรมในอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

หลังจากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

3. ร่างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งมีการตรวจและแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบ เพื่อแก้ไขพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้มีความถี่ร้อยละ และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อตอบคำถามวิจัยที่กำหนดไว้

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง พิษณุกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพิษณุกรรมในอิสลาม 2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพิษณุกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพิษณุกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยใช้แบบสอบถามประกอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร อายุ ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ทั้งทางด้านศาสนา และด้านสามัญดังรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของอายุของกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	อายุของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1	25-35 ปี	12	9.2
2	36-45 ปี	32	24.6
3	46-55 ปี	53	40.8
4	56-65 ปี	25	19.2
5	66 ขึ้นไป	8	6.2
รวม		130	100

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 130 คน มีอายุระหว่าง 46-55 ปีมากที่สุดจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมามีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมามีอายุระหว่าง 56-65 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมามี

อายุระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมามีอายุระหว่าง 66 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนร้อยละของตำแหน่งหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
1	อิหม่าม	22	16.9
2	คอเต็บ	28	21.5
3	บิลาล	20	15.4
4	มุสลิมในอำเภอเมืองสตูล	31	23.8
5	มุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูล	29	22.3
รวม		130	100

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 130 คน มีมุสลิมในอำเภอเมืองสตูล มากที่สุดจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมามุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูลจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาตำแหน่งคอเต็บจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 รองลงมาอิหม่ามจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 รองลงมาบิลาลจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละของประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ช่วง / ปี	จำนวน	ร้อยละ
1	1-5	42	32.3
2	6-10	38	29.2
3	11-15	29	22.3
4	16-20	12	9.2
5	20 ปี ขึ้นไป	9	6.9
รวม		130	100

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 130 คน มีประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุดระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมาระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3

รองลงมาระหว่าง 16-20 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมา 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2

4.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนร้อยละของระดับการศึกษาด้านสามัญของกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1	ระดับประถมศึกษา	33	25.4
2	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	18	13.8
3	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	27	20.8
4	ระดับอนุปริญญา	14	10.8
5	ระดับปริญญาตรี	36	27.7
6	ระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.5
รวม		130	100

จากตารางที่ 4 จากการศึกษพบว่าระดับการศึกษาสามัญของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ระดับอนุปริญญาจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ระดับปริญญาตรีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนร้อยละของระดับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามของกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1	ต่ำกว่าฆานะวีย	72	55.4
2	ฆานะวีย	47	36.2
3	ระดับปริญญาตรี	10	7.7
4	ระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.8
รวม		130	100

จากตารางที่ 5 จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ต่ำกว่าชานะวีย์จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมาระดับชานะวีย์จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับปริญญาตรีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 รองลงมาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

4.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการแปลผลระดับคะแนนโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ตารางที่ 6 เป็นตารางแสดงระดับคะแนน เกณฑ์การกำหนดค่าพร้อมความหมาย

ระดับคะแนน	คะแนน	ความหมาย
0 - 6	1	ระดับต่ำมาก
7 - 12	2	ระดับต่ำ
13 - 18	3	ระดับปานกลาง
19 - 24	4	ระดับสูง
25 - 30	5	ระดับสูงมาก

ตารางที่ 7 เป็นตารางแสดงร้อยละของคำตอบด้านความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม (จากคำถาม 30 ข้อ) ของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 130 คน

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม	ตอบถูก		ตอบผิด		ไม่แน่ใจ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	พิธีกรรม(الموصية) ตามหลักศาสนาหมายถึงการสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้ว	120	92.3	4	3.1	6	4.6

ข้อ ที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พินัยกรรมในอิสลาม	ตอบถูก		ตอบผิด		ไม่แน่ใจ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2	อนุญาตให้ทำพินัยกรรมให้แก่ บุพการี(บิดามารดา)และทายาทได้	52	40.0	71	54.6	7	5.4
3	การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องไม่เกิน หนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด	95	73.1	15	11.5	20	15.4
4	พินัยกรรมในอิสลามนั้นมี 5 ประเภทด้วยกัน คือ พินัยกรรมที่ เป็นวาฮิบ มุสตะฮับบะฮฺ มุบาฮฺ มักรุษะฮฺ และหะรอม	64	49.2	26	20.0	40	30.8
5	ไม่มีพินัยกรรมใดๆ แก่ทายาทผู้รับ มรดก	32	24.6	79	60.8	19	14.6
6	การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องมี พยานรับรู้ อย่างน้อย 4 คน	55	42.3	35	26.9	40	30.8
7	พินัยกรรมของผู้หนึ่งจะมีผลได้ก็ ต่อเมื่อเขาได้เสียชีวิตลง	79	60.8	14	10.8	37	28.5
8	ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเขียน พินัยกรรมด้วยตัวเองเท่านั้น จะใช้ คำพูดเพียงอย่างเดียวถือว่าใช้ไม่ได้	52	40.0	38	29.2	40	30.8
9	พินัยกรรมที่ถูกต้องถึงจะไม่มี พยานถือว่าเป็นการเพิกพ้อแล้ว ในเมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้เขียนเป็น ลายลักษณ์อักษรด้วยตัวเอง	63	48.5	28	21.5	39	30.0
10	การทำพินัยกรรมถือเป็นสิ่งที่ จำเป็นสำหรับผู้ที่มืทรัพย์สิน มากมาย	90	69.2	17	13.1	23	17.7

ข้อ ที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พินัยกรรมในอิสลาม	ตอบถูก		ตอบผิด		ไม่แน่ใจ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11	การทำพินัยกรรมที่ควรกระทำ (มุสตะหับบะฮะฮฺ) เช่นการทำ พินัยกรรมให้ส่งคืนทรัพย์สินที่รับ ฝากไว้ หนี้ที่ไม่มีเอกสารบอก จำนวน	74	56.9	20	15.4	36	27.7
12	หากผู้ทำพินัยกรรมได้ทำ พินัยกรรมมากกว่าหนึ่งในสาม ของทรัพย์สินทั้งหมด ย่อมถือว่าการ ทำพินัยกรรมนั้นเป็นโมฆะ ยกเว้นในกรณีที่ยายาทยินยอมให้	77	59.2	28	21.5	25	19.2
13	การทำพินัยกรรมที่ต้องห้ามนั้น คือ การทำพินัยกรรมที่บริจาคเพื่อ สาธารณะกุศล เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ห้องสมุดและอื่นๆ	38	29.2	68	52.3	24	18.5
14	การทำพินัยกรรมโดยมีเจตนาทำ ให้ทายาทเสียประโยชน์ และกีด กันไม่ให้ได้รับส่วนแบ่งตามที่ ศาสนากำหนด ถือว่าสิ่งที่น่า รังเกียจ	77	59.2	26	20.0	27	20.8
15	หากผู้ทำพินัยกรรมมีทรัพย์สินอยู่ เพียงเล็กน้อยและมีทายาทที่ยากจน การทำพินัยกรรมนั้นถือว่าหะรอม	42	32.3	43	33.1	45	34.6

ข้อ ที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรม ในอิสลาม	ตอบถูก		ตอบผิด		ไม่แน่ใจ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
16	การทำพินัยกรรมยกทาสมุสลิมให้แก่คนต่างศาสนานั้น ถือว่าสิ่งที่ไม่อนุญาต	34	26.2	66	50.8	30	23.1
17	พินัยกรรมนั้นต้องเป็นคำพูดที่ชัดเจนเท่านั้น	64	49.2	31	23.8	35	26.9
18	หลักการเดิมของการทำพินัยกรรมคือ การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ทายาท	37	28.5	65	50.0	28	21.5
19	การขายทรัพย์สินที่ทำพินัยกรรมไว้ ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องทดแทนทรัพย์สินให้แก่ผู้รับพินัยกรรม	72	55.4	30	23.1	28	25.1
20	การทำพินัยกรรมนั้นต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1. ผู้ทำพินัยกรรม 2. ผู้รับพินัยกรรม 3. ทรัพย์สินพินัยกรรม 4. การเสนอและการตอบรับ	86	66.2	17	13.1	27	20.8
21	ผู้เยาว์ที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแล้ว (المميز) นั้น ไม่มีสิทธิทำพินัยกรรมได้	57	43.8	37	28.5	36	27.7
19	การขายทรัพย์สินที่ทำพินัยกรรมไว้ ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องทดแทนทรัพย์สินให้แก่ผู้รับพินัยกรรม	72	55.4	30	23.1	28	25.1

ข้อ ที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรม ในอิสลาม	ตอบถูก		ตอบผิด		ไม่แน่ใจ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
20	การทำพินัยกรรมนั้นต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1. ผู้ทำพินัยกรรม 2. ผู้รับพินัยกรรม 3. ทรัพย์สินพินัยกรรม 4. การเสนอและการตอบรับ	86	66.2	17	13.1	27	20.8
21	ผู้เยาว์ที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแล้ว (المميز) นั้น ไม่มีสิทธิทำพินัยกรรมได้	57	43.8	37	28.5	36	27.7
22	พินัยกรรมทรัพย์สินที่เป็นเงินตรา นั้น ถือว่ามีผลใช้ได้	80	61.5	18	13.8	32	24.6
23	พินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามเป็นนิติกรรมสองฝ่าย ซึ่งต้องมีการเสนอให้และการสนองรับ	87	66.9	17	13.1	26	20.0
24	การทำสัญญาลักษณะบ่งบอกถึงการทำพินัยกรรมนั้นถือว่าใช้ได้	63	48.5	40	30.8	27	20.8
25	ผู้ทำพินัยกรรมนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกพินัยกรรมได้ถึงแม้ว่าตนยังมีชีวิตอยู่	37	28.5	76	58.5	17	13.1
26	ผู้รับพินัยกรรมเสียชีวิตก่อนผู้ทำพินัยกรรมถือว่าพินัยกรรมนั้นโมฆะ	79	60.8	27	20.8	24	18.5
27	การถอนหรือยกเลิกพินัยกรรมนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ทำพินัยกรรมที่จะกระทำเมื่อใดก็ได้ในขณะที่มีชีวิต	96	73.8	11	8.5	23	17.7

ข้อ ที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรม ในอิสลาม	ตอบถูก		ตอบผิด		ไม่แน่ใจ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
28	หากผู้รับพินัยกรรมฆ่าผู้ทำพินัยกรรม ไม่ทำให้พินัยกรรมเป็นโมฆะเป็น ทัศนะของ มัชฮับมาลิกีย์และมัชฮับ ซาฟีอีย์	54	41.5	30	23.1	46	35.4
29	ทรัพย์สินพินัยกรรมนั้นจะต้องไม่ เป็นทรัพย์สินที่เปลี่ยนผู้ครอบครองได้	34	26.2	28	25.1	38	29.2
30	หากทรัพย์สินพินัยกรรมเสียหายไปก่อน การรับสนองของผู้รับพินัยกรรม ถือ ว่าพินัยกรรมนั้นย่อมสิ้นสุดลง	80	61.5	7	5.4	13	33.1

จากตารางข้างต้นนี้ให้พิจารณาผลคะแนนได้ในตารางที่ 8 ด้านล่างนี้

ตารางที่ 8

ตารางแสดงรายละเอียดของผลคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามถูก

และระดับการแปลผลคะแนนพร้อมความหมาย

ระดับคะแนน	คะแนน	จำนวนที่ตอบ / คน	คิดเป็นร้อยละ	ความหมาย
0 - 6	1	2	1.5	ระดับต่ำมาก
7 - 12	2	45	34.7	ระดับต่ำ
13 - 18	3	67	51.5	ระดับปานกลาง
19 - 24	4	15	11.5	ระดับสูง
25 - 30	5	1	0.8	ระดับสูงมาก
รวม		130	100	

จากการศึกษาพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ตอบแบบสอบถามถูก
มากที่สุดจำนวน 13-18 ข้อ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา

ตอบถูก 7-12 ข้อจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ รองลงมาตอบถูกจำนวน 19-24 ข้อจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาตอบถูกจำนวน 0-6 ข้อจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 อยู่ในระดับต่ำมาก รองลงมาตอบถูกจำนวน 25-30 ข้อจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3

4.3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ สาเหตุ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตารางที่ 9 แสดงร้อยละของสาเหตุ ปัญหา การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหา เนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลาม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	32	24.6
4	40	30.8
3	46	35.4
2	7	5.4
1	5	3.8
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุ ปัญหา การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

2. ตารางที่ 10 แสดงร้อยละ ปัญหาของผู้ทำพินัยกรรมนั้นยกทรัพย์สินเกินกว่าใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	14	10.8

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
4	30	23.1
3	62	47.7
2	18	13.9
1	6	4.6
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าปัญหาของผู้ทำพินัยกรรมนั้นยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 62 คนคิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 10.8 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

3. ตารางที่ 11 แสดงร้อยละสาเหตุ ที่ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรม เนื่องจากไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	9	6.9
4	27	20.8
3	66	50.8
2	26	20.0
1	2	1.5
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุที่ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจากไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 66 คนคิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 27 คนคิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

4. ตารางที่ 12 แสดงร้อยละสาเหตุขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรม

ในอิสลาม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	47	36.2
4	38	29.2
3	23	17.7
2	17	13.1
1	5	3.8
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาในระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาในระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาในระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

5. ตารางที่ 13 แสดงร้อยละสาเหตุไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรม

ในอิสลาม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	41	31.5
4	26	20.0
3	34	26.2
2	6	4.6
1	23	17.7
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 41 คนคิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาในระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 26.2 รองลงมา

ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

6. ตารางที่ 14 แสดงร้อยละสาเหตุ ปัญหาผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลาม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	48	36.9
4	46	35.4
3	13	10.0
2	17	13.1
1	6	4.6
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุปัญหาผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 48 คนคิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 รองลงมาระดับปานกลาง(ระดับ 3) จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 10.0และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

7. ตารางที่ 15 แสดงร้อยละสาเหตุเมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรม เนื่องจากผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาทไม่กล้าที่จะ ฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำ จังหวัดหรือศาล

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	11	8.5
4	37	28.5
3	60	46.2
2	12	9.2
1	10	7.7

รวม	130	100
-----	-----	-----

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุเมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรมเนื่องจากผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาทไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือศาล มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

8. ตารางที่ 16 แสดงร้อยละสาเหตุไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	56	43.1
4	17	13.1
3	24	18.5
2	12	9.2
1	21	16.2
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 9.2 ตามลำดับ

9. ตารางที่ 17 แสดงร้อยละปัญหาผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนา

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	8	6.2
4	20	15.4

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
3	15	11.5
2	23	17.7
1	64	49.2
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าปัญหาผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนา มากที่สุดคือ ระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมา ระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมา ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 รองลงมา ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

10. ตารางที่ 18 แสดงร้อยละปัญหาผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆ ไม่ยินยอม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	15	11.5
4	21	16.2
3	23	17.7
2	60	46.2
1	11	8.5
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าปัญหาผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆ ไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมา ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมา ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมา ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 ตามลำดับ

11. ตารางที่ 19 แสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยให้อิหม่าม คอเต็บ บิลาลและกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาเพิ่มเติม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	46	35.4
4	52	40.0
3	25	19.2
2	3	2.3
1	4	3.1
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยให้อิหม่าม คอเต็บ บิลาลและกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาเพิ่มเติม มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาในระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาในระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมาในระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

12. ตารางที่ 20 แสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยจัดอบรมประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	36	27.7
4	32	24.6
3	50	38.5
2	7	5.4
1	5	3.8
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยจัดอบรมประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 50 คนคิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาในระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 27.7 รองลงมาในระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาในระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

13. ตารางที่ 21 แสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในทุกสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	31	23.8
4	38	29.2
3	38	29.2
2	19	14.6
1	4	3.1
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในทุกสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 และระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาในระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาในระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

14. ตารางที่ 22 แสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรม โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	29	22.3
4	53	40.8
3	31	23.8

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
2	13	10.0
1	4	3.1
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญห การทำพินัยกรรม โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมา ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมา ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมา ระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับ น้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

15. ตารางที่ 23 แสดงร้อยละแนวทางการแก้ไขปัญหการทำพินัยกรรม โดยให้ให้ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาตรวจสอบอิหม่ามหรือคณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพินัยกรรม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
5	26	20.0
4	38	29.2
3	52	40.0
2	9	6.9
1	5	3.8
รวม	130	100

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญห การทำพินัยกรรม โดยให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาตรวจสอบอิหม่ามหรือ คณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพินัยกรรม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็น ร้อยละ 29.2 รองลงมา ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมา ระดับ น้อย (ระดับ 2) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็น ร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าระดับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ต่ำกว่าชานะวีย์จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมาระดับชานะวีย์จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับปริญญาตรีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 รองลงมาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 และยังพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ตอบแบบสอบถามถูกมากที่สุดจำนวน 13-18 ข้อ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาตอบถูก 7-12 ข้อจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ รองลงมาตอบถูกจำนวน 19-24 ข้อจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาตอบถูกจำนวน 0-6 ข้อจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 อยู่ในระดับต่ำมาก รองลงมาตอบถูกจำนวน 25-30 ข้อจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ ดังตารางที่แสดงถึงระดับการศึกษาด้านศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง ตารางแสดงหลักเกณฑ์การแปลผลคะแนน และตารางแสดงคะแนนที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามดังต่อไปนี้

ตารางที่ 24 แสดงระดับการศึกษาด้านศาสนาของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับที่	ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1	ต่ำกว่าชานะวีย์	72	55.4
2	ชานะวีย์	47	36.2
3	ระดับปริญญาตรี	10	7.7
4	ระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.8
รวม		130	100

ตารางที่ 25 แสดงหลักเกณฑ์ในการแปลผลระดับคะแนนที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถาม โดยการแบ่งเป็น 5 ระดับ

ระดับคะแนน	คะแนน	ความหมาย
0 - 6	1	ระดับต่ำมาก
7 - 12	2	ระดับต่ำ
13 - 18	3	ระดับปานกลาง
19 - 24	4	ระดับสูง
25 - 30	5	ระดับสูงมาก

ตารางที่ 26 แสดงระดับคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบถูก

ระดับคะแนน	คะแนน	จำนวนที่ตอบ / คน	คิดเป็นร้อยละ	ความหมาย
0 - 6	1	2	1.5	ระดับต่ำมาก
7 - 12	2	45	34.7	ระดับต่ำ
13 - 18	3	67	51.5	ระดับปานกลาง
19 - 24	4	15	11.5	ระดับสูง
25 - 30	5	1	0.8	ระดับสูงมาก
รวม		130	100	

พบว่าระดับการศึกษาด้านศาสนาของมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 130 คน มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ต่ำกว่ายานะวีย์จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 และตอบแบบสอบถามถูกมากที่สุดจำนวน 13-18 ข้อ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่า สาเหตุ ปัญหาอุปสรรค การทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเกิดจากปัจจัยหลายประการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นที่คิดว่าน่าจะเป็นปัจจัยหลักที่เป็นอุปสรรคและปัญหาในการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล และเพื่อเป็นการยืนยันกับตารางต่างๆที่ได้แสดงอัตราร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามถึงกรณีสาเหตุปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจักขออธิบายถึงรายละเอียดเป็นรายข้อดังต่อไปนี้

1. การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

2. ผู้ทำพินัยกรรมนั้น ยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 62 คนคิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 10.8 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

3. ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจากไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 66 คนคิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 27 คนคิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

4. ขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

5. ไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 41 คนคิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 26.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

6. ผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 48 คนคิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

7. เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรมเนื่องจากผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาทไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือศาล มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

8. ไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมา

ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 9.2 ตามลำดับ

9. ผู้ทำพินัยกรรมกทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนา มากที่สุดคือ ระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

10. ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆ ไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 ตามลำดับ

และจากการสัมภาษณ์ นายหมัดคูเซ็น หมัดหมัน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัย กล่าวว่า ปัญหาของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัยเกี่ยวกับการทำพินัยกรรม คือ ขาดพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม อาจจะเข้าใจบางส่วนว่าพินัยกรรมนั้นคือ คำสั่งเสีย เจื่อนใจและวิธีการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัยนั้นไม่ตรงกับเป้าหมายของกฎหมายอิสลาม เช่น การทำพินัยกรรมในกฎหมายอิสลามนั้นห้ามทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท คู่สมรส บุตร บิดามารดา ถึงแม้ว่าการทำพินัยกรรมเป็นอิบาอะฮ์ เป็นความดีที่แสดงถึงความภักดีต่ออัลลอฮ์ แต่ในความจริงแล้วผู้ทำพินัยกรรมบางคนมีความเป็นห่วงต่อทรัพย์สิน โดยต้องการระบุจะให้บุตร ภรรยา บิดา มารดา ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีสิทธิ์รับมรดกตามกฎหมายอิสลาม แต่เนื่องด้วยความไม่เข้าใจของผู้ทำพินัยกรรมเอง หากจะทำพินัยกรรมต้องทำให้แก่บุคคลภายนอกที่ไม่มีสิทธิ์รับมรดก และอีกสาเหตุหนึ่งปัญหาส่วนใหญ่ของการทำพินัยกรรมเพื่อต้องการยกทรัพย์สินให้แก่บุตรอีกคนหนึ่ง โดยให้มากกว่าบุตรคนอื่นๆ หรือแบ่งสับปันส่วนกัน อาจกล่าวได้ว่า ความเข้าใจลึกๆของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัยนั้น ต้องการที่จะแบ่งมรดกของตัวเองแต่เอาวิธีการ เจื่อนใจของพินัยกรรมมาใช้ ถือว่าไม่ถูกต้อง เพราะมรดกนั้น บุตร ทายาททุกคน ได้รับการคุ้มครองโดยหลักกฎหมายอิสลามอยู่แล้ว โดยไม่ต้องทำพินัยกรรมใดๆเลย ส่วนกรณีคดีความที่เคยมีการ

ฟ้องร้องที่ศาลในเรื่องการทำพันธกรรมของมุสลิม ส่วนมากจะเป็นพันธกรรมแบบฝ่ายเมืองตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากพิจารณาแล้วการทำพันธกรรมในรูปแบบนี้ถือว่าไม่ผิดหากไม่ขัดแย้งกับกฎหมายอิสลาม กล่าวคือ การทำพันธกรรมนั้นจะต้องไม่ตัดทายาท ต้องทำพันธกรรมให้แก่บุคคลภายนอก และทรัพย์สินจะต้องไม่เกินหนึ่งในสาม แต่ที่เกิดขึ้นมีทายาทมาฟ้องร้องต่อคณะตุลาการฎีกา กรณีพันธกรรมแบบฝ่ายเมืองที่เจ้าของทรัพย์สินยกทรัพย์สินแก่บุตรของตนในจำนวนมากกว่าบุตรคนอื่นๆ หรือยกทรัพย์สินให้แก่บุตรบุญธรรมเกินกว่าหนึ่งในสามซึ่งขัดกับหลักการของอิสลาม กรณีดังกล่าวนี้ ทางคณะตุลาการฎีกาได้ดำเนินการและยกเลิกพันธกรรมเหล่านั้นให้เป็นโมฆะมาหลายฉบับแล้ว (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

นายมะบูยี อาแว อายุ 67 ปีข้าราชการบำนาญ อิหม่ามมัศยิดคารูตมีระวา อดีตคณะตุลาการศาลจังหวัดสตูล กล่าวว่า การทำพันธกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลส่วนมากแล้วจะทำกันตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการปรึกษาทนายความเป็นหลัก น้อยมากที่จะทำพันธกรรมแบบอิสลามและปรึกษาผู้รู้ทางศาสนาที่มีความชำนาญเกี่ยวกับมรดกและพันธกรรม ปัญหาที่มีอยู่ว่ามุสลิมทั่วไปไม่เข้าใจเกี่ยวกับพันธกรรมในอิสลาม บางคนไม่เคยได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน นานๆครั้งถึงจะมีปัญหาเกิดขึ้น เมื่อมีการฟ้องร้องต่อศาลคณะตุลาการฎีกาปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เป็นปัญหาที่ผู้ทำพันธกรรมต้องการที่จะตัดทายาทออกจากกองมรดกด้วยการทำพันธกรรมกำหนดทรัพย์สินที่จะให้แก่ผู้ที่ตนเองต้องการให้ ซึ่งการทำพันธกรรมดังกล่าวถูกโมฆะตามหลักกฎหมายอิสลาม และปัญหาต่อมาที่เป็นปัญหาระยะยาวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังคือ ผู้นำทางศาสนาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งมรดกและพันธกรรม ดังนั้นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็ไม่สามารถแก้ไขให้ความชัดเจนเป็นการเบื้องต้นแก่คนในพื้นที่ได้ สุดท้ายต้องนำเรื่องมาฟ้องร้องต่อคณะตุลาการฎีกา(สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2559)

นายอรุณ อุมางิ อายุ 55 ปี ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า การทำพันธกรรมในรูปแบบของอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะยกทรัพย์สินให้ในขณะที่เจ้าของทรัพย์สินยังมีชีวิตอยู่ หรือหากทำพันธกรรมให้แก่บุตรบุญธรรม เครือญาติอันมิใช่ทายาทที่มีสิทธิรับมรดก ปัญหาที่ตามมาส่วนมากคือ ทำพันธกรรมไม่ถูกต้องตามกฎหมายอิสลาม บางรายถึงกับทำพันธกรรมยกทรัพย์สินให้แก่บุตรบุญธรรมทั้งหมดโดยที่ทายาทที่มีสิทธิรับมรดกไม่ได้รับรู้อันใดเลย เนื่องด้วยนั้นปลายชีวิต ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรบุญ

ธรรม เมื่อมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ทายาทที่มีสิทธิรับมรดกมีการมาฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เพื่อให้ดำเนินการแบ่งมรดกให้ถูกต้องอย่างเป็นทางการ ต่อมา ทายาท นั้นเป็นกรณีหนึ่งที่เกิดขึ้นกับมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล แต่ยังมีปัญหาหนึ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขแบบเร่งด่วนในเรื่องนี้ ก็คือ บรรดาผู้นำศาสนา อิหม่าม คอเต็บ บิลาต ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามเป็นส่วนมาก หากสำรวจตามมัสยิดในเขตพื้นที่ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ก็จะพบว่า น้อยมากที่จะมีผู้นำที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามอย่างลึกซึ้ง เมื่อเป็นเช่นนี้ พอมีปัญหาเกิดขึ้นในพื้นที่ อิหม่าม ไม่สามารถที่จะให้ความกระจ่างและดำเนินการเองได้ เป็นเหตุต้องดำเนินการคลี่คลายปัญหาที่สำนักคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเสียส่วนมาก (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559)

นายอำเภอ ดิงลาห์ อายุ 55 ปี รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า ผู้ทำพินัยกรรมไม่เข้าใจหลักการทำพินัยกรรมอิสลามอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่จะอ้างตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลัก และทำตามความประสงค์ของตัวเองโดยไม่คำนึงถึงขอบเขตของการทำพินัยกรรม ส่วนแบ่งสำหรับทายาท อันเป็นมรดกภายหลังจากเสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งการทำพินัยกรรมนั้นเป็นสุนัต สามารถทำให้แก่บุคคลที่ไม่ใช่ทายาทได้ บนแนวทางที่ไม่ขัดแย้งกับศาสนา ถือเป็นความดีงามและได้รับผลบุญ ดังนั้นในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล การทำพินัยกรรมยังมีสาเหตุมาจากผู้ทำพินัยกรรมเองเกรงว่า ทรัพย์สินสมบัติจะตกไปอยู่กับบุคคลอื่นที่ตนไม่ประสงค์ ดังนั้นจึงเกิดการทำให้พินัยกรรมให้แก่ทายาทที่มีสิทธิรับมรดก โดยที่ทายาทคนอื่นๆ ไม่รับทราบ ในที่สุดก็มีการฟ้องร้องเกิดขึ้น ภายหลังจากที่เจ้าของทรัพย์สินได้เสียชีวิตแล้ว เมื่อพินัยกรรมถูกเปิดเผย และพินัยกรรมส่วนมากที่ทำกัน คือ พินัยกรรมประเภทสุนัต ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเคยได้รับการร้องเรียนปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับพินัยกรรมประเภทนี้มากกว่าประเภทอื่นๆ แต่ไม่ถือว่าบ่อยครั้ง นานๆ ครั้งถึงจะมี เพราะการทำพินัยกรรมแบบอิสลามนั้นทำกันน้อยมาก (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

นายสามารถ ชำนาญเพาะ อายุ 64 ปี รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า การทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูลนั้น ขาดความรู้ ความเข้าใจถึงหลักการที่แท้จริง และในแต่ละพื้นที่ยังขาดผู้ที่มีความรู้ที่ชัดเจน จึงเป็นที่เข้าใจของมุสลิมทั่วไปว่าการทำพินัยกรรมไม่ต่างอะไรกับการแบ่งมรดก สามารถทำพินัยกรรมให้แก่ทายาทได้ และอีก

มุมมองหนึ่งคนส่วนใหญ่เข้าใจว่า การทำพินัยกรรมเป็นการยกทรัพย์สินสมบัติให้แก่คนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นบุตรของตนเอง หรือทายาทคนอื่นๆ ที่มีสิทธิรับมรดก ทั้งนี้เพื่อปกป้องทรัพย์สินของตนเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงหลักความเป็นจริง ความถูกต้อง ทางหลักการศาสนา และไม่ทราบถึงหลักการทำพินัยกรรมในอิสลาม จนในที่สุดทำให้ปัญหาตามมาทีหลัง (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2559)

นายสมาน เกป็น อายุ 53 ปี รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและกรรมการฝ่ายประนีประนอมครอบครัวและมรดก กล่าวว่า ปัญหาหลักๆที่เกิดจากการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูลนั้นคือ ความไม่รู้ จึงทำให้เกิดการทำพินัยกรรมที่ผิดหลักการอิสลาม เช่น นาย ก ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่ นาย ข เกินกว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด ทั้งๆที่นาย ก ยังมีทายาทที่มีสิทธิรับมรดกอีกหลายคน ทั้งนี้เนื่องจากความไม่รู้ของนาย ก เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมตามบทบัญญัติของอิสลาม นอกเหนือจากนี้ มุสลิมในแต่ละพื้นที่ของอำเภอเมืองจังหวัดสตูลส่วนมากไม่เคยได้รับการศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม และผู้นำอิหม่ามในแต่ละพื้นที่ไม่ได้จัดการอบรม ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมรดกและพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่ ที่ตนรับผิดชอบ จึงเป็นเหตุทำให้มุสลิมและมุสลิมะฮ์จำนวนมากไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม และสิ่งที่เป็นอุปสรรคอีกอย่างหนึ่ง คือ คนในพื้นที่ไม่ยอมรับการปฏิบัติงานของอิหม่าม หากทำพินัยกรรมจะเน้นหนักไปทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียมากกว่า (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559)

นายกอดาย เจอะอะ อายุ 55 ปี หัวหน้าฝ่ายวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า การทำพินัยกรรมของคนในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นฐานความเข้าใจ ของคำว่า พินัยกรรมในอิสลาม ทั้งคนทั่วไปคือ มุสลิมและมุสลิมะฮ์ และผู้นำศาสนา ถือว่าหลักเบื้องต้นเกี่ยวกับพินัยกรรมนั้นมีความสำคัญมากในการนำมาสู่การปฏิบัติจริง เพราะทุกๆปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องมรดกหรือพินัยกรรมก็มาจากการไม่ได้ศึกษาทั้งสิ้น ดังนั้นผลพวงของความไม่รู้จึงเป็นจุดเกิดของปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการทำพินัยให้แก่ทายาท ทั้งๆที่ทายาทไม่มีสิทธิรับมรดก หรือการทำพินัยกรรมให้บุตรของตนที่ออกจากศาสนาอิสลามไปนับถือศาสนาอื่น เรื่องเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นมาแล้วสิ้น บางเรื่องก็ได้รับการแก้ไข เมื่อมีผู้มาฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด บางเรื่องทายาทเองไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อสำนักงาน

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ถึงแม้ว่าพินัยกรรมในรูปแบบของอิสลามนั้นทำกันน้อยในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล แต่เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกว่าคดีคลายได้ไม่ใช่เรื่องง่ายๆ เพราะแต่ละฝ่ายนั้นไม่ยินยอมต่อกัน จะต้องอธิบายรายละเอียดตามหลักการอิสลามพอสมควร ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินเกินกว่าที่ศาสนาอนุญาต คือหนึ่งในสามของทรัพย์สิน จะมีการยกทรัพย์สินให้ตามความปรารถนาและความพึงพอใจของตนเอง(สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559)

นายอับดุลกอเค็ร์ หลงกอหราบ อายุ 49 ปี อิหม่ามมัศยิดมุฮัมมาดียะห์ และเลขานุการกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า เคยมีปัญหาการดำเนินการที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับพินัยกรรมเกิดขึ้น กรณีที่ทำพินัยกรรมโอนกรรมสิทธิ์เป็นทรัพย์สินจำนวนมาก โดยที่ทายาทไม่ได้รับทราบอันใดเลย มารับทราบภายหลังจากเจ้าของทรัพย์สินเสียชีวิตไปแล้ว จึงมีการฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ดำเนินการต่อไป (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559)

นายฮาสนัน พรัดขำ อายุ 54 ปี อิหม่ามมัศยิดบูเก็ตบุหงา และฝ่ายนิติการกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล(บางท่าน) และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด (ส่วนใหญ่) ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายอิสลามที่เกี่ยวกับการทำพินัยกรรม กรรมการอิสลามประจำจังหวัดกับกรรมการอิสลามประจำมัสยิดประสานความร่วมมือกันในเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย และปัญหาการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น มีสาเหตุมาจากไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการทำพินัยกรรมตามหลักศาสนาบัญญัติ ในการทำพินัยกรรมส่วนใหญ่จะเป็นพินัยกรรมเรื่องทรัพย์สิน โดยไปปรึกษาทนายความหรือนักกฎหมายที่มิใช่มุสลิม ซึ่งไม่มีความเข้าใจหลักการ ข้อบัญญัติ วิธีการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

นายกอหรี ปัญญาขาว อายุ 63 ปี กรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า ปัญหาการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น บางครั้งคำสั่งเสียของผู้ตายไม่ชัดเจน เป็นคำพูดแบบคลุมเครือ ไม่ได้เจาะจงให้เป็นรายบุคคล ถึงแม้ว่าจะมีพยานสองคนแล้วก็ตาม เป็นเหตุทำให้มีการทะเลาะขัดแย้งกับทายาทที่มีสิทธิ์รับมรดก (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2559)

นายมาแ อมาลี อายุ 64 ปี กรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล ฝ่าย ประณีประนอม กล่าวว่า ผู้ทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น ยังขาดความเข้าใจในเรื่อง หลักการ รูปแบบของพินัยกรรมในอิสลาม ทั้งที่เป็นคำพูดและแบบลายลักษณ์อักษร และประเภท ของพินัยกรรมในอิสลาม เมื่อขาดความเข้าใจในประเด็นเหล่านี้ แนนอนไม่สามารถทำพินัยกรรม ได้ถูกต้องตามบัญญัติของศาสนาอิสลาม เพราะปัญหาส่วนมากที่เกิดขึ้น ก็เนื่องมาจากทำพินัยกรรม ขัดแย้งกับหลักกฎหมายอิสลาม โดยที่ผู้ทำพินัยกรรมนั้นอิงไปทางกฎหมายทั่วไปของประเทศ ซึ่ง อาจจะไม่ตรงกับหลักการของอิสลามในบางประเด็น บางคนถึงกับทำพินัยกรรมกับทนายความ โดยมีปรึกษาขอคำแนะนำจากอิหม่ามและผู้รู้ด้านกฎหมายอิสลาม (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

นายรอมาน หลังจิ อายุ 47 ปี อิหม่ามมัศยิดเรอูตศอลีฮีน กล่าวว่า สาเหตุ ปัญหาเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมนั้น มาจากความไม่เข้าใจของผู้ทำพินัยกรรมเอง ส่วนใหญ่ที่ไม่ สามารถแยกแยะได้ว่า พินัยกรรมอิสลามมีรูปแบบมีวิธีการทำอย่างไร พินัยกรรมตามกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์นั้นมีลักษณะเช่นใด เนื่องด้วยความไม่เข้าใจในพื้นฐานเหล่านี้ จึงทำให้คนในพื้นที่ ส่วนมากทำพินัยกรรมในรูปแบบของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลัก ซึ่งบางครั้งก็มีปัญหา ตามมาทีหลัง มีการฟ้องร้องเรื่องทรัพย์สิน ทะเลาะกันต่อหน้าอิหม่าม ในที่สุดต้องนำเรื่องส่งสำนัก คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2559)

นายนายอาบูกา หลังปุเต๊ะ อายุ 63 ปี อิหม่ามมัศยิดยาบาถูเราะฮมะฮ กล่าว ว่า มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น ขาดผู้รู้ที่มีความชำนาญเกี่ยวกับมรดกและพินัยกรรมในบาง เขตพื้นที่ ดังนั้นเมื่อต้องการทำพินัยกรรม ไม่รู้ว่าจะขอคำแนะนำจากใคร หรืออาจจะไม่รู้เลยว่า การ ทำพินัยกรรมนั้นมีอยู่ในหลักกฎหมายอิสลาม ด้วยเหตุนี้เท่าที่ทราบมานั้น เมื่อมีใครต้องการทำ พินัยกรรมก็จะไปทำกันที่อำเภอ โดยเป็นที่เข้าใจกันว่า มั่นชดเจนมีความน่าเชื่อถือและเป็น ที่ยอมรับของคนส่วนมาก (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2559)

นายรอเสด โส๊ะประจัน อายุ 42 ปี นักวิชาการอิสระ กล่าวว่า มีมุสลิมและ มุสลิมะฮจำนวนมากในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ที่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม และคนส่วนมากไม่ได้ทำพินัยกรรมแบบอิสลามเท่าไรนัก เนื่องจากขาดความรู้ไม่ทราบรายละเอียด ในการทำ จากการที่ได้สอนตามมัศยิดต่างๆ ในอำเภอเมืองเคยมีคำถามเกี่ยวกับพินัยกรรมแต่ก็ไม่

มากนัก และมีผู้ที่เคยทำพินัยกรรมให้แก่ทายาทเพื่อจำกัดสิทธิ์ของทายาทบางคน (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2559)

นายสะอาด บิลัง โหลด อายุ 53 ปี ครูสอนศาสนาโรงเรียนพัฒนาการศึกษามูลนิธิ ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระศาสนา กล่าวว่า การทำพินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น ผู้ทำพินัยกรรมขาดความรู้ความเข้าใจมากพอสมควร เพราะยังมีการทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยเข้าใจว่าเป็นการแบ่งมรดกให้ทายาทก่อนเสียชีวิต คือ มุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ไม่สามารถแยกแยะระหว่างพินัยกรรมและมรดกได้ อีกประการหนึ่งยังขาดผู้ที่มีความเข้าใจรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับพินัยกรรมในพื้นที่ของตน เมื่อต้องการทำพินัยกรรมก็ไม่รู้จะปรึกษาใคร บางคนไม่กล้าที่จะปรึกษาคำแนะนำจากผู้รู้ของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2559)

นายรอฮีม กาศา อายุ 44 ปี นักวิชาการอิสระ กล่าวว่า ความเข้าใจของมุสลิมที่เคยมักทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น มีความเข้าใจว่าการทำพินัยกรรมคือการแบ่งมรดก แต่ในความเป็นจริงการทำพินัยกรรมในอิสลามนั้น ไม่ใช่เป็นการแบ่งมรดก แต่เป็นการยกทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้อื่นที่ไม่ใช่ทายาท ดังนั้นปัญหาในระดับต้นๆคือผู้ทำพินัยกรรมเองไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมตามบทบัญญัติในอิสลาม เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ และส่วนมากคนในพื้นที่ยังไม่เคยได้รับการศึกษาในเรื่องนี้มาก่อน (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2559)

นายชาฟีอี เกป็น อายุ 28 ปี ครูสอนศาสนาโรงเรียนพัฒนาการศึกษามูลนิธิ ตำแหน่งรองหัวหน้าวิชาการศาสนา กล่าวว่า คนมุสลิมส่วนมากในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เมื่อมีความต้องการทำพินัยกรรมจะปรึกษาทนายหรือนิคมทำพินัยกรรมในอำเภอเป็นส่วนมาก น้อยคนที่จะปรึกษากับผู้รู้ทางศาสนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในแต่ละพื้นที่ยังขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรม หรือผู้นำทางศาสนาไม่เคยจัดการอบรมให้ความรู้แก่คนในพื้นที่ จึงทำให้คนส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในรูปแบบของอิสลาม และบางคนก็ทำพินัยกรรมขัดกับหลักการอิสลาม (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2559)

และจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ยังพบอีกว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ดังกล่าวหลาย

แนวทางด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาอธิบายเพิ่มเติม เพื่อเป็นการต่อยอด หลังจากที่คุณผู้วิจัยได้อธิบายไปแล้วในรูปแบบตาราง และเช่นเดียวกันผู้วิจัยก็จะนำบทสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นนี้ด้วย โดยผู้วิจัยจะแบ่งเป็นหัวข้อๆ ต่อไปดังนี้

1. เห็นควรวีไอหม่าม คอเต็บ บิลาตและกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม ศึกษาเพิ่มเติม มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาในระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาในระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมาในระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

2. จัดให้มีการอบรมประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 50 คนคิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาในระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 27.7 รองลงมาในระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาในระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

3. จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลามในทุกสถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 และระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาในระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาในระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

4. ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการเขียนพิธีกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาในระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาในระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 29 คนคิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาในระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

5. ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาตรวจสอบอิหม่ามหรือคณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพิธีกรรม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง

(ระดับ 3) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น หมัดหมัน คณะนิติธรรมศาสตร์จังหวัดสตูล กล่าวว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น ควรสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในองค์กรของอิหม่ามแต่ละพื้นที่และสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ทั้งสองนี้จะต้องให้ความร่วมมือ วางแผน ดำเนินงานร่วมกันอาจมีการร่างเป็นระเบียบการทำพินัยกรรมแบบอิสลามให้ชัดเจนเสมือนกับพินัยกรรมฝ่ายเมือง ควรมีการประกาศอย่างเป็นทางการในแต่ละมัสยิด หากมุสลิมท่านใดต้องการจะทำพินัยกรรมก็สามารถดำเนินการได้ที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และควรมีการอบรมให้แก่อิหม่ามของแต่ละพื้นที่ให้มีความเข้าใจจริง โดยมีการตรวจสอบการดำเนินงานของอิหม่าม โดยให้อิหม่ามเป็นผู้นำความรู้อบรมคนในพื้นที่ต่อไป (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559)

นายมะปูยี อาแว อายุ 67 ปีข้าราชการบำนาญ อิหม่ามมัสยิดคาร์ลัมมะวา อดีตคณะนิติธรรมศาสตร์จังหวัดสตูล กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น จะต้องแก้ที่ต้นเหตุ กล่าวคือ ควรจัดการอบรมให้ความรู้ในลักษณะพินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามให้แก่ผู้นำศาสนาและมุสลิมทั่วไปในชุมชน (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2559)

นายอรุณ อูมาจิ อายุ 55 ปี ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า วิธีการแก้ปัญหาการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลเอง จะต้องปรับความเข้าใจและจัดอบรมภายในโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามมาให้ความรู้แก่กรรมการอิสลามประจำจังหวัด หลังจากนั้นให้ทำการอบรมอิหม่ามประจำมัสยิดต่างๆตลอดจนผู้ที่มีความสนใจจะเข้าร่วม พร้อมทั้งมีการตรวจสอบการทำพินัยกรรมของแต่ละพื้นที่โดยให้อิหม่ามเป็นผู้นำเสนอข้อมูลในพื้นที่ของตน รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเองจะต้องลงพื้นที่จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามให้แก่มุสลิมในแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นการเพิ่ม

ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพิธีกรรมแก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559)

นายอำเภอ ดิงลาห์ อายุ 55 ปี รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล กล่าวว่า การแก้ปัญหาความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการทำพิธีกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น ควรมีการจัดอบรมปรับความเข้าใจให้แก่ผู้นำและประชาชนในเขตพื้นที่ หรือทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดจัดทำวารสารคู่มือการทำพิธีกรรมในรูปแบบอิสลามแจกจ่ายตามมัสยิดต่างๆในอำเภอเมือง เพื่อเป็นการแก้ไขเบื้องต้นเป็นอันดับแรกก่อน อีกทั้งอิหม่ามในแต่ละมัสยิดควรจัดอบรม หรือพูดถึงการทำพิธีกรรมในอิสลามให้แก่คนในพื้นที่ของตนรับทราบบ้าง อีกประการหนึ่งควรมีการบรรจุองค์ความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลามไว้ในหมวดวิชากฎหมายตามโรงเรียนสามัญทั่วไป และจัดให้มีการเรียนการสอนรายละเอียดต่างๆของพิธีกรรมในอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559)

นายสามารถ ชำนาญเพาะ รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล, นายสมาน เกป็น รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและกรรมการฝ่ายประนีประนอมครอบครัวและมรดก, นายกอดาย เจาะคะ หัวหน้าฝ่ายวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล, นายอับดุลกอเดร์ หลงกอหราบ อิหม่ามมัสยิดมุฮัมมัดียะห์ และเลขานุการกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล, นายฮาสัน พรัดขำ อิหม่ามมัสยิดบูเก็ตบุหงา และฝ่ายนิติการกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล และท่านอื่นๆ กล่าวตรงกันว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพิธีกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล คือ เพิ่มความรู้ให้แก่ผู้นำศาสนารวมทั้งกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลด้วยการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่คนดังกล่าว เพื่อเป็นการปรับความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำพิธีกรรมตามหลักกฎหมายอิสลามอย่างทั่วถึง นอกจากนี้แล้วสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ควรประสานกับอิหม่ามตามมัสยิดต่างๆ ให้จัดตั้งฝ่ายรับผิดชอบมรดกและพิธีกรรมในอิสลามของแต่ละมัสยิด หากมีผู้สงสัยประการใดเกี่ยวกับพิธีกรรมก็สามารถขอคำแนะนำและวิธีปฏิบัติจากฝ่ายที่รับผิดชอบของแต่ละมัสยิดเป็นการเบื้องต้น ก่อนที่จะดำเนินเรื่องถึงสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดควรมีการลงพื้นที่ ตรวจสอบการดำเนินงานแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง จัดทำเอกสารคู่มือการทำพิธีกรรมในอิสลาม และร่างกฎระเบียบ

การทำพิธีกรรมในอิสลามสู่การปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก และเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลต่อไป

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

คำถามวิจัย

1. ลักษณะการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?
2. ระดับความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิม ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยขอแนะนำผลการสรุปผลการวิจัย จากกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และผลของการวิจัยโดยสรุป ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

5.1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชน รองประชาชน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะโต๊ะยุติธรรม อิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด นักวิชาการอิสลาม ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเพื่อใช้เฉพาะในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ อย่างเดียว ได้แก่ ประชาชนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประชาชนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 130 คน จากอิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง 35 มัสยิด จากจำนวนมัสยิด 69 หลัง โดยกำหนดว่า 1 มัสยิดต่อกรรมการ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 70 คน และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เป็นรายบุคคลมีทั้งหมด จำนวน 60 คน โดยกำหนดตำบลละ 5 คน จาก 12 ตำบล ดังข้อมูลตามตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงข้อมูลตำบล หมู่บ้าน และเทศบาลในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ลำดับที่	รายชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	เทศบาล
1	พิมาน	-	1
2	คลองซูด	7	1
3	ควนขัน	6	-
4	บ้านควน	7	-
5	ฉลุง	14	1
6	เกาะสาหร่าย	7	-
7	ตันหยงโป	3	-
8	เจ๊ะบิลัง	6	1
9	ตำมะลัง	3	-
10	ปยู	3	-

ลำดับที่	รายชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	เทศบาล
11	ควนโพธิ์	7	-
12	เกตรี	7	-

(ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดสตูล)

ตารางแสดงข้อมูลมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ลำดับที่	เลขที่	ชื่อมัสยิด	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่	ตำบล
1	1/2492	บ้านกาเต๊ะ(นุรุลอิหม่าม)	กาเต๊ะ	1	บ้านควน
2	2/2492	บ้านควน(มิศบาฮุดดีน)	บ้านควน	5	บ้านควน
3	3/2492	คูโป๊ะการ์นียี	คูโป๊ะการ์นียี	7	บ้านควน
4	4/2492	โคกทราย	โคกทราย	3	บ้านควน
5	5/2492	กลางฉลุง	ฉลุงกลาง	4	ฉลุง
6	13/2492	ตันหยงอูมา	ตันหยงอูมา	1	เกาะสาหร่าย
7	14/2492	ยะระโตคใหญ่	เกาะสาหร่าย	5	เกาะสาหร่าย
8	15/2492	อิสลามียะห์ ตันหยงโป	ตันหยงโป	2	ตันหยงโป
9	16/2492	หาดทรายยาว	หาดทรายยาว	1	ตันหยงโป
10	17/2492	อะห์มาเดียะ	ฉลุงเจ๊ะบิลัง	1	เจ๊ะบิลัง
11	18/2492	มะห์มุเดียะ	ฉลุงเจ๊ะบิลัง	1	เจ๊ะบิลัง
12	19/2492	คารุดตักวา	โคกประคู้	11	ฉลุง
13	20/2492	บูเก็ตตรี	เกตรี	3	เกตรี
14	22/2492	กลางควนโพธิ์	ควนโพธิ์	2	ควนโพธิ์
15	50/2492	ตำมะลัง	ตำมะลังใต้	3	ตำมะลัง
16	51/2492	มาบัง	พิมาน	-	พิมาน
17	52/2493	นุรุลมุสตีม บ้านกะดู่	ควนขัน	1	ควนขัน
18	53/2493	บันนังปูเลา	บันนังปูเลา	4	เจ๊ะบิลัง
19	54/2493	ยะระโตคน้อย	โตคน้อย	4	เกาะสาหร่าย

ลำดับที่	เลขที่	ชื่อมัสยิด	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่	ตำบล
20	55/2493	ปยู	ตันหยงกาโบย	2	ปยู
21	59/2498	กูโอะบาตู	กูโอะบาตู	1	บ้านควน
22	63/2499	ตันหยงกลิง	ตันหยงกลิง	3	เกาะสาหร่าย
23	63	ยามืออุลือกวานิยะฮ์	บ้านทุ่ง	8	ฉลุง
24	64	อัลฆอยรียะ	ปยู	2	ปยู
25	66/2502	กูบังเกียมบัง	กูบังจามัง	1	ฉลุง
26	77	บูเก็ดบุหงา	คลองขุด	7	คลองขุด
27	88	แสงอิสลามิยะห์	ตำมะลังเหนือ	2	ตำมะลัง
28	91	บ้านใหม่	บ้านใหม่	5	ควนโพธิ์
29	91	นุรุลเอียะห์ซาน	นาลาน	3	ควนขัน
30	92	นุรุลอิสลาม	นาลาน	3	ควนขัน
31	96	ปาเต๊ะ ควนเรียง	ปาเต๊ะ	3	เจ๊ะบิลัง
32	98	คารุสตาลาม	เขาน้อย	12	ฉลุง
33	108	คารุลอือบาอะห์	บากันเคย	5	ตันหยงโป
34	115	คารุลอือมาน	ท่าหิน	7	ควนขัน
35	118	คารุลญันนะห์	ฉลุงใต้	5	ฉลุง
36	120	เรากูอคุสซอลิฮีน	แรกอด	6	ควนขัน
37	129	นุรุลฮาติม	กาลันยัตัน	5	เจ๊ะบิลัง
38	137	คารู้อาหม่าน	เกตรีเหนือ	2	เกตรี
39	138	เรากูอคุลญันนะห์	พิมาน	-	พิมาน
40	137	คารุลมุตตากีน	นาแค	5	คลองขุด
41	141	มุฮำมาดียะห์	ควนโพธิ์	6	ควนโพธิ์
42	148	นุรุลอือดายะห์	เกตรี	4	เกตรี

ลำดับที่	เลขที่	ชื่อมัลลิก	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่	ตำบล
43	154	อัล-อักษอบูกิตจินา	-	1	คลองขุด
44	155	เรากูอตุลมุฮาญีรีน	-	7	ควนโพธิ์
45	157	คารุลอาบีดีน	-	1	ควนโพธิ์
46	159	นุรุลสลาม	-	5	เกตรี
47	160	อ็ชชากีรีน	-	2	เกาะสาหร่าย
48	167	กมาตุลอิสลาม	-	-	พิมาน
49	170	อัล-ฟุรกอน ปังกาลันบไล๊ะ	-	-	พิมาน
50	173	นุรุลมัวชีนีน	-	-	พิมาน
51	179	สุโหลงมาตี	-	4	บ้านควน
52	184	คารุลนาญิยะฮ์	-	3	คลองขุด
53	185	คารุลฮาซีกีน	-	6	เกตรี
54	189	อิกอมาตุคคีน	-	7	นลุง
55	196	ญันนะตุลนาอิม	-	2	บ้านควน
56	201	ฟัตฮุลมาฮิด	-	8	นลุง
57	202	ฮิดายาตุลฮีมาน	-	3	ปยู
58	203	ญะบาลูเราะห്മะฮ์	ควนดินแดง	1	ควนขัน
59	206	ญะบัลเราะห്മะฮ์	-	14	นลุง
60	209	มิฟตาฮุลญันนะฮ์	-	6	บ้านควน
61	210	บากร์บาตา	ซอย17	-	พิมาน
62	211	คารุลมุฮิบบะฮ์	-	-	นลุง
63	213	นุรุลฮาซานะฮ์	-	6	บ้านควน
64	221	อปีซาร์อัลฆิฟารีฮ์	-	6	เกาะสาหร่าย
65	222	นุรูลฮิดาญะฮ์	-	-	พิมาน
66	225	คารูลมะวะวา	ท่าเส้นเต็น	-	พิมาน

ลำดับที่	เลขที่	ชื่อมัสยิด	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่	ตำบล
67	226	อรร็อยฮาน	โคกพิลา	3	ควนโพธิ์
68	227	นุรุลอิบาอะฮ์	-	2	เกตุรี
69	228	ย่าอะตุลอิสลาม	-	1	คลองขุด

(ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล)

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ศึกษาเกี่ยวกับ อุปสรรค ปัญหา ผลกระทบ แนวทางแก้ไข ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมของมุสลิมในจังหวัดสตูล ดังนั้นผู้วิจัยมีขั้นตอนและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลจำนวน 10 คน โดยจะทำการเลือกเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูลจำนวน 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน

2) อิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิด 70 คน จากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด 35 มัสยิด โดยกำหนดว่า 1 มัสยิดต่อกรรมการ 2 คน และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล จำนวน 60 คน จาก 12 ตำบล การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย SRS (Simple Random Sampling)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างจากประธาน รองประธาน หัวหน้าวิชา และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล อิหม่าม และนักวิชาการอิสลาม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อมาสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้ถามคณะกรรมการมัสยิด และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเท่านั้น

5.1.1.2 เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล และข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

วิธีการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาค้นคว้าความเป็นมา หลักการ โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับนิยาม ประเภท หลักการ กฎเกณฑ์ เงื่อนไข และองค์ประกอบในการทำพินัยกรรมในอิสลาม ข้อมูลต่างๆเหล่านี้จะศึกษาจาก อัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำรา หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม เอกสารที่เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามด้านพินัยกรรม และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมถึงพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 ด้าน คือ

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม
2. สาเหตุ / ปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำพินัยกรรมในอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

หลังจากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งร่างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยมีการตรวจและแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย สุดท้ายนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบเพื่อแก้ไขพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5.1.1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารนั้น ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการ เงื่อนไข และวิธีการทำ

พินัยกรรมตามบทบัญญัติของอิสลาม ตลอดจนศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์และสรุปผล

ส่วนการเก็บข้อมูลภาคสนามนั้นผู้วิจัยได้นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ไปยื่นต่อกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล อันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล คณะกรรมการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล แล้วนำแบบสอบถามส่งไปให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ชุด และสัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลจำนวน 10 คน โดยจะทำการเลือกเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะกรรมการประจำศาลจังหวัดสตูลจำนวน 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน

5.1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้มีความถี่ร้อยละ และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อตอบคำถามวิจัยที่กำหนดไว้

5.1.2 ผลการดำเนินการวิจัยโดยสรุป

5.1.2.1 ผลการวิจัยเอกสาร

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า การทำพินัยกรรมในอิสลามนั้นเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุญาตให้กระทำได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แก่บุคคลที่มีความต้องการจะมอบผลประโยชน์หรือทรัพย์สินให้แก่ผู้ที่มีโชทายาทที่มีสิทธิรับมรดก รวมถึงสาธารณะกุศลต่างๆ ที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติของอิสลาม ดังนั้นผู้วิจัยขอสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามดังต่อไปนี้

1. การทำพินัยกรรมในอิสลามนั้นไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรจะต้องมีพยานรู้เห็นสองคนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. หากผู้ทำพินัยกรรมมีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกพินัยกรรมถือว่าสามารถกระทำได้โดยไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติแต่แต่ประการใด เพราะพินัยกรรมนั้นจะมีผลบังคับใช้ภายหลังจากที่ผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตลงและหลังจากเสร็จสิ้นการชำระหนี้สินของผู้ตายเรียบร้อยแล้ว

3. การทำพินัยกรรมจะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด

4. ไม่ให้อุญาตให้ทำพินัยกรรมแก่ผู้ที่เป็นทายาทที่มีสิทธิรับมรดก และไม่มีผลบังคับใช้พินัยกรรมที่ยกให้แก่ผู้ที่เป็นทายาท ยกเว้นทายาททั้งหมดจะยินยอม

5. การทำพินัยกรรมที่มีความประเสริฐยิ่งคือ การทำพินัยกรรมหนึ่งในห้าของทรัพย์สินทั้งหมด รองลงมา คือ หนึ่งในสี่ และสุดท้ายคือ หนึ่งในสาม

6. ศาสนาส่งเสริมให้ผู้ที่มีทรัพย์สินมากมายทำพินัยกรรมในหนทางที่ดีงาม ดังนั้นถือว่าเป็นวาญิบสำหรับผู้ที่ตัวเขามีภาระต่ออัลลอฮ์หรือต่อมนุษยชาติคณอยู่ หรือมีสิ่งที่เป็นอะมานะฮ์ของผู้อื่นๆเก็บอยู่กับเขา และถือเป็นหะรอม เมื่อทำพินัยกรรมด้วยสิ่งศาสนาห้ามกระทำ รวมถึงการทำพินัยกรรมโดยมีเจตนาตัดสิทธิ์ทายาท

7. อนุญาตให้เด็กที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแล้วทำพินัยกรรมได้ โดยมีแนวทางปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับของท่านอุมร์ رضي الله عنه

8. การทำพินัยกรรมให้แก่ทารกที่มีอยู่ในท้อง ขณะที่ทำพินัยกรรมถือว่าใช้ได้ และให้ดำเนินตามพินัยกรรม ถ้าหากทารกนั้นคลอดมาจากท้องมารดา และมีชีวิตอยู่ โดยนับระยะเวลาตั้งแต่ทำพินัยกรรมจนถึงเวลาคลอดได้ไม่ถึงหกเดือน เพราะเวลาหกเดือนนั้นเป็นกำหนดเวลาน้อยสุดของระยะการตั้งท้อง

9. การทำพินัยกรรมนั้นเป็นอิบาเดฮ์ที่แสดงถึงความภักดีและเป็นการแสวงหาความใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ โดยใช้ทรัพย์สินบางส่วนเพื่อช่วยเหลือพี่น้องมุสลิมซึ่งเป็นการให้โอกาสเสริมสร้างชีวิตใหม่ในสังคมดังนั้นเขาจะได้รับคุณงามความดีและได้รับการอภัยหลังจากที่ได้เสียชีวิตลง

5.1.2.1 ผลการวิจัยภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยภาคสนามนั้นได้จากผลของการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ของการการวิจัย รวมถึงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นตอนดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

พินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 3) สาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล และ 4) แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยที่ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัยอย่างสรุปพร้อมกับข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีอายุระหว่าง 46-55 ปีมากที่สุดจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมามีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมามีอายุระหว่าง 56-65 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมามีอายุระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมามีอายุระหว่าง 66 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีมุสลิมในอำเภอเมืองสตูล มากที่สุดจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมามุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูลจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาตำแหน่งคอเต็บจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 รองลงมาอิหม่ามจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 รองลงมาบิลาลจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ตามลำดับ

ส่วนระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาสายสามัญของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ระดับอนุปริญญาจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ระดับปริญญาตรีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 และสูงกว่า ปริญญาตรีจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ และระดับการศึกษาด้านศาสนาพบว่า ระดับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีระดับการศึกษา มากที่สุดคือ ต่ำกว่าขานะวีย์จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมาระดับขานะวีย์จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับปริญญาตรีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 รองลงมาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ตอบแบบสอบถามถูกมากที่สุดจำนวน 13-18 ข้อ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา

ตอบถูก 7-12 ข้อจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ รองลงมาตอบถูกจำนวน 19-24 ข้อจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาตอบถูกจำนวน 0-6 ข้อจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 อยู่ในระดับต่ำมาก รองลงมาตอบถูกจำนวน 25-30 ข้อจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ระดับคะแนน	คะแนน	จำนวนที่ตอบ / คน	คิดเป็นร้อยละ	ความหมาย
0 - 6	1	2	1.5	ระดับต่ำมาก
7 - 12	2	45	34.7	ระดับต่ำ
13 - 18	3	67	51.5	ระดับปานกลาง
19 - 24	4	15	11.5	ระดับสูง
25 - 30	5	1	0.8	ระดับสูงมาก
รวม		130	100	

3. สาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุด คือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

2. ผู้ทำพินัยกรรมนั้นยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 62 คนคิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมา ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 10.8 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

3. ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจากไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 66 คนคิดเป็นร้อยละ 50.8

รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 27 คนคิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

4. ขาดผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

5. ไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 41 คนคิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 26.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

6. ผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 48 คนคิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

7. เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรมเนื่องจากผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาทไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือศาล มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

8. ไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 9.2 ตามลำดับ

9. ผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนา มากที่สุดคือ ระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

10. ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆ ไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 ตามลำดับ

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ให้อีหม่าม คอเต็บ บิลาตและกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาเพิ่มเติม มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

2. จัดอบรมประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 50 คนคิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 27.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

3. จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในทุกสถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 และระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5)

จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

4. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลามมากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 29 คนคิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

5. ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาตรวจสอบอิหม่ามหรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพินัยกรรม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

จากวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่นำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

5.2.1 ด้านระดับการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีระดับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามต่ำกว่าขานะวีย์ เนื่องจากคนในพื้นที่บางส่วนไม่ได้ผ่านการศึกษาในระบบ นิยมศึกษาจากทางเลือกอื่นๆ เช่นศึกษาตามมัสยิด ตามปอเนาะต่างๆที่สอนเฉพาะด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่มีการออกวุฒิทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้บางท่านจึงมีความรู้ทางศาสนาพอสมควรและบางท่านเป็น โต๊ะครูที่มีความรู้ทางศาสนาเป็นอย่างดี แต่ขาดวุฒิทางการศึกษา แต่เมื่อผู้วิจัยได้วัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยพบว่าความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างในการตอบคำถามอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือระดับต่ำ ผู้วิจัยเห็นว่า ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างนั้นยังอยู่ในระดับที่ต้องศึกษาเพิ่มเติม เพราะยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด ขั้นตอน เงื่อนไข และองค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงสำหรับผู้ที่มิ

ความต้องการทำพินัยกรรมให้ถูกต้องตามหลักการของอิสลาม เพราะพินัยกรรมนั้นเป็นนิติกรรมที่กฎหมายอิสลามให้การยอมรับ ดังที่มีรายงานจากท่านอับนุ อุมร์ رضي الله عنه ว่าแท้จริงท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ ، يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا
وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ))

(أخرجه البخاري، ١٩٩٢ : ٢٧٣٨)

ความว่า “ไม่มีสิทธิสำหรับมุสลิมคนหนึ่งคนใดที่มีสิ่งที่เขาได้
ทำพินัยกรรมมัน ผ่านคำคืนมาสองคืน ยกเว้นการสั่งเสียของ
เขานั้นจะต้องถูกเขียนเก็บไว้ที่เขา”

(al – Bukhariy, 1992: 2738)

5.2.2 ด้านปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเกิดจากความไม่เข้าใจหลักการและกระบวนการในการทำพินัยกรรมตามรูปแบบของอิสลาม และไม่สามารถแยกแยะระหว่างมรดกกับพินัยกรรม บางท่านเข้าใจว่าการทำพินัยกรรมเป็นการแบ่งมรดกล่วงหน้า ดังนั้นจึงมีการทำพินัยกรรมให้แก่ทายาทที่มีสิทธิรับมรดกเกิดขึ้น จากกรณีดังกล่าวถือได้ว่าขัดแย้งกับข้อบัญญัติทางศาสนาเกี่ยวกับการทำพินัยกรรม ดังมีหลักฐานจากท่านอัมรฺ บุตร คอรีฎะฮฺ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า แท้จริงท่านนบี ﷺ

((حَطَبَ عَلَى نَاقَتِهِ وَأَنَا تَحْتَ جِرَائِهَا وَهِيَ تَقْضَعُ بِجُرَّتِهَا، وَإِنَّ
لُعَابَهَا يَسِيلُ بَيْنَ كَتِفَيْ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ أَعْطَى كُلَّ ذِي
حَقٍّ حَقَّهُ، فَلَا وَصِيَّةَ لِرِوَارِثٍ، وَالْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ، وَاللِّعَاقِرُ الْحَجْرُ))

(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٢١٢٢)

ความว่า “ได้กล่าวสุนทรพจน์ขณะอยู่บนหลังอูฐของท่าน โดยมีฉันทันอยู่ใต้คออูฐ ที่กำลังบดเอื้อง และน้ำลายของมันไหลลงระหว่างไหลสองข้างของฉัน ฉันได้ยินท่านกล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงมอบสิทธิให้แก่ผู้มีสิทธิทุกคน ดังนั้น ไม่มี

พินัยกรรมให้แก่ผู้ที่เป็นทายาท ทารกถือเป็นลูกของผู้ที่เป็น
เจ้าของที่นอน ผู้ละเมิดประเวณีไม่มีสิทธิในตัวเด็ก”

(al-Tirmidhi, 1975: 2122)

และยังมีรายงานจากจากท่านอุมามะฮฺ رضي الله عنه ได้ยินท่านนบี ﷺ
ได้กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقِّ حَقَّهُ ، فَلَا وَصِيَّةَ لِيُورِثِ))

(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٢١٤١؛ وأبو داود، ١٩٩٠ : ٢٨٧٠)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮฺทรงมอบสิทธิให้กับเจ้าของตามสิทธิ
ของเขา ดังนั้นจึงไม่มีการทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท”

(al-Tirmidhi, 1975: 2141; Abu Dawud, 1990: 2870)

และผู้วิจัยยังพบอีกว่า ปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอ
เมืองจังหวัดสตูล ยังเกิดสาเหตุต่างๆดังต่อไปนี้

1. ผู้ทำพินัยกรรมไม่เคยได้รับการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายอิสลามที่ว่าด้วยเรื่อง
พินัยกรรมมาก่อน เป็นเหตุให้การทำพินัยกรรมนั้นผิดหลักการอิสลาม เช่น ทำพินัยกรรมตามความ
ประสงค์ของตนเองไม่ยึดหลักการทางศาสนามาใช้ นิยมทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่ง ซึ่งใน
บางครั้งขัดกับหลักการอิสลาม หรือทำพินัยกรรมเพื่อตัดสิทธิ์ทายาท ดังนั้นถือว่าเป็นหะรอม ดัง
ที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿عَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةٍ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَلِيمٌ﴾

(النساء: جزء من آية ١٢)

ความว่า “โดยมิใช่สิ่งที่น่ามาซึ่งผลร้ายใดๆ เป็นคำสั่งที่มา
จากอัลลอฮฺ และอัลลอฮฺเป็นผู้ทรงรอบรู้ผู้ทรงหนักแน่น”

(อันนิสาฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 12)

นอกเหนือจากนี้แล้วยังมีการทำพินัยกรรมที่เกินว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สิน
ทั้งหมดโดยที่ทายาทที่มีสิทธิ์รับมรดกไม่ยินยอม ดังนั้นจึงเป็นการขัดกับหลักปฏิบัติของการทำ

พินัยกรรมในอิสลามอย่างแน่นอน ดังที่มีรายงานจากขุบรูฮุรเราะฮ์ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ عِنْدَ وَفَاتِكُمْ بِثُلُثِ أَمْوَالِكُمْ زِيَادَةً لَكُمْ فِي أَعْمَالِكُمْ))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠٩)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงมอบให้แก่พวกเจ้าหนึ่งในสามจากทรัพย์สินของพวกเจ้าตอนที่พวกเจ้าเสียชีวิต เพื่อเพิ่มความดีของพวกเจ้า ทั้งนี้เพื่อพระองค์จะได้ทรงเพิ่มผลงานของพวกเจ้า”

(Ibn Majah, 1997: 2709)

2. ขาดผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในบางพื้นที่ หมายถึง ผู้นำศาสนาหรืออิหม่ามยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบและวิธีการทำพินัยกรรมตามกฎหมายอิสลาม เมื่อมีผู้มาขอคำแนะนำหรือต้องการทำพินัยกรรม อิหม่ามไม่สามารถดำเนินการได้

3. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดรวมถึงอิหม่ามแต่ละมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลไม่ได้ประสานความร่วมมือในการร่างกฎระเบียบเพื่อประกาศใช้อย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนมุสลิมในพื้นที่ให้ทราบ โดยทั่วกัน

ส่วนแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลพอสรุปได้ดังนี้

1. ให้มีการบรรจุองค์ความรู้เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามไว้ในหมวดวิชากฎหมายตามโรงเรียนสามัญทั่วไป และจัดให้มีการเรียนการสอนแบบเข้มข้นถึงรายละเอียดต่างๆ หลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบและวิธีการทำพินัยกรรมในอิสลามตามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

2. สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ควรจัดให้มีการอบรมโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามมาอบรมผู้นำศาสนา อิหม่ามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งติดตามและประเมินผล

3. สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดรวมถึงอิหม่ามแต่ละมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลต้องประสานให้ความร่วมมือร่างกฎระเบียบเพื่อประกาศใช้อย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนมุสลิมในพื้นที่ให้ทราบโดยทั่วกัน

4. สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดควรจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับองค์ความรู้ รายละเอียดของการทำพินัยกรรมในอิสลาม พร้อมทั้งเปิดกระทู้ถามตอบให้แก่ผู้สนใจ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามให้แก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดควรจัดอบรมภายในแก่กรรมการอิสลามและอิหม่าม พร้อมทั้งมีกระบวนการทดสอบ ประเมินผลและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีความเข้าใจจริงและสามารถนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาแก่คนในพื้นที่ได้

3. ควรจัดให้มีการเรียนการสอนองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในสถาบันภาครัฐและเอกชนทุกระดับ

4. ควรสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในองค์กรระหว่างมัสยิดและสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ทั้งสองจะได้ร่วมมือแก้ไขปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม

5. มัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลควรจัดตั้งฝ่ายรับผิดชอบให้คำปรึกษาแก่สัปบุรุษในการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอิสลาม

6. ควรจัดทำวารสารคู่มือและแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลามโดยกำหนดให้แต่ละมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลบริการแจกจ่ายแก่ผู้ที่ประสงค์

7. ควรมีการร่างเป็นระเบียบการทำพินัยกรรมแบบอิสลามให้ชัดเจนเสมือนกับพินัยกรรมฝ่ายเมือง และมีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในแต่ละมัสยิด เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำพินัยกรรมให้แก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล และเป็นแบบอย่างแก่จังหวัดอื่นๆภายในประเทศ

8. ควรจัดทำข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับองค์ความรู้ เงื่อนไข วิธีการ ขั้นตอนการทำ
พินัยกรรมในอิสลามให้แก่ผู้ที่สนใจ

9. ควรจัดทำโปรแกรมการประมวลผลการทำพินัยกรรมในอิสลามแบบสำเร็จรูป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมใน
ภาคใต้”

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบพินัยกรรมในอิสลามและพินัยกรรมตาม
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการปฏิบัติจริงของมุสลิมในประเทศไทย”

3. ควรมีการทำวิจัยติดตามและประเมินผลเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการ
สอนพินัยกรรมในอิสลามตามสถาบันสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้”

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบพินัยกรรมในอิสลามกับการปฏิบัติจริงของ
มุสลิมหนึ่งจังหวัดของประเทศไทยและหนึ่งรัฐของประเทศมาเลเซีย”

5. ควรมีการวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามกับการปฏิบัติจริงของมุสลิมในกลุ่ม
ประเทศอาเซียน”

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณะกรรมการโครงการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย สภานายความ .ม.ป.ป. กฎหมายที่ประชาชนควรรู้.

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักงานวิชาการและบริการชุมชน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม .2557. ข้อบัญญัติกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก. ปัตตานี: สมิลันเพรส.

จารึก เซ็นเจริญ, มุหัมมัด พายิบ. ม.ป.ป. นิติศาสตร์อิสลาม มัชฮับฮาฟีอี. กรุงเทพฯ : ส. วงศ์เสงี่ยม. อัจฉัยยิด ซาบิก. 2549. ฟิกฮุซซุนนะฮฺ. แปลโดย สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. กรุงเทพฯ : หจก. จิรัชการพิมพ์.

อิหม่าม อัน-นะวะวีฮ์. 2553. ธิยาฎุศ สอลิฮีน. แปลโดย พิชชอล อับดุลฮาดีฮ์. กรุงริยาด: สำนักงานความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่และสอนอิสลาม อรั-ร็อบวะฮฺ.

นุรุลละฮ์. ม.ป.ป. ชาวกุบรู. กรุงเทพฯ : ส. วงศ์เสงี่ยม.

บุญโชค เจียมวิริยะ. 2546. กฎหมายสามัญประจำบ้าน คู่มือติดต่อกองการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรจง บินกาซัน. 2547. สารานุกรมอิสลามฉบับเยาวชนและผู้เริ่มสนใจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อัล อะมีน.

ไพโรจน์ กัมพูสิริ. 2555. กฎหมายลักษณะครอบครัว. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

มุณีร มุหะหมัด. 2551. กฎหมายอิสลามเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: บริษัทออฟเซ็ท จำกัด.

มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อับดุลลอฮ์ อัด-ควัยญีรีย์. 2551. อัล-วะศียะฮฺ (การสั่งเสียหรือการทำพินัยกรรม). แปลโดยอิสมาน จารง. กรุงริยาด: สำนักงานความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่และสอนอิสลาม อรั-ร็อบวะฮฺ.

ส. วงศ์เสงี่ยม. ม.ป.ป. กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัว-มรดก. กรุงเทพฯ: ส. วงศ์เสงี่ยม.

มนต์ชัย ชนินทรลีลา. 2552. เรื่องจริงจากคดี: 108 พันเก้า คดีครอบครัว และมรดก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอเชียคิท แพ็คพรีนธ์.

เมาลานา ชัยยิด อบูล อะลา เมาคูดี. 2545. ตัฟฮีมุลกุรอาน. แปลโดย บรรจง บินกาซัน: บริษัท ออฟเซ็ทเพรส จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2554. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).

วันชัย ชูชาติ. ม.ป.ป. ความรู้เรื่องกฎหมายบทบัญญัติต่างๆ ที่ต้องพบเจอในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รถไฟหนังสือ.

สำนักงานศาลยุติธรรม. 2554. คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก.

สุภาพ สารีพิมพ์. 2545. คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยมรดก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สหาย ทรัพย์สุนทรกุล. 2552. คู่มือการจัดการมรดกสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

อับดุลเลาะ การ์รีนา. 2551. ศาสตร์แห่งอัลกุรอานและฮิสสุนนะฮ์: โรงพิมพ์หาดใหญ่กราฟฟิก.

----- . 2555. หลักการอิสลาม. ปัตตานี: บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อับดุลวะฮาบ เฮวาสา. 2555. การแบ่งมรดกตามแบบอิสลาม. แปลโดย อับดุลลอฮ์ โต๊ะมี.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนไคโร.

อรุณ บุญชม. ม.ป.ป. อัลฟิกฮ์ (นิติศาสตร์อิสลาม). กรุงเทพฯ: มานพวงส์เสงี่ยม.

----- . 2529. หะดีษซอเฮียะฮ์. กรุงเทพฯ: มานพวงส์เสงี่ยม.

อัยฎางค์ พงษ์ตระกูล. 2547. กฎหมายควรรู้ในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิก.

อิสมาแอ อาลี. 2537. กฎหมายอิสลามเบื้องต้น. ปัตตานี: ภาควิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

----- . 2545. กฎหมายอิสลาม (ประวัติความเป็นมากฎหมายพินัยกรรม). ปัตตานี: มิตรภาพ.

----- . ม.ป.ป. กฎหมายมรดกและพินัยกรรมอิสลาม. ปัตตานี: ภาควิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

Abdul al-Aziz Dahlah. 1999. Ensiklopedia Hukum Islam. Jakarta: Ihtiar Baru van Hoeve.

Abdul al-Rahman al-Jaziri. n. d. Kitabul Fiqhi (كتاب الفقه على المذاهب الأربعة). Vol. 3.

Beirut: Darul Fikri.

Ahmad Rofiq. 1995. Fiqh Mawaris. Jakarta: Rajawali Pers.

Ahmad Rofiq. 2003. Hukum Islam di Indonesia. Jakarta: Rajawali Pers.

Ahmad al-Zayat, Hamid Abdul al-Qadir, Ibrahim Mustofa, Muhammad al-Najar. 2010. Mu'jam

- al-wasit (المعجم الوسيط). Cairo: Dar ad-Da'wah.
- Amir Syarifudin. 2004. **Hukum Kewarisan Islam**. Jakarta : Prenada Media.
- al-Baihaqi, Abu Bakr Ahmad Ibn Husain Ibn Ali. 1999. **Al-Sunan al-Kubra (سنن الكبرى)**.
Vol. 6. Beirut: Dar al-Fikr.
- al-Bukhariy, Abu Abdallah Muhammad bin 'Ismail'. 1992. **Sahih al – Bukhariy**
(صحيح البخاري) . Beirut: Dar al-Fikr.
- al-Darimi, Abu Muhammad Abdullah Ibn Abd al-Rahman. 1966. **Sunan al-Darimi**
(سنن الدارمي). Vol. 1. Cairo: Dar al-Mahasin.
- al-Dar Qutni, Abu al-Hasan Ali Ibn 'Umar. 1966. **Sunan al-Dar Qutni (سنن الدارقطني)**.
Vol.3. Cairo: Dar al-Mahasin.
- Abu Dawud, Sulaiman Ibn al-Ash'ath. 1990. **Sunan Abi Dawud (سنن أبي داود)** . Vol. 3. s.l.:
Dar Ihya' al-Sunnah al-Nabawiyah.
- Ibnu al-Hajjar al-Asqalany. 1989. **Fathul al-Bari (فتح الباري شرح صحيح البخاري)**. Cairo:
Dar al-Raiyan.
- Ibn Hazm. n. d. **Al-muhalla (المحلى)**. Beirut: Dar al Beirut: Dar al-Alaq.
- Hilmi Karim. 1997. **Fiqh Muamalah**. Jakarta: Raja Gratindo Persada.
- Ibn al-Manzur, 'Abi al – Fadl Jamal al-Din Muhammad bin Mukrim Ibn Manzur al-Qurtubi
al-Misriy. 1993. **Lisan al-Arabiy (لسان العرب)**. Beirut: Dar Sadir.
- al-Qurtubiy, Abi Abdullah. n. d. **Tafsir al-Qurtubiy (تفسير القرطبي)**. Beirut: Dar Ihya' al-
Turath al-Arabiy.
- al-Shafi'iy, Muhammad bin Idris. 1393 H. **Al-'Um (الام)**. 2nd Edition. Beirut: Darul al-
Ma'rifah.
- al-Tirmidhi, Muhammad Ibn 'Isa. 1975. **Sunan al-Tirmidhi (سنن الترمذي)**. Vol. 4. Cairo:
Mustafa al-Babi al-Halabi.
- Ibn Kathir, Abu Fidaa' Isma'il bin Kathir Alqurashi. 2010. **Tafsir al-Quraan al-'Azim**
(تفسير القرآن العظيم) . Vol. 1. Beirut: Maktabat al-Asriyah.
- Ibn Majah, Abu Abdillah Muhammad Ibn Yazid al-Qazwini. 1997. **Sunan Ibn Majah**
(سنن ابن ماجه). Vol. 2. s.l.: Dar al-Fikr.

- Muslim Ibn Hajjaj. 1955. Sahih Muslim (صحیح المسلم). Beirut: Dar Ihya' al-Turath al-'Arabi.
- Ibn Rusyd, Muhammad. 2004. Bidayatul Mujtahid (بداية المجتهد). Cairo: Dar al-Raiyan.
- Sajuti Thalib. 2000. Hukum Kewarisan Islam. Indonesia: Jakarta.
- al-Zuhailiy, Wahbah. 1409 H. Al-Fiqh al-Islamiy wa 'Adillatuhu (الفقه الاسلامي وادلته).
Beirut: Dar al – Fiqh.

วิทยานิพนธ์

- สมหวัง บินหะซัน. 2549. การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะมรดกและพินัยกรรมในกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- หมัดอูเล็น หมัดหมัน. 2556. การจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดสตูล, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เว็บไซต์

- <http://www.fityatulhaq.net/forum/index.php?topic=1975.20;wap2> (สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2557)
- <http://group.wunjun.com/satunmuslim/topic/254743-6811> (สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2557)
- <http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=481.0;wap2> (สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2557)
- http://my-friends-islam.blogspot.com/2011/11/1_20.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2557)
- http://www.satunpao.go.th/general_data/?page=2&g=7 (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2557)

บุคคลานุกรม

- กอดาย เจะดะ. 2559. ให้สัมภาษณ์. 25 กุมภาพันธ์.
- กอหรี ปัญญาขาว. 2559. ให้สัมภาษณ์. 2 มีนาคม.
- ซาฟิอี เกป็น. 2559. ให้สัมภาษณ์. 17 มีนาคม.
- มะบูฮิ ออแว. 2556. ให้สัมภาษณ์. 20 กุมภาพันธ์.
- มาเอ มาลินี. 2559. ให้สัมภาษณ์. 7 มีนาคม.
- ข่าอาด ลิงลาห์. 2559. ให้สัมภาษณ์. 19 กุมภาพันธ์.

- รอเสด โส๊ะประจัน. 2559. ให้สัมภาษณ์. 12 มีนาคม.
- รอหมาน หลังจิ. 2559. ให้สัมภาษณ์. 9 มีนาคม.
- รอฮีม กาศา. 2559. ให้สัมภาษณ์. 13 มีนาคม.
- สะอาด บิลังโหลด. 2556. ให้สัมภาษณ์. 20 กรกฎาคม.
- สมาน เกป็น. 2559. ให้สัมภาษณ์. 23 กุมภาพันธ์.
- สามารถ ชำนาญ. 2559. ให้สัมภาษณ์. 20 กุมภาพันธ์.
- หมัดอูเล็น หมัดหมัน. 2559. ให้สัมภาษณ์. 7 มีนาคม.
- อาบูกา หลังปูเต๊ะ. 2559. ให้สัมภาษณ์. 10 มีนาคม.
- อับดุลกอเค็ร หลงกอหราบ. 2559. ให้สัมภาษณ์. 25 กุมภาพันธ์.
- อรุณ อุมัจ. 2559. ให้สัมภาษณ์. 17 กุมภาพันธ์.
- ฮาสัน พรัดขำ. 2559. ให้สัมภาษณ์. 27 กุมภาพันธ์.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ก
ภาพการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

ภาพที่ 1 : สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล ที่อยู่ : 282 ถ.ยন্ত্রการกำธร หมู่ 1 ต.ฉลุง อ.เมือง จ.สตูล 91140 โทรศัพท์ 074-799-338 โทรสาร 074-799-223

สัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

ภาพที่ 2 : สัมภาษณ์นายอรุณ อูมาจิ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559

สัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

ภาพที่ 3 : สัมภาษณ์นายอำเภอ ดิงลาห์ รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559

สัมภาษณ์คณะไต่ยุติธรรมศาลจังหวัดสตูล

ภาพที่ 4 : ศาลจังหวัดสตูล ที่อยู่ : ถนนสินีวิถี ตำบลพิมาน อำเภอเมืองสตูล จังหวัด สตูล 91000

โทรศัพท์ 0-7471-1078 โทรสาร 0-7472-5169

สัมภาษณ์คณะโต๊ะยุติธรรมศาลจังหวัดสตูล

ภาพที่ 5 : สัมภาษณ์นายหมัดอุสैन หมัดหมัน คณะโต๊ะยุติธรรมศาลจังหวัดสตูล
เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและหนังสือขอความอนุเคราะห์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การีนา	วิทยาลัยอิสลามศึกษา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอูเซ็ง	วิทยาลัยอิสลามศึกษา
3. ดร.อัสมัน แตอาลี	วิทยาลัยอิสลามศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ โทร.084-6335944

ที่ มอ 751/ว 123

วันที่ 1๘ มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา

ด้วยนายทงศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทรง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

IPH

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ โทร.084-6335944

ที่ มอ 751/ว 123

วันที่ 1๕ มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง

ด้วยนายทองศักดิ์ หมดาทัง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง พิธีกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยมี ดร.ซาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง พิธีกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

IPH

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ โทร.084-6335944

ที่ มอ 751/ว 123

วันที่ 16 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อัสมัน แตอาลี

ด้วยนายทองศักดิ์ หมาดทัง นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง พิษนัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง พิษนัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

Pr

ที่ ศร 0521.2.08/ว 114

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูดะมีแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว ๑๑๙

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ซาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน อีหม่าม / คณะกรรมการประจำมัสยิด.....

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมดาทัง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลสุระสมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทงศักดิ์ หมดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน คณะศึกษาศาสตร์ประจำศาลจังหวัดสตูล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทัง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทรง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง พิษัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิษัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่าน ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะมีประโยชน์เฉพาะการศึกษาเท่านั้น จึงขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านวิชาการ“พิษัยกรรมในอิสลาม”โดยใช้วัดระดับตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยในประเด็นความรู้ ความเข้าใจของผู้ที่ปฏิบัติหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของ โดยตรงในเรื่องพิษัยกรรมในอิสลาม จะใช้คำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบว่าถูก หรือผิด หรือไม่มั่นใจ แล้วจะนำผลลัพธ์มาประมวลค่าเพื่อหาระดับมาตราส่วนดังกล่าว

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด / สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น เสนอแนะต่อการทำพิษัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามและตอบทุกข้อ โดยระบุข้อความหรือทำเครื่องหมาย V ลงใน

ตามสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ชื่อ-สกุล.....

2. อายุ..... ปี

3. เพศ ชาย หญิง

4. ตำแหน่ง.....

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการทำพิษัยกรรม

(ระบุตำแหน่ง).....

- อีหม่าม ประจำมัสยิด.....
- คณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (ระบุตำแหน่ง).....
- คณะโต๊ะเยติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล
- นักวิชาการศาสนาในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (ระบุตำแหน่ง).....
- มุสลิมและมุสลิมะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (ระบุอาชีพ).....
- มุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (ระบุอาชีพ).....
5. ประสบการณ์การทำงาน/ประสบการณ์ในตำแหน่ง.....ปี (สำหรับผู้มีตำแหน่ง)
6. การศึกษา
- 6.1 ระดับการศึกษาด้านสามัญ ชั้นประถม มัธยมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี
- อื่นๆ ระบุ.....
- 6.2 ระดับการศึกษาด้านศาสนา
- อิบติคาลัย มุตาวัสตีฏ์
- ชานาวิย ปริญญาตรี
- อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามและทำเครื่องหมาย (✓) หลังคำถาม (ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 30) ตามความรู้ของท่าน และข้อที่ (31ถึงข้อที่ 45) ให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ผลกระทบในด้านต่างๆ และแนวทางการแก้ไข โดยพิจารณาตามระดับการประมาณค่าเป็นคะแนนดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 2 หมายถึง ระดับน้อย
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 4 หมายถึง ระดับมาก
- 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 (จากข้อ ที่ 1-30)

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
0	พินัยกรรม (الوصية) ตามหลักศาสนา หมายถึง การสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้ว	✓		

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
00	อนุญาตให้ทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองและทายาทได้		✓	
000	การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องไม่เกินเศษหนึ่งส่วนสามของทรัพย์สินทั้งหมด			✓

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 (จากข้อ ที่ 31-45)

ข้อที่	สาเหตุ / ปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล	ระดับ				
		5	4	3	2	1
0	การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลาม		✓			
00	ผู้ทำพินัยกรรมนั้นยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม			✓		
000	ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจากไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย				✓	

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
1	พินัยกรรม (الوصية) ตามหลักศาสนา หมายถึง การสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้ว			
2	อนุญาตให้ทำพินัยกรรมให้แก่บุพการี (บิดามารดา) และทายาทได้			
3	การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด			
4	พินัยกรรมในอิสลามนั้นมี 5 ประเภทด้วยกัน คือ วายิบ มุสตะฮับ บะฮะฮ์ มุบาฮะฮ์ มักรูฮะฮ์ และหะรอม			

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
5	ไม่มีพินัยกรรมใดๆ แก่ทายาทผู้รับมรดก			
6	การทำพินัยกรรมนั้นจะต้องมีพยานรับรู้อย่างน้อย 4 คน			
7	พินัยกรรมของผู้หนึ่งจะมีผลได้ก็ต่อเมื่อเขาได้เสียชีวิตลง			
8	ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเขียนพินัยกรรมด้วยตัวเองเท่านั้น จะใช้คำพูดเพียงอย่างเดียวถือว่าใช้ไม่ได้			
9	พินัยกรรมที่ถูกต้องถึงจะไม่มีพยานถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ในเมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยตัวเอง			
10	การทำพินัยกรรมถือเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินมากมาย			
12	หากผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมมากกว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด ย่อมถือว่าการทำพินัยกรรมนั้นเป็นโมฆะ ยกเว้นในกรณีที่ทายาทยินยอมให้			
13	การทำพินัยกรรมที่ต้องห้ามนั้น คือ การทำพินัยกรรมที่บริจาคเพื่อสาธารณกุศล เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ห้องสมุดและอื่นๆ			
14	การทำพินัยกรรมโดยมีเจตนาทำให้ทายาทเสียประโยชน์ และกีดกันไม่ให้ได้รับส่วนแบ่งตามที่ศาสนากำหนด ถือว่าสิ่งที่น่ารังเกียจ			
15	หากผู้ทำพินัยกรรมมีทรัพย์สินอยู่เพียงเล็กน้อยและมีทายาทที่ยากจน การทำพินัยกรรมนั้นถือว่าหะรอม			
16	การทำพินัยกรรมยกทาสมุสลิมให้แก่คนต่างศาสนานั้น ถือว่าสิ่งที่อนุญาต			
17	พินัยกรรมนั้นต้องเป็นคำพูดที่ชัดเจนเท่านั้น			
18	หลักการเดิมของการทำพินัยกรรม คือ การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ทายาท			
19	การขายทรัพย์สินที่ทำพินัยกรรมไว้ ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องทดแทนทรัพย์สินให้แก่ผู้รับพินัยกรรม			

ข้อที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม	คำตอบ		
		ถูก	ผิด	ไม่แน่ใจ
20	การทำพินัยกรรมนั้นต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1. ผู้ทำพินัยกรรม 2. ผู้รับพินัยกรรม 3. ทรัพย์สินพินัยกรรม 4. การเสนอและการตอบรับ			
21	ผู้เยาว์ที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแล้ว (المميز) นั้น ไม่มีสิทธิทำพินัยกรรมได้			
22	พินัยกรรมทรัพย์สินที่เป็นเงินตรา นั้นถือว่ามิผลใช้ได้			
23	พินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามเป็นนิติกรรมสองฝ่าย ซึ่งต้องมีการเสนอให้และการสนองรับ			
24	การทำสัญญาฉบับบ่งบอกถึงการทำพินัยกรรมของผู้ทำพินัยกรรมนั้นถือว่าใช้ได้			
25	ผู้ทำพินัยกรรมนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกพินัยกรรมได้ถึงแม้ว่าตนยังมีชีวิตอยู่			
26	ผู้รับพินัยกรรมเสียชีวิตก่อนผู้ทำพินัยกรรมถือว่าพินัยกรรมนั้น โหมะ			
27	การถอนหรือยกเลิกพินัยกรรมนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ทำพินัยกรรมที่จะกระทำเมื่อใดก็ได้ในขณะที่มีชีวิตอยู่			
28	หากผู้รับพินัยกรรมฆ่าผู้ทำพินัยกรรมไม่ทำให้พินัยกรรมเป็น โหมะเป็นทัศนะของมัซฮับมาลิกีย์และมัซฮับชาฟีอีย์			
29	ทรัพย์สินพินัยกรรมนั้นจะต้องไม่เป็นทรัพย์สินที่เปลี่ยนผู้ครอบครองได้			
30	หากทรัพย์สินพินัยกรรมเสียหายไปก่อนการรับสนองของผู้รับพินัยกรรม ถือว่าพินัยกรรมนั้นย่อมสิ้นสุดลง			

ข้อที่	สาเหตุ / ปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล	ระดับ				
		5	4	3	2	1
31	การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลาม					

ข้อที่	สาเหตุ / ปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล	ระดับ				
		5	4	3	2	1
32	ผู้ทำพินัยกรรมนี้ยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม					
33	ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจาก "ไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำให้พินัยกรรมของผู้ตาย"					
34	ขาดผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำให้พินัยกรรมในอิสลาม					
35	"ไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำให้พินัยกรรมในอิสลาม"					
36	ผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลาม					
37	เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรมเนื่องจากผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาทไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือศาล					
38	"ไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม"					
39	ผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนา					
40	ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆ ไม่ยินยอม					

ข้อ ที่	แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอ เมืองจังหวัดสตูล	ระดับ				
		5	4	3	2	1
41	ให้อิหม่าม คอเต็บ บิลาลและกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาเพิ่มเติม					
42	จัดอบรมประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม					
43	จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับพินัยกรรมใน อิสลามในทุกสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและ เอกชน					
44	ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการ เขียนพินัยกรรมในอิสลาม					
45	ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามา ตรวจสอบอิหม่ามหรือคณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพินัยกรรม					

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำพินัยกรรมในอิสลามใน
อำเภอเมืองจังหวัดสตูล

คำชี้แจง โปรดแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อ การทำพินัยกรรมในอิสลามในอำเภอเมือง
จังหวัดสตูลในด้านปัญหาอุปสรรค ผลกระทบต่างๆ ตลอดจนถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตาม
ความคิดเห็นของท่าน(อย่างอิสระ)

1. ท่านเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามหรือไม่ เมื่อไหร่? ที่ครั้ง?

.....

.....

.....

2. ท่านเคยไปดูงานเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามลักษณะพินัยกรรมหรือไม่เมื่อไหร่? ที่ไหน?

.....

.....
.....

3. ในครอบครัวของท่านเคยมีการจัดการพินัยกรรมหรือไม่ ถ้ามีอย่างไร?

.....
.....
.....
.....
.....

4. หากท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามท่านจะปรึกษาหารือกับใครบ้าง?

.....
.....
.....

5. ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินรายการเกี่ยวกับกฎหมายอิสลามลักษณะพินัยกรรมในองค์กรของท่านได้แก่?

.....
.....
.....

6. ท่านคิดว่าการบริหารกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีปัญหาอะไรบ้างและปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไร?

.....
.....
.....

7. ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกฎหมายอิสลามลักษณะพินัยกรรมของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในตำแหน่งต่อไปนี้?

กรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

.....
.....
.....

อิหม่าม

.....
.....
.....

คอเต็บ

.....
.....
.....

บิล้าน

.....
.....
.....

กรรมการมัสยิด

.....
.....
.....

อื่นๆ

.....
.....
.....
.....

8. ข้อจำกัด / ปัญหาเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของท่านมีอะไรบ้าง?

.....
.....

.....

 9. ท่านคิดว่าปัญหาในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลมีสาเหตุมาจาก
 อะไรบ้าง และส่วนใหญ่เป็นพินัยกรรมประเภทใด?

.....

10. ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม ของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเป็น
 อย่างไรบ้าง?

.....

ขอให้อัลลอฮฺทรงโปรดตอบแทนความดีงามทั้งหลายแก่ท่านด้วยเถิด อามีน

นายทงศักดิ์ หมดทิ้ง

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขา อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ที่ ศร 0521.2.08/ว 114

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูดะมีแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโท

เรียน ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล" โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ
โทรศัพท์ 084-6335944
E-mail : huhq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว ๑๑๙

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน อีหม่าม / คณะกรรมการประจำมัสยิด.....

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทรง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

ที่ ศธ 0521.2.08/ว119

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มกราคม 2559

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน คณะศึกษาศาสตร์ประจำศาลจังหวัดสตูล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายทองศักดิ์ หมาดทัง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไปภาคสรุป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทรง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ 084-6335944

E-mail : huhaq99@yahoo.co.th

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ง

นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)

พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

ทงศักดิ์ หมายดี¹ ซาฟีอี อาดำ²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา

E-mail: huhag99@yahoo.co.th

²Ph.D (ตะวันออกกลางศึกษา)

E-mail: ardam1234@gmail.com

ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม 2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและวิจัยภาคสนาม การวิจัยเอกสารผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการ เงื่อนไข และวิธีการทำพินัยกรรมตามบทบัญญัติของอิสลาม ตลอดจนศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์และสรุปผล ส่วนการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติแบบร้อยละ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลจำนวน 70 คน มุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลจำนวน 60 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 130 คน และทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะผู้ยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 5 คน รวมกลุ่ม

ตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำมาสนับสนุนข้อมูลแบบสอบถามจากคณะกรรมการมัสยิด

ผลการวิจัยพบว่า

1. พิณัยกรรมเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมายอิสลามได้ให้การให้การยอมรับถือเป็นสุนนะฮ์สำหรับผู้ที่มียศฐาอันมากมายและทายาทของเขาไม่ใช่ผู้ที่ยากจนขัดสนให้เขาทำพิณัยกรรมจากทรัพย์สินของเขาแก่บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ทายาทโดยไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด

2. ผู้ทำพิณัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลไม่เคยได้รับการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายอิสลามที่ว่าด้วยเรื่องพิณัยกรรมมาก่อน เป็นเหตุให้การทำพิณัยกรรมนั้นผิดหลักการอิสลาม เช่น ทำพิณัยกรรมตามความประสงค์ของตนเองไม่ยึดหลักการทางศาสนามาใช้ หรือทำพิณัยกรรมเพื่อตัดสิทธิ์ทายาท และทำพิณัยกรรมที่เกินว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทที่มีสิทธิ์รับมรดกไม่ยินยอม

3. การศึกษาด้านศาสนาอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นต่ำกว่าฆานะวีย เนื่องจากคนในพื้นที่บางส่วนจะศึกษานอกระบบ ตามมัสยิด ตามปอเนาะต่างๆที่สอนเฉพาะด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่มีการออกวุฒิทางการศึกษา และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิณัยกรรมในอิสลามอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือระดับต่ำ เพราะยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด ขั้นตอน เงื่อนไข และองค์ประกอบเกี่ยวกับพิณัยกรรมในอิสลามที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง

4. ปัญหาและอุปสรรคในการทำพิณัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเกิดจากความไม่เข้าใจหลักการและกระบวนการในการทำพิณัยกรรมตามรูปแบบของอิสลาม และไม่สามารถแยกแยะระหว่างมรดกกับพิณัยกรรม ขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพิณัยกรรมในอิสลามในบางพื้นที่ และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดรวมถึงอิหม่ามแต่ละมัสยิดไม่ได้ประสานความร่วมมือในการร่างกฎระเบียบเพื่อประกาศใช้อย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการทำพิณัยกรรมในอิสลามให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนมุสลิมในพื้นที่

5. แนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพิณัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นโดยจัดให้มีการเรียนการสอนองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพิณัยกรรมในอิสลามในสถาบันภาครัฐและเอกชนทุกระดับ และจัดให้มีการเรียนการสอนรายละเอียดต่างๆ หลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบและวิธีการทำพิณัยกรรมในอิสลามตามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จัดอบรมภายในแก่กรรมการอิสลามประจำจังหวัดและอิหม่าม พร้อมทั้งมีการทดสอบประเมินผลและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน จัดตั้งฝ่ายรับผิดชอบมรดกและพิณัยกรรม

ในอิสลามแต่ละมัซฮับและทำแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลามและคู่มือการทำพินัยกรรมในอิสลามแจกจ่ายตามมัซฮับในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล จัดทำโปรแกรมการประมวลผลการทำพินัยกรรมในอิสลามแบบสำเร็จรูปและข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับองค์ความรู้ เงื่อนไข วิธีการ ขั้นตอนการทำพินัยกรรมในอิสลามให้แก่ผู้ที่สนใจ และมีการร่างเป็นระเบียบการทำพินัยกรรมแบบอิสลามให้ชัดเจนเสมือนกับพินัยกรรมฝ่ายเมือง มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในแต่ละมัซฮับ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำพินัยกรรมให้แก่มุสลิมในพื้นที่

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Wills in Islam : The Actual Practice of Muslims in Muang District, Satun Province

Tanongsak Madthing¹ Sarfee Ardam²

¹Master Degree Candidate, Islamic Studies

E-mail: huhq99@yahoo.co.th

² Ph.D (West Asain Studies) Instructor

E-mail: ardam1234@gmail.com

Department of Islamic Studies, College of Islamic Studies

Prince of Songkla University, Pattani Campus

ABSTRACT

The objectives of the research on Wills in Islam: The Actual Practice of Muslims in Muang District, Satun Province are 1) to study wills in Islam, 2) to study the level of knowledge and understanding of principle, terms, and elements of wills in Islam by Muslims in Muang District, Satun Province, and 3) to study the problems or obstacles they faced while they were practically applying the Wills in Islam, and their resolution. The research is documentary and field survey. In the former the researcher collected material from al-Quran, al-Hadith, views of Muslim scholars related to the Islamic law of Wills, and relevant online research material and data for analysis and conclusion. In the latter the researcher used questionnaire and in-depth interview to collect data for quantitative analysis based on percentage statistics. The focus group used in the study is Imams and Masjid Committee members of Muang District area numbering 70, other Muslims and Muslimahs in the same area numbering 60. All combined are 130 persons. The interview was conducted on the chairman of the highest Islamic Committee Office of Satun Province, three vice chairmen, and head of the academic department of the Office, and another five committeemen. Dato of Justice of the provincial court of Satun, five Muslim scholars in Muang District, Satun Province, and five Imams of Masjid in the same area, all combined are 20

persons. The in-depth interview was conducted on them to achieve data in support of the questionnaire directed at the Masjid Committee members of Muang District.

The study found that:

1) The wills is one the evidence Therefore law's Islam was accepted, regard as the Sunnah for those who has a lot of wealth and his lineage must not be poor. Let him do the wills of his property to anyone other than the heirs by not more than one-third of total assets.

2) The testators who practiced the wills in Muang District, Satun Province never obtained proper education concerning the Islamic law of wills. They did it on their own and wrongly without being based on the religious principle of wills leading to the unjust practice of the wills and depriving heirs of their inheritance right and, hence, their disagreement.

3) The religious education of some Muslims in Muang District, Satun Province is lower than thanawiy (secondary level) because they resorted to traditional system of religious education offered in Masjids and pondok institutes of some areas. They did not study in schools, universities, other institutes which could confer a standard certificate and so their knowledge and understanding of wills in Islam is at moderate and lower level because they lacked the detailed understanding of principle, terms, and elements of wills in Islam which could lead to the right practice of the wills.

4) The problems and obstacles the Muslims in Muang District, Satun Province faced while they were practically applying the wills in Islam resulted from their lack of correct understanding of principle, terms, elements, and process in applying the wills in Islam. They could not differentiate between inheritances and wills. In some areas there is lack of well-informed persons on the Islamic law of wills, and the Highest Islamic Committee and the Imams of masjid did not coordinate in drafting rules or regulations of wills in Islam and enforce them to serve the Muslim community in the area.

5) The way of solving the problems and obstacles is introducing a basic education of wills in Islam in detail in public and private educational institutes and at all levels, organizing the training course for the members of the Highest Islamic Committee and Imams of

masjid with all necessary processes, appointing a unit of masjid responsible for the practice of wills in Islam, publishing a handbook and application form for inheritance apportionment for the Muslims in Muang District, Satun Province, introducing a program of processing the result of the ready-made online apportionment of inheritance in Islam for those who are interested in, and drafting the law of wills in Islam similar to that of the official one together with its official enforcement at masjid level to serve the Muslims in the area.

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*

บทนำ

อัลลอฮ์ ﷻ ได้บัญญัติการทำพินัยกรรมผ่านท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อเป็นความเมตตาและปรานีต่อปวงบ่าวของพระองค์ โดยการเปิดทางให้มุสลิมได้กำหนดส่วนหนึ่งจากทรัพย์สินของเขาก่อนเสียชีวิตไว้เป็นกุศลกรรมต่างๆที่จะยังประโยชน์แก่คนยากจนและผู้อยู่ในภาวะจำเป็นด้วยความดี และจะนำมาซึ่งผลบุญและการตอบแทนที่ดีให้แก่ผู้มอบพินัยกรรมในห้วงเวลาที่เขาได้ถูกปิดกั้นจากการทำกรงานที่ดีอื่นๆ(มุหัมมัด อัด-ตุวัยญีรียฺ, 2552: 1) ดังนั้นการทำพินัยกรรมในอิสลามจึงมีหลักฐานจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์อย่างชัดเจน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴾

(البقرة: 180)

ความว่า “การทำพินัยกรรมให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดโดยชอบธรรมนั้น ได้ถูกกำหนดขึ้นแก่พวกเขาแล้ว เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเขา หากเขาได้ทิ้งทรัพย์สินสมบัติไว้ ทั้งนี้เป็นหน้าที่แก่ผู้ยำเกรงทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 180)

อายะฮ์ข้างต้นนี้ได้ครอบคลุมถึงบทบัญญัติการทำพินัยกรรมให้กับบุคคลทั้งสองและญาติใกล้ชิด แน่แท้สิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งจำเป็นตามทัศนะที่ถูกตั้งก่อนอายะฮ์เกี่ยวกับการแบ่งมรดกถูกประทานลงมา เมื่ออายะฮ์เกี่ยวกับการแบ่งมรดกถูกประทานลงมาอายะฮ์นี้จึงถูกยกเลิก(Ibn Kathir, 2010: 1/84) ดังนั้นการทำพินัยกรรมให้แก่บิดามารดาและญาติผู้มีสิทธิรับมรดกในอายะฮ์นี้นั้น ถูกยกเลิกด้วยสุเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 11-12 ซึ่งเป็นอายะฮ์ที่กำหนดอัตราส่วนของผู้มีสิทธิรับมรดก ดังนั้นบิดามารดาเป็นผู้มีสิทธิรับมรดก จึงไม่มีสิทธิในทางพินัยกรรม(อับดุลวะฮาบ เหาวาส, 2555: 244)ส่วนการทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่เป็นทายาทรับมรดกของตน ในแนวทางที่เป็นความดีต่างๆ เป็นสิ่งที่มีมุสตะฮับ(ควรกระทำ) แต่อาจเกิดเหตุการณ์บางอย่างทำให้การทำพินัยกรรมไปสู่ข้อกำหนดอื่นๆที่ไม่ใช่มุสตะฮับได้(อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 5/36)

วะศียะฮ์ (وَصِيَّةٌ) ข้อผูกมัด คำสั่งที่ต้องได้รับการปฏิบัติ พินัยกรรม คำสั่งเสียอิสลามไม่ปฏิเสธการทำวะศียะฮ์ ถ้าหากวะศียะฮ์นั้นไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งอิสลาม เช่น ในกรณีของมรดก อิสลามไม่อนุญาตให้เจ้าของทรัพย์สินทำพินัยกรรมยกมรดกให้แก่ทายาท หรือผู้หนึ่งผู้ใดคนหนึ่ง ในสามของจำนวนมรดกหลังจากการชดใช้หนี้สินแล้ว ด้วยเหตุที่วะศียะฮ์เป็นสิ่งที่ต้อง

ได้รับการปฏิบัติ ดังนั้นการวะศียะฮฺสิ่งใดไม่ว่าจะโดยวาจาหรือโดยลายลักษณ์อักษรจะต้องมีความชัดเจนและจะต้องมีพยานรับรู้อย่างน้อย 2 คน ทั้งนี้เพื่อที่จะไม่ก่อให้เกิดข้อสงสัยหรือความเคลงใจในหมู่ผู้เกี่ยวข้องกัวะศียะฮฺ (บรรจง บินกาซัน, 2547: 147) ดังนั้นเพื่อเป็นการเปิดช่องทางให้มุสลิมได้อิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ﷻ ที่นอกเหนือจากการละหมาด การถือศีลอด การประกอบพิธีหัจญ์ การบริจาคทาน หรือการแสดงความรักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ ในรูปแบบต่างๆ สำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินมากมาย ฐานะร่ำรวย ไม่มีหนี้สิน อิสลามส่งเสริมให้ทำพินัยกรรมไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่บุคคลที่ไม่ใช่ทายาทของตน เพื่อเป็นการส่งเสริมและช่วยเหลือแก่บุคคลที่ยากไร้ ให้มีโอกาสปรับเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้น ถือเป็น การช่วยเหลือสังคมในการลดปัญหาคนยากไร้ หรือผู้ที่มีฐานะยากจน ดังนั้นการทำพินัยกรรมของบุคคลประเภทดังกล่าวนี้ เป็นการสร้างคุณงามความดีและเป็นการเสียสละทรัพย์สินให้แก่ผู้ที่มีความเหมาะสมที่นอกเหนือจากทายาทของตน การกระทำดังกล่าวนี้ถือเป็นการประกอบอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ﷻ และเป็นสิ่งที่มีแนวทางการปฏิบัติจากอัลกุรอานและอัลหะดีษของท่านนบี ﷺ ซึ่งผู้ทำพินัยกรรมนั้นจะได้รับผลบุญหลังจากที่เขาได้เสียชีวิตไปแล้ว และยังเป็น การกระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ที่ได้รับพินัยกรรมและเครือญาติของเขา อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية 11)

ความว่า “หลังจากพินัยกรรมที่เขาได้สั่งเสียมันไว้หรือหลังจากหนี้สิน”

(อันนิสาฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 11)

จากหลักฐานข้างต้น บรรดานักวิชาการสะลัฟและเคาะลัฟได้ลงมติว่า การชำระหนี้สินนั้นจะต้องดำเนินก่อนพินัยกรรม ความหมายดังกล่าวนี้ให้ความเข้าใจถึงเป้าหมายของ อายะฮฺที่สูงส่งนี้เมื่อได้ใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง (Ibn Kathir, 2010: 1/405) ดังนั้นพินัยกรรมของผู้หนึ่งจะมีผลได้ก็ต่อเมื่อเขาได้เสียชีวิตลงและการจัดการตามพินัยกรรมจะดำเนินได้เมื่อมีการชำระหนี้สินทั้งหมดก่อน การปฏิบัติตามเงื่อนไขของพินัยกรรมได้ถูกกล่าวก่อนการชำระหนี้สิน เพราะผู้ตายทุกคนอาจไม่มีหนี้สิน แต่เขาต้องทำพินัยกรรมเกี่ยวกับเรื่องการบังคับใช้กฎหมายนั้น ความเห็นส่วนใหญ่ของประชาคมมุสลิมทั้งหมดคือการชำระหนี้สินจะต้องมาก่อนการปฏิบัติตามพินัยกรรม นั่นคือถ้าหากว่าผู้ตายมีหนี้สินก็ให้ชำระหนี้สินของผู้ตายก่อนแล้วจึงจะปฏิบัติตามพินัยกรรม หลังจากนั้นจึงค่อยแบ่งมรดก มีการกล่าวว่าบุคคลที่มีสิทธิที่จะทำพินัยกรรมยกมรดกให้ผู้อื่นได้ 1 ใน 3 ของมรดกทั้งหมด การที่อนุญาตให้เช่นนี้ก็เพื่อที่จะทำให้บุคคลสามารถ

ยกส่วนหนึ่งของทรัพย์สินให้แก่ญาติที่สมควรจะได้รับมรดกแต่ไม่มีสิทธิได้รับ ตัวอย่างเช่น ถ้าหากมีหลานชายหรือหลานหญิงที่เป็นกำพร้า หญิงหม้ายที่เป็นแม่ของลูกกำพร้าหรือพี่น้องชายหญิงที่ยากจนอยู่ เขาก็อาจทำพินัยกรรมยกส่วนหนึ่งของมรดกให้แก่คนเหล่านั้นได้ นอกจากนี้แล้ว บุคคลยังได้รับอนุญาตให้ทำพินัยกรรมทิ้งส่วนแบ่งจากมรดกให้แก่ใครก็ได้ที่สมควรได้รับหรือให้แก่หน่วยงานรับใช้สังคมก็ได้ ซึ่งกฎหมายจะกำหนดการแบ่งมรดกของบุคคล 2 ใน 3 ส่วนหรืออาจจะมากกว่านั้นและให้ทางเลือกแก่บุคคลที่จะจัดการส่วนที่เหลือ (1 ใน 3) โดยการทำให้พินัยกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของแต่ละครอบครัวซึ่งมีความแตกต่างกันไป ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการวางบทบัญญัติไว้เพื่อแก้ไขพินัยกรรมที่อาจจะถูกทำขึ้นมาผิดๆต่อทายาทในทุกกรณีด้วย กล่าวคือสมาชิกของครอบครัวอาจจะแก้ไขสิ่งที่ผิดโดยการเห็นชอบร่วมกันหรือโดยการนำเรื่องไปให้ผู้พิพากษามุสลิมแก้ไข(เมาลานา ซัยยิด อับดุล อะลา เมาคูดิ, 2545: 1/324)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمْ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ ﴾

(المائدة: جزء من آية 106)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การเป็นพยานระหว่างพวกเจ้าเมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า ขณะมีการทำพินัยกรรมนั้น คือสองคนที่เป็นผู้เที่ยงธรรมในหมู่พวกเจ้า”

(อัลมาอิดะฮ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 106)

ส่วนหลักฐานจากสุนนะฮ์นั้น ได้มีรายงานจากท่านอับนุ อุมร์ رضي الله عنه ว่าแท้จริงท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ ، بَيْتٌ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا
وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ))

(أخرجه البخاري، 1992: 2738)

ความว่า “ไม่มีสิทธิสำหรับมุสลิมคนหนึ่งคนใดที่มีสิ่งที่เขาได้ทำพินัยกรรมมัน ผ่านคำคืนมาสองคืน ยกเว้นการสั่งเสียของเขา นั้นจะต้องถูกเขียนเก็บไว้ที่เขา”

(al – Bukhariy, 1992: 2738)

ท่านอิบนุอุมร์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า คนหนึ่งยังไม่ได้ผ่านฉันทไปเลย นับตั้งแต่ฉันทได้ยื่นท่านนบี ﷺ ในเรื่องดังกล่าวยกเว้นที่ฉันทได้มีพิณัยกรรมไว้ ความหมายของหะดีษข้างต้นนี้ก็คือ จะต้องจริงจังกับเรื่องนี้ เพราะความตายจะจู่โจมกับเขาโดยกะทันหัน(ซัยยิด ซาบิก, 2549: 5/509) การทำพิณัยกรรมที่ถือว่าถูกต้องและใช้ได้ นั้น ผู้ทำพิณัยกรรมอาจใช้คำพูดหรือเขียนพิณัยกรรมด้วยตัวเองซึ่งอิสลามนั้นอนุญาตให้มีการเขียนบันทึกพิณัยกรรมไว้และให้มีพยานรู้เห็นในการทำดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้พ้นจากความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นภายหลัง

หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก ลักษณะที่ 6 พินัยกรรม มาตรา 226 ได้ระบุไว้ว่าบุคคลซึ่งมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ มีสติสมบูรณ์ ความคิดอ่านเป็นปกติและจิตไม่ผันเพื่อน อาจทำพิณัยกรรมกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนได้ โดยการแสดงเจตนาออกให้ชัดแจ้งเป็นคำสั่งครั้งสุดท้าย การทำพิณัยกรรมต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ และบทบัญญัติว่าด้วยแบบแห่งการทำพิณัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 227 ห้ามมิให้ทำพิณัยกรรมยกทรัพย์สินห้ามยึดถือตามอิสลามบัญญัติ เฉพาะสุนัข สุกร และสุรา ให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง มาตรา 228 ข้อกำหนดพิณัยกรรมดังระบุไว้ต่อไปนี ถือว่าเป็นโมฆะ

- (1) ตัดทายาทของตนคนใดคนหนึ่งมิให้รับมรดก
 - (2) กำหนดให้ทายาทผู้มีสิทธิในมรดกภาคีหรือภาคอะชออะห์ คนใดคนหนึ่งมีสิทธิในมรดกเพิ่มขึ้น หรือลดลงผิดแผกจากส่วนได้ ซึ่งบุคคลนั้นจะได้รับตามบทบัญญัติแห่งหลักกฎหมายนี้ มิเลือกว่าจะมีเงื่อนไขหรือไม่
 - (3) ให้รักษากองมรดกทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วนไว้มิให้แบ่งปัน หรือให้แบ่งปันเฉพาะผลประโยชน์แห่งกองมรดกนั้น โดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ดี
 - (4) ยกทรัพย์สินโดยกำหนดเงื่อนไขให้ใช้เพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่งอันต้องด้วยข้อห้ามตามอิสลามบัญญัติ เช่นกำหนดให้ใช้ที่ดินเป็นสถานที่เล่นการพนันหรือมหรสพ
 - (5) ยกคัมภีร์กุรอานให้บุคคลซึ่งมิได้เป็นอิสลามศาสนิกพิณัยกรรมซึ่งมีข้อความกำหนดไว้หลายข้อถ้าข้อใดตกเป็นโมฆะ พินัยกรรมย่อมเสียไปเฉพาะข้อนั้น ส่วนข้ออื่นคงสมบูรณ์
- มาตรา 229 การทำพิณัยกรรม ให้ทำได้แต่เพื่อยกทรัพย์สินให้แก่บุคคลซึ่งไม่มีสิทธิในมรดกภาคีหรือภาคอะชออะห์ และเพิ่มการทำศพตนเอง หรือศพบุคคลอื่นตามที่ระบุไว้ในมาตรา 189 (1) ถึง (6) และจะมีผลบังคับได้เพียงไม่เกิน 1 ใน 3 ของมรดกทั้งสิ้น ถ้าพิณัยกรรมกำหนดทรัพย์สินไว้รวมกันเกินกว่า 1 ใน 3 ให้มีผลบังคับได้เพียง 1 ใน 3 และเฉลี่ยลดส่วนแบ่งปันลงตามส่วน ถ้าคำใช้จ่ายในการทำศพกำหนดเงื่อนไขใดไว้เป็นการต้องห้ามตามอิสลามบัญญัติ ให้ถือว่าข้อกำหนดเงื่อนไขนั้นเป็นอันไร้ผล มาตรา 230 ผู้รับพิณัยกรรมจะมีสิทธิตามพิณัยกรรมได้

ต่อเมื่อตนเองหรือตัวแทนได้เปล่งวาจาจับตามคำสั่งในพินัยกรรม ต่อหน้าผู้มีสิทธิรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินมรดกภายในกำหนด 1 ปี นับแต่เมื่อเจ้าของมรดกตาย หรือนับแต่ผู้นั้นได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก แต่อย่างไรก็ดี มิให้เกิน 10 ปี ถ้าผู้รับพินัยกรรมเป็นผู้เยาว์ ผู้ไร้ความสามารถ ผู้เสมือนไร้ความสามารถ หรือตายก่อนเปล่งวาจาจับ ให้บิดาหรือปู่ในเมื่อไม่มีบิดาหรือตัวแทนของบิดาหรือปู่เช่นว่านั้น เปล่งวาจาจับแทนได้(ส.วงศ์เสงี่ยม:154-156)

ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่มีความเกี่ยวพันกับความเชื่อทางศาสนาอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับครอบครัวและมรดก (มนตรี ยอดปัญญา, 2554:คำปรารภ) จะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงจุดเด่นของการนำกฎหมายอิสลามที่ว่าด้วยครอบครัวและมรดก มาใช้ในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งต่างกับจากจังหวัดอื่นๆของประเทศ

สตูลเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 74.10 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 25.81 และนับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 0.09 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล ออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2557) ที่มีการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยมรดกและครอบครัวและมีการกำหนดแต่งตั้งดาโต๊ะยุติธรรม จากชาวมุสลิมให้ประจำศาลจังหวัด 2 คนโดยเป็นผู้พิพากษาวินิจฉัยชี้ขาด ในข้อกฎหมายอิสลาม นอกจากนี้แล้วสตูลเป็นจังหวัดที่มีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีนักวิชาการที่มีความรู้ด้านกฎหมายอิสลามมากมาย มีสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและองค์กรทางศาสนาอิสลามที่สำคัญอีกหลายองค์กร การทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้น มีปัญหามากที่สุดในเรื่องความรู้ความเข้าใจ เพราะบางครั้งผู้ทำพินัยกรรมเองนั้นทำแบบลับๆ โดยที่ทายาทไม่ได้รับรู้ขาดการปรึกษาผู้ที่มีความรู้ ทำให้เกิดข้อผิดพลาดมากมายในเรื่องของความเป็นธรรม ซึ่งแบ่งทรัพย์สินไม่ตรงตามหลักการอิสลาม อันเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ทำพินัยกรรม¹ ในที่สุดเกิดการขัดแย้งกันกับทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องมรดกและพินัยกรรม แม้กระทั่งผู้นำทางศาสนาหรืออิหม่ามบางมัสยิดไม่สามารถที่จะแบ่งมรดกและจัดการเกี่ยวกับพินัยกรรมตามหลักการของอิสลามได้ เพราะขาดความรู้และรายละเอียดในเรื่องนี้ สืบเนื่องมาจากประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล น้อยมากที่จะมีการแบ่งมรดกและทำพินัยกรรมตามรูปแบบของอิสลาม ส่วนมากแล้วจะจัดการทรัพย์สินตามพึงพอใจของตน โดยไม่ได้นำหลักการอิสลามมาใช้ อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามอีกด้วย² ซึ่ง

¹ สัมภาษณ์นายสะอาด บิลัง โหลด ครูสอนศาสนาโรงเรียนพัฒนาการศึกษามูลนิธิ ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการมรดกและพินัยกรรมของตำบลเจ๊ะบิลัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556

² สัมภาษณ์นายมะปูยี อาแว อติตตะโต๊ะยุติธรรมศาลจังหวัดสตูล เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556

ทำให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นธรรม ความขัดแย้งของทนายทผู้มีสิทธิรับมรดก เหล่านี้เป็นต้น

จากสภาพดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิถีชีวิตของมุสลิมภายในจังหวัดสตูลเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลามโดยศึกษาจากการปฏิบัติจริงของมุสลิมในพื้นที่เขตอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เพื่อหาข้อสรุป แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามสู่การปฏิบัติจริงของมุสลิมในจังหวัดสตูลและจังหวัดอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข องค์ประกอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

1.4 คำถามวิจัย

1. ระดับความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิม ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?
2. ลักษณะการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?
4. แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลนั้นเป็นอย่างไร?

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงลักษณะการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
2. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

3. ทราบถึงการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล
4. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล
5. เป็นแนวทางขยายการใช้กฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูลและจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิม ในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล” ผู้ทำการวิจัยมีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. พินัยกรรมในอิสลาม หมายถึง การสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งจะมีผลภายหลังเสียชีวิตไปแล้วเรียกการสละนี้ว่า วะศียะฮ์ เพราะความดีที่ผู้ทำวะศียะฮ์ ได้ทำไว้ในคุณชาตินี้ จะส่งผลไปถึงเขาในอาคีเราะฮ์
2. พินัยกรรมทั่วไป หมายถึง พินัยกรรมของไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
3. อิสลาม (الإسلام) แปลว่า มอบตัว นอบน้อมถ่อมตน และสันติ หมายถึงศาสนาอิสลาม ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่า มุสลิม ดังนั้นมุสลิมก็ต้องน้อมรับอิสลามอย่างสมบูรณ์ โดยมอบตัวทั้งทางใจ ทางวาจาและทางกาย
4. มุสลิม (مسلم) คือ ผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ว่าเป็นพระเจ้าที่แท้จริงแต่เพียงพระองค์เดียว และนอบน้อมยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระองค์โดยสิ้นเชิง
5. ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม
6. ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง การไม่ได้รับความสะดวกในการทำพินัยกรรม หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรม คำตัดสินของผู้รู้กฎหมายไม่เป็นที่สิ้นสุด ผู้ที่ไม่พอใจในการตัดสินสามารถนำเรื่องมาฟ้องศาลได้
7. นักวิชาการศาสนาอิสลาม หมายถึง คณะผู้ศรัทธาที่สอนศาสนาที่จบการศึกษาในประเทศระดับนานาชาติ และครูสอนศาสนาที่จบปริญญาตรีหรือปริญญาโทจากในประเทศและต่างประเทศ และผู้ที่มีความสามารถตอบปัญหาศาสนาด้านพินัยกรรมในอิสลามที่เป็นที่รู้จักและนับถือของคนทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะโต๊ะยุติธรรม อิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด นักวิชาการอิสลาม ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองสตูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเพื่อใช้เฉพาะในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ อย่างเดียว ได้แก่ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 1 คน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล 5 คน คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล 1 คน นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 4 คน และอิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 130 คน จากอิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล (เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียนกับทางราชการเท่านั้น) คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง 35 มัสยิด จากจำนวนมัสยิด 69 หลัง โดยกำหนดว่า 1 มัสยิดต่อกรรมการ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 70 คน และมุสลิมและมุสลิมะฮ์ในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลเป็นรายบุคคลมีทั้งหมด จำนวน 60 คน โดยกำหนดตำบลละ 5 คน จาก 12 ตำบล

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าจากจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางวิชาการทั้งที่เป็นเอกสาร

ปฐมภูมิ (Primary Source) และทุติยภูมิ (Secondary Source) และแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในอิสลาม เพื่อตอบคำถามวิจัย

2.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งเป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยจะเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว (Cross Sectional) โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษารายละเอียดในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระดับการศึกษา ระดับความรู้ความเข้าใจของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เกี่ยวกับหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการทำพิธีกรรมในอิสลาม

2. ศึกษาแนวปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขในการทำพิธีกรรมของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

3.1 ข้อมูลเอกสาร เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับนิยาม ประเภท หลักการ กฎเกณฑ์ เงื่อนไข และองค์ประกอบในการทำพิธีกรรม ข้อมูลต่างๆเหล่านี้จะศึกษาจาก อัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามด้านพิธีกรรม และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.2 ข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม โดยศึกษาจากการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาโดยวิธีการสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจำนวน 130 คน โดยจะสร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมถึงลักษณะพิธีกรรมในอิสลาม อุปสรรคในการใช้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมในอิสลาม

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นประกอบด้วย

4.1 นำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ไปยื่นต่อกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล อันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล คณะโต๊ะผู้ศรัทธา อิหม่าม คณะกรรมการมัสยิดในอำเภอ

เมืองจังหวัดสตูล นักวิชาการอิสลามในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล ตลอดจนมุสลิมและมุสลิมะฮ์ใน
อำเภอเมืองจังหวัดสตูล

4.2 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ส่งไปให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้มีความถี่ร้อยละ และค่าเฉลี่ย
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอเชิงพรรณนา

เพื่อตอบคำถามวิจัยที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในอำเภอ
เมืองจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
ตามลำดับดังต่อไปนี้

1 ผลการวิจัยเอกสาร

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า การทำพินัยกรรมใน
อิสลามนั้นเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุญาตให้กระทำได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แก่บุคคลที่มีความ
ต้องการจะมอบผลประโยชน์หรือทรัพย์สินให้แก่ผู้ที่มีโชทายาทที่มีสิทธิรับมรดก รวมถึงสาธารณะ
กุศลต่างๆที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติของอิสลาม ดังนั้นผู้วิจัยขอสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพินัยกรรม
ในอิสลามดังต่อไปนี้

1.การทำพินัยกรรมในอิสลามนั้นไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร
จะต้องมีพยานรู้เห็นสองคนจากผู้ที่เที่ยงธรรม ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ ﴾

(المائدة: جزء من آية ١٠٦)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การเป็นพยานระหว่างพวกเจ้า
เมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเจ้า ขณะมีการทำ
พินัยกรรมนั้น คือสองคนที่เป็นผู้เที่ยงธรรมในหมู่พวกเจ้า”

(อัลมาอิดะฮฺ: ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 106)

2. หากผู้ทำพินัยกรรมมีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกพินัยกรรมถือว่า
สามารถกระทำได้โดยไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติแต่แต่ประการใด เพราะพินัยกรรมนั้นจะมีผลบังคับ
ใช้ภายหลังจากที่ผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตลงและหลังจากเสร็จสิ้นการชำระหนี้สินของผู้ตาย
เรียบร้อยแล้ว ดังหลักฐานจากอัลกุรอานที่ว่า

﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

(النساء: جزء من آية ١٢)

ความว่า “หลังจากพินัยกรรมที่ถูกสั่งเสียไว้หรือหลังจาก
หนี้สิน”

(อันนิสาฮ์ : ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 12)

3. การทำพินัยกรรมจะต้องไม่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมด ดังที่มีรายงาน
จากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ عِنْدَ وَفَاتِكُمْ بِثُلُثِ أَمْوَالِكُمْ زِيَادَةً لَكُمْ فِي
أَعْمَالِكُمْ))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠٩)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงมอบให้แก่พวกเจ้าหนึ่งในสาม
จากทรัพย์สินของพวกเจ้าตอนที่พวกเจ้าเสียชีวิต เพื่อเพิ่มความ
ดีของพวกเจ้า ทั้งนี้เพื่อพระองค์จะได้ทรงเพิ่มผลงานของพวก
เจ้า”

(Ibn Majah, 1997: 2709)

4. ไม่ให้อนุญาตให้ทำพินัยกรรมแก่ผู้ที่เป็นทายาทที่มีสิทธิรับมรดก และ ไม่มีผลบังคับใช้พินัยกรรมที่ยกให้แก่ผู้ที่เป็นทายาท ยกเว้นทายาททั้งหมดจะยินยอม ดังที่มีหลักฐานจากจากอัมรฺ บุตร คอริญะฮฺ رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮฺลุล رضي الله عنه ได้กล่าวว่

((لَا وَصِيَّةَ لِرِوَاثٍ إِلَّا أَنْ يُجِيزَ الْوَرِثَةُ))

(رواه الدارقطني، ١٩٦٦ : ٨٩)

ความว่า “ไม่มีการทำพินัยกรรมให้กับทายาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากทายาทบุคคลอื่น”

(al-Dar Qutni, 1966: 89)

5. การทำพินัยกรรมที่มีความประเสริฐยิ่งคือ การทำพินัยกรรมหนึ่งในห้าของทรัพย์สินทั้งหมด รongลงมา คือ หนึ่งในสี่ และสุดท้ายคือ หนึ่งในสาม ดังที่ท่านอิบนุอับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวว่

((الَّذِي يُوصِي بِاْخْتِمَسِ اَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يُوصِي بِالرُّبْعِ ، وَالَّذِي يُوصِي بِالرُّبْعِ اَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يُوصِي بِالثُّلُثِ))

(رواه البيهقي، ١٩٩٩ : ٢٧٠)

ความว่า “ผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนห้าประเสริฐกว่าผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสี่ และผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสี่ประเสริฐกว่าผู้ที่ทำพินัยกรรมหนึ่งส่วนสาม”

(al-Baihaqi, 1999: 270)

6. ศาสนาส่งเสริมให้ผู้ที่มีทรัพย์สินมากมายทำพินัยกรรมในหนทางที่ดีงาม ดังนั้นถือว่าเป็นวาญิบสำหรับผู้ที่ตัวเขามีภาระต่ออัลลอฮฺหรือต่อมนุษย์คิดค้นอยู่ หรือมีสิ่งที่เป็นอะมานะฮฺของผู้อื่นๆเก็บอยู่กับเขา และถือเป็นหะรอม เมื่อทำพินัยกรรมด้วยสิ่งศาสนาห้ามกระทำ รวมถึงการทำพินัยกรรมโดยมีเจตนาตัดสิทธิ์ทายาท ดังที่อัลลอฮฺ سبحانه ได้ตรัสไว้ว่

﴿عَيْرَ مُضَارٍّ ۖ وَصِيَّةً مِّنَ اللّٰهِ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ﴾

ความว่า “ถ้าหากว่ามันไม่เป็นผลร้าย(ต่อบรรดาทายาท) นี้ เป็นคำสั่งจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงขันติ”

(อันนิสาฮ์:ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่12)

จากหลักฐานข้างต้นแท้จริงจุดประสงค์ที่อัลลอฮ์ได้แจ้งไว้หลังจากพินัยกรรมที่เขา ได้สั่งเสียมันไว้หรือหลังจากได้ชำระหนี้สินทั้งหมด โดยไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ทายาทในกอง มรดกของพวกเขา ซึ่งการสร้างความสะดวกในพินัยกรรมเป็นส่วนหนึ่งจากบาปใหญ่(Ibnu Jarir al- Tabary, 1992:79) เพราะการที่ทำให้ทายาทเสียสิทธิเนื่องจากการทำพินัยกรรมนั้นถือว่าเป็น ผลร้ายมากมายแก่ผู้ทำพินัยกรรมเอง ดังที่มีรายงานจากท่านอับูหุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ได้รายงานไว้ว่า ท่าน เราะฮะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวไว้ว่า

((إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ وَالْمَرْأَةُ بِطَاعَةِ اللَّهِ سِتِّينَ سَنَةً ثُمَّ يَخْضُرُهُمَا الْمَوْتُ فَيُضَارَّانِ فِي الْوَصِيَّةِ فَتَجِبُ لَهُمَا النَّارُ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيَّ أَبُو هُرَيْرَةَ : ﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ ۚ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَلِيمٌ ﴾))
(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٢١١٧)

ความว่า “แท้จริงมีชายและหญิงคู่หนึ่งทำความดีต่ออัลลอฮ์เป็น เวลาหกสิบปี ต่อมาความตายได้มาประสบกับเขาทั้งสอง โดยที่ เขาทั้งสองต่างก็เป็นผู้ทำให้เดือดร้อนในเรื่องทำพินัยกรรมไฟ นรกจะตกเป็นของเขาทั้งสอง” หลังจากนั้น ท่านอับูหุร็อย เราะฮะฮ์ ก็ได้อ่าน อายะฮ์ที่ว่า “หลังจากที่พินัยกรรมได้รับการ ปฏิบัติโดยครบถ้วน และหลังจากที่ได้มีการชำระหนี้สินแล้ว ถ้าหากว่ามันไม่เป็นผลร้าย(ต่อบรรดาทายาท) นี้เป็นคำสั่ง จากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงขันติ”

(al-Tirmidhi, 1975: 2117)

7.อนุญาตให้เด็กที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแล้วทำพินัยกรรมได้ โดยมีแนวทาง ปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับของท่านอุมร์ ดังที่มีรายงานจากออบีบักร์ บุตรมุฮัมมัด บุตรอัมรฺ บุตร หัมซะฮ์ رضي الله عنه ว่า

((أَنَّ غُلَامًا بِالْمَدِينَةِ حَضَرَهُ الْمَوْتُ وَوَرَّثَتْهُ بِالشَّامِ ، وَأَنَّهُمْ
 ذَكَرُوا لِعُمَرَ أَنَّهُ يَمُوتُ ، فَسَأَلُوهُ أَنْ يُوصِيَهُ ، فَأَمَرَهُ عُمَرُ أَنْ يُوصِيَهُ
 ، فَأَوْصَى بِبَيْتْرِ يُقَالُ لَهَا : بَيْتْرُ جُشَمَ ، وَإِنَّ أَهْلَهَا بَاغُوهَا بِثَلَاثِينَ
 أَلْفًا ، ذَكَرَ أَبُو بَكْرٍ أَنَّ الْغُلَامَ كَانَ ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ ، أَوْ ثِنْتَيْ
 عَشْرَةَ))

(أخرجه الدارمي، 1996: 3290)

ความว่า “แท้จริง มีเด็กชายคนหนึ่งกำลังจะเสียชีวิตที่มะดี
 นะฮฺ ขณะที่ทายาทโดยชอบธรรมของเขาอยู่ที่ประเทศซาม
 (ซีเรีย) จึงได้มีการเล่าเรื่องของเขาแก่ ท่านอุมัร บุตรค็อฎ
 ฎ็อบ และได้มีการถามท่านว่า “เด็กคนหนึ่งกำลังจะเสียชีวิต
 เขาทำพินัยกรรมได้หรือไม่?” ท่านอุมัรตอบว่า “ให้เขาทำ
 พินัยกรรมเถิด” เด็กคนนั้นจึงได้ทำพินัยกรรมด้วยกับบ่อใบ
 หนึ่งเรียกว่าบ่อ”ญุซม”และทายาทของเขาได้ขายบ่อด้วยกับ
 ราคาสามหมื่น ท่านอบูบักร์ได้เล่าอีกว่า “เด็กชายคนนั้นมีอายุ
 สิบปีหรือสิบสองปี”

(al-Darimi, 1966: 3290)

8. การทำพินัยกรรมให้แก่ทารกที่มีอยู่ในท้อง ขณะที่ทำพินัยกรรมถือว่าใช้ได้ และ
 ให้ดำเนินตามพินัยกรรม ถ้าหากทารกนั้นคลอดมาจากท้องมารดา และมีชีวิตอยู่ โดยนับระยะเวลา
 ตั้งแต่ทำพินัยกรรมจนถึงเวลาคลอดได้ไม่ถึงหกเดือน เพราะเวลาหกเดือนนั้นเป็นกำหนดเวลาน้อย
 สุดของระยะการตั้งท้อง(อรุณ บุญชม, ม.ป.ป:5/39)

9. การทำพินัยกรรมนั้นเป็นอิบาตะฮฺที่แสดงถึงความรักดีและเป็นการแสวงหา
 ความใกล้ชิดต่ออัลลอฮฺ โดยใช้ทรัพย์สินบางส่วนเพื่อช่วยเหลือพี่น้องมุสลิมซึ่งเป็นการให้โอกาส
 เสริมสร้างชีวิตใหม่ในสังคมดังนั้นเขาจะได้รับคุณงามความดีและได้รับการอภัยหลังจากที่ได้
 เสียชีวิตลง ดังที่มีรายงานจากท่านญาบิร رضي الله عنه ว่า ท่านเราะฮ์ลุ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((مَنْ مَاتَ عَلَى وَصِيَّةٍ مَاتَ عَلَى سَبِيلِ وَسْئَةٍ وَمَاتَ عَلَى تَقِيٍّ
 وَشَهَادَةٍ وَمَاتَ مَغْفُورًا لَهُ))

(أخرجه ابن ماجه، ١٩٩٧ : ٢٧٠١)

ความว่า “ผู้ใดได้ตายไปโดยมีพินัยกรรมไว้ เขาก็ได้ตายไปบนหนทางและแนวทาง และตายไปโดยเป็นผู้ยำเกรง และมีกะลิมะฮฺ และได้ตายไปโดยเขาได้รับการอภัยโทษ”

(Ibn Majah, 1997: 2701)

2. ผลการวิจัยภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยภาคสนามนั้น ได้จากผลของการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ของการการวิจัย รวมถึงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นตอนดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล 3) สาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล และ 4) แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล โดยที่ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัยอย่างสรุปพร้อมกับข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีอายุระหว่าง 46-55 ปีมากที่สุดจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมามีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมามีอายุระหว่าง 56-65 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมามีอายุระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมามีอายุระหว่าง 66 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีมุสลิมในอำเภอเมืองสตูล มากที่สุดจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมามุสลิมะฮฺในอำเภอเมืองสตูลจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาตำแหน่งคอเต็บจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 รองลงมาอิหม่ามจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 รองลงมาบิลาลจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ตามลำดับ

ส่วนระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาสายสามัญของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8

ระดับอนุปริญญาจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ระดับปริญญาตรีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 และสูงกว่า ปริญญาตรีจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ และระดับการศึกษาด้านศาสนาพบว่า ระดับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ต่ำกว่ายานะวีญ์จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมาระดับยานะวีญ์จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับปริญญาตรีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 รองลงมาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ตอบแบบสอบถามถูกมากที่สุดจำนวน 13-18 ข้อ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาตอบถูก 7-12 ข้อจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ รองลงมาตอบถูกจำนวน 19-24 ข้อจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาตอบถูกจำนวน 0-6 ข้อจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 อยู่ในระดับต่ำมาก รองลงมาตอบถูกจำนวน 25-30 ข้อจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

3. สาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าสาเหตุปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การทำพินัยกรรมนั้นมีปัญหาเนื่องจากไม่เข้าใจหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 46คนคิดเป็นร้อยละ35.4 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ30.8 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

2. ผู้ทำพินัยกรรมนั้นยกทรัพย์สินเกินกว่า1 ใน3ของทรัพย์สินทั้งหมดโดยที่ทายาทไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 62คนคิดเป็นร้อยละ47.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ13.9 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 10.8 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

3. ทายาทของผู้ตายคัดค้านผลของพินัยกรรมเนื่องจากไม่ได้รับรู้มาก่อนถึงการทำพินัยกรรมของผู้ตาย มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 66 คนคิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 27 คนคิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

4. ขาดผู้รู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

5. ไม่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 41 คนคิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 26.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

6. ผู้ตายทำพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยขัดกับหลักกฎหมายอิสลามมากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 48 คนคิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

7. เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งในการทำพินัยกรรมเนื่องจากผู้ตายยกทรัพย์สินเกินกว่า 1 ใน 3 ของทรัพย์สินทั้งหมด โดยที่ทายาทไม่ยินยอม ทายาทไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือศาล มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

8. ไม่มีแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมา

ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 13.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 9.2 ตามลำดับ

9. ผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่คนต่างศาสนา มากที่สุดคือ ระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

10. ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมให้แก่ทายาท โดยที่ทายาทอื่นๆไม่ยินยอม มากที่สุดคือ ระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.5 ตามลำดับ

4.แนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำพินัยกรรมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ให้อิหม่าม คอเต็บ บิลาตและกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาเพิ่มเติม มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 รองลงมาระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 และระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

2. จัดอบรมประชาชนในชุมชนเป็นระยะๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 50 คนคิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 27.7 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.4 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

3. จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในทุกสถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน มากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 และ

ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

4. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลามมากที่สุดคือ ระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 29 คนคิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

5. ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาตรวจสอบอหฺมำหรือคณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับพินัยกรรม มากที่สุดคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3) จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาระดับมาก (ระดับ 4) จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาระดับมากที่สุด (ระดับ 5) จำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาระดับน้อย (ระดับ 2) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และระดับน้อยที่สุด (ระดับ 1) จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพินัยกรรมตามกฎหมายอิสลามให้แก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดควรจัดอบรมภายในแก่กรรมการอิสลามและอหฺมำ พร้อมทั้งมีกระบวนการทดสอบ ประเมินผลและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีความเข้าใจจริงและสามารถนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาแก่คนในพื้นที่ได้

3. ควรจัดให้มีการเรียนการสอนองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลามในสถาบันภาครัฐและเอกชนทุกระดับ

4. ควรสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในองค์กรระหว่างมัสยิดและสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ทั้งสองจะร่วมมือแก้ไขปัญหารื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพินัยกรรมในอิสลาม

5. มัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลควรจัดตั้งฝ่ายรับผิดชอบให้คำปรึกษาแก่สัปบุรุษในการแก้ไขปัญหากการทำพินัยกรรมในอิสลาม

6. ควรจัดทำวารสารคู่มือและแบบฟอร์มของการเขียนพินัยกรรมในอิสลามโดยกำหนดให้แต่ละมัสยิดในอำเภอเมืองจังหวัดสตูลบริการแจกจ่ายแก่ผู้ที่ประสงค์

7. ควรมีการร่างเป็นระเบียบการทำพินัยกรรมแบบอิสลามให้ชัดเจนเสมือนกับพินัยกรรมฝ่ายเมือง และมีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในแต่ละมัสยิด เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำพินัยกรรมให้แก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดสตูล และเป็นแบบอย่างแก่จังหวัดอื่นๆภายในประเทศ

8. ควรจัดทำข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับองค์ความรู้ เงื่อนไข วิธีการ ขั้นตอนการทำพินัยกรรมในอิสลามให้แก่ผู้ที่สนใจ

9. ควรจัดทำโปรแกรมการประมวลผลการทำพินัยกรรมในอิสลามแบบสำเร็จรูป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลาม ศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิมในภาคใต้”

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบพินัยกรรมในอิสลามและพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการปฏิบัติจริงของมุสลิมในประเทศไทย”

3. ควรมีการทำวิจัยติดตามและประเมินผลเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนพินัยกรรมในอิสลามตามสถาบันสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้”

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบพินัยกรรมในอิสลามกับการปฏิบัติจริงของมุสลิมหนึ่งจังหวัดของประเทศไทยและหนึ่งรัฐของประเทศมาเลเซีย”

5. ควรมีการวิจัยเรื่อง “พินัยกรรมในอิสลามกับการปฏิบัติจริงของมุสลิมในกลุ่มประเทศอาเซียน”

บรรณานุกรม

หนังสือ

อัสซัยยิด ซาบิก. 2549. ฟิกฮฺซุซซุนนะฮฺ. แปลโดย สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. กรุงเทพฯ: หจก. จิรรัชการพิมพ์.

บรรจง บินกาซัน. 2547. สารานุกรมอิสลามฉบับเยาวชนและผู้เริ่มสนใจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อัล อะมีน.

มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อับดุลลอฮฺ อัต-ตุวัยญีรียฺ. 2551. อัล-วะศียะฮฺ (การสั่งเสียหรือการทำพินัยกรรม). แปลโดยอิสมาน จารง. กรุงเทพฯ: สำนักงานความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่และสอนอิสลาม อรั-ร็อบวะฮฺ.

ส. วงศ์เสงี่ยม. ม.ป.ป. กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัว-มรดก. กรุงเทพฯ: ส. วงศ์เสงี่ยม.

แมลาเนา ซัยยิด อบุล อะลา เมาคูดี. 2545. ตัฟฮีมุลกุรอาน. แปลโดย บรรจง บินกาซัน: บริษัท ออฟเซ็ทเพรส จำกัด.

สำนักงานศาลยุติธรรม. 2554. คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก.

อับดุลเลาะ การ์รีนา. 2551. ศาสตร์แห่งอัลกุรอานและอัศสุนนะฮฺ: โรงพิมพ์หาดใหญ่กราฟฟิก.

-----, 2555. หลักการอิสลาม. ปัตตานี: บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อับดุลวะฮาบ เฮวาซ. 2555. การแบ่งมรดกตามแบบอิสลาม. แปลโดย อับดุลลอฮฺ โต๊ะมิ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนโคโร.

อรุณ บุญชม. ม.ป.ป. อัลฟิกฮฺ (นิติศาสตร์อิสลาม). กรุงเทพฯ: มานพวงศ์เสงี่ยม.

-----, 2529. หะดีษขอเฮียะฮ์. กรุงเทพฯ: มานพวงศ์เสงี่ยม.

อิสมาแอ อาลี. 2545. กฎหมายอิสลาม (ประวัติความเป็นมากฎหมายพินัยกรรม). ปัตตานี: มิตรภาพ.

al-Baihaqi, Abu Bakr Ahmad Ibn Husain Ibn Ali. 1999. Al-Sunan al-Kubra (سنن الكبرى). Vol. 6. Beirut: Dar al-Fikr.

al-Darimi, Abu Muhammad Abdullah Ibn Abd al-Rahman. 1966. Sunan al-Darimi (سنن الدارمي). Vol. 1. Cairo: Dar al-Mahasin.

al-Dar Qutni, Abu al-Hasan Ali Ibn 'Umar. 1966. Sunan al-Dar Qutni (سنن الدارقطني). Vol.3. Cairo: Dar al-Mahasin.

al-Tirmidhi, Muhammad Ibn 'Isa. 1975. Sunan al-Tirmidhi (سنن الترمذي). Vol. 4. Cairo:

Mustafa al-Babi al-Halabi.

Ibn Kathir, Abu Fidaa' Isma'il bin Kathir Alqurashi. 2010. **Tafsir al-Quraan al-'Azim**

(تفسير القرآن العظيم). Vol. 1. Beirut: Maktabat al-Asriyah.

Ibn Majah, Abu Abdillah Muhammad Ibn Yazid al-Qazwini. 1997. **Sunan Ibn Majah**

(سنن ابن ماجه). Vol. 2. s.l.: Dar al-Fikr.

เว็บไซต์

http://www.satunpao.go.th/general_data/?page=2&g=7 (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2557)

บุคคลานุกรม

มะปู้ยี อาแว. 2556. ให้สัมภาษณ์. 20 กุมภาพันธ์.

สะอาด บิลังโหลด. 2556. ให้สัมภาษณ์. 20 กรกฎาคม.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นายทงศักดิ์ หมาดทิ้ง

รหัสนักศึกษา 5520420004

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต(อิสลามศึกษา)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2552
ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	2554

รางวัลเกียรติคุณที่ได้รับ

- รางวัลพระราชทานครูศาสนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ประจำปี 2558
- ได้รับประทานรางวัลโล่เกียรติคุณหนึ่งปณิธานความดี ได้ร่วมพระบารมีแม่ของแผ่นดิน สาขาครูดี มีคุณธรรม จากท่านหญิง(หม่อมเจ้า) มาลินี มงคล ยุคล อมาตยกุล พระปนัดดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ประจำปี 2558

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

ตำแหน่งและสถานที่ปฏิบัติงาน

รองผู้อำนวยการ หัวหน้างานด้านสัมพันธ์ชุมชนและหัวหน้าวิชาการศาสนาโรงเรียนพัฒนาการศึกษามูลนิธิ ตำบลคลองขุด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

การตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงาน

ทงศักดิ์ หมาดทิ้ง และชาฟีอี อาดำ. 2559. “ วัฒนธรรมในอิสลาม ” การประชุมวิชาการระดับชาติเทคโนโลยีภาคใต้วิจัย ครั้งที่ 6 ประจำปี 2559 เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2559 ณ อาคารอเนกประสงค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ (SCT) อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช